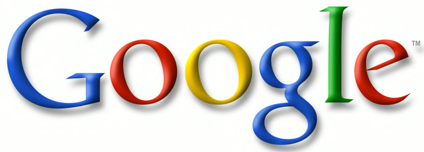
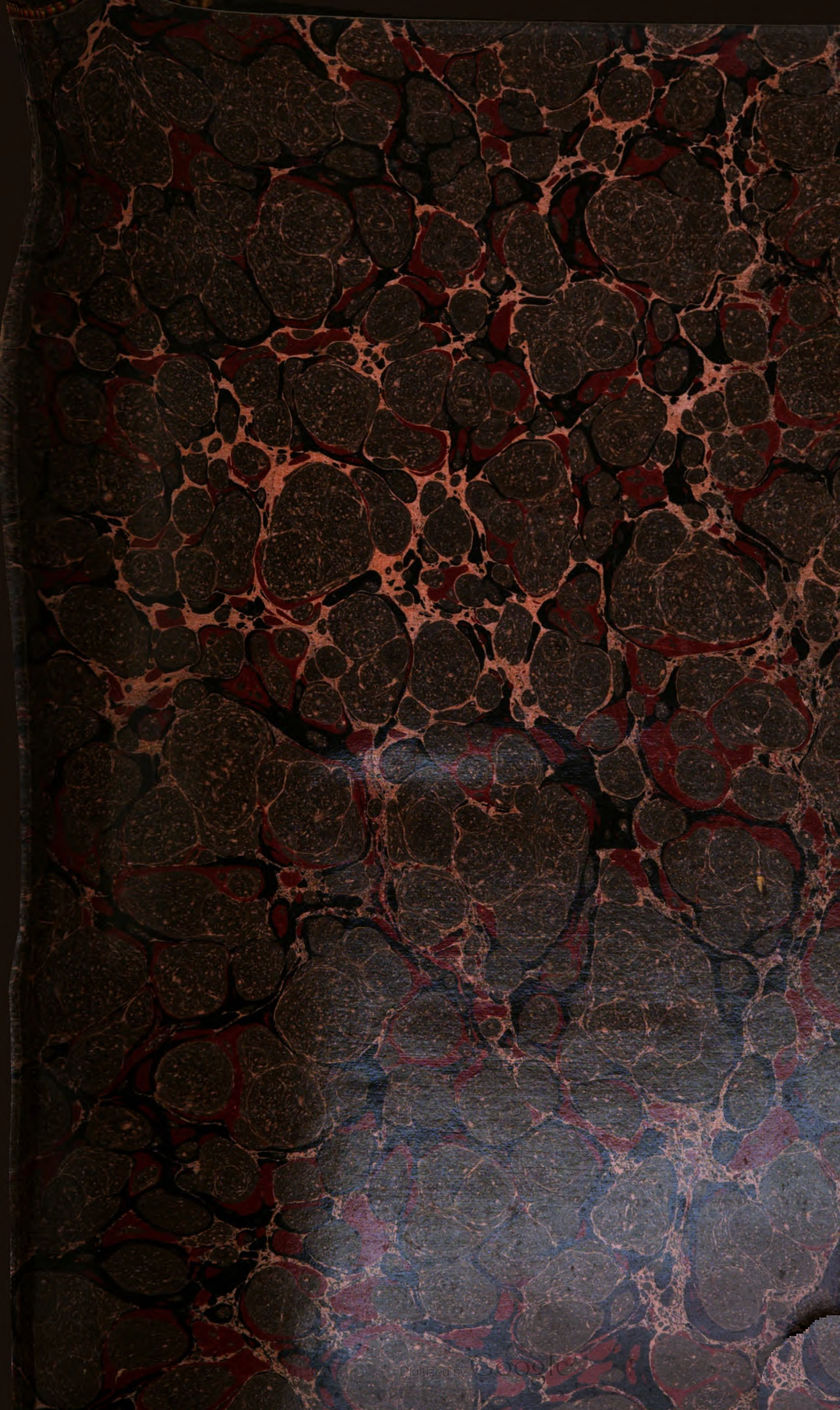

Konunga-Sagor

af

SNORRE STURLESON.

Öfwersättning.

Tredje Delen.

STOCKHOLM.
Tryckta hos Johan Hörberg, 1829.

Innehåll:

Magnus den Godes Saga.
Harald Hårdrådes Saga.
Olof Kyrres Saga.
Magnus Barfots Saga.
Sigurd Jorsalafarares, samt Östens och Olofs Saga.
Magnus Blindes och Harald Gilles Saga.
Sigurd, Inge och Östen Haraldssöners Saga.
Håkan Herdabreds Saga.
Magnus Erlingssons Saga.

Sedan de twenne föregående delarne af Sturlesons Konungasagor utkommo, har en lång tid förflutit. Dröjsmålet med denna sista del härleder sig från hinder, dem utgifwarne ej förr warit i stånd att undanrödja. Det är dem en tillfredsställelse, att nu ändtligen kunna sluta ett arbete, som de af flera skäl ansett sig förbundne att ej lemna ofullåndadt. Må det alltid bedömas efter syftemålet med deß företagande. Detta har warit, icke att öka de Lärdas boksamlingar, men att göra Swenska Folket bekant med Nordens äldsta Häfdetecknare, hwars enkla taflor öfwer förfädrens seder, handlingar och samhällsskick man trott rätt wäl förtjena att till allmänt åskådande utflyttas ur de tränga kretsar, inom hwilka de länge nog warit slutne.

Magnus den Godes Saga.

1 Cap.

Magnus Olofssons resa östanifrån.

Magnus Olofsson började sin färd efter Julen, östan ifrån Holmgård, ned till Aldegioborg. Der tillredde de sina skepp, så snart isen loßnade om wåren. Härom talar Arnor Jarlaskald i Magnusdrapan:

Han, som blodfärgande swärdseggen styrer,
Nu råder öfwer stridbare män:
Ej skärd det är, jag säkert det wet,
Hwad gulderöfrande männen säga:
Ellofwa wintrar fyllde han ej,
Ormlägrets (guldets) utdelare, då han
Härskeppen rustade ut,
Hördernes wän, från Gardarike.

Om wåren höll Magnus östanifrån till Swerige. Så säger Arnor:

Den unge, som swärds-Tinget blodigt gör,
Sitt folk böd ut:
Örnfödarens tappre hofmän buro
Sin härklädnad till skeppen.
Salta böljan med kölen skar

Tappre Konungen östanifrån;
Hafslågans (guldets) ödare till Sigtuna
Mörke windarne förde.

Här säges, att Konung Magnus, då han for östan ifrån Gardarike, seglade först med sina följeslagare till Swerige och höll upp till Sigtuna. Då war Anund Olofsson Konung i Swerige: der war då ock Drottning Astrid, som hade haft till ägta Konung Olof den Helige. Hon tog ganska wäl emot Konung Magnus, sin stjufson, och lät genast stämma allmänt Ting med Swearne, på ett ställe, som heter Höngra. Och på Tinget talade Drottning Astrid, sägande: här är nu kommen till oß Konung Olof den Heliges son, som heter Magnus: han ernar företaga sin resa till Norrige, att söka sitt fäderne-arf: mig är det en stor skyldighet att understödja honom till denna färd, förty att han är min stjufson, såsom alla, både Swear och Nordmän, kunnigt är: jag skall derföre ingenting spara, som hos mig står, att hans styrka må blifwa så stor, som möjligt är, både uti penningar och folk, så långt min förmåga sträcker sig: så skola ock alle män, som wilja gifwa sig med honom på denna färd, äga rätt till min fullkomliga wänskap. Jag will ock förkunna, att jag sjelf skall wara honom följaktig på färden, så att det nog månde wara för en hwar ögonskenligt, att jag icke i någon mätto undandrager mig det bistånd, jag kan honom lemna. Härom talade hon länge och wackert; men när hon slutade, swarade många och sade, att Swearne hade till liten båtnad farit till Norrige, när de följde hans fader, Konung Olof; och är icke här bättre wån, då denne man ännu är i sin barna-ålder, sade de: wi äre fördenskuld ei willige till denna färd. Astrid swarade: alle de män, som wilja anses hafwa något mod i bröstet, böra

ej förskräras för slikt: om några hafwa mistat sine fränder med Konung Olof den Helige, eller sielfwe fått sår, då är det en mandom hos dem, att nu fara till Norrige och hämna det. Omsider uträttade Astrid så mycket med ord och bemedling, att en mängd folk giorde ett med henne, att följa Magnus till Norrige. Derom talar Sigwater Skald:

Många smycken i wår dikt
Till lön wi egna åt Olofs dotter,
Åt henne, som ägde den rene,
Segerrike Konungen digre.
Öster till Tinget å Högra
Mång hundrade man af Swenska landet
Samlade sig, då Astrid
Olofs sons sak framförde.

Ej bättre hon kunnat
Med modige Swenskarne rådslå,
Den oförtrutna, om Magnus
Hennes egen son hade warit.
Hon giorde, att hela
Haralds ätt=wälde kunde,
Dock mest med Christi bistånd,
Konung Magnus tillträda.

Milde Magnus har att gälda
Astrid sin fromhet; men oß
Det fägnar, att folkets wän
Feck makt öfwer wida länder.
Sin stiufsons sak hon så främjat,
Att så mände dylikt göra:
Sanna ord jag säger till åra för henne,
Den djuprådiga qwinnan.

Thiodolf Skald säger i Magnus-wisan så:

Ut lät du, Allrådare, skjuta
Skeppet; då darrade rået på snäckan:
Ett trettio roddarbänkars skepp
Den tiden i hafwet feck skrida.
Ej skonade rasande winden
Bugtiga seglet öfwer dig, Herre:
Fine hofmännen fällde ned
Mastprydnaden (seglet) i Sigtuna.

2 Cap.

Konung Magnus far från Swerige.

Magnus företog sin resa från Sigtuna, och hade då stor här, som Swearne lemnat honom. De drogo till fots, genom Swerige, till Helsingeland. Så säger Arnor Jarlaskald:

Röda sköldar du sedan förde,
Stridsman, öfwer de Swenska bygder:
Ej war din krigshär ringa,
Då landsfolket geck dig till handa.
På resan östanifrån dig följde,
Du widt bekante ulftungefärgare,
Walde män till Tinget,
Med drifna spjut och hwita sköldar.

Sedan for Magnus Olofsson östan öfwer Jemtland och Kölen, och kom ned i Trondhem, hwarest allt folk genast tog wäl emot honom. Men så snart Konung Swen Alfifesons män sporde, att Magnus, Konung Olofs son, war kommen i landet, flydde alle widt omkring och dolde sig. Magnus

feck således intet motstånd; men Konung Swen war söder i landet. Så säger Arnor Jarlaskald:

Du, som fjädrarna färgar
På Odens fogel, från östan
Du kom med skräck i Tronderness bygder:
Fienderne bleknade, som det sades.
Då sågo owännerne dina,
Du, som mörka sårgamen matar,
Sin olycka stunda till:
Rådde, de sökte lifwet bewara.,

3 Cap.

Magnus Olofsson tages till Konung.

Magnus Olofsson for med sitt folk ut till köpstaden (Nidaros): der blef han wäl emottagen. Sedan lät han stämma Eyra-Ting (allmänt Ting på stranden af Nidån); och när bönderne kommo till Tinget, blef Magnus tagen till Konung öfwer hela landet, så widt som hans fader, Konung Olof, hade warit rådande. Derefter antog Konung Magnus hoffolk, tillsatte länshöfdingar, och förordnade öfwerallt i häradena fogdar och befallningsmän. Konung Magnus böd ock ut leding genast om hösten öfwer hela Trondhem; och feck han då god tillgång på folk. Sedan höll han med hären söder utmed landet.

4 Cap.

Konung Swens flykt.

Konung Swen Alfifeson war stadd på Sunhördaland, när han sporde denna krigstidning. Han lät straxt skära upp budkafle och sända den på fyra wägar ifrån sig, stämde

till sig bönderne, och lät den tillsägelse medfölja, att öfwerallt skulle utredas skepp och folk till att wärja landet med honom. Allt det manskap, som befann sig på nära håll omkring Konungen, begaf sig genast till honom. Konungen höll då Ting, talade med bönderne och frambar sitt ärende, sägande, att han wille möta Konung Magnus och hålla slagtning med honom, om bönderne wille wara honom följaktige. Talet war något kort, och bönderne gåfwo ej mycket bifall dertill. Sedan höllo de Danske höfdigarne, som woro med Konungen, långa och wackra tal; men bönderne swarade och talade emot: många sade, att de wille följa Konung Swen och strida jemte honom; men somlige nekade twärt: somlige tego alldeles: somlige åter förmälde, att de wille begifwa sig till Konung Magnus, så fort de kunde. Då swarade Konung Swen: det synes mig, som här woro komne få bönder af dem, till hwilka wi hafwe sändt bud; men deße bönder, som här äro och säga inför oß sjelfwe, att de ärna genast, så snart de kunna, fara till Konung Magnus, synas mig wara lika mycket att räkna på till biständ, som de, hwilka säga sig wilja sitta i stillhet hemma: det samma gäller ock om dem, som tiga; men bland dem, som förklara sig wilja följa oß, torde blifwa hwarannan eller flere, som wi icke kunne trygga oß till, om wi lägge till strid med Konung Magnus: det är således mitt råd, att wi ej sätte wår lit till deße bönder; farom heldre dit, hwarest allt folket är oß tryggt och troget; då hafwe wi nog styrka att winna under oß detta land. Så snart Konungen hade förkunnat sitt beslut, följde alle hans män detta råd: de wände då om sina skepp och uppdrogo seglen. Sedan seglade Konung Swen öster utmed landet och stannade ej förr, än han kom till Danmark. Hördaknut tog der ganska wäl emot sin broder

Swen; och när de träffades, erböd han Swen att hafwa Danmarks Rike med honom, hwilket anbud behagade Konung Swen wäl.

5 Cap.

Konung Magnus reser öfwer Norrige.

Konung Magnus for om hösten allt intill landsändan; han wardt till Konung tagen öfwer hela landet; och fägnade allt landsfolket sig öfwer hans ankomst.

6 Cap.

Konung Knuts och hans son Swens död.

Konung Swen Knutsson for till Danmark, och tog der emot regeringen med sin broder Hördaknut. Den samma hösten afled Konung Knut den Rike i England, den 13:de November, då han war fyratio år gammal. Han blef begrafwen i Wincester. Då hade han warit Konung öfwer Danmark i tjugusju år, men både öfwer Danmark och England i tjugofyra år, och derjemte öfwer Norrige i sju år. Konung Knuts son Harald blef då tagen till Konung i England. Samma wintren dog Konung Swen Alfifeson i Danmark. Thiodolf Skald qwad så om Konung Magnus: —

Wägen trampade du,
Örnfotens färgare, från Swerige:
Tapper här dig följde,
Herre, östanifrån till Norrige.
Flydde så Swen bort sedan,
I sanning öfwergifwen af landet:

Till annat land låt kosan
Alfifesonen ställa.

Bjarne Guldbråskald diktade detta om Kalf Arneson:

De unga Konungar låt du komma
Till det arf, dem tillhörde:
Sannt år, att sitta måste
Swen i Danmark allena.
Wägen du wisade, Kalf, till landet
Åt bragdkåre Magnus:
Du gjorde, att fursten
Till wåldet kom från Gardarike.

Den wintren rådde Konung Magnus öfwer Norrige, och Hördaknut öfwer Danmark.

7 Cap.

Förbund emellan Konungarna Hördaknut och Magnus.

Sedermera om wåren bödo begge Konungarna ut leding; och geck det tal omkring, att de skulle lågga till strids wid (Göt) Elfwen; men når hårarne kommo nåra emot hwarannan, sånde höfdingarne i hwardera håren budskap till sina frånder och wånner å andra sidan, med tillsågelse inbördes, att man skulle stifta fred emellan Konungarne. Emedan deße Konungar wore båda unge och oerfarne, innehade några betydande mån, som i hwartdera landet dertill woro utsedde, Riksstyrelsen för dem; och kom det derhån, att förliknings-möte sattes mellan Konungarne. Sedan tråffades de sielfwe, hwarwid samtal skedde om fred; och ingecks det fördrag, att Konungarne swuro brödralag och stadgade fred sig

emellan, så långe de begge lefde; och om endera aflede sonlös, då skulle den af dem, som efterlefde, taga hans land och Rike. Tolf män, som woro de förnämste af hwartdera Riket, swuro med Konungarne, att detta fördrag skulle hållas, så långe någon bland dem lefde. Derefter åtskildes Konungarne; for då hwardera hem i sitt Rike; och hölls denna förlikning medan de båda lefde.

8 Cap.

Om Drottning Astrid.

Drottning Astrid, som hade haft till ägta Konung Olof den Helige, kom till Norrige med Konung Magnus, sin stjufson, såsom förr är skrifwet, och war hos honom uti stort anseende, som tillbörligt war. Då kom ock till hofwet Alfhild, Konung Magnuses möder; och tog Konungen henne genast emot med största kärlek, och bewiste henne mycken åra. Men det hände Alfhild, som det kan hända många de der komma till wälde, att modet hos henne i icke mindre mån tilltog; och kom det derhän, att henne illa behagade, det Drottning Astrid war något mera uppsatt än hon, i högsäte, eller annan årebewisning. Alfhild wille sitta näst Konungen; men Astrid kallade Alfhild sin ambat (trälinna), såsom fordom warit hade, då Astrid war Drottning öfwer Norrige, medan Konung Olof rådde öfwer landet; wiljande Astrid ingalunda hafwa säte bredwid henne; och kunde de förty icke wara i ett herberge.

9 Cap.

Om Sigwater Skald.

Sigwater Skald hade fått hemlof af Konung Olof, då Konungen for öster till Gardarike; men sommaren derefter

for Sigwater ur landet och föder till Rom, medan slaget hölls på Sticklastad. Då qwad han denna wisa:

På goda resan till Rom jag drog
Hemifrån, af krigstjenst trött,
Och swärdet lemnade, som Konungen
Mig gaf, det guldbelagda.
Medan stridsmännen stillade
Rofdjurens hunger, jag bortlade
Dyra swärdet med silfwerknappen,
Och inwigda (pilgrims) stafwen följde.

Men om hösten, då Sigwater war på wägen sunnanifrån, sporde han Konung Olofs fall; och war det honom en ganska stor sorg. Han qwad då:

Stod jag på Mont en morgon,
Städerne nära, och mig påminde,
Hwar de breda sköldar
Och sida brynjor sönderbrusto.
Honom jag kom ihog,
Som fordom war Konung,
Då landet i blomma stod:
Bortgången är nu min fader.

Sigwater geck en dag igenom en gård och hörde, det en bonde jemrade sig myckèt, att han hade mistat sin hustru: han slog sig för bröstet och ref kläderna af sig, gret bitterligen och sade, att han wille gerna dö. Sigwater qwad:

Färdig är mannen att dö,
Som unga qwinnans famntag saknar:
Trogen kärlek finnes,
Der man den döde begråter.
Men den modige, som flykten skyr,

Tårar fäller öfwer fallen Konung:
En hwar, som Drotten älskat,
Wet, att wår saknad är wärre.

Sigwater kom hem till sin bostad i Norrige: han hade gård och barn i Trondhem: han for sunnanifrån utmed landet på ett lastfartyg; men når de lågo i Hillarsund, sågo de hwar en hop korpar flögo. Då qwad Sigwater:

Korpar, som de döda kroppar minnas,
Ser jag flyga till hamnen,
Hwarest Nordmanna skeppet fordom
Under gode Konunga=ättlingen flöt.
Högt skrika innanför Hille
Hwar dag de snåla örnar,
Dem Olof mången gång
Tillförene glupska gjorde.

När Sigwater kom Norr till köpstaden, war Konung Swen der före honom; och böd han Sigwater fara till sig, ty han hade förut warit hos Swens fader, Konung Knut den Rike. Sigwater sade, att han wille först resa hem till sin gård. Det hände sig en dag, då Sigwater geck ute å gatan, att han såg Konungens män leka, derwid han qwad:

Twärt går jag förbi de lekar,
Som tappre Konungens hofmän göra:
Jag bleknar, och sorgen ökes,
Ett band jag känner i bröstet.
Jag mins hwar min Herre,
Den widtfrågdade, och wi andre
Lekte ofta, på hans måns
Odalgårdar fordom.

Sedan for Sigwater till sin gård. Han hörde många tala på honom och säga, att han hade lupit ifrån Konung Olof. Då qwad han:

Låte hwita Christ mig lida
Hetan eld till straff, om jag wille
Olof öfwergifwa: nej, ren
Från detta brott jag mig känner.
Wittnen har jag, som hafwet watten,
Af andra män, som detta weta:
Till Rom war jag dragen, då faran påkom;
Aldrig någon det dölja månde.

Sigwater trifdes illa hemma: han geck ut en dag och qwad:

De höga bergsklyfter tycktes mig le
Rundt omkring Norrige
Fordom, och känd war jag
På skeppen, medan Olof lefde.
Nu mera mig bergen
Mycket oblidare synas:
Sorgen det gör, ty illa
Kan jag Konungens fall fördraga.

I början af wintren for Sigwater öster om Kölen till Jemtland och dädan till Helsingeland, och kom fram i Swerige, hwarest han genast begaf sig till Drottning Astrid, war hos henne en lång tid och blef wäl bemött. Han war ock hos hennes broder, Konung Anund, och fick af honom tio marker renadt silfwer, såsom det förmäles i Knutsdrapan. Sigwater sporde alltjemnt, när han träffade köpmän, som kommo från Holmgård, hwad de kunde säga honom om Magnus Olofsson. Han qwad:

Ännu lyster mig spörja
Östan från Gardarike
De ofta upprepade loford,
Som ej sparas om den unga ädling.
Om ock minsta foglar sig smyga
Här emellan, så frågar jag efter
Den lilla Konunga-ättling:
Det min kärlek hugswalar.

10 Cap.

Om Konung Magnuses första ankomst till Swerige.

När Magnus Olofsson först kom till Swerige från Gardarike, war Sigwater der förut hos Drottning Astrid; och blefwo de då alle ganska glade. Sigwater qwad:

Dristig du kom på egen hand,
Konung Magnus, och wäl lärer Du
Tagas af land och folk emot:
Jag troget dig bistår.
Fara jag wißt hade bordt till dig,
Öfwer-Konung, i Gardarike;
Men jag din stjufmoders wårdare war,
Ty må straffet för din dopnamngifware mildras.

Sedan gaf Sigwater sig på resan med Drottning Astrid, och följde Magnus till Norrige. Sigwater qwad:

Min tanka säger jag alla
De män, som till Tinget fara,
Att öfwer ditt lif jag mig gläder:
Det är en stor Guds gåfwa.
Blifwer denne de tappres Drott
En son, som sin dyre fader liknar,

Då månde få folk födas,
Som slik Konung hafwa.

Och då Magnus hade blifwit Konung öfwer Norrige, uppehöll Sigwater sig hos honom och war hans käraste wän. Han qwad detta en gång, när Drottning Astrid och Alfhild Konunga-moder hade kommit i ordkastning:

Medgif Alfhild, att Astrid
Bättre är, än du sielf,
Fast ock till stort wålstånd
(Gud så wille) du nu kommit.

11 Cap.

Konung Olofs skrin förfärdigas.

Konung Magnus lät göra ett skrin och pryda det med guld och silfwer samt besätta det med ädla stenar; och detta skrin war gjordt, både till storlek och skapnad, som en lik-kista. Nedanunder hade det en pelare-ställning, men ofwanpå war lock, som ett tak med topp och ryggås. Bak på locket woro gångjern, men frammanföre haspor, med lås och nyckel. Sedan lät Konung Magnus lägga i detta skrin Konung Olofs helgedom; och tilldrogo sig då många järteken derwid. Härom talar Sigwater Skald:

Gjordt är åt honom, som godt hjerta bar,
Guldskrin, som hans ära kräfde:
Konungens helighet jag rosar:
Herren Gud honom till sig kallat
Der gångar mången man,
Med helad syn från denna Konungs
Rena hwilorum,
Som dit kom blind.

Då blef det i lag stadgadt, att en helgedag för Konung Olof skulle firas öfwer hela Norrige; och wardt genast den dagen lika ansedd med de största högtider. Derom talar Sigwater Skald:

Mig höfwes att Olofs mäßa,
Magnuses faders, rättsint fira
I mitt hus: måtte Gud
Konungens wälgång främja!
Jag skyldig är, att utan swek
Den Konungs högtid helig hålla,
Som mina armar med röda guldet
Prydde och nu allmänt förjes.

12 Cap.

Om Thorer Hund.

Thorer Hund for, kort efter Konung Olofs fall, bort af landet. Han begaf sig till Jorsal (Jerusalem); och är det många mäns sägen, att han ej återkommit. Thorer Hunds son het Sigurd, hwilken war fader till Ranweig, som hade till ägta Jon, Arne Arnesons son: deras barn woro Widkun i Bjarkö och Sigurd Hund, Erling och Jardthrud.

13 Cap.

Hareks af Thiotta dråp.

Harek af Thiotta satt hemma på sin gård, alltintill deß Konung Magnus Olofsson war kommen i landet och hade blifwit Konung. Då for Harek söder till Trondhem och besökte Konung Magnus. Der war då Asmund Granfellsson hos Konungen. Nu som Harek gick upp af skeppet,

när han kom till Nidaros, och Asmund stod uti en loftswale (öfwerwåning) hos Konungen, sågo de och igenkände Harek. Derwid sade Asmund till Konungen: nu will jag gälda Harek min faders dråp; och hade han i handen en liten och tunnsmidd yxa. Konungen såg på honom och sade: tag heldre min yxa; den war spetsig och tjock; och tillade Konungen: bered dig derpå, Asmund, att benen äro hårda i denna gubbe. Asmund tog yxan och geck ned från gården; och när han kom på twärgatan, gingo Harek och hans män uppåt emot dem. Då högg Asmund Harek i hufwudet, så att yxan genast stod neder i hjernan. Det war Hareks bane. Men Asmund geck åter upp i gården till Konungen; och war då all eggen borta af yxan. Konungen sade: huru månde nu den tunna yxan hafwa dugat? mig synes, som denna ej mera kunde nyttjas. Sedan gaf Konung Magnus Asmund län och embete på Halogaland, och äro månge och widlyftige berättelser om de stridigheter, Asmund och Hareks söner haft sig emellan.

14 Cap.

Om Thorgeir Fläck.

Kalf Arneson deltog, i början någon tid, mest i landets styrelse med Magnus. Men sedan war der folk, som påminde Konungen, å hwilken sida Kalf hade warit på Sticklastad; och då blef det något wanskeligare för Kalf, att bibehålla Konungens ynnest. Det hände en gång, då mycket folk war hos Konungen och man inför honom utförde sina saker, att Thorgeir Fläck från Sule i Weradal, som förnt är nämnd i Konung Olof den Heliges Saga, förekom med

ett

ett angeläget ärende. Konungen gaf ej akt på hans tal, utan lyßnade till dem, som stodo honom närmare. Då sade Thorgeir till Konungen högt, så att alle, som woro honom nära, det hörde:

Tala du med mig,
Konung Magnus,
Ty i följe jag war,
Med dinom fader.
Då bar jag mitt hufwud
Såradt dädan,
När de på den döda
Konungen stego.
Dig älskar nu
Det usla folk,
Drottswikarne,
Som djefwulen glädde.

Då gjorde folket oljud, och somlige bådo Thorgeir gå ut; men Konungen kallade honom till sig och afgjorde sedan hans ärende så, att Thorgeir war wäl tillfreds, försäkrade honom ock om sin wänskap.

15 Cap.

Kalf Arnesons färd ur landet.

Litet derefter gästade Konung Magnus på Haug i Weradal; och när Konungen satt wid bordet, hade han på ena sidan Kalf Arneson och på den andra Einar Thambaskielfwer. Då war det kommet derhän, att Konungen föga brydde sig om Kalf, men ganska högt wärderade Einar. Konungen sade till denne: wi skole rida i dag till Sticklastad: jag will se

märkena efter hwad der tilldragit sig. Einar swarade: jag har ej derom något att berätta: låt Kalf, din fosterfader, fara med dig; han måtte kunna gifwa de underrättelser, du åskar. När borden woro borttagne, lagade Konungen sig till resan, och sade till Kalf: du skall fara med mig till Sticklastad. Då swarade Kalf: det anser jag ej nödigt. Derwid stod Konungen upp, sägande med häftighet: fara skall du, Kalf; och sedan gick Konungen ut. Kalf klädde sig hasteligen och sade till sin tjenare: du skall rida in till Eggia och tillsäga mina huskarlar att hafwa hwart grand jag äger på mitt skepp, innan solen går ned. Konung Magnus red till Sticklastad, och Kalf med honom: de stego af hästarne och gingo dit, hwarest slaget hade stått. Då sade Konungen till Kalf: hwar är det ställe, der Konungen föll? Kalf swarade, pekande med spjutskaftet: här låg han fallen. Konungen fortfor: hwar war du då, Kalf? Han swarade: här, som jag nu står. Derwid yttrade Konungen, och war röd som blod i ansigtet: då kunde din yxa nå till honom. Kalf swarade: icke nådde min yxa honom. Derpå geck han bort till sin häst, kastade sig upp och red sina färde, så ock alle hans män med honom; och Konungen red åter till Haug. Kalf stannade ej förr än han, om qwällen, kom till Eggia: hans skepp låg segelfärdigt wid landet, lastadt med all hans lösegendom och besatt med hans huskarlar. De höllo genast om natten ut efter fjärden; och sedan for Kalf dag och natt, efter som winden medgaf; seglade wester öfwer hafwet och uppehöll sig der länge, samt härjade på Irland, Skottland och Söder-öarne. Härom talar Bjarne Gullbråskald i Kalfswisan:

Jag hörde, att dig, Thorbergs broder,
Som wäl du förtjente, godhet bewistes

Af Haralds broderson; och det räckte
Till deß han sielf bröt af.
Afundsmännen ideligen
Wäckte split Er emellan:
Ogagn synes mig Olofs
Arfwinge hafwa af denna sak.

16 Cap.

Om bönndernes hot.

Konung Magnus lade under sig gården Wiggia, som Rut hade ägt, och Qwist-stad, som Thorgeir hade haft, så ock Eggia och allt det gods, Kalf lemnat efter sig; och många andra stora egendomar, som tillhört dem, hwilke å Stickla-stad hade stupat i bonde-hären, förklarades wara till Konungen hemfallne. Han belade ock med hårda straff åtskilliga män, som hade giort Konung Olof mesta motståndet: somliga dref han ur landet: af somliga tog han stora penninge-böter; och för somliga låt han slagta deras kreatur. Då började bönderne knorra, sägande sig emellan: hwad månde denne Konung hafwa i sinnet, då han mot oß bryter den lag, som Konung Håkan den Gode satte? Månne han ej wet, att wi aldrig hafwe tålt oförrätter? Han torde få samma färd, som hans fader, eller andre höfdingar, dem wi hafwe afdagatagit, då wi ledsnade wid deras öfwerwåld och laglöshet. Detta knorr hördes wida omkring i landet. Sögneboerne samlade folk, och det talet geck, att de ernade strida med Konung Magnus, om han fore in i fjärden. Konung Magnus war då på Hördaland, och hade der uppehållit sig ganska länge: han hade mycket folk och låt förmärka, då och då, att han tänkte begifwa sig norr till Sögne. Detta

blefwo Konungens wänner warse: tolf af dem gingo i rådplägning och sämjades, att en skulle utlottas, för att säga Konungen folkets mißnöje; och det slog så ut, att lotten föll på Sigwater Skald.

14 Cap.

Frispråks-wisor.

Sigwater gjorde då den dikt, som han kallade frispråkswisor; och börjar han först dermed, att Konungen tycktes allt för länge besinna sig på att sätta bönderna till rätta, hwilke hotade att göra uppror emot honom. Han qwad:

Sigwater hafwer Konungen afrådt
Striden att uppskjuta, om wi ändå
Strida skole: rycktet jag följer
Söder från Sögne.
Påklädom wapnen och wärjom
Konungen med swärden wåra,
Lystne att kämpa så länge
Landet i kif mände wara.

I samma qwäde äro deßa wersar:

Han het, den som föll å Fitie,
Håkan, mot många blid: owänners
Rån han straffade, dock honom
Folket älskade mycket.
Landet höll fast wid den mångblide
Adalstens fostres lagar:
Ty skall ock sent hwad han stiftat
Ur böndernes minne förswinna.

I sanning tror jag, att de båda
Olofverne till Konungar korades

Så af allmoge, som Jarlar, förty
Att de folkets egendom ej störde.
Haralds trogne ättling, så ock
Tryggwasonen läto hållas
De lagar, som folket feck
Af deßa begge namnar.

Rådgifware, eder Konung
Ej wredgas skall öfwer fria talet;
Ty genom deßa råd
Drottens ära främjas.
Bönderne säga, om de ej ljuga,
Att ei den lag de få njuta,
Som i Ulfwesund
Du tillförene dem lofwat.

Ho eggar dig, stränge herre,
Att från dina ord
Gå tillbaka? Nog ofta
Tunna stålet du pröfwar.
Ordhällig den Konung skall wara,
Som troget folk will winna:
Aldrig höfwes dig, striddjerfwe,
Gifwet löfte att rygga.

Ho eggar dig, oförskräckte,
Att folkets boskap nedhugga?
Öfwerwåld det är af Konungen,
Att inom landet härja.
Sådant rådde ingen fordom
En ung Konung att göra:
Jag tror, att folket ledsnar
Wid rån; ty wred är hären.

Tag dig i akt för det onda rykte,
Som ibland folket löper:
Endast med hof man skall
Tjufwens hand förkorta.
Jag ber dig, du som matar
Warma blodets hökar,
Uppmärksam war och lyßna
Till hwad bönderne wilja.

Farligt det är, som jag hörer,
Gråhårsmännen förehafwa,
Att mot Konungen sig resa:
Med råd det afböjas måste.
Ej godt det är, då männen å Tinget
Hufwuden tillsamman luta
Och näsorne stinga mot bröstten:
Tystnad i folket kommit.

Ett är det, som de säga,
Att min Herre under sig
Folkets odal lägger:
Det ärliga bönder aflägsnar.
För rån anses Konungens wrede
Af den man, som mister
Sitt fäderneгods, igenom
En så förhastad dom.

Denna wersen är den sista:

För Olofs son jag önskar, att allt
Wäl må slå ut: helige äro wåre
Förbindelser: man klagar, att länge
Den ringe på sin sak får wänta.

Skonsamme äre wi, som jag tror,
Magnus; och med dig, milde,
Lefwa och dö jag wille,
Medan Haralds swärd du wärdar.

Dylike föreställningar woro i detta qwäde till Konungen, att han skulle hålla den lag, hans fader hade stadgat. Efter denna påminnelse rättade Konungen sig mycket; woro ock många andre, som samma tal förde. Det kom ändtligen derhän, att Konungen hade samråd med de wisaste män; och kommo de öfwerens om den lag, som gälla skulle. Sedan lät Magnus skrifwa den lagbok, som ännu är i Trondhem och kallas Grågås. Derefter blef Konung Magnus wänsäll och älskad hos allt landtfolket; och wardt han fördenskuld kallad Magnus den Gode.

18 Cap.

Om Engelska Konungarna.

Engelska Konungen Harald afled fem år efter sin faders, Konung Knut den Rikes död: han jordfästes bredewid sin fader i Wincester. Efter hans frånfälle, tog hans broder Hördaknut, Knut den gamles andre son, Konungadömet i England: han war då Konung öfwer både England och Danmark, och innehade detta wälde uti twenne år: han blef sotdöd i England, och dog barnlös samt jordades i Wincester hos sin fader. När han war afliden, togs till Konung i England Jatward den Gode, son af Engelska Konungen Adalråd och Drottning Emma, Rikard Rude-Jarls dotter. Konung Jatward den Gode war på mödernesidan sambroder med Harald och Hördaknut, Gamle Knuts söner. Gamle Knut och Drottning Emma hade en dotter, som het Gun-

hild: hon blef gift med Keisar Henrik i Saxen: han kallades Henrik den Milde. Gunhild war tre år i Saxen, innan hon blef sjuk, och afled fem år efter sin faders, Gamle Knuts död.

19 Cap.

Om Konung Magnus Olofsson.

När Konung Magnus Olofsson sporde Hördaknuts död, sände han strax sina män söder till Danmark med budskap till de män, som hade med ed bundit sig till honom, då förlikningen och aftalet uppgjordes emellan Magnus och Konung Hördaknut: han påminde dem sina löften och lät slutligen förklara, att han sjelf ernade genast om sommaren komma till Danmark med sin krigsmakt och tillegna sig hela Danska wäldet, som aftaladt och beswuret war, eller ock i strid der falla med sitt folk. Så säger Arnor Jarlaskald:

Stor den wältalighet war,
Som blef Jarladrotten beskärd;
Allt uppfylldes hwad han,
Som rofdjuren matar, sade.
Konungen förkunnade sig färdig wara,
Att under korpars klor
I swärdsgnyet falla,
Eller ock Danmark intaga.

20 Cap.

Om Konung Magnuses Krigshär.

Sedan samlade Konung Magnus mycket folk, stämde alla länshöfdingar och mäktiga bönder till sig, och skaffade sig långskepp. Och när denna krigsmakt kom tillsamman,

war den ganska wacker och wål utrustad. Han hade 70 stora skepp, då han seglade från Norrige. Så säger Thiodolf Skald:

Djerft nyttjar du, stränge Herre,
Mot fienderna de långa skeppen,
Ty österut dina stridsmån
Sjuttio skepp förde.
Söderut fartygen skredo,
Tågfasta seglet dref skeppet
Hafwet utåt: då gömdes
Wisunds bugtiga brädd i wiken.

Här omtalas ock, att Konung Magnus då hade det stora skeppet Wisund, som hans fader, Konung Olof den Helige hade låtit bygga. Det hade öfwer 30 roddarbänkar: på deß framstam war ett stort wisunds (buffeloxe-) hufwud, men baktill en orm- eller fiskstjert: både hufwudet och stjerten, så ock begge sidorne deromkring, woro öfweralt guldbelagde. Derom talar Arnor Jarlaskald:

Fult sjöskum mot lyftingen (bakstammen) uppdrefs,
Då skakades röda guldet:
Eldens fiende (wattnet) kring styret
Glänsande skeppet wrok.
Nordan om Stafanger du höll
Med de hårda stammar, då darrade tågen:
Högt mast-toppen blänkte,
Elden lik, mot Danmarks wälde.

Konung Magnus seglade ut från Agder och öfwer till Jutland. Så säger Arnor:

Säga will jag, hur Wisund,
Af rimforst hölid och åt låbord

Lutande, från Nordan bar
Sögnernes raska Konung.
Fursten, som på Swärds-Tinget bjuder
Och wapnens brak framkallar,
Till breda Jutland kosan satte:
Gerna af folket han togs emot.

21 Cap.

Om Konung Magnuses ankomst till Danmark.

Då Konung Magnus kom till Danmark, blef han wäl emottagen. Han höll der ofördröjligen Ting och stämma med Landets inbyggare, begärande, att de måtte taga honom till Konung, efter det aftal, som derom war giordt. Och emedan de länshöfdingar, som hade mesta anseendet i Danmark, woro Konung Magnus genom ed förbundne och wille hålla sina ord och eder, befrämjade de mycket denna sak hos folket: dertill kom ock för det andra, att Konung Knut den Rike då war död och all hans afkomma utgången; och tredje skälet war, att hans fader Konung Olofs helighet och järtecken då redan woro öfwer all land kunnige.

22 Cap.

Magnus Olofsson tages till Konung öfwer Danmark.

Sedan låt Konung Magnus stämma Ting i Wiborg: der hafwa Danskarne brukat utkora Konung, både i fordna och senare tider; och å detta Ting togo de Magnus Olofsson till Konung öfwer hela Danska Riket. Konung Magnus

dwaldes länge i Danmark om sommaren; och bemötte allt folk honom wäl, hwart han kom, samt wisade honom lydnad. Han tillsatte då embetsmän öfwer Sysslor och Häraden allestådes i landet, och gaf förläningar åt de förnämsta. Men när det led på hösten, for han med sitt folk till Norrige, uppehållande sig i Elfwen någon tid.

23 Cap.

Swen Ulfssons uppkomst.

Swen het en man, som war son af Ulf Jarl, hwars fader war Thorgil Sprakelägg. Swens moder war Astrid, Konung Swen Tjugusköggs dotter: hon war samsyster å fädernet med Knut den Rike, men å mödernet med Sweakonungen Olof Eriksson: deras moder war Drottning Sigrid Storråda, Skoglar Tostes dotter. Swen Ulfsson hade nu en lång tid uppehållit sig hos sina fränder, Swea-konungarne, alltsedan Konung Knut låt dräpa hans fader Ulf Jarl, såsom skrifwet är uti Konung Knut den Gamles saga, att han låt dräpa Ulf Jarl, sin swåger, i Roskild; och war Swen, för den orsaken, sedermera icke i Danmark. Swen Ulfsson hade det aldraskönaste utseende: han war en öfwermåttan stor och stark man, ypperlig uti idrotter och mycket wältalig: war det ock allmänt tal hos dem som, honom kände, att han ägde alla egenskaper, som pryda en god höfding. Swen Ulfsson besökte Konung Magnus, då han låg uti Elfwen, som förr är nämndt; och tog Konungen wäl emot honom, hwartill många sökte bidraga, ty Swen war

en mycket wänsäll man, förde ock sielf ganska wackert och skickligt fram sitt ärende hos Konungen; och kom det så widt, att Swen gaf sig under Konung Magnus och blef hans man. Sedan talade Konung Magnus och Swen om hwarjehanda saker emellan fyra ögon.

24 Cap.

Swen Ulfsson erhåller Jarldöme.

En dag, då Konung Magnus satt i sitt högsäte och hade mycket folk omkring sig, och Swen Ulfsson satt nedanföre honom på fotpallen, tog Konungen sålunda till orda: kunnigt will jag göra för höfdingar och menige allmoge det beslut, jag funnit för godt att widtaga: här är kommen till mig en ypperlig man både till börd och egen förtjenst, Swen Ulfsson: han har nu blifwit min man och derpå gifwit mig sin tro. Såsom i weten, hafwa alle Danmarks inbyggare i sommar blifwit mine undersåter, men landet är nu höfdingelöst, sedan jag farit dädan; och likwäl händer det ofta, som Eder bekant är, att stor ofred der göres af Wender och Kurländare, eller annat folk östan ifrån, eller ock af Saxare: jag har derföre lofwat dem, att få en höfding till landets wärn och styrelse: dertill ser jag ingen så i allan måtto wäl fallen och skicklig, som Swen Ulfsson, hwilken ock hafwer börd till att wara höfding. Nu will jag göra honom till min Jarl och gifwa honom Danska wäldet att förestå, medan jag är i Norrige, såsom Knut den Rike satte hans fader Ulf Jarl till höfding öfwer Danmark, un-

der det Knut war i England. Då swarade Einar Thambaskjelfwer: för stor Jarl, för stor Jarl, min fosterson. Konungen sade, med wrede: Eder lårer tyckas, som jag föga förstode hwad mig angår; men mig synes, som I ansågen somlige alltför stora till Jarlar, och somlige alltför ljtet dugelige. Derpå stod Konungen upp, tog ett swård och fäste det wid Swens bålte; sedan tog han en sköld och hångde den på hans axel, satte honom hjelm på hufwudet, gaf honom Jarlsnamn och tillade honom sådane förlåningar i Danmark, som hans fader, Ulf Jarl, tillförene hade haft. Derefter blef framburet ett skrin med helgedom uti, hwarå Swen lade sina hånder och swor trohetsed åt Konung Magnus: sedan ledde Konungen Jarlen till högsåtet hos sig. Så såger Thiodolf:

Sjelf war öster wid Elfwen
Ulfs son och fagra löften gaf:
Der lade Swen, att swårja,
Sina hånder å skrinet.
Eden förestafwade honom
Olofs son, de Skåningars Konung:
Men fortare ålder feck
Deras fördrag, ån wara bordt.

Swen Jarl for derpå till Danmark, hwarest han wål emottogs af hela allmogen: han skaffade sig hoffolk och blef snart en stor höfding: om wintren for han wida öfwer landet och tillwann sig mycken wånskap hos de stora, war ock ganska afhållen af allt landsfolket.

25 Cap.

Om Konung Magnuses Härnad.

Konung Magnus for med sitt folk norr till Norrige och qwarblef der öfwer wintren; men när wåren kom, samlade Konungen en stor här och drog dermed söder till Danmark. Då han anlände dit, sporde han de tidningar från Windland, att Wenderne i Jomsborg hade dragit sig undan hans lydnad. De Danske Konungarne hade der förut haft ett stort Jarldöme; de hade aldraförst uppbyggt Jomsborg, och det war nu ett ganska starkt fäste. När Konung Magnus hörde sådant omtalas, böd han ut från Danmark en flotta och mycket folk: dermed seglade han om sommaren till Windland, och hade en ansenlig krigsmakt. Härom talar Arnor Jarlaskald:

Höra skall du i wisan min,
Konungason, hur du härsköld bar
Till Wendernas land: och lyckligt du drog
På slätta rullarna skumstänkta skeppen.
Aldrig jag sporde (dock Konungen ej
Wållade Wendernes sorg), att någon Furste
Drog med flera skepp till deras odal:
Då af kölarne hafwet plöjdes.

Då Konung Magnus kom till Windland, lade han till wid Jomsborg, intog genast staden, och dräpte der mycket folk, brände ock sedan både staden och landet wida omkring,

samt gjorde öfwermåttan stor härjning, såsom Arnor Jarlaskald säger:

Konung, du bland elaka folket for med eld
Beskärd war då döden åt männen:
Hög låga söder på Jom
Du tände, skålmars förföljare.
Då tordes ej sina salar wårda
Hedniska folket, i det starka fäste:
Konung, du med klara elden
Satte skräck i männens hjertan.

Mycket folk i Windland gaf sig under Konung Magnus; dock war antalet ännu större af dem, som kommo undan och flydde åt alla håll. Konung Magnus for sedan åter till Danmark, och lagade der till wintersäte åt sig, men skickade ifrån sig krigsfolket, både det Danska, och en stor del af det, som hade följt honom från Norrige.

26 Cap.

Swen erhåller Konungsnamn.

Samma winter, som Swen Ulfsson hade fått styrelsen öfwer hela Danska wäldet, och sedan han förwärfwat sig wänskap hos mängden af de stora i Danmark, samt gjort sig berömd hos allmogen, lät han gifwa sig Konungsnamn, och wann dertill många höfdingars bifall. Men om wåren, när han sporde, att Konung Magnus for nordan ifrån Norrige och hade stor krigshär, begaf Swen sig till Skåne och dädan upp åt Göta land, samt widare till Swerige, för

att besöka sin frände, Konung Anund. Der uppehöll han sig om sommaren och hade spejare i Danmark, för att få weta Konung Magnuses färder och myckenheten af hans folk. Då Swen nu sporde, att Konung Magnus hade skickat ifrån sig en stor del af sitt manskap, och derjemte, att han war söder på Jutland, förfogade Swen sig ned från Swerige, och hade med sig en stor hop folk, som Sweakonungen lemnat honom. Och när han kom till Skåne, togo Skåningarna wäl emot honom och höllo honom der för Konung, hwadan mycket folk samlades till honom. Sedan for han ut till Seland, hwarest han åfwenledes blef wäl emottagen och lade hela landet under sig. Derifrån drog han till Fyen och bemäktigade sig alla öarna: folket gaf sig under honom, så att han hade en stor här och många skepp. Konung Magnus gifte sin syster Ulfhild Olofsdotter med Hertig Otto i Saxland: deras son het Magnus: derifrån är kommen en stor slägt; och sålunda tälja de Hertigar, som råda öfwer Brunswik, sin ätt till Olof den Helige.

27 Cap.

Om Konung Magnuses här.

Konnng Magnus sporde deßa tidningar, och derjemte, att Wenderne hade här ute. Då stämde Konung Magnus krigsfolk till sig; och snart feck han ifrån hela Jutland manskap samladt. Hertig Otto af Brunswik i Saxland, som då war gift med hans syster Ulfhild, Konung Olof den Heliges

dot=

dotter, som ock till honom, åtföljd af mycket folk. De Danske höfdingarne eggade Konung Magnus att draga emot Wendernes här och icke låta hedniskt folk gå der fram och föröda landet; och blef alltså det beslut taget, att Konungen wände med sin här söder ut åt Hedeby. Men när Konung Magnus låg wid Skotborgs å på Lyrskogs hed, kommo hans spejare från Wendernes här och förkunnade, det denna war så talrik, att den ej räknas kunde, och att det manskap, Magnus hade, war deremot alltför ringa, så att för honom intet annat råd fanns, än att fly; men Konungen wille ändock strida, derest någon möjlighet wisade sig att kunna segra; hwaremot de fleste afrådde striden och sade alle med en mun, att de för wißo kände, det Wenderne hade en oöfwerwinnelig här; dock rådde Hertig Otto, att man heldre skulle slåß. Konungen lät blåsa tillsamman hela hären och befallde, att en hwar skulle wäpna sig; och lågo de sedan om natten under sina sköldar, ty dem blef sagdt, att Wendernes här då war kommen nära dem. Konungen war ganska swårmodig, tyckande det wara illa, om han nu skulle blifwa nödsakad fly, som han aldrig tillförene försökt; han sof derföre litet om natten och läste sina böner.

28 Cap.

Konung Olofs Järtecken.

Efterföljande dag war Michaelsmäßo afton; och mot dagningen somnade Konungen och drömde, att han såg sin fader, Konung Olof den Helige, som sade till honom: du är nu mycket bekymrad och förskräckt, för det Wenderne draga emot dig med stor här: icke skall du rädas för hednin-

gar, ehuru de äro många tillsamman; jag skall följa dig i denna strid: begynnen slaget mot Wenderne, när I hören min krigslur. Så snart Konungen waknade, omtalade han sin dröm; och började det då ljusna till dag. Derwid hörde allt folket ett klockoljud uppe i luften, och Konung Magnuses män, som hade warit i Nidaros, tyckte att det war, som om man ringde med klockan Glöd, hwilken Konung Olof hade gifwit till Clemens-kyrkan i Köpstaden Nidaros.

29 Cap.

Slaget på Lyrskogs Hed.

Då steg Konung Magnus upp och befallde, att man skulle blåsa till strids: Wendernes här kom tågande sunnan öfwer ån emot dem; och i detsamma stod hela Konungens här upp och drog emot hedningarne. Konung Magnus klädde af sig ringbrynjan och hade ytterst en röd silkesskjorta på sig, samt tog i handen yxan Hell, som Konung Olof hade ägt. Konung Magnus sprang framför allt sitt folk emot fienderne och högg med båda händer hwilken som råkade för honom. Så säger Arnor Jarlaskald:

Wred, med yxan breda,
Häftigt Konungen framgeck:
Stort spjutgny kring Fursten
Blef, när han brynjan aflade.
Då om skaftet med båda händer
Konungen fattade, klöf Hell
De dödbleka skallar; och himmelens
Wårdare wålden utdelade.

Detta slag warade icke mycket länge, ty Konungens män gingo häftigt på; och hwar de stötte tillsammmn, föllo

Wenderne så tjockt, som om strandwrak legat der; de som woro qwar, togo flykten, men blefwo då nedhuggne som slagtkreatur. Konungen förföljde sjelf de flyende öster öfwer heden, och folket stupade hela heden öfwer. Så säger Thiodolf:

Jag tror, att bland hundrade i flocken
Främst Haralds broderson stod:
Då kände korpen för wißo,
Att hans hunger lindras skulle.
Widt kommo Wender på flykten,
Då Magnus drabbningen höll:
Walplatsen höljdes af slagna
En mil bredt utåt heden.

Det är allmän sägen, att aldrig så stort manfall warit i Christna tider uti Nordlanden, som det Wenderne ledo på Lyrskogs hed. Af Konung Magnuses här stupade få, men många blefwo sårade. Det säges i Bremaboken (Bremiska Krönikan), att Wendiske Konungen Rettibur hade blifwit dräpen af Danskarne: han hade åtta söner, hwilka wille hämna sin fader och förödde en stor del af Danmark norr till Ripa (Ribe); men de föllo alla på Lyrskogs hed för Konung Magnus den Gode, och femton tusende man med dem. Efter slaget lät Konungen förbinda sina mäns sår; men läkare funnos ej så många i hären, som tarfwades. Då geck Konungen dit och undersökte händerne på de män, honom syntes tjenlige; och sedan han tagit och strukit af och an i handlofwarne på dem, utnämnde han tolf, som han fann wara mjukhändte, sägande, att de skulle förbinda folkets sår; ingen af dem hade förut förbundit sår; men alla deße blefwo sedan de bäste läkare. Der woro twå Isländske män: den

ene war Thorkel Gejrason från Lynge, den andre Atle, fader till Bard Swarte från Selardal; och från dem härstammade sedermera månge gode läkare. Efter detta slag wardt det järtecken, som Konung Olof hade gjort, wida frägdadt uti många land; och sades det allmänneligen, att ingen kunde wåga sig i strid med Konung Magnus Olofsson, emedan hans fader, Konung Olof, wore honom så behjelplig, att hans owänner intet motstånd förmådde göra honom.

30 Cap.
Slaget på Re.

Sedan wände Konung Magnus hären emot Swen, som han kallade sin Jarl, fast Danskarne kallade honom Konung. Konung Magnus skaffade sig då skepp och utrustade hären; och samlade de å ymse sidor det mesta folk de kunde erhålla. I Konung Swens här woro många höfdingar, Skåningar, Halländingar, Seländingar och Fyenboar; men Konung Magnus hade mest Nordmän och Jutar: han höll då med sin här emot Swen, och de träffades utanföre Westerlandet på Re; der blef en stark strid, som lyktades så, att Konung Magnus behöll segren och Swen kom på flykten samt mistade mycket folk. Han flydde då åter till Skåne, ty han ägde en tillflyktsort uppe i Götaland, i fall han deraf blefwe i behof. Men Konung Magnus for tillbaka till Jutland och stannade der öfwer wintern, med mycket manskap, låtande noga wårda sina skepp. Härom talar Arnor Jarlaskald:

Oförskräckt på Re låt Konungen
Hårda strids-Tinget hållas.
Wälska swärden blodfärgades
Wida kring westra landet.

31 Cap.

Striden wid Åros (Aars).

Swen Ulfsson begaf sig genast på sina skepp, så snart han sporde, att Konung Magnus hade gått i land; och samlade Swen innan kort till sig allt det folk, han kunde få, och for om wintren kring Seland, Fyen och de andra öarna; men när det led mot julen, höll han söder till Jutland och lade in i Limafjärden, hwarest mycket folk gaf sig under honom; men somlige måste betala honom penningar, och somlige förfogade sig till Konung Magnus. Då denne sporde hwad Swen förehade, skyndade han till sina skepp och tog med sig den Nordmannahär, som war i Danmark, jemte en del af det Danska manskapet, samt höll sunnan utmed landet. Swen war då i Åros och hade mycket folk; men när han erhöll kunskap om Konung Magnuses ankomst, geck han ut från staden med sin flotta och rustade sig till strids. Så snart Konung Magnus feck weta hwar Swen war, och han förnam, att det ej kunde wara långt emellan dem, höll han hus-Ting och talade till sitt folk, sågande: nu hafwe wi sport, att Jarlen med sin flotta ligger här framför oß, och mig är sagdt, att han har mycket folk: jag will derföre göra eder kunnigt, det min föresats är, att möta Jarlen och slåß med honom, ehuru wi hafwe något mindre styrka: wi skole nu, som tillförene, ställa wår förtröstan dit, hwarest Gud sjelf är och min fader, Konung Olof den Helige: han hafwer några gånger förut gifwit oß seger, då wi slagits och ofta warit mindre manstarke, än wåre fiender: nu will jag, det man rustar sig så till, att wi må kunna uppsöka dem; och så snart wi träffa dem, skall man lägga intill dem och genast börja striden; och skola då alle mine män wara redo

att slåß. Sedan wäpnade de sig; och satte en hwar sig och sitt rum i ordning: derpå började de ro; och då de fingo se Jarlens flotta, lade de strax intill den. Swens män åter, så snart de blefwo warse den andra flottan, rustade sig och bundo tillsamman sina skepp; och begyntes sedermera en hård strid. Så säger Thiodolf Skald:

De glänsande sköldar stötte
Konungen och Jarlen tillsamman,
För kort tid sedan: der blef
Hård swärdslek för folket;
Så att de som stridssärkarna (brynjorna) skära,
Aldrig minnas wärre slag:
Stort spjutgny då månde
Stridande hären göra.

De stridde från stammarne; och kunde således de allena komma åt att hugga, som der stodo; men de, som woro i förrummen, brukade lansar, och de, som stodo längre bort i skeppen, sköto med lätta spjut, kastspjut eller stora pilar, men somlige kastade stenar eller sönderbrutna spjutstakar; och de, som woro bakom masten, sköto med bågar. Så säger Thiodolf:

Jag hörde, att med brutna stakar
Och med många spjut man sköt
Mot de breda sköldar:
Mat feck korpen, då striden hölls.
I wapentwisten, bäst man kunde,
Sten och pilar man brukte:
Slagne då lågo
De stridande männen.

Aldrig flera pilar lade

Bågmännen på snodda linet:
Ej tror jag, att Tronderne den dagen
Först blefwo trötte att skjuta.
Så tjockt, under striden,
Kastspjuten flögo, att knappast
De kunde se deremellan:
Häftigt ock pilhaglet war.

Här säges det, huru häftig skottstriden war. Konung Magnus stod, i början af slaget, uti en sköldborg; men som det syntes honom långsamt innan något blef afgiordt, lopp han ut ur sköldborgen och fram åt skeppet, ropade högt och uppeggade sina män, begifwande sig ända fram i stammen till huggstriden; och när hans män detta sågo, trängde de sig fram och uppmanade hwarannan; och hof då hela hären upp ett stort skri. Så säger Thiodolf:

Flitigt bland Magnuses män
Den ene manade annan,
Att oförskräckt framlägga skeppen:
Hårdt sköldarne skakades i striden.

Då uppstod en ganska stark slagtning: i detta anfall afröjdes Swens skepp på båda sidor om framstammen; derwid geck Konung Magnus, med sina följeslagare, upp på skeppet, och sedan den ene efter den andre af hans folk: anfallet blef så hårdt, att Swens män måste wika undan; och afröjde Konung Magnus först detta skepp, och sedermera det ena efter det andra. Swen flydde, med en stor del af sitt folk; men många af hans män föllo, många fingo ock frid. Så säger Thiodolf:

Magnus, kölwagnens (skeppets) wårdare,
Under slagtningen uppgeck

På skeppets fagra framstam:
Wida blef detta frägdadt.
Wi gjorde så, att Jarlens
Huskarla-flock minskning led,
Men Konungens framgång wäxte:
Skeppen afröjdes af hären.

Innan den dyre utdelaren
Af swanfältets (hafwets) sol (guldet)
Lif och frid gaf åt männen,
Jarlens följe på flykten war.

Detta slag stod nästa söndagen före Jul. Så säger Thiodolf:

Skarp war striden,
Som på söndag hölls:
Häftigt geck hären till slaget,
Då tappre männen stridde.
En död kropp på hwarje bölja flöt,
När de stridsmän lifwet lemnade,
Som ödet beskärt att falla:
Folket sönk neder af skeppen.

Konung Magnus tog der sju skepp från Swens män. Så säger Thiodolf:

Olofs son, den Digres,
Sju skepp nyß afröjde:
Seger wann Konungen; och Sögnes
Qwinnor slikt ej sorgsne hörde.

Och widare qwad han:

Mist hafwa Swens swärds-Göter
Följeslagarne sina:

Swår blef ock heimfärden
För de öfrige stridsmän.
Brusande swall och bölja
Hufwuden och benen deras
Wräka på sandiga djupet:
Sjön öfwer hofmännen tjuter.

Swen flydde genast om natten till Seland, med det folk, som hade kommit undan och honom wille följa; men Konung Magnus lade i land med sina skepp, och lät strax om natten sitt folk landstiga; och tidigt om morgonen kommo de tillbaka med mycket strandhugg (slagtade kreatur). Derom talar Thiodolf:

I går jag såg, att stora stenar,
Hårdeligen kastade, foro
På deras slagtordningar:
Skallen sprack för stenen.
Strandhugg wi nedförde:
Skeppstammen för ankar stod
Midt i landet: med blotta orden
Ej månde Swen sitt wälde förswara.

32 Cap.

Om Konung Swens flykt.

Konung Magnus höll strax med sin flotta till Seland efter Swen; men så snart Konung Magnus dit anlände, flydde Swen upp å landet med sitt folk; men Konung Magnus satte efter och förföljde dem; och blefwo alle dräpne, som ertappas kunde. Så säger Thiodolf:

Selands mön af enstämmigt rykte
Feck spörja hwad folk det war,

Som bar de blodfärgade sköldar:
Sannt är, att många dem hade.
Gruset wi trampade nyß
Öfwer skogen, då många
Flyktande buro till Ringstad
Fort sina fotblad.

Smutsbestänkt sin nacke bar
Skåningarnes Konung skyndsamt:
Underligt, om ej Lunds Herre (Magnus)
Rask af ålder, honom förekommer.
Starka Jarlens fana flög
I går öfwer jord och moßar:
Kastspjuten fram åt hafwet drefwo,
Flygande öfwer de höga kullar.

Swen flydde då öfwer till Fyen; men Konung Magnus härjade på Seland och brände mångastädes för dem, som hösten förut hade slagit sig i flock med Swen. Så säger Thiodolf:

Jarlen mäktade föröda
Konungasätet om wintren:
Men du kraftigt
Wärdade Landet.
Det lyckades dig att finna,
Milde Magnus, en sköldklädd skara:
För Knuts frände det nära war,
Att då fången blifwa,

Hafwet du lemnade, Tronderues Konung,
Wred, du tordes byarna härja:
Du företog dig att åt elden gifwa
Hwart hus, och det i aska föll.

Fullt wille du, de godas wän,
Mot Jarlens följe
De grymma sweken gälda:
Undan i hast de lupo.

33 Cap.
Fyen brännes.

Så snart Konung Magnus sporde, att Swen höll med sin flotta till Fyen, begaf han sig efter honom. Men då Swen feck kunskap derom, geck han till sjös och affeglade, samt kom fram i Skåne, for derifrån till Götaland och förfogade sig sedan till Sweakonungen. Konung Magnus landsteg på Fyen, låtande der plundra och bränna för många. Alla Swens män, som der funnos, flydde undan, hwart de kunde. Så säger Thiodolf:

Häftiga winden på rykande landet
Kastar i luften upp
Af ekwäggarne glöder:
Åt söder fladdrar brinnande elden.
Lågorna högt i skyen stiga,
Husfolket nära, på Fyen:
Tak och näfrar lida mycket,
Då Nordmän salarna bränna.

Swens män det minnas böra,
Qwinna, att de med wåra
Krigsmän försökte
Trenne stridsmöten.
Wän är, att fagra mör på Fyen
Wi skåda få: det duger, att swärden
Under wapenbullret färga:
I slagtordning låtom oß stånda.

Efter detta gaf sig å nyo allt folket i Danmark under Konung Magnus; och war der då god frid den senare delen af wintren. Konung Magnus satte sina män till landets styrelse öfwerallt i Danmark; och när det led fram på wåren, for han med sin flotta norr till Norrige och uppehöll sig der länge om sommaren.

34 Cap.

Slaget wid Helganäs.

Då Swen förnam, att Konung Magnus war faren till Norrige, red han genast ut till Skåne och hade mycket folk med sig från Swerige. Skåningarne togo wäl emot honom; och förskaffade han sig då åter krigshär, hwarmed han begaf sig till Seland och lade under sig det, så ock Fyen och alla de andra öarna. Men när Konung Magnus sporde detta, utrustade han folk och skepp och höll dermed söder till Danmark. Han feck weta, hwar Swen låg med sin flotta, och seglade dit: de träffades wid ett ställe, som heter Helganäs, och det war en afton, som striden begyntes. Konung Magnus hade mindre folk, men större skepp och bättre manskap. Så säger Arnor Jarlaskald:

Ofta jag hört, att det heter
Helganäs, der den widtfrägdade,
Som wargen gläder,
Mång hafselg (skepp) afröjde.
Mot mörkningen bad Rygernes Reggbus (en man
från Rygen),
Att sköldarne skulle föras tillsamman:
Pilregnet sedan höll ut
Hela höstnatten igenom.

Striden war ganska håftig; och når det led fram på natten, blef der ett stort manfall. Konung Magnus skôt med handskott (kastspjut) hela natten. Derom talar Thiodolf:

På det ställe, som Helganås heter,
Swens mån för spjuten föllo,
Och stridsmånnen sårade sönko,
Sin bane wårde.
Många spjut höll den tappre
Mörernes Konung, i striden:
Kastspjuten med skaft af ask
Blodfårgade den gifmilde Konung.

Men det år kortast att såga om denna tråffning, att Konung Magnus behöll segren och Swen flydde: hans eget skepp blef afröjdt från den ena stammen till den andra, och med flera af Swens skepp geck det likaså. Thiodolf såger:

Den motstråfwige Jarlen flydde
Från sitt skepp, som war öde,
Der Magnus slagtningen höll,
Till framtida skada för Swen.
Hårkonungen låt
Swårdseggen rödfårgas:
Blod stånktes på brynta swårdet,
Då Konungen för landet fåktade.

Widare såger Arnor:

Konungen, på Skåningar wred,
Alla Björns broders (Swens) skepp
Tog, tillika med godset:
Den tiden folket bort rodde.

Der föll en stor mångd af Swens mån, och fingo

Konung Magnus och hans följeslagare myckat byte. Så säger Thiodolf:

Från slagtningen bar jag hem
Götisk sköld, som föll på min lott:
Hårdt war, söder i sommar,
Braket af swärd och brynjor.
Wapen bekom jag sköna: jag redan
Det sagt för den stilla flickan:
Hjelm feck jag der som Konungen,
Den oförfärade, slog de Danska.

Swen flydde då upp till Skåne, jemte allt det folk, som med honom undankom; men Konung Magnus förföljde de flyende långt upp å landet och mötte då ringa motstånd af Swens män, eller bönderne. Så säger Thiodolf:

Olofs son böd nyligen (sine män)
Uppe å landet att stånda:
Geck med wärdighet mycken
Magnus wred af skeppen.
Hastigt bad Konungen (männen) härja,
Buller uppkom i Danmark:
Högt öfwer höjderne flyger
Hästen westan från Skåne.

Sedan lät Konung Magnus härjning öfwergå hela bygden. Så säger Thiodolf:

Nu börja Nordmännen tränga fram
Med Magnuses märke; helt nära
Gå wi stången: ej sällan
Min sköld på sidan bär jag.
Långa wraket (Swen) sin skefwa
Fot öfwer Skåne framskjuter

Till Lund: Få wägar
Jag wackrare funnit.

Derefter började de bränna bygden; och flydde då folket bort åt alla håll. Så säger Thiodolf:

Iskallt jern tillräckligt
Wi buro wid Konungens sida:
Hastigt förskräckelsen far
I Skåningars bröst.
Röd fladdrar från breda byar
Häftiga elden, af oß upptänd:
Flitiga män, som blåsa under,
Deßa lågor wälla.

Och widare qwad han:

Han affweder folkets gårdar,
Konungen i hären stora:
Bjärta elden, som brådast
Föröder Danmarks bygder.
Trött stridsmannen skölden
Öfwer Danmarks heder bär.
Segren blef wår lott; och sårade,
Swens män för oß springa.

Den mo, som fordom träddes,
Konungen åter trampas lät:
Strid mellan Kungarnes härar
Stod upp; wi dölje det icke.
Ej månde Swens män, som nu
För oß fly, neka att Magnus
Stora werk förrättat: mång fana
Denna morgon frambäres.

Ändtligen flydde Swen (till sjös) öster utmed Skåne; men Konung Magnus wände åter till sina skepp och höll sedan öster ut wid sidan af Skåne: tillrustningen geck i största skyndsamhet. Då qwad Thiodolf detta:

Icke har jag att dricka
Annat, än sjön denna:
Jag suger af salta hafwet
Läska, då jag Konungen följer.
Skånes breda sida ligger
Framför oß; men wi frukte
Föga de Swenska karlar:
Dryg möda wi hafwe för Kungen.

Derpå flydde Swen upp till Götaland och begaf sig sedermera till Sweakonungen, hos hwilken han uppehöll sig öfwer wintren och åtnjöt mycken wälwilja.

35 Cap.

Konung Magnuses härnad.

Konung Magnus wände om sin kosa, sedan han hade lagt under sig hela Skåne: han höll först till Falster och giorde der landgång, härjade och dräpte mycket folk, som förut hade gifwit sig under Swen. Härom talar Arnor:

Sweken lät Allrådaren
Ej sparsamt Danskarna gäldas:
Modige Konungen giorde,
Att Falsterboarne föllo.
Den unge för örnarne
Rik spisning framlade:
Hofmännen sade, att qwinnan
War hal mot foglarnas matare.

Se-

Sedan styrde Konung Magnus med sin flotta till Fyen, geck der upp, häriade och gjorde stor plundring. Så säger Arnor Jarlaskald:

Han, som mig särken (brynjan) färgar,
Frambar sin fana på Fyen:
Konungen landet anföll;
Då feck folket sitt rån umgälda.
Man nämne en annan wid tjuge år,
Som genom härjning lika ofta
Den blåa korpen matat:
Gifmildt är Konungens hjerta.

36 Cap.

Om Konung Magnuses slagtningar.

Konung Magnus qwarblef den wintren i Danmark; och war då god frid. Han hade hållit många drabbningar i Danmark och haft seger i alla. Så säger Odd Kikinaskald:

Det war före Mikaelsmeßan,
Som grymma malmträtan (striden) stod:
Wenderne föllo; men folken
Mycket wid wapendånet wandes.
Litet före jul en annan
Ej ringa strid wi höllo:
Hård drabbning bland männen
Upphofs sunnan för Aros.

Widare säger Arnor:

Hämnare, du gifwit ämne till dikten,
Olofs son, jag det besjunger:

Nu månde qwädet dkas: du låter
Stridens hökar blodet dricka.
Du, som sköldarna bryter,
Fyra pilstormar tappert uppwäckt
På ett år: dock du kallas
Alltför mild, Allrådare.

Tre slag höll Konung Magnus med Swen Ulfson. Så säger Thiodolf:

Der hölls med god lycka
Drabbning, som Magnus wille.
Han, som kriget fullföljer,
Ger mig segrar att förtälja.
Swärdet färgade Tronedernes Konung:
Och efter de trenne strider
Han skölden bär högre,
Alltjemt, att straffen utföra.

37 Cap.

Om Konung Magnus, samt Orknö-Jarlarne Thorfinn och Ragnwald.

Konung Magnus den Gode, Konung Olof den Heliges son, rådde öfwer Norrige, som förr är sagdt: då war hos honom Ragnwald Jarl Bruseson. Öfwer Orknöarne rådde den tiden Thorfinn Jarl Sigurdsson, Ragnwalds faderbroder. Konung Magnus sände Ragnwald wester till Orknöarne, med befallning, att Thorfinn skulle låta honom emottaga sitt fädernearf. Thorfinn lemnade Ragnwald en tredjedel af landet med sig, ty så hade hans Fader Bruse haft wid sitt dödsfall. Thorfinn Jarl hade till ägta Ingeborg Jarlamoder, Finn Arnesons dotter. Ragnwald Jarl ansåg

sig äga twå delar af landet, såsom Olof den Helige hade lofwat hans fader Bruse och denne i Olofs tid också hade haft. Detta blef upphof till delo emellan nämnde fränder, och är derom en lång saga. De hade en skarp strid i Petlands fjerden. Då war Kalf Arneson med Thorfinn Jarl. Så sade Bjarne Gullbråskald:

Wi hört, Kalf, att du följde
Finns måg uti striden,
Och med dina snäckor å sjön
Lade till Jarlen.
Brusesonens anfall du förmådde,
Swärdlysine, göra till intet:
Glad war hugen, och du mindes
Hatet, då du Thorfinn bistod.

38 Cap

Om Konung Magnuses bref.

Konung Magnus rådde nu öfwer både Danmark och Norrige. Men efter det han hade tillegnat sig Danska wäldet, affärdade han sändebud wester till England, hwilka foro till Konung Jatward och lemnade honom Konung Magnuses bref och insegel. I brefwet stod, tillika med Konung Magnuses helsning, följande: I lären wäl hafwa sport det aftal, som jag och Hördaknut gjorde oss emellan, att hwilkendera, som den andra öfwerlefde, skulle taga allt det land och folk, den aflidne lemnade efter sig: nu har så händt, hwilket jag wet att I hafwen hört omtalas, att jag tagit Danska wäldet i arf efter Hördaknut; men han ägde, innan han afled, icke mindre England, än Danmark: jag påstår mig således äga England, efter lagligt fördrag, och will derföre,

att du upplåter Riket åt mig; men i annat fall, skall jag söka min rått med hårsmakt både från Danmark och Norrige, och månde den blifwa ägare af landet, som Gud det unnar segren.

39 Cap.

Konung Jatwards swar.

När Konung Jatward hade låsit detta bref, swarade han sålunda: det år allom kunnigt hår i landet, att Konung Adelråd, min fader, war odalboren till detta Rike, efter både gammal och ny börd: wi woro fyra söner af honom; och då han war fallen ifrån landet, tog min broder Jatmund detta Rike och Konungadöme, ty han war den åldste af oß bröderne, och war jag dermed nöjd, medan han lefde; men efter honom tog min styffader Konung Knut Riket; och war ej rådligt att derpå göra något anspråk, under hans lifstid: efter honom war min broder Harald Konung, så långe lifwet war honom beskärdt; men sedan han dog, rådde min broder Hördaknut öfwer Danmark och England; och fanns det då wara ett råttmåtigt brödraskifte oß emellan, att han war Konung öfwer både England och Danmark, men jag intet Rike hade att råda öfwer: nu affomnade han; och då beslöto alle landets inwånare att taga mig till Konung hår i England: medan jag icke bar Tignarnamn, tjenade jag mina höfdingar med icke mindre undergifwenhet, ån de, som ingen börd ägde till Riket hår i landet: nu hafwer jag antagit Konungs namn, blifwit dertill inwigd och erhållit så fullkomligt Konungadöme med hwad dertill hörer, som min fader hade före mig; och detta namn skall jag ej afstå, så långe jag äger lifwet qwar: men

om Konung Magnus kommer hit till landet med sin hårsmakt, ernar jag icke samla krigsfolk emot honom, utan må det då stå honom öppet att lägga under sig England, derigenom att han först tager mig af daga: sägen honom deßa mina ord. Sändebuden foro tillbaka till Konung Magnus och berättade huru deras ärende aflupit. Konungen swarade, efter någon besinning, sålunda: jag tror det wara rättast och bäst, att låta Konung Jatward hafwa sitt Rike i ro för mig, och att jag behåller deßa Riken, som Gud mig gifwit hafwer.

Harald Hårdrådes Saga.

1 Cap.

Harald, Sigurd Syrs son, Konung Olof den Heliges sambroder på mödernet, war i slaget på Stiklastad, då femton år gammal, når Konung Olof den Helige föll, som förr är skrifwet. Harald blef sårad och kom undan med de andre, som flydde. Detta omtalar Thiodolf Skald i det qwäde, som han diktade om Konung Harald, och hwilket kallas Sexstefia:

Hwaßt fördes, som jag hörde,
Swärden mot Konungen wid Haug:
Men Bulgarernes brännare
Wäl bistod sin broder.
Nödigt han skildes wid döda Olof
Och sitt hufwud undangömde,
Den unge fursten,
Tolf år gammal och tre dertill.

Ragnwald Brusefon förde Harald ur striden och fortskaffade honom om natten derefter till en bonde, som bodde långt ifrån andra, inne uti skogen. Denne bonde emottog Harald och höll honom fördold; och blef Harald der läkt, till deß han war helbregda. Sedan följde bondens son honom öster öfwer Kölen; de drogo alleställes skogleds, så widt de det kunde, och togo icke någon allmän wäg. Bondens son wißte icke, hwilken det war, han följde; men når de redo emellan ett par ödeskogar, qwad Harald detta:

Jag rider, fast såren blöda:
Bondemän såg jag många
Stånda i striden:
Swärdet folkets lif förödde.
Nu jag sakta skrider fram,
Skog från skog på de öde hedar:
Hwem wet, om jag ej månde
Wida frågdad blifwa omsider.

Han for öster öfwer Kölen, igenom Jemtland och Helsingeland, och kom fram i Swerige: der fann han Ragnwald Brusefon och ganska många andra af Konung Olofs män, som hade flytt ur striden på Stiklastad: de qwarblefwo der öfwer wintren.

2 Cap.

Haralds färd till Miklagård.

Påföljande wåren skaffade Harald och Ragnwald sig skeppslägenhet och foro om sommaren öster till Gardarike till Konung Jarisleif, hos hwilken de blefwo öfwer wintren. Så säger Bölwerk Skald i det qwäde, han gjorde om Konung Harald:

Gifmilde, du torkade;
Swärdseggen, då du slutade slaget.
Med råa köttet du korpen mättat:
Wargen på backen tjöt.
Men åren derefter du war
Österut i Gardarike;
Alldrig jag hörde någon
Stridshjelte framför dig fättas.

Konung Jarisleif tog wäl emot Harald och Ragnwald, och blef Harald satt till höfding öfwer Konungens landwärnsmän, tillika med Eilif, Ragnwald Jarls son. Så säger Thiodolf:

Der Eilif war med,
Båda höfdingarne
Gjorde det samma:
Slagtordning ställde i kil.
Österwenderne drefwos
Hårdt i knipan.
Stridsmännens lagar
Ej lätta woro för Läserne.

Det omtalar Arnor Jarlaskald, att Ragnwald Bruseson war långe landwärnsman i Gardarike och höll der många slagtningar:

Det begaf sig, att den stridbråde
Walkyrians gunstling tio
Swärdstormar hade i Gardarike,
Då han till manlig ålder kommit.

Harald uppehöll sig i Gardarike några år och for wida omkring i Österlanden. Sedan begaf han sig på resan

till Grekland och hade stort följe: han drog då till Miklagård (Constantinopel). Så säger Bölwerk:

Hårdt swala winden dref
Snäckans swarta spröt från landet,
Och de brynjade skeppen
Sirlig rustning buro.
Ypperlige Fursten från förstammen såg
Miklagårds malmprydda stad.
Många barmfagra skepp
Mot borgens höga arm framskredo.

3 Cap.
Om Harald Sigurdsson.

Då rådde öfwer Grekland Drottning Zoe den Rika och och med henne Mikael Katalactus. När Harald kom till Miklagård och feck tala med Drottningen, geck han der uti hennes sold och for strax om hösten på galejerne med det krigsfolk, som begaf sig ut i Greklands haf. Harald åtföljdes af sitt folk. En man, som het Gyrger (Georgius), war då höfding öfwer hela krigshären: han war Drottningens frände; men Harald hade ej länge warit i hären, innan Wäringarne (en lifwakt af Nordländare) tydde sig till honom; och alltid höllo de sig tillhopa, så snart någon slagtning föreföll. Omsider kom det derhän, att Harald blef höfding öfwer alla Wäringarna. Gyrger och Harald foro wida omkring Greklands öar och wunno der stora segrar öfwer Korsarerne.

4 Cap.
Haralds och Gyrgers lottkastning.

Det hände sig en gång, då de hade farit öfwer landet

och skulle taga sig nattläger wid några skogar, att Wäringarne kommo först till stället och walde sig till tältstad de platser, som ansågos för bäst och lågo högast; ty der i landet är så beskaffadt, att marken är blöt, och så snart regn kommer, är det elakt att slå sig ned på de ställen, som ligga lågt. Då kom Gyrger, höfdingen öfwer hären, och når han såg hwar Wäringarne hade tältat, bad han dem draga bort och uppslå sina tält annorstädes, sägande, att han wille der tälta. Harald swarade: om I kommen först till nattlägret, så ären I berättigade att utse tältstad, och wi wilje då tälta annorstädes, der oß bäst synes: gören I nu sammaledes: tälten på ett annat ställe, hwar I wiljen: jag trodde, att det wore Wäringarnes rätt här i Greklands-Konungens Rike, att de skulle wara fria och sjelfrådiga i alla delar för hwar man, och wara Konungen allena och Drottningen till tjenst förbundne. De trätte och ordkastades hårom sig emellan, till deß begge wäpnade sig; och war det på wippen att de skulle slåß; men då tillkommo de förståndigaste bland deras följeslagare och skilde dem åt, med förklarande, att lämpligare wore, det de sämjades om denna sak och gjorde sig emellan ett uttryckligt aftal, så att de icke framdeles måtte råka i slik delo. Derefter sattes stämmolag dem emellan; och skulle de bästa och wisaste män döma i saken. På denna stämma beslöts, med allas samtycke, att man skulle bära lott i sköt (lottkasta) och genom lotten afgöra emellan Grekerne och Wäringarne, hwilke som skulle rida eller ro först, eller lägga till hamn, eller utwälja tältstad; och skulle de å ymse sidor nöjas med hwad lotten sade. Sedan blefwo lotter gjorde och märkte. Derwid sade Harald till Gyrger: jag will se, huru du märker din lott, så att wi icke sätte ett märke båda; och det fekk han. Sedan märkte Harald sin

lott och kastade den i skötet, hwilket ock Gyrger gjorde. Den man, som lotten skulle upptaga, tog då upp den ena och höll mellan fingrarna, räckte upp handen och sade: deße skola rida och ro före, så ock till hamn lägga och tältstad wälja. Harald grep i handen, tog lotten och kastade den i sjön, sägande sedan: detta war wår lott. Gyrger sade: Hwi lät du icke flera män se den? Se här nu, sade Harald, den som qwar är; der kan du känna ditt märke. Derpå besigtigades den lotten, som fanns qwar; och igenkände alla Gyrgers märke derå. Domen blef då, att Wäringarne skulle hafwa frihet att wälja som de wille, i allt det de trätte om. Flera saker inträffade, om hwilka de ej kunde blifwa sams; men alltid slog det så ut, att Harald feck sin wilja fram.

5 Cap.

Konung Haralds härnad i Serkland.

De foro alle tillsammans om sommaren och härjade. Då hela hären war tillhopa, lät Harald sina män hålla sig utanföre sjelfwa slagtningen, eller eljest der minsta faran war, och föregaf sig göra det af warsamhet, att han ej måtte förlora sitt manskap. Men när han war ensam med sin här, geck han så dristeligen fram i striden, att han skulle få antingen seger eller bane. Ofta hände det, då han war höfding öfwer krigshären, att han wann seger, när Gyrger ingen ära inlade. Detta insåg manskapet och sade sig derföre kunna wänta mera fördel, om Harald ensam wore höfding öfwer hela hären, klagande åter på Hertigen, att hwarken af honom eller af hans folk något kunde uträttas. Gyrger deremot sade, att Wäringarne ej wille lemna honom bistånd: han bad Harald begifwa sig annorstädes med sina män, hwar-

efter han sielf wille fara med öfriga hären och försöka hwad han winna kunde. Harald skilde sig då från hären, och Wäringarne med honom, så ock alle latinske män; men Gyrger behöll Grekiska hären. Sedan uppdagades det hwad hwardera förmådde: Harald feck alltjemnt seger och byte; hwaremot Grekerne foro hem till Miklagård med sin här, utom några unga karlar, som wille förwärfwa sig gods och derföre samlades till Harald, tagande honom till sin anförare. Han drog då med sitt folk wester till Afrika, som Wäringarne kalla Serkland, hwarest hans här mycket förstärktes. I Serkland wann han åttatio städer: somlige blefwo uppgifne, men somlige intog han med wåld. Sedan for han till Sikild (Sicilien). Så säger Thiodolf:

Åttatio städer man säger
I Serkland tagna wara:
Unge hjelten, som guldet gifwer,
Då för faror sig utsatte;
Innan han, som för Serkerne farlig är,
Krigshärens beskyddare, sköldbetäckt,
Geck att å Sikild
Stridsleken begynna.

Illuge Bryndåla Skald säger så:

Under ypperlige Mikael med swärd
Södra landen du lade, Harald.
Budles son, som wi hört sägas,
Sina swågrar hem till sig böd.

Här omtalas, att på den tiden war Mikael Grekisk Konung. Harald dwaldes många år i Afrika, hwarest han förwärfwade lösegendom, guld och klenodier samt allskons

dyrbarheter. Men allt det gods, han förskaffade sig och ej behöfde till sine egne förnödenheter, sände han med några trogne män till Holmgården, i Konung Jarisleifs wåld och förwar. På detta sätt drogs der tillsamman en omåtlig skatt, såsom man wäl kan tänka, då han härjade den del af jorden, som är rikast på guld och dyrbarheter, och han der hade så stor framgång, som förut i sanning är sagdt, att han genom sina manliga bedrifter eröfrade 80 städer.

6 Cap.

Strid på Sikilö.

När Harald kom till Sikilö, härjade han der och drog med sin krigsmakt till en stor och folkrik stad. Han lade sig med sitt folk omkring denna stad, ty der woro så starka murar, att de ej syntes kunna nedbrytas. Stadsfolket hade både tillräcklig kost och allt annat, som till förswar tarfwades. Då påhittade Harald det råd, att hans fogelfångare togo småfoglar, som hade sina nästen i staden och flögo om dagarne i skogen att söka sig mat. Harald lät binda på dessa foglars rygg hyfwelspåner af tyrewed och bestryka dem med wax och brännsten (swafwel) samt tända eld derpå. Så snart nu foglarna släpptes löse, flögo de alle på en gång in i staden, att tillse sina ungar och nästen, som de hade i hustaken, hwilka woro gjorde af rör eller halm. Elden kom då lös från foglarne i hustaken; och ehuru hwarje särskild fogel förde blott en liten börda af eld, upptändes likwäl deraf en stor brand, då foglarne woro många, de der spridde elden wida omkring i taken. Sålunda brann det ena huset efter det andra, till deß hela staden stod i låga. Då gingo inwånarne ut och bådo om miskund, de samme, som i mån-

ga dagar förut hade öfwermodigt och smädligen utfarit emot Grekiska hären och deß höfdingar. Harald gaf alla dem frid, som derom bådo; och så feck han wälde öfwer den staden.

7 Cap.

Strid wid en annan stad.

Det war en annan stad, hwilken Harald likaledes belägrade. Denna war både folkrik och så stark, att ingen wån syntes, det de skulle kunna eröfra den. Den war omgifwen af slät och hård mark. Då lät Harald börja att gräfwa en gång under jorden ifrån ett ställe, hwarest en bäck geck, som hade ett så djupt läge, att man ej kunde se dit ifrån staden. De kastade all mullen i wattnet och läto strömmen föra bort den. Härpå arbetade de både dag och natt, och omskiftade flockwis; men öfriga hären gjorde alla dagar anfall på staden, deremot stadsboarne höllo sig i murgluggarne; och sköto de hwar å annan, men om nätterne sofwo de å ömse sidor. När Harald förstod att den underjordiska gången sträckte sig så långt, att den war kommen inom stadsmuren, lät han sitt manskap wäpna sig. Det war emot dagningen, som de begåfwo sig in i gången; och när de hunno till ändan, grofwo de uppåt öfwer sina hufwuden, till deß de träffade stenar, hopfogade med murbruk: det war golfwet i en murad sal. Sedon bröto de upp golfwet och gingo upp i salen: der suto åtskillige män af stadens inwånare, som åto och drucko; och war detta dem ett ganska owäntadt besök, ty Wäringarne gingo genast på dem med dragna swärd och dräpte somlige; men de, som funno utwäg dertill, togo flykten. Wäringarne satte efter dem, och några skyndade till stadsporten, den de uppläto, hwarefter hela krigshären inkom. När

de inträngde i staden, flydde stadshären; dock bådo många om frid, hwilken ock bewiljades alla dem, som gåfwo sig. På detta sätt intog Harald staden och erhöll otroligt byte.

8 Cap.

Strid wid en tredje stad.

En tredje stad träffade de, hwilken war af alla den största och starkaste, så ock den rikaste både på folk och gods. Omkring den staden funnos stora grafwar, så att de sågo den ej kunna winnas med dylika bragder, som den förra staden; och lågo de der ganska länge, innan de något uträttade. När stadsboarne detta förnummo, tilltog deras djerfhet: de uppställde sin slagtordning på stadsmuren, läto upp porten, ropade på Wäringarne och eggade dem, bådo dem komma in i staden och retade deras mod, sägande, att de ej woro bättre till strid, än hönsen. Harald bad sina män låtsa som de ej wißte hwad de skulle göra, eller som de ej förstodo hwad de andre sade. Wi uträtte ingenting, sade han, om wi ock anfalle staden: de bära wapen på oß ned under sina fötter; och skulle wi än komma in uti staden med något manskap, så står det i deras makt att stänga inne så många de wilja och låta de andre blifwa utanföre, ty de hafwa stadsporten i sitt wåld: wi skole derföre göra dem icke mindre spott, och låta dem se, att wi ej äro rädde för dem: wåre män skola gå fram på slätten, som är näst staden, men dock akta sig att ej komma dem i skotthåll; och skola alle wåre män wara wapenlöse och leka sig emellan, på det stadsboarne må se, att wi ej bry oß om deras slagtordningar. Så förflöto några dagar, och ingenting uträttades.

9 Cap.

Om Ulf och Haldor.

Twå Isländske mån omtalas, som woro med Harald: den ene Haldor, Snorre Godes son; han förde denna sägen hit till landet: den andre Ulf, Ospaks son och soneson af Oswif den wise. De woro båda ganska starke och wapendjerfwe mån, samt mycket ålskade af Harald: de deltogo begge i denna lek. Men når några dagar på detta sått woro förlidne, wille stadsboarne wisa ånnu mera drisighet: de gingo derföre utan wapen på stadsmuren och låto icke deßmindre porten stå öppen. Då Wåringarne sågo detta, gingo de en dag så till leken, att de hade swård under mantlarna och hjelmar under hattarne: och når de hade lekt en stund och sågo, att stadsboarne ej woro på sin wakt, grepo de strax till sina wapen och sprungo till stadsporten. Så snart stadsboarne det mårkte, gingo de manneligen emot dem, i full rustning; och började då i stadsporten en håftig strid. Wåringarne hade inga sköldar, annorlunda, ån att de swepte mantlarne om wenstra handen: de blefwo mycket sårade; somlige föllo, och alle woro i stor fara stadde. Harald, med det folk han hade hos sig i lägret, gaf sig dit, att biskå sine mån; men stadsboarne woro då komne upp å murarne, sköto och kastade stenar på dem, så att striden wardt ganska hård; och tyckte de, som stodo i stadsporten, att man hade senare kommit dem till hjelp, ån de hade önskat. Når Harald kom till stadsporten, föll hans mårkesman (den, som bar fanan); då sade Harald till Haldor: tag du upp mårket. Haldor swarade, i det samma han tog upp mårkesstången, sågande obetånksamt: hwem will båra mårke för dig, om du följer så klenmodigt, som nu på en tid? Detta war mera i

wredesmod taladt, än sannfärdigt, ty Harald war en öfwermåttan wapendjerf man. De trängde derpå in i staden, och en hård slagtning uppstod, hwilken lyktades så, att Harald feck seger och wann staden. Haldor blef mycket sårad i ansigtet och hade af det sår lyte i alla sina lifsdagar.

10 Cap.
Strid wid en fjerde stad.

Den fjerde staden, som Harald kom till med sin här, war den största af alla dem, som hittills äro omtalade: den war ock så stark, att de funno, det ingen wån war att eröfra den med wåld. De lägrade sig derföre omkring staden, så att all tillförsel afskars; men när de hade uppehållit sig der en liten tid, blef Harald sjuk, så att han måste ligga till sängs: han lät sätta sitt tält på afstånd från öfriga lägret, ty han tyckte sig winna någon ro, när han ej hörde härens gny och buller. Hans män gingo alltjemnt flockwis till och ifrån honom, att spörja honom till råds. Deraf kunde stadsboarne märka, att något nytt war å färde hos Wäringarne; de utsände således spejare, för att få weta hwad det månde betyda. Då spejarne kommo åter till staden, wißte de att berätta, det Wäringahärens höfding war sjuk, och att, för den orsaken, intet anfall skedde på staden. Efter en tids förlopp, minskades Haralds krafter, hwaröfwer hans män blefwo ganska bekymrade och sorgsne. Sådant allt sporde stadsboarne. Omsider wardt Haralds sjukdom så swår, att hans död omtalades i hela hären. Då gåfwo Wäringarne sig i språk med stadsboarne, berättade dem sin höfdings dödsfall och bädo Lärarne (Prästerne) gifwa honom

grift.

grifteplats i staden. Och när stadsboarne hörde dessa tidningar, woro månge föreståndare för kloster eller andra stora inrättningar, af hwilka en hwar gerna wille hafwa detta lik till sin kyrka, ty de wißte att dermed skulle följa mycket offergods. Derföre klädde sig en stor hop Lärare i full skrud, gingo ut ur staden med korß, skrin och helgedomar, och gjorde en wacker proceßion. Wäringarne tillrustade ock en stor likfärd: en likkista bars högt, öfwerhängd med silkestyg, och der frammanföre blefwo många fanor burne; men då de med liket woro inom stadsporten, satte de ned kistan på twären i porten och sköto fram slagbommar (så att porten skulle hållas öppen). Derefter blåste Wäringarna till strids i alla sina lurar och drogo sina swärd: i detsamma ryckte hela Wäringahären fram ur lägret i full rustning och lopp till staden med rop och skri. Munkar och andra lärare, som, då de gingo liket till mötes, hade kappats med hwarannan, hwem som skulle först och främst komma ut att taga emot offret, sprungo nu en gång till så starkt i kapp, för att komma undan Wäringarne, ty de dräpte hwem de först råkade, ehwad han war klerk eller lekman. Wäringarne foro så fram i denna staden, att de dräpte allt manfolk, plundrade alla kloster och kyrkor och togo der en omätlig rikedom.

11 Cap.

Om Konung Harald.

Harald tillbragte många år i denna härnad, som nu är omtalad, både i Serkland och på Sikild. Sedan for han tillbaka till Miklagård med sin här och uppehöll sig der en liten tid, innan han företog sin resa ut till Jorsalahem (Juda-

landet). Han lemnade qwar allt det guld, han bekommit i sold af Grekiska Konungen, och sammaledes gjorde alle de Wäringar, som med honom begåfwo sig på denna resa. Det förtäljes, att Harald på alla deßa resor hållit aderton ordentliga slagtningar. Så säger Thiodolf:

Folket wet, att aderton
Slagtningar hållit hafwer
Harald, den alltid stridbare:
Ofta bröts med Konungen friden.

Örnens hufwud du blodfärgade
Stolte Konung, förrn du kom hit:
På fälten, ehwar du kom,
Ulfwen sina klor feck hwäßa.

12 Cap.

Konung Haralds Jorsalafärd.

Harald for med sitt folk till Jorsaland och drog sedan upp till Jorsalaborg (staden Jerusalem); och hwar han kom i Jorsalalandet, blefwo alle städer och fästningar gifne i hans wäld. Så säger Stuf Skald, som hade hört Konungen sielf omtala deßa händelser:

Den stridbjerfwe for,
Att Jerusalem under sig lägga:
Öfra delen af landet blef
Honom och Grekerne trofast.
Och med sitt anseende allena,
Utan brand, Konungen feck
Wäldet öfwer nedra landet:
Den mäktige då wann sin önskan.

Här omtalas, att detta land kom obrändt och ohärjadt i Haralds wåld. Han for sedan ut till Jordan och lögade sig, der, som andre pilgrimer plåga göra. Harald skänkte stora kostbarheter till Herrans graf och till det heliga korset samt till andra helgedomar i Jorsalaland. Han gjorde ock wägen säker allt ut till Jordan, och dräpte röfware och andre fridsförstörare. Så säger Stuf Skald:

Agde=Konungens råd stod bi
Mot männens swek och ondska,
På ymse sidor om Jordan:
Så ryktet förtäljer.
För sann mißgerning
Folket af Konungen feck
En gifwen skada, och för ewigt
Ett osällt hemwist af wår Herre Christ.

Sedan for han tillbaka till Miklagård.

13 Cap.

Konung Harald sättes i fängelse.

Då Harald war återkommen till Miklagård från Jorsaland, längtade han att resa åt Nordlanden till sin fädernebygd. Han hade sport, att Magnus Olofsson, hans brorson, hade blifwit Konung i Norrige och äfwen i Danmark. Han uppsade då sin tjenst hos Grekiska Konungen. Men när Drottning Zoe det förnam, wardt hon mycket wred och började söka sak med Harald, föregifwande, att han icke hade handlat rätt med Grekiska Konungens gods, som war förwärfwadt i härnad, den tid Harald warit höfdinge öfwer krigshären. Maria het en ung och skön mö; hon war bro=

derdotter af Drottning Zoe: denna mö hade Harald begärt till ägta; men Drottningen hade wägrat det. Så är det berättadt här i Nordlanden af Wäringar, som hafwa warit i sold uti Miklagård, att der geck den sågen bland förståndige män, att Drottning Zoe sielf wille hafwa Harald till man, och att rätta orsaken, hwarföre Harald anklagades, war den, att han wille fara bort från Miklagård, fast annat utspriddes bland menigheten. På den tiden war en, som het Constantinus Monomacus, Greklands Konung, hwilken, tillika med Drottning Zoe, styrde Riket. Af den nu omtalade anledning lät Grekiske Konungen taga Harald fast och föra honom i fängelse.

14 Cap.

Om Konung Olofs Järtecken, och huruledes Grekiske Kejsaren blifwer blind.

När Harald kom nära intill fängelset, uppenbarades honom Konung Olof den Helige och sade, att han skulle hjelpa honom. Der på gatan blef sedan bygdt ett capell, som helgades åt Konung Olof; och har detta capell der stått allt sedermera. Fängelset war så gjordt, att det hade ett högt torn, som war öppet ofwanpå, och en dörr att gå in igenom från gatan. Der blef Harald insatt, tillika med Haldor och Ulf. Nästa natten derefter kom en rik qwinna ofwan på fängelsetornet, dit hon uppgått på stegar, med twenne sina tjenare. Deße nedsläppte ett tåg i fängelset och drogo dem upp. Konung Olof den Helige, som tillförene botat denna qwinna för en sjukdom, hade nu wisat sig för henne, bedjande, att hon skulle befria hans broder ur fängelset. Harald begaf sig genast till Wäringarne, hwilke alle

uppstodo och togo wäl emot honom. Sedan wäpnade sig allt detta folk och geck dit, hwarest Konungen sof. De fasttogo Konungen och stungo ut hans båda ögon. Så säger Thorarin Skäggeson Skald i sitt qwäde:

Än mera glödande handprydnad (guld)
I Grekland Fursten erhöll;
Men Thronkonungen stenblind
Blef af härda såret.

Thiodolf Skald säger sålunda:

Thronkonungens båda ögon
Han, som ulfwens hunger stillar,
Utslinga låt;
Stort buller då börjadt war.
Agde-Fursten lade
Ett swårt märke
Å Grekernes tappre Konung,
Och sedan elak wäg han for.

I deßa twenne qwäden och många andra är omtaladt, att Harald sielf gjorde Grekiska Konungen blind; och hade de wäl kunnat derföre namngifwa någon Hertig, Grefwe eller annan förnäm man, om de wetat, att det hade warit sannare; ty Konung Harald utspridde sielf denna sägen, så ock de andre, som på den tiden woro med honom.

15 Cap.

Konung Haralds färd från Miklagård.

Den samma natten gingo Harald och de öfrige till det herberge, hwari Maria sof, och togo henne bort med wåld. Sedan begåfwo de sig till det ställe, der Wikingarnes gale-

jor lågo, togo twenne galejor, bemannade dem och rodde så in uti Sävedssund (emellan Propontiden och Swarta hafwet). Men då de kommo dit, hwarest jernlänkarne lågo twärt öfwer sundet, tillsade Harald sine män, att de skulle sätta sig ned till årorna på båda galejorna, och att de, som icke rodde, skulle springa bak uti galejorna och taga hwar sin läderfäck i famnen; och lupo på detta sätt galejorna upp på länkarne. När de nu der fastnade och ej längre kunde komma fort, befallde Harald allt folket att springa i framstammarne. Derwid störtade den galejan, på hwilken Harald war, ned af jernlänken i sjön; men den andra sprack, då den for ned af länken; och omkom der mycket folk, dock blefwo somlige bergade. Sämedelst räddade Harald sig från Miklagård och seglade derpå in uti Swarta hafwet; men innan han affeglade från landet, satte han Jungfrun i land och lemnade henne ett godt sölje, som skulle ledsaga henne till Miklagård, bedjande henne säga Drottning Zoe, sin frändqwinna, huru ringa wäld hon hade öfwer Harald och huru litet hennes makt kunnat hindra honom att taga Jungfrun med sig. Derefter seglade Harald norr till Ellipalta och for sedermera allt öfwer Österlanden. På denna resa diktade Harald skämt-wisor: de äro sexton tillsamman och hafwa alla lika slut. Bland dem är ock denna:

Skeppet förbi Sikils wida
Dref: wi raske då woro.
Fram skred, såsom man önska kunde,
Hafshjorten (skeppet) med männen.
Knappt tror jag att den är feg,
Som dit sig wågar;
Dock synes ringprydda flickan
I Gardarike mig försmå.

Dermed syftade han på Ellisif, Konung Jarisleifs dotter i Holmgård.

16 Cap.

Om Konung Harald.

När Harald kom till Holmgård, tog Konung Jarisleif ganska wäl emot honom; och stannade han der öfwer påföljande wintren. Han tog då i sitt förwar allt det guld och de öfriga dyrbarheter, han förut hade ditsändt från Miklagård; och war detta en så stor rikedom, att ingen man i Nordlanden någonsin hade sett så mycket uti en mans ägo. Harald hade tre gånger warit i Polotaswarf, medan han uppehöll sig i Miklagård. Der är den lag, att hwar gång Grekiske Konungen dör, skola Wäringarne hafwa Polotaswarf, d. ä., de skola då gå igenom alla Konungens Poloter (palats), hwarest hans skatter gömmas; och skall då hwar och en äga frihet att behålla hwad han med händerna kan få fatt uti.

17 Cap.

Konung Haralds giftermål.

Den wintren gifte Konung Jarisleif sin dotter med Harald: hon het Elisabeth, men Nordmännen kalla henne Ellisif. Detta berättar Stuf den blinde:

Stridglade Agdekonungen fick
Det mågskap, han wille:
Guld bekom folkets höfding
Nog, och Konungens dotter.

Men om wåren började han sin resa från Holmgård

och for till Aldegioborg, skaffade sig der skepp och seglade östanifrån om sommaren. Först begaf han sig till Swerige och lade till wid Sigtuna. Så säger Walgård på Wall:

Med skönaste laddning du förde
Skeppet: ära dig wisas.
Omåtligt guld du hade
Östan från Gardarike.
Alltid dugtigt du styrde,
Tappre Konung, i hårda stormen,
Och skeppen sjögången utstodo.
Sigtuna du omsider såg.

18 Cap.

Konung Haralds och Swen Ulfssons stallbroderskap.

Harald fann der för sig Swen Ulfsson, hwilken hösten förut hade flytt för Konung Magnus wid Helganäs. Då de träffades, bemötte de hwarannan med mycken wänlighet. Swea-konungen Olof den Swenske war moderfader åt Ellisif, Haralds hustru, och Swens moder Astrid war Konung Olofs syster. Harald och Swen giorde förbund sig emellan och stadfäste det med ed. Alle Swenskar woro Swens wänner, ty han war af den största ätt der i landet. Harald feck också Swenskarne allmänt till sine wänner; och woro de redo att göra honom bistånd, ty med många stora män war han genom swågerlag förbunden. Så säger Thiodolf:

Ek-kölen östan från Gardarike
Strida wattnet plöjde:
Swearne dig sedan,
Snälle Konung, bistodo alle.
Med myckna guldet lastadt,

Haralds skepp under breda seglet
Geck, mot låbord lutande:
Stormen kring Konungen hwen.

19 Cap.

Konung Haralds härnad.

Sedan utrustade Harald och Swen skepp, och samlades till dem innan kort mycket folk; och när allt war färdigt, seglade de östan ifrån till Danmark. Så säger Walgård:

Eken (skeppet) under dig sedan,
Stridglade Konung, på hafwet
Från Swerige drefs: dig ämnadt war
Att din odal åter winna.
Hafshinden rätta wågen sprang,
Då hon slätta Skåne for förbi;
Men skeppen förskräckte
Qwinnorne, då de Danmark nalkades.

De lade först till med flottan wid Seland, härjade der och brände widt omkring. Sedan höllo de till Fyen, gingo der upp och härjade. Så säger Walgård:

Harald, dugtigt låt du härja
Hela Seland, och dina fiender
Du emotstod, Konung:
Snart kom wargen, att de fallne skåda.
Manstarke Konungen på Fyen
Landsteg: det hjelmarne ej ringa
Pröfwade: mången sköld
Brast för de hårda huggen.

Klara elden då brann
Söder i Roskilds stad:

Af rykande branden Konungen låt
Husen till jorden fällas.
Många landsmän slagne lågo:
Somlige frälsning från döden fingo
Genom flykt; och sig drog
Sorgsna husfolket till skogen.

Bekymrade, i spridda hopar
De drefwo; och undan kommo
De Danske män, som i lifwe woro,
Men fagra qwinnorne blefwo fångne.
Bojan qwinnan om lifwet satt,
Då hon af eder till skeppen fördes:
Fiettrarne illa beto
Mången finhyad flicka.

20 Cap.

Konung Magnuses leding.

Konung Magnus Olofsson for om hösten norr till Norrige, efter Helganäs slag; då sporde han de tidningar, att Harald Sigurdsson, hans frände, war kommen till Swerige, och derjemte, att Swen Ulfsson och Harald hade giort förbund med hwarannan, och samlat stor krigshär, samt ernade lägga under sig Danska Riket och sedan Norrige. Konung Magnus böd då ut leding från Norrige och feck mycket folk. Det berättades, att Harald och Swen woro komne till Danmark, brännde och förödde landet, och att landsfolket wida omkring gaf sig under dem. Deßutom omtalades det, att Harald war större och starkare, än andre män, och så klok, att han kunde utföra allt hwad han företog: stän-

digt segrade han, når han stridde; och så rik war han på guld, att ingen menniska hade hört omtalas en dylik rikedom. Så säger Thiodolf:

Nu faran stridsmännen förestår;
Folket stor fruktan hyser:
Skeppen wid Seland synas:
God frid jag wäntade.
Milde Magnus från nordan
Will med hafshästarne (skeppen) hålla;
Men stridsjerfwe Harald sunnanifrån
Sina skepp framförer.

21 Cap.

Konung Magnus söker förlikning med Harald.

Konung Magnuses män, som med honom plägade rådgöra, sade, att det syntes dem wara ganska illa beställdt, om Magnus och Harald, som woro fränder, skulle strida sig emellan och bära banespjut mot hwarannan (slå hwarannan efter lifwet). Flere män erbödo sig derföre att söka bemedla förlikning dem emellan, hwartill Konungen ock lemnade sitt bifall. Några män gåfwo sig då utaf på en löp-(lätt) skuta och foro som skyndsammast söder till Danmark, hwarest de fingo Danska män, hwilke woro fullkomlige wänner med Konung Magnus, att framföra deras ärende till Harald. Denna sak hölls mycket tyst. När nu Harald hörde omtalas, att hans frände Konung Magnus wille bjuda honom förlikning och förbund, och att Harald skulle få halfwa Norrige med Magnus, samt att hwar skulle gifwa annan hälften af sitt lösa gods, ingeck han deruti, och sändebuden foro, efter detta aftal, tillbaka till Konung Magnus.

22 Cap.

Haralds och Konung Swens förbund brytes.

En liten tid derefter hände det, att Harald och Swen samtalade en afton under det de drucko. Swen frågade, hwad kostbarhet Harald hade, som han satte mesta wärde på. Han swarade, att det war hans fana Land-ödan. Då frågade Swen hwad egenskap den fanan hade, efter den war en så stor klenod. Harald sade, att det war en sägen, hwilken ock alltid hade inträffat sedan han feck denna fana, att den, framför hwilken den bars, segrade. Swen swarade: då först will jag tro, att denna natur åtföljer fanan, om du håller tre drabbningar med din frände Konung Magnus, och winner seger i dem alla. Derwid yttrade Harald, med wrede: jag känner nog min fråndskap med Konung Magnus, utan att du påminner mig derom; och är det just icke derföre, som wi draga emot hwarannan med härsmakt, att wi icke på tjenligare sätt kunde råkas. Swen skiftade då färg och sade: somlige wilja påstå, Harald, att du hafwer gjort så förr, (nemligen) att af ingångne aftal hålla endast hwad som länder din egen sak till framgång. Harald swarade: mindre skall du kunna wisa, att jag icke hafwer hållit aftal, än Konung Magnus, såsom jag nogsamt wet, kan förebrå dig att du ej hållit ord emot honom. Derpå gingo de hwar sina färde. Om aftonen, när Harald skulle lägga sig att sofwa uti lyftingen (bakskammen) på sitt skepp, sade han till sin skoswen: nu will jag ej lägga mig i sängen i natt, ty jag mißtänker, att något swek torde förehafwas: jag fann i afton, att min swåger Swen blef mycket wred öfwer min fritalighet: du skall taga wara på, om här tilldrager sig något i natt. Harald geck sedan på ett annat ställe att sofwa och lade i

sin sång en trådkubb. Wid midnatten roddes en båt till lyftingen, och en man steg upp på skeppet, öppnade tältet öfwer lyftingen, geck upp der och högg i Haralds sång med en stor yxa, så att den fastnade i trådkubben. Denne man lopp strax tillbaka i båten: natten war ganska mörk, och han rodde genast bort; men yxan satt fast i kubben, till ett wittnesbörd. Derpå uppwäckte Harald sine män och lät dem weta, för hwad swek de råkat ut. Wi kunne wäl se, sade han, att wi icke hafwe makt att göra Swen motstånd, når han anfaller oß med swikliga tillställningar: för oß synes derföre det båsta råd wara, att laga det wi komme hådan, medan wi kunne; lösom således wåra skepp och låtom oß ro bort i all tysthet. De gjorde så, rodde om natten före dagningen norr utmed landet och foro sedan dag och natt, till deß de träffade Konung Magnus, der han låg med sin flotta. Harald geck då att besöka sin frånde Konung Magnus, och det fågnade dem att råka hwarannan, såsom Thiodolf säger:

Widtfrågdade Konung, du låt
Tunna plankan wattnet slita:
Dyrbara skeppen klufwo
Böljan, då du från Danmark for.
Olofs son dig sedan böd
Halft land och folk med sig:
Jag tror, att frånderne då
Glade tillsamman kommo.

Sedan talade deße frånder sig emellan, och allt geck ut på såmja och enighet.

23 Cap.

Konung Magnus gifwer Harald halfwa Norrige.

Konung Magnus låg wid landet och hade landtält der uppslagna: han böd då sin frände Harald till sitt bord; och Harald infann sig på detta gästebud med sextio män, samt blef ganska wäl undfägnad. När det led fram på dagen, geck Konung Magnus in i tältet, der Harald satt, åtföljd af åtskillige män, som buro bördor af wapen och kläder. Derpå wände Konungen sig till den, som satt ytterst, och gaf honom ett godt swärd, en annan gaf han sköld, och så widare, än en rock, än andra kläder, än wapen och än guld: hwar och en gaf han någon kostbarhet, och åt dem dyrbarare, som förnämare woro. Sedan steg han fram till sin frände Harald och hade i handen twå rörkäppar, sågande: hwilkendera käppen will du taga, frände? Då swarade Harald: den, som är mig närmast. Konungen fortfor: med detta rörsprött gifwer jag Eder halfwa Norriges Rike, med alla skatter och inkomster, och all den egendom, som dertill ligger, under förklarande, att I skolen med jemngod rätt wara Konung allestädes i Norrige, som jag; men när wi äre båda tillsamman, skall jag hafwa företrädet i helsning, tjenst och säte: äro tre tignarmän på ett ställe samlade, skall jag sitta medlerst: jag skall hafwa Konungs-läge och Konungs-brygga (företrädesrättigheter när skepp inlupo i hamn): I skolen ock styrka och främja wårt Rikes bästa, besinnande, att wi nu göre Eder till en sådan man här i Norrige, som wi icke trodde att någon skulle blifwa, så länge wårt hufwud fanns ofwan mull. Derpå stod Harald upp och tackade på bästa sätt för den ära och heder, honom wederfors. Sedan satte de sig båda ned och woro ganska glade. Om aftonen gingo Harald och hans män åter till sina skepp.

24 Cap.

Konung Harald gifwer Konung Magnus halfwa guldet med sig.

Påföljande morgonen lät Konung Magnus blåsa allt folket till Ting. Då Tinget war satt, förkunnade Konungen för hela hären den gåfwa, han hade gjort till sin frände Harald. Thorer och Steig gaf Harald Konungsnamn (utropade honom) der å Tinget. Samma dag böd Konung Harald Konung Magnus till bords hos sig; och geck han om dagen med sextio män till Konung Haralds landtält, hwarest han hade tillredt gästebudet; båda Konungarna suto då tillsamman uti högsätet, och war der ett präktigt gästebud med den ymnigaste undfägnad; woro ock Konungarne lustige och glade. När det led fram på dagen, lät Konung Harald bära en stor hop wäskor in i tältet: der framburos ock kläder och wapen och alla slags dyrbarheter, dem Harald skiftade och utdelade bland Konung Magnuses män, som woro i gästebudet. Sedan lät han upplösa wäskorna och sade till Konung Magnus: I gåfwen mig förliden dag ett stort Rike, som I tillförene haden wunnit från edra och wåra fiender, och togen oß till delaktighet med Eder; och war detta wäl gjordt, ty det hade kostat Eder mycket: nu förhåller det sig så å min sida, att jag hafwer warit utomlands, och warit några gånger i lifsfara, innan jag kunnat tillhopa bringa detta guld, som I nu skolen få se: detta will jag dela med Eder, Konung Magnus; och skole wi båda äga allt lösöregods och hafwa deruti jemnlik lott, såsom wi äge hälften hwardera af Riket i Norrige: jag wet, att wårt skaplynne är olika, emedan du är mycket gifrundare, än jag: ty skole wi skifta detta gods oß emellan i lika delar, och se-

dan hwar hafwa frihet att handla med sin lott, som honom bäst synes. Sedan lät Harald breda ut en stor oxhud och derpå utslå guldet ur wäskorna: derefter framtogos skålar och wigter; guldet plockades i sär och skiftades i lika lotter, genom wägning; och tyckte alle, som det sågo, att underligt war, det så mycket guld kunde i Nordlanden på ett ställe finnas församladt. Detta war dock, sanningen att säga, den Grekiske Konungens skatt och rikedom, såsom allmänt tal är, att der finnas hela hus fulla af rödan guld. Konungarne woro härwid ganska glade. Då kom fram ett stop, hwilket war så stort, som ett manshufwud. Konung Harald tog upp stopet, och sade: hwar är nu det guld, frände Magnus, som du kan lägga emot denna hufwudknapp? Då swarade Konung Magnus: så mycket hafwa ofred och stora krigsrustningar kostat, att nästan allt guld och silfwer är medtaget, som i min wärd warit: nu finnes ej mera guld, än denna ring, i min ägo. I det samma tog han ringen af sin hand och gaf den åt Harald. Harald såg på den, sägande: detta är litet guld, frände, för den Konung, som äger twenne Konungariken; och ändock torde somlige twifla, om du äger denna ring med rätta. Då swarade Konung Magnus, efter någon besinning: om jag ej äger denna ring med rätta, så wet jag ej hwad jag hafwer rätt fångit; ty min fader, Konung Olof den Helige gaf mig denna ring wid wår sista skilsmässa. Då sade Konung Harald leende: sannt säger du, Konung Magnus, att din fader gaf dig denna ring; men den ringen tog han af min fader, för en ringa sak; och det är ock sannt, att det stod illa till för småkonungarne i Norrige, när din fader war som mäktigast. Konung Harald gaf Thorer af Steig i gästebudet en masurbolle (skål), om-

gjordad af silfwer och med silfgrepe öfwer, båda delarne förgylde; och war denna skål full med penningar af rent silfwer: dermed följde ock twå guldringar, som wägde en mark tillsammans: han gaf honom åfwen sin kappa, som war af brunt purpur med hwita skinn under, och lofwade honom stor åra, samt tillsade honom sin wänskap. Thorgils Snorreson, en förståndig man, berättar sig hafwa sett ett altarkläde, som war gjordt af kappan; och Gudrid, dotter af Guttorm, Thorers af Steig son, sade, enligt hwad han (Thorgils) omtalade, att hennes fader Guttorm ägde bollen, så att hon såg den. Så säger Bölwerk:

Gröna landet din egendom blef,
Smyckens utdelare, som jag hörde,
Då Magnus du träffade:
Guld du honom i stället gaf.
Fredligt förbund allt sedan stod fast
Eder emellan, fränder:
Och endast strid från denna stund
War för Swen att wänta.

25 Cap.

Om Konung Magnus.

Konung Magnus och Konung Harald rådde båda öfwer Norrige nästa wintren efter deras förlikning, och hade hwar sitt hof. De foro om wintren omkring Upplanden att gästa, och woro stundom begge tillsammans, men stundom hwar för sig: de reste allt norr till Trondhem och Nidaros. Konung Magnus hade, sedan han kom i landet, wårdat Konung Olofs helgedom, klippte hans hår och naglar hwar tolfte månad och hade sjelf

den nyckel, hwarmed skrinet kunde upplåtas. Då skedde många slags järtecken wid Konung Olofs helgedom. Innan kort uppkommo mißhålligheter emellan Konungarne; och woro månge så ondskefulle, att de bidrogo till att uppwäcka split dem emellan.

26 Cap.

Om Konung Swen Ulfsson.

Swen Ulfsson låg qwar i hamnen, när Harald hade farit bort. Sedan lät Swen efterfråga, hwart han tagit wägen; och då han sporde, att Magnus och Harald träffat förlikning och förenat sin krigsmakt, höll han med sin flotta öster ut, på sidan om Skåne, och stannade der, till deß han om wintren feck höra, att Konung Magnus och Konung Harald hade seglat norr till Norrige med sin flotta. Då styrde Swen med sin flotta söder till Danmark, och upptog der alla Konungsliga inkomster den wintren.

27 Cap.

Om Konungs-läget.

När det började lida mot wåren, bödo Konung Magnus och hans frände Konung Harald ut leding från Norrige. Det hände sig en gång, som det berättas, att Konung Magnus och Konung Harald lågo öfwer natten i en hamn; men dagen derefter blef Konung Harald först färdig och affeglade genast, och om aftonen geck han in uti den hamn, der Magnus hade ernat stanna påföljande natten. Här lade Harald sitt skepp i Konungs-läget och slog upp sitt tält. Konung Magnus seglade ut senare på dagen och kom till hamnen,

just som Konung Harald och hans folk hade tältat. Då så- go Konung Magnus och hans män, att Harald hade lagt sig i Konungsläget och ernade qwarblifwa der; och sedan de fällt sina segel, sade Magnus: nu skall man gripa sig an med rodden och sätta sig ned längs ut med skeppsborden; men somlige skola framtaga sina wapen och wäpna sig, och derest de ej wilja lägga undan, skole wi slåß. När Konung Harald såg, att Konung Magnus ernade lägga till strids med dem, sade han till sina män: huggen af fästena och lå- ten skeppen gå ur läget: wred är frände Magnus nu. Så gjorde de och lade skeppen ur läget, hwarefter Konung Mag- nus lade dit med sina skepp. Då allting å ymse sidor war i ordning, geck Konung Harald med några män på Konung Magnuses skepp: Konungen tog wäl emot honom och bad ho- nom wara wälkommen. Derpå swarade Konung Harald: det mente jag, att wi woro bland wänner stadde, dock twiflade jag något, för en stund sedan, om I skullen wilja låta det så wara; men det är sannt, som ordspråket lyder, att barn- domen är brådsint; ty jag will ej anse detta annorlunda, än som en ungdomsbragd (utbrott). Då sade Konung Magnus: det war en ättbragd (utbrott af ärftligt lynne), men icke ett ungdomsinfall, ty jag kan nog minnas både hwad jag gifwit och hwad jag förnekat; och om denna ringa sak nu blefwe oß fråntagen utan wårt samtycke, så skulle snart an- nat gå sammaledes: allt hwad öfwerenskommet är wilje wi hålla; men wi fordre af Eder det, som oß med rätta till- kommer. Konung Harald swarade: det är ock gammal sed, att den wäjer, som wisare är. Sedan geck han tillbaka på sitt skepp. Af sådane händelser Konungarne emellan märk- tes, att det ej war godt att bibehålla sämjan. Konung Mag- nuses män sade, att han hade rätten på sin sida, dock tyckte

de, som oförståndigare woro, att Konung Harald hade lidit någon sidwördnad. Konung Haralds män åter påstodo, att det ej war annorlunda afgjordt, än att Konung Magnus skulle hafwa låget, om de kommo på en gång, men att Harald ej wore skyldig lägga ur låget, om han komme förr: för öfrigt sade de, att Harald hade wäl och wisligen sig uppfört. Men de, som wärre wille uttyda saken, förklarade, att Konung Magnus sökte rifwa föreningen, sägande, att han hade gjort Konung Harald orätt och wanära. Under slika stridigheter, bragtes det, genom oförståndige mäns tal, snart derhän, att Konungarne blefwo oense. Mycket annat war ock, deruti de ej kunde förlikas, fastän blott litet här berättas.

28 Cap.

Konung Magnus den Godes död.

Konung Magnus och Konung Harald höllo med sin flotta söder till Danmark; och när Swen sporde det, flydde han undan öster till Skåne. Konung Magnus och Konung Harald töfwade länge om sommaren i Danmark och lade allt landet under sig. Det hände en natt, då Konung Magnus låg i sin säng, att han drömde, det han befann sig hos sin fader, Konung Olof den Helige, och tyckte honom säga till sig: hwilketdera will du, min son, antingen nu fara med mig, eller blifwa den mäktigaste af alla Konungar och lefwa länge, men begå en sådan synd, att du knappast eller alldrig kan den försona? Han tyckte sig swara: jag will, att du wäljer å mina wägnar, fader. Derpå tyckte han Konungen säga: då skall du fara med mig. Konung Magnus omtalade denna dröm för sina män; och litet derefter blef han sjuk

och låg på ett ställe, som heter Sudqtorp; men når han war nåra döden, sånde han sin broder Thorer till Swen Ulfsson, med begåran, att han skulle bistå Thorer i hwad denne behöfde, hwilken budskickning åtföljdes af det förklarande, att Konung Magnus gaf Swen Danska wåldet efter sin död, sågande, att det war lämpligt, att Harald rådde öfwer Norrige och Swen öfwer Danmark. Sedan afled Konung Magnus den Gode; och sörjdes han ganska mycket af hela allmogen. Så säger Odd Kikina Skald:

Mång tår de månnen fållde,
Som den milde till grafwen buro:
Tung börda Konungen war
För dem, han guldet gifwit.
Så Konungens huskarlar woro till mods,
Att gråten de knappast qwåfwa kunde:
Och hofmånnen sedan
Ofta sorgbundne suto.

29 Cap.

Konung Magnuses likfård.

Sedan detta timat, höll Konung Harald Ting med krigshåren, och kungjorde sin föresats att fara med håren till Wiborgs Ting och låta taga sig till Konung öfwer hela Danska Riket och sedan eröfra landet, sågande sig hafwa dertill lika så god arfsrått, som till Norrige, efter sin frånde Konung Magnus: han bad derföre krigshåren göra sig bistånd, och tillade, att på detta sått skulle Norriges mån i alla tider blifwa Danskarnes öfwermån. Då swarade Einar Thambaskelfwer sig anse det för en större skyldighet, att föra sin fostersons, Konung Magnuses lik till grafwen och lemna ho-

nom hos sin fader Konung Olof norr i Nidaros, än släß utomlands och eftersträfwa en annan Konungs wälde och egendom. Han lyktade sitt tal med de orden, att han heldre wille följa Konung Magnus död, än någon annan Konung lefwande. Sedan lät han taga liket och omgifwa det med stätlig prydnad, så att den kunde ses på Konungsskeppet. Derpå gjorde alle Tronder och Nordmän sig redo att fara hem med Konung Magnuses lik; och blef sålunda ledingen skingrad. Då fann Konung Harald det wara bäst för sig, att draga åter till Norrige och först tillegna sig det Riket, samt derifrån skaffa sig krigsfolk; och for han således med hela sin flotta till Norrige. Så snart han kom dit, höll han Ting med landsfolket och lät taga sig till Konung öfwer hela landet, resande östanifrån allt omkring Wiken, så att han blef till Konung antagen af hwarje fylke i Norrige. Einar Thambaskelfwer for med Konung Magnuses lik, och honom följde hela Trondehären: de förde liket till Nidaros, hwarest det jordades i Clemens-kyrkan: der war då Konung Olof den Heliges skrin. Konung Magnus war en man af medelmåttig wäxt, rak och ljuslätt, med ljust här, wältalig och snarordig, myndig och tilltagsen samt ganska gifmild: han war stor krigsman och mycket wapendjerf: af alla Konungar war han wänsällast, och berömdes af både wänner och owänner.

30 Cap.

Om Konung Swen Ulfsson.

Swen Ulfsson uppehöll sig den hösten i Skåne och hade redan börjat sin resa öster till Swerige, ernande sig att öfwergifwa det Konunganamn, han hade antagit i Danmark; men en dag, när han skulle sätta sig på hästen, kommo nå-

gre mån ridande till honom och sade honom de tidningar, först att Konung Magnus Olofsson war affomnad, och sedan, att hela Nordmannahären war bortfaren från Danmark. Swen swarade hasteligen och sade: då tager jag Gud till wittne, att jag alldrig mera skall fly från Danmark, så länge jag lefwer. I detsamma satte han sig på hästen och red söder till Skåne; och samlades då mycket folk till honom. Den wintren lade han under sig hela Danmark, och alla Danskar togo honom till Konung. Thorer, Konung Magnuses broder, kom till Swen strax om hösten, med den budskickning från Konung Magnus, som förr är omtalad. Swen tog wäl emot honom; och war Thorer sedan länge hos honom samt blef hederligen bemött.

31 Cap.

Om Konung Harald Sigurdsson.

Konung Harald Sigurdsson tog Konungadömet öfwer hela Norrige efter Konung Magnus Olofssons död; men när han hade regerat uti Norrige en winter, och wåren kom, böd han leding ut af hela landet, hwar annan man med skepp och folk, och höll söder till Jutland. Om sommaren härjade och brände han wida omkring, och lade in i Godnarfjärden. Då diktade Konung Harald detta:

Låtom oß, medan qwinnan
Hoppar för mannen sin,
Ankaret i Godnarfjärd
För wår sjörustning kasta.

Sedan talade han till Thiodolf Skald och bad honom dikta återstoden. Han qwad:

Annan sommar långre mot söder,
(Jag en spådom säger)
Kalla näbbet (ankaret) skall gränen (skeppet) hålla:
Låtom oß kroken i bottnen fästa.

Derpå syftar Bölwerk i sitt qwäde, att Harald for näsla sommaren efter Konung Magnuses död till Danmark. Så säger Bölwerk:

Leding du utböd af landet,
Wattnet fagra skeppen sköljde,
Under böljans dån du hafwet
Med kölen plöjde, året det nästa.
Dyra byggnaden (skeppet) låg
På swarta böljan, och de Danske,
Illa komne, för landet
Lastade skeppen sågo.

32 Cap.

Om Gejsas Döttrar.

Då brände de Thorkel Gejsas gård: han war en stor höfdinge; och blefwo hans döttrar förde bundne till skeppen. De hade förut om wintren giort nypcken spott deraf, att Konung Harald skulle fara till Danmark med hårskepp: de skuro ankaren utaf ost och sade, att sådane wäl kunde hålla Norriges-Konungens skepp. Då blef denna wisan diktad:

Ankar-ringar af ost
Skuro på spott
De Danska mör:
Deröfwer harmades Kungen.
Nu på morgonen ser

Mången må en wåldig krok
Af jern Allrådarens skepp hålla:
Få äro, som deråt le.

Det är en sägen, att en spejare, som hade sett Konung Haralds flotta, sade till Thorkel Gejsas döttrar: I saden ju, Gejsas döttrar, att Konung Harald ej månde komma till Danmark. Då swarade Dotta Thorkelsdotter: det war i går. Thorkel löste ut sina döttrar med mycket penningar. Så säger Grane:

Alldrig den trotsiga qwinnan
Sitt ögonlock låt
Från gråten torkas,
I den tjocka Hornskogen.
Norges Drott till stranden
Fiendens flyktingar dref:
Då måste Dottas fader
Penningar hastigt betala.

Konung Harald härjade hela denna sommar i Danmark och erhöll ofantligt byte; men icke feck han fast fot på landet, den sommaren. Om hösten for han tillbaka till Norrige och blef der öfwer wintren.

33 Cap.

Om Konung Harald Hårdrådes giftermål och barn.

Nästa wintren efter det Konung Magnus den Gode war död, feck Konung Harald Thora, Thorberg Arnesons dotter, till ägta. De hade twå söner: den äldre het Magnus och den andre Olof. Konung Harald och Drottning Ellisif hade twå döttrar: den ena het Maria och den andra

Ingegerd. Wåren efter den härfärd, som näst förut omtalades, uppbådade Konung Harald krigsfolk och for om sommaren till Danmark och härjade; sammaledes gjorde han den ena sommaren efter den andra. Så säger Stuf Skald:

Falster föröddes och ryktet derom
Folket mycket förskräckte.
Korpen göddes; och rädde
Hwart år Danskarne woro.

34 Cap.

Om Konung Swen Ulfssons och Konung Haralds krigsrustningar.

Konung Swen rådde öfwer hela Danmark, sedan Konung Magnus afsomnade: han satt stilla om wintrarne, men låg ute med hela sin krigsmakt om somrarne, och hotade att fara norr till Norrige med Danska flottan och der göra icke mindre skada, än Konung Harald hade gjort i Danmark. En winter erböd Konung Swen Konung Harald, att de skulle, sommaren derefter, träffas i (Göt) Elfwen och der slåß till det yttersta, eller ock förlikas. Sedan tillrustade de å ymse sidor, hela wintren, sina skepp och uppbådade, påföljande sommaren, hwarannan ledings-man från båda Rikena. Denna sommar kom ifrån Island Thorleik Fagre och diktade en wisa om Konung Swen Ulfsson: han sporde, då han anlände till Norrige, att Konung Harald war faren söder till Elfwen emot Konung Swen. Då qwad Thorleik detta:

Wån är, att Introndernes här,
Efter spiutleken lysten,
Stridwane Konungen möter
På wikingars stig (till siös).

Dock i Guds wåld det år, hwilkendera
Må den andre lif och land beröfwa:
Föga tånker Swen på förlikning;
Den hålles så sållan.

Och widare qwad han sålunda:

Wred, förer Harald från nordan,
Han, som ofta kring landen
Sköldarne blodfårgat, de breda
Skeppen på böljan ut.
Men Swens glånsande fartyg,
Med fagra fårger bestrukne,
Och med de guldbelagde bogspröt,
Sunnan å sjön komma.

Konung Harald kom till utsatta ståmman med sin hår: då sporde han, att Konung Swen låg söder wid Seland med sin flotta. Derpå delade Konung Harald sitt folk och låt största delen af bondehåren draga tillbaka; men hoffolket, tillika med lånshöfdingarne och förnåmsta krigsfolket, så ock dem af bondehåren, som bodde nårmast Danskarne, tog han med sig och seglade söder till Jutland, sunnan för Vendilskogen, och så widare söder om Thioda, hårjande allestådes, hwar han framfor. Så såger Stuf Skald:

På Thioda de flydde
Genast för Konungens ankomst:
Stora ting det modiga hjertat
Företog, ty hög år Haralds själ.

De foro allt söder till Hedeby, intogo och brånde köpstaden. Då diktade Konung Haralds mån detta:

Af wrede uppbråndes Hedeby
Från ena åndan till den andra:

Detta, så är min tro,
Ypperlig bragd må kallas.
Wån är, att wi göre Swen
Stor harm: jag war i natt,
Före dagningen, wid stadens ena sida,
Då höga lågan ur husen utbröt.

Härom talar ock Thorleik i sitt qwäde, sedan han sport, att intet slag hade inträffat wid Elfwen:

Stridsmannen, som det ej wet,
Nu kan spörja af folket,
Hwi den hämndgirige Konung
Till Höke(Hede)by framdrog;
Då Harald östanifrån, till föga gagn,
Med skeppen anlände
Till Konungens stad: den gerning
Borde ogjord wara.

35 Cap.

Konung Haralds undanfärd på Jutlands haf.

Derefter wände Konung Harald tillbaka norrut och hade sextio skepp, af hwilka de fleste woro store och mycket lastade af det byte, som de tagit om sommaren. Men när de seglade norr förbi Thioda, kom Konung Swen ned ifrån landet med en stor här: han böd då Konung Harald att landstiga och slåß. Konung Harald hade mer än hälften mindre krigsfolk, och erböd i stället Konung Swen att slåß till sjös med sig. Så säger Thorleik Fagre:

Swen, som bland alla på jorden
I lyckligaste stund är född,

Wäldiga folket böd
På landet, att sköldarna färga.
Men Harald, som dröjsmål hatar,
Sade sig heldre på windens fält (sjön)
Strida wilja, om råddjerfwe Konungen (Swen)
Landet behålla skulle.

Efter detta seglade Konung Harald norr förbi Wendelskogen; men winden blef widrig, hwadan de lade in under Läsö och lågo der om natten. Då uppstod ett starkt sjötöcken; men när morgonen kom och solen rann upp, fågo de åt ett annat håll på hafwet, liksom några eldar hade brunnit. Detta omtalades för Konung Harald, som, när han såg ditåt, genast sade: tagen tälten af skeppen och gripen till årorna: Danska hären lärer komma åt oß: töcknet är säkerligen bortgånget der de äro, och solen skiner på deras drakehufwuden, som äro guldbelagda. Så war det, som han sade: Danske Konungen Swen war ankommen med en öfwermåttan stor krigsmakt. De rodde då å ymse sidor, bäst de förmådde. Danskarnes skepp woro lättare för årorne, än Nordmannaskeppen, som woro både utswullne af wattnet och hårdt lastade; således närmades de hwarannan allt mer och mer. Då såg Konung Harald, att det i sådant skick icke wille gå wäl: Konung Haralds drake war det sista af alla skeppen. Han befallde då, att man skulle kasta allt trädwirke öfwer bord och deråt lägga alla kläder och hwad mera kostbart, som kunde finnas: wädret war så lugnt, att detta dref för strömmen. När nu Danskarne sågo sin egendom drifwa på hafwet, wände de, som främst woro, sig dit, tyckande lättare wara, att taga det, som flöt löst, än eftersöka hwad som fanns om bord hos Nordmännen: häraf fördröjdes mycket deras efterrodd. Men då Konung Swen hann upp dem

med sina skepp, eggade han dem, sågande, att det wore en stor skam, så ansenlig här som de hade, om de icke skulle fasttaga och få i sitt wåld de andra, som hade så ringa styrka. Då började Danskarne gripa sig an med rodden för andra gången. Men när Konung Harald såg, att de Danske skeppen ökade sin fart, bad han sina män lätta skeppen och kasta öfwer bord malt, hwete och fläsk, samt hugga sönder drickskärlen; och halp det för en stund. Sedan lät Konung Harald taga stridsskärmarna (ett slags trädplank, hwarmed skeppen ofwanpå omgåfwos under drabbningar), samt fat och tunnor, som woro tomma, och wräka öfwer bord, så ock det folk, de hade tagit till fånga. Då nu allt detta kom drifwande på sjön, bad Konung Swen, att man skulle hjelpa folket; och så skedde: men under detta uppehåll, skildes de åt. Derpå wände Danskarne åter, och Nordmännen foro sina färde. Så säger Thorleik Fagre:

Nog har jag hört, huru Swen
Nordmännen på skeppens wåg
Jagade, och den andre
Snarlynte Konungen drog sig undan.
Allt Trondekonungens byte
På swallande böljan
Wid Jutland flöt:
Mångt skepp då lättadt blef.

Konung Swen seglade tillbaka med sin flotta under Läßö, och träffade der sju skepp med Nordmän; men det war endast ledingsfolk och bönder. När Konung Swen kom till dem, bådo de om frid och erbödo lösen för sig. Så säger Thorleik Fagre:

Frid erbödo åt Drotten
De, som Konungens wänner blefwo:

Från striden affstodo de hugstarke,
Som mindre styrka hade.
Och de snar-rådige bönder,
När de till samtal kommo,
Ej längre fortsatte slaget:
Falt höllo ej männen lifwet.

36 Cap

Om Konung Harald.

Konung Harald war en mäktig man och styrde wäl inomlands: han war mycket wis och klok, så att det är menige mans sägen, att i Nordlanden ingen höfdinge funnits, som warit så djupsinnig, som Harald, eller så rådig och snarfyndig: han war stor stridsman och ganska wapendjerf: han war stark och wapenför, mer än någon annan, såsom förr är skrifwet; dock äro många flera af hans berömlige gerningar oupptecknade, hwilket kommer dels af wår okunnighet, och dels deraf, att wi icke wilje sätta i böckerne obewittnade sagor; ty änskönt wi hafwe hört mycket mera berättas, tycke wi dock bättre wara, att man hädanefter något tillägger, än att man skulle behöfwa taga bort det, som är skrifwet. Mycket af hans saga är intaget i de qwäden, som Isländske män tillegnade honom eller hans söner; och war han derföre deras synnerlige wän: han war ock allt landsfolket härstädes (på Island) ganska bewågen; och en gång, när här war en stor hungersnöd, gaf Konung Harald fyra skepp lof att fara hit med mjöl, och tillsade dem, att icke skeppundet fick hållas dyrare, än hundrade alnar wadmal: han tillät alla fattiga män, som kunde skaffa sig uppehälle medan de foro öfwer hafwet, att begifwa sig utomlands (till Norrige), och derigenom kunde detta land (Island) berga sig till deß

båttre årswext och tider blefwo. Konung Harald sånde ock hit en klocka till den Kyrka, hwartill Konung Olof den Helige hade beslått timret och hwilken war uppsatt på Tingwallen. Sådane åminnelser hafwer man hår i landet af Konung Harald, och många flera i de stora gåfwor, han gjorde till dem, som besökte honom.

37 Cap.

Om Haldor Snorreson.

Haldor Snorreson och Ulf Ospaksson, som förut åro omtalade, kommo till Norrige med Konung Harald. De woro olika bandde uti många stycken. Haldor war en ganska stor och stark man, och af ett mycket wackert utseende. Det wittne bar Konung Harald honom, att han, bland dem, Konungen haft med sig, warit den, som sist skiftade fårg wid oförwåntade håndelser, wore sig faror eller fågnesamma tidningar; och ehwad hånda månde, war han hwarken gladare heller mera allwarsam, icke heller sof han, åt eller drack mer eller mindre, ån han eljest plågade. Haldor war en fåordig man, stråf i sitt tal, sade rent ut hwad han menade, war styfsynnt och omiuk. Men detta upptog Konungen illa, då han hade hos sig många andra opperliga mån, som likwål woro tienstaktige: Haldor stannade derföre icke långe hos Konungen, utan for till Island och bosatte sig der på Hjardarholt, hwarest han bodde till sin död och blef en gammal man.

38 Cap.

Om Ulf Ospaksson.

Ulf Ospaksson war hos Konung Harald i mycken ynnest: han war en ganska klok man, wåltalig, mycket tilltagsen,

sen, och tillika trofast och uppriktig. Konung Harald giorde Ulf till sin stallare och gifte honom med Jorun Thorbergs-dotter, syster till Thora, som Konungen hade till ägta. Ulfs och Joruns barn woro: Joan Starke på Raswall och Brigida, Moder åt Sauda-Ulf, hwilken war fader åt Peter Byrde-Swen och faderfader åt Swen och Ulf Flyr. Jon den Starkes son war Erland Himalde, fader åt Östen Ärke-Biskopp och hans bröder. Konung Harald gaf Ulf Stallare länshöfdings rätt, med förläning af tolf markers inkomster, och derjemte ett halft fylke i Trondhem. Detta omtalar Sten Herdiseson i Ulfsflocken (qwädet).

39 Cap.

Kyrko- och husbyggnad.

Konung Magnus Olofsson lät bygga Olofskyrkan i köpstaden (Nidaros), på det ställe, hwarest Konung Olofs lik hade warit nedsatt öfwer natten: det låg den tiden ofwanför staden. Han lät ock der begynna att uppföra Konungsgården. Kyrkan blef ej alldeles färdig, innan Konungen dog; men det som återstod, lät Konung Harald fullborda. Der i Konungsgården lät han ock göra början med uppbyggandet af ett stenhus, hwilket dock ej wardt fullkomnadt, innan han afled. Konung Harald lät från grunden uppföra Mariekyrkan uppe å sandbacken, nära det ställe, hwarest Konungens (Olofs) helgedom låg i jorden, första wintren efter hans fall. Det war en stor kyrka och byggd med så fast kalkbruk, att det knappt kunde brytas, när Ärkebiskopp Östen lät nedtaga den. Konung Olofs helgedom förwarades i Olofskyrkan, medan Mariekyrkan uppsattes. Konung Ha-

rald lät bygga Konungsgården ofwanför Mariekyrkan wid ån, der den ännu står; men det stenhus, han hade börjat låta uppföra på det förra stället, lät han inwiga till Gregorii kyrka.

40 Cap.

Håkan Ivarson den Hwites uppkomst.

En man het Ivar Hwite: han war en ypperlig länshöfding, hade sin gård på Upplanden och war dotterson af Håkan Jarl den Rike. Ivar war en öfwermåttan däglig man. Hans son het Håkan: om honom är sagdt, att han öfwergeck alla män, som den tiden funnos i Norrige, uti skönhet, styrka och skicklighet. Han gaf sig strax i unga åren uti härfärder, förwärfwade stort anseende och blef en ganska namnkunnig man.

41 Cap.

Om Einar Thambaskelfwer.

Einar Thambaskelfwer war den mäktigaste af länshöfdingarne i Trondhem. Det war icke rätt wäl emellan honom och Konung Harald; dock behöll Einar de förläningar, han hade haft medan Konung Magnus lefde. Einar hade ganska stora egendomar: han war gift med Bergliot, Håkan Jarls dotter, såsom förut är berättadt. Deras son Endrid war då fullwuxen och hade till ägta Sigrid, Kettil Kalfssons och Gunhilds dotter, Konung Haralds systerdotter. Endrid bråddes uti skönhet och utseende på sine möderne-fränder, Håkan Jarl eller hans söner; men wäxt och styrka hade han af sin fader Einar, så ock alla de färdigheter, Einar framför an-

dra ägde: han war tillika mycket wänsäll, hwilket fadren ock så war, det sagorne nogsamt bewittna.

42 Cap.

Om Orm Jarl.

Orm war då Jarl på Upplanden: hans moder war Ragnhild, Håkan Jarl den Rikes dotter. Orm war en ganska berömd man. Den tiden bodde på Jädre, öster å Sola, Aslak Erlingsson: han hade till ägta Sigrid, dotter af Swen Jarl Håkansson. Gunhild, Swen Jarls andra dotter, war gift med Danska Konungen Swen Ulfsson. Sådan war Håkan Jarls afkomma i Norrige på den tiden, förutan många andra ypperliga män; och war denna slägt mycket wackrare till utseendet, än annat folk: de fleste woro ock dugtige män, och alla uti stort anseende.

43 Cap.

Om Konung Haralds hårdhet.

Konung Harald war storsint, och detta tilltog allt som han befästade sig i landet; och kom det derhän, att det illa lyckades för de fleste, att säga honom emot eller att föredraga något, som honom ej behagade. Så säger Thiodolf Skald:

En trogen undersåte måste här
Sitta och stå, som det behagar
Den dyre Drott,
Som fienderne nedlägger.
Hela folket sig bugar
För honom, som stridsstaren (korpen) matar:
Föga gagnar annat, än jaka
Till allt hwad Konungen bjuder.

44 Cap.

Konung Haralds och Einar Thambaskelfwers mißsämja.

Einar Thambaskelfwer war förnämsta förstyret för bönderne i hela yttre delen af Trondhem; och han swarade för dem på Tingen, om ock Konungens män förde talan emot dem. Einar war wäl hemma i lagen, och saknade ej djerfhet att säga sin mening på Tinget, fastän Konungen sjelf war tillstädes: han feck ock alltid bistånd af bönderne. Häröfwer förtörnades Konungen mycket; och kom det slutligen så långt, att de häftigt ordkastades med hwarannan. Einar sade, att bönderne ej wille tåla olag af honom, i fall han bröte landsrätten mot dem; och detta tilldrog sig några gånger dem emellan. Då började Einar att hafwa mycket folk omkring sig hemma, och ändå mycket mera, när han reste till staden, under det Konungen der uppehöll sig. En gång hände det, att Einar for in till staden, och hade ansenlig styrka med sig, nemligen åtta eller nio skepp och nära fem hundrade man; och då han kom till staden, geck han upp med detta folk. Konung Harald, som war i sin gård, stod på loftswalen och såg när Einars manskap geck af skeppen; och berättas det, att Harald då qwad:

Här ser jag den stormodige
Einar Thambaskälmen,
Honom, som wågorna plöja kan,
Mycket manstark uppgånga.
Den fullkraftige wäntar
Att Konungens stol få fylla:
Ofta mindre huskarlaflock
Bakom en Jarl jag finner.

Swärdfärgaren ur landet
Oß drifwa månde,
Om han ej kyßa får
Yrens mun den tunna.

Einar dröjde några dagar i staden.

45 Cap.

Einars och Endrids fall.

En dag hölls stämma i staden, och war Konungen derwid sjelf tillstädes. Man hade i staden tagit en tjuf, hwilken blef förd till samma stämma. Denne man hade förut warit hos Einar, som tyckt wäl om honom. Händelsen berättades för Einar; och kunde han wäl förstå, det Konungen ej skulle låta mannen komma undan, derföre att Einar det gerna säge; ty låter han sitt folk wäpna sig, går sedan på stämman och tager mannen dådan med wåld. Derefter trädde bådas wänner emellan och sökte bemedla förlikning; och wardt ändtligen ett möte utsatt, hwarest de skulle sjelfwe träffas. I Konungens gård war en samtalsstuga wid ån Nid; och geck Konungen in uti denna stuga, med några få män; men hans öfriga folk stannade på gården. Konungen lät skjuta luckan för takfönstret, så att blott en liten öpning lemnades. Sedan kom Einar in på gården med sitt folk; han sade till sin son Endrid: blif du ute hos folket, mig skall ingen skada då wederfaras. Endrid stod ute wid stugudörren; men när Einar kom in i stugan, sade han: mörkt är nu i Konungens samtalsstuga. I det samma lupo några män emot honom, somlige stungo och somlige höggo. Då Endrid det hörde, drog han sitt swärd och sprang in i stugan, men blef strax fälld, tillika med fadren. Derpå skyndade Konungens män till dörren och ställde sig utanföre; men

bönderne blefwo handfallne, ty de hade ingen anförare: de eggade wäl hwarannan och sade, att det wore skam, om de ej hämnade sin höfding; men der blef ej något anfall utaf. Konungen geck ut till sina män, satte dem i slagtordning och reste upp sin fana; men bönderne angrepo dem icke. Då geck Konungen med allt sitt folk på sina skepp, rodde sedan ned åt ån och drog så sina färde ut i fjärden. Bergliot, Einars hustru, sporde hans fall: hon war då i det herberge, Einar och hon hade haft i staden: strax geck hon upp i Konungsgården, der bönderne woro; hon eggade dem mycket till strid; men i samma stund for Konungen ned åt ån. Då sade Bergliot: nu sakne wi min frände Håkan Iwarsson: icke skulle Einars banemän ro ned åt ån, om Håkan stode här på åbrädden. Sedan lät Bergliot laga om Einars och Endrids lik; och blefwo de begrafne i Olofskyrkan, bredewid Konung Magnus Olofssons grift. Efter Einars fall blef Konung Harald så mycket hatad för denna gerning, att ej mera fattades länshöfdingarne och bönderne för att angripa Konungen och strida med honom, än en anförare, som kunde resa fana för deras här.

48 Cap.

Om Konung Harald och Finn Arneson.

Finn Arneson bodde den tiden i Yrje på Östrått; han war Konung Haralds länshöfding. Finn war gift med Bergliot, dotter af Halfdan, Sigurd Syrs son. Halfdan war Konung Olof den Heliges och Konung Haralds broder. Thora, Konung Haralds hustru, war Finn Arnesons broderdotter; och woro derföre både Finn och alle hans bröder Konungens käraste männer. Finn Arneson hade warit några somrar i

wikingsfärd wester ut; och i den härnaden foro Finn, Guttorm Gunhildsson och Håkan Ivarsson tillsamman. Konung Harald reste Trondheimsfjärden utefter och kom till Östrått, hwarest han blef wäl emottagen. Sedan talades de wid, Konungen och Finn, om den händelse, som nyligen tilldragit sig med Einars och hans sons afdagatagande, och om det knorr och mißnöje, Tronderne läto förljuda mot Konungen. Finn sade hasteligen: det står däligt till med dig i allan måtto: du gör först illa på hwarjehanda sätt, och sedan är du så rädd, att du icke wet, hwart du will wända dig. Konungen swarade, leende: jag will nu sända dig, swåger, in till staden, på det du må förlika bönderne med mig; men om det ej kan winnas, så will jag, att du far till Upplanden och förmår Håkan Ivarsson att ej blifwa min motståndare. Finn swarade: hwad will du gifwa mig, om jag gör denna farliga resan? ty Tronder och Uppländingar äro så store fiender till dig, att ingen sändeman från dig kan med säkerhet fara dit, om han icke njuter frid för sin egen skuld. Konungen fortfor: res du med detta ärende, swåger, ty jag wet, att du kommer förlikning åstad, om någon skall göra det, och wälj hwad du will hafwa af oß sedan. Finn sade: håll du dina ord, Konung; jag skall strax säga hwad jag begär: jag begär frid och lof att wistas i landet för min broder Kalf, och att han måtte få tillbaka alla sina egendomar, tillika med de wärdigheter och förmåner, han innehade innan han drog ur landet. Konungen samtyckte allt detta, som Finn begärde; och befästades det med wittnen och handslag. Sedan sade Finn: hwad skall jag bjuda Håkan, för det han gifwer dig frid? han råder nu mest för den slägten. Konungen swarade: du skall först höra hwad Håkan sjelf fordrar för det han förlikes med mig: afgör sedan det bästa du

kan å mina wägnar; och om det gäller, må du ingenting neka honom, utom Konungadömet allena. Derefter for Konung Harald söder till Möre, samlade der folk och blef manstark.

47 Cap.

Finn Arnesons färd.

Fin Arneson reste in till staden och hade med sig sina huskarlar, nära åttatio man. När han kom till staden, höll han Ting med stadsboarne. Finn talade på Tinget länge och skickeligen, bedjande stadsboarne och bönderne taga annat råd, än att hata sin Konung och drifwa honom bort. Han påminde dem, huru mycket ondt dem öfwergått, sedan de hade så förfarit med Konung Olof den Helige, sade ock, att Konungen wille böta för detta dråp, såsom de bäste och wisaste män skäligt pröfwade, och lyktade Finn så sitt tal, att bönderne lofwade låta detta mål hwila, till deß de sändemän återkommo, som Bergliot hade affärdat till sin frände Håkan Iwarsson på Upplanden. Sedan for Finn ut till Orkedalen med de män, som hade följt honom till staden: derifrån drog han upp till Dofrefjäll och så öster öfwer fjället. Först besökte han Orm Jarl, hwilken war hans måg, ty han war gift med Finns dotter Sigrid; och för honom berättade Finn sitt ärende.

48 Cap.

Om Finn och Håkan Iwarsson.

Sedan lade de möte med Håkan Iwarsson; och när de råkades, uppenbarade Finn för Håkan hwad Konungen honom anförtrott. Det märktes snart af Håkans tal, att han

ansåg det för en stor skyldighet att hämna sin frände Endrid; och sade han sig hafwa fått de tidningar från Trondhem, att han der skulle erhålla tillräcklig styrka för att göra uppror mot Konungen. Sedan framställde Finn för Håkan, huru mycket bättre det war att emottaga af Konungen så stor wärdighet, han sjelf wille begära, än att inlåta sig i det äfwentyret, att uppwäcka krig mot Konungen, hwilken han war till tjenst förbunden, tilläggande, att han lätteligen kunde förlora segren; och då (sade han) har du förgjort både gods och frid, men om du segrar på Konung Harald, så får du heta Drottswikare. Detta Finns tal understödde ock Jarlen; och när Håkan något betänkt sig, upptäckte han hwad han hade i sinnet, sägande: jag skall förlikas med Konung Harald, om han will gifwa mig till ägta sin frändqwinna Ragnhild, Konung Magnus Olofssons dotter, med sådan hemföljd, som henne anstår och hon är nöjd med. Finn sade, att han wille samtycka detta å Konungens wägnar; och stadfäste de sedan aftalet sig emellan. Derpå for Finn åter norr till Trondhem; och blef sålunda denna fara och orolighet dämpad, så att Konungen än widare behöll sitt Rike i fred inomlands, ty då war hela den sammansättning upplöst, som Endrids fränder hade gjort emot Konung Harald.

49 Cap.

Håkan Ivarsons frieri.

När utsatta tiden kom, att aftalet skulle gå i fullbordan, for Håkan till Konung Harald; och då de kommo i samtal, förklarade Konungen, att han wille hålla allt hwad Finn å hans wägnar afgjort; men nu skall du sjelf, Håkan, sade han, tala med Ragnhild och höra, om hon will

samtycka härtill, ty hwarken dig eller någon annan är det rådligt att få Ragnhild till ägta, utan att hon dertill lemnar sitt eget bifall. Sedan geck Håkan till Ragnhild och framförde för henne sitt frieri. Hon swarade: ofta får jag finna, att min fader Konung Magnus är i allo död, och äfwen nu, om jag skall gifta mig med en bonde, oansedt du är en wacker man och ganska skicklig uti idrotter: men om Konung Magnus lefde, så skulle han icke gifta mig med ringare man, än en Konung: nu må ock ingen tro, att jag will gifta mig med någon, som ej är tignarman. Derefter geck Håkan till Konung Harald och berättade honom sitt samtal med Ragnhild: han upprepade sedan sin öfwerenskommelse med Finn; och war Finn då tillstädes, tillika med flere män, som hade öfwerwarit aftalet. Håkan åberopade dem alla till wittnen, att detta aftal innehöll, det Konungen skulle så utstyra Ragnhild, att hon dermed blefwe nöjd. Nu will hon ej gifta sig med någon annan, än en tignarman (sade han); derföre måsten I gifwa mig tignarnamn: jag hafwer ätt och börd till att heta Jarl, och jemwäl några andra egskaper, efter hwad folket säger. Konungen swarade: min broder, Konung Olof, och hans son Konung Magnus läto, medan de regerade, blott en Jarl i sänder wara i landet: så hafwer ock jag gjort, sedan jag till Konung kallades; och will jag icke taga ifrån Orm Jarl den wärdighet, jag tillförene gifwit honom. Håkan såg då, att hans förehafwande ej skulle winna framgång; och war han dermed mycket illa tillfreds. Finn war ock ganska wred. De sade, att Konungen ej höll sina ord, och skildes dermed åt.

50 Cap.

Håkans resa till Danmark.

Håkan for då strax ur landet och hade ett wål utrustadt långskepp: han kom fram söder i Danmark och förfogade sig genast till sin swåger, Konung Swen, som tog wål emot honom och gaf honom stora förläningar. Håkan blef Konung Swens landwärnsman mot wikingar, som härjade mycket i Danska Riket, nemligen Wender, Kurländare och andra wikingar från Österlanden: han låg ute på härskepp både winter och sommar.

51 Cap.

Asmunds dråp.

En man het Asmund, som sages hafwa warit Konung Swens systerson och tillika hans fosterson. Asmund war öfwermåttan skicklig, och Konungen höll mycket af honom; men når han kom till manlige år, blef han innan kort ganska wåldsam och begifwen på dråp. Detta behagade Konungen illa; ty låt han honom fara ifrån sig och gaf honom en god förläning, hwaraf han kunde wål underhålla sig och sine följeslagare. Men når Asmund hade fått Konungens gods om hand, drog han mycket folk till sig; och som det gods, Konungen honom gifwit; icke räckte till hans omkostnader, slog han under sig mycket mera, som Konungen tillhörde. När Konungen det sporde, stämde han Asmund till sig; och då de träffades, sade Konungen, att Asmund skulle wara i hans hof och inga följeslagare hålla; och måste det så blifwa, som Konungen wille. Sedan Asmund en liten tid warit hos Konungen, trifdes han der icke, utan

lopp bort en natt, kom åter till sina följeslagare och gjorde då mera ondt, än tillförene. Men när Konungen red öfwer landet och kom nära det stålle, der Asmund war, utsände han folk att fasttaga Asmund. Sedan lät Konungen sätta honom i jern och hålla honom så en tid, förmodande, att han månde spakas; men så snart Asmund åter kom lös, sprang han genast bort och feck sig folk och härskepp, började derpå att härja både inomlands och utomlands, gjorde det största öfwerwåld, dräpte många menniskor och plundrade wida omkring. När nu de män, som warit utsatte för deßa wåldsamheter, kommo till Konungen och klagade öfwer den skada, de lidit, swarade han: hwarföre wänden I Eder till mig i detta mål? hwi faren I icke till Håkan Iwarsson? han är min landwärnsman och tillsatt att hålla fred för Eder, bönder, och att fördrifwa wikingar: mig är ock sagdt, att Håkan skulle wara en djerf och dugtig man; men nu synes det, som han ej wille infinna sig der, hwarest han tycker någon fara wara å färde. Deßa Konungens ord fördes till Håkan, med många tillägg. Sedan for Håkan med sitt folk att uppsöka Asmund; och träffades de till sjös. Håkan lade genast till strid; och blef der en hård drabbning och stort manfall. Håkan geck upp å Asmunds skepp och afröjde skeppet; och kom det dertill, att Håkan och Asmund sjelfwe wexlade hugg med hwarannan. Der föll Asmund, och Håkan högg hufwudet af honom. Sedan reste Håkan skyndsamligen till Konung Swen, och ankom medan Konungen satt wid matbordet. Håkan geck fram och lade Asmunds hufwud på bordet för Konungen, spörjande, om han det kände. Konungen swarade icke, men blef röd, som blod, i ansigtet. Derpå geck Håkan sin wäg. Litet efteråt sände Konungen bud till honom och bad honom fara bort ur hans

tjenst, sägande: jag will intet men göra honom; men ej kan jag swara för alla wåra fränder.

52 Cap.

Håkan Iwarssons giftermål.

Sedan begaf Håkan sig från Danmark och norr till Norrige, till sina egendomar. Då war hans frände Orm Jarl affomnad. Håkans fränder och wänner blefwo mycket glade öfwer hans ankomst; och företogo sig många ypperlige män att bemedla förlikning emellan Konung Harald och Håkan. Det kom ock så widt, att de sämjades på det sätt, att Håkan feck Ragnhild Konungsdotter, och Konung Harald gaf Håkan Jarldöme och det wälde, som Orm Jarl hade haft. Håkan swor Konung Harald trohetsed till den tienst, som han war skyldig att utgöra.

53 Cap.

Konung Haralds och Kalfs förlikning.

Kalf Arneson hade warit i wikingsfärd westerut, sedan han for från Norrige; men ofta om wintrarne war han på Orknöarne hos sin swåger Thorfinn Jarl. Finn Arneson skickade bud till sin broder Kalf och lät säga honom sitt aftal med Konung Harald, att Kalf skulle hafwa rätt att wistas i Norrige samt återfå sina egendomar och sådane förläningar, som han hade haft af Konung Magnus. När detta bud kom till Kalf, lagade han sig genast till resan, for öster till Norrige och begaf sig först till sin broder Finn. Denne skaffade Kalf frid af Konungen; och träffades sedan Konungen och Kalf sielfwe och uppgjorde sin förening, efter

som Konungen och Finn förut hade aftalat sig emellan. Då ingeck Kalf uti samma förbindelse hos Konungen, som han tillförene iklådt sig hos Konung Magnus, nemligen att han skulle wara pligtig uträtta allt hwad Konung Harald åskade och ansåg lända sitt Rike till gagn. Derpå tog Kalf åter alla sina egendomar och de förläningar, han förr hade haft.

54 Cap.

Kalf Arnesons fall.

Nästa sommaren derefter hade Konung Harald leding ute, drog söder till Danmark och härjade der om sommaren; men när han kom till Fyen, war en stor krigsmakt samlad emot honom. Då befallde Konungen sitt folk att gå upp från skeppen, och gjorde sig färdig till landgång: han ställde sin här i ordning och utnämnde till anförare för en flock Kalf Arneson, med tillsägelse, att de skulle gå först upp; derpå anwiste han dem, hwart de skulle taga wägen, och sade, att han sedan wille landstiga och komma dem till undsättning. Kalf och hans män gingo upp; och kom oförmodeligen en hop folk emot dem: Kalf inlät sig genast i strid; men den warade ej länge, ty Kalf blef hastigt öfwermannad; och kom han med sitt folk på flygten. Danskarne förföljde dem och många Nordmän föllo: der stupade ock Kalf Arneson. Konung Harald steg i land, med sitt folk i slagtordning; men de hade ej gått långt, innan de fingo se walplatsen och funno Kalfs lik, hwilket nedbars till skeppen. Men konungen geck upp å landet, härjade och dräpte mycket folk. Så säger Arnor:

Konungen den glänsande (swärds) eggen
Blodfärgade på Fyen:

Fynboarnes hop minskades sedan:
Elden lopp öfwer månnens boningar.

55 Cap.

Finn Arnesons resa ur landet.

Efter detta tyckte Finn Arneson sig hafwa skål till fiendskap mot Konungen, för sin broder Kalfs fall, och sade, att Konungen wore, genom sin tillställning, Kalfs baneman, och att Finn jemwål hade warit bedragen, då han lockat sin broder Kalf westan öfwer hafwet i Konung Haralds wåld, med förtroende till hans löften. När detta tal kom ut bland folket, sade många, att Finn syntes hafwa warit föga klok, då han trodde, att Kalf skulle winna Konung Haralds ynnest: dem hade det förefallit, som Konungen nog wore hämndgirig för mindre saker, än dem Kalf hade gjort mot honom. Konungen lät här hwar och en tala som han wille, bejakade det icke, men nekade det icke heller: det enda, som märktes, war, att Konungen tyckte wål om det som händt. Konung Harald qwad denna wisa:

Nu har jag, med råd och dåd,
Baneman blifwit för ellofwa mån
Och twå dertill, om rått jag minnes:
Wi twingas att dråpa.
Än lyster mig ondskan wedergålda;
De, som guldet söka, påstå,
Att ej mycket godt finnes
Hos en måktig man, som far med swek.

Finn Arneson lät denna sak sig så mycket förtryta, att han for bort af landet och kom fram söder i Danmark, hwarest

han infann sig hos Konung Swen och blef der ganska wål emottagen. De hade långa samtal emellan fyra ögon, och slutligen kom det dertill, att Finn gaf sig under Konung Swen och blef hans man. Men Konung Swen gaf Finn Jarldöme, och Halland att råda öfwer; och war han der långe Jarl, till landets wårn emot Nordmännen.

56 Cap.

Om Guttorm Gunhildsson.

Guttorm het en man, som war son af Kettil Kalf och Gunhild på Ringanås och systerson af Konung Olof och Konung Harald. Guttorm war en man med stora egenskaper och blef tidigt fullwuxen och manlig. Han war ofta hos Konung Harald, som mycket ålskade honom och rådförde sig med honom, ty Guttorm war en wis man: han war ock ganska wänsäll. Guttorm for ofta i hårnad och hårjade mycket i Westerlanden. Fredligt tillhåll och wintersäte hade han i Dublin på Irland, och war uti stor wänskap hos Konung Margad.

57 Cap.

Om det, som tilldrog sig emellan Guttorm och Irländske Konungen Margad.

Sommaren derefter for Konung Margad, tillika med Guttorm, att hårja på Bretland, hwarest de fingo ganska mycket gods. Sedan lade de till uti Aungulsö-sund, för att der skifta bytet. Men når det myckna silfret frambars, och Konungen såg det, wille han hafwa allt godset ensam, och brydde sig då litet om sin wänskap med Guttorm. Denne åter lät sig icke wål behaga, att han och hans mån skulle

berdsfwas sin lott. Konungen sade, att han skulle åga att wälja mellan twå wilkor: det ena år (sade han), att låta bero wid hwad wi finne för godt, det andra, att hålla slagtning med oß; och hafwe då den godset, som segren får: härförutan skall du gå ifrån dina skepp, ty dem skall jag hafwa. Guttorm tyckte mycken wanskligbet wara å båda sidor: icke ansåg han sig med heder kunna låta fråntaga sig skepp och gods, utan någon förbrytelse; men så war det ock ganska wådligt, att strida med Konungen och det myckna folk, som honom följde, då deras styrka war så olika, att Konungen hade sexton långskepp, men Guttorm blott fem. Då bad Guttorm Konungen gifwa sig tre nätters betänketid på denna sak, för att samråda med sina män: han trodde, att Konungens sinne något skulle kunna mildras på den tiden, och att han, genom sina måns förböner, kunde utwerka någon mera wälwilja hos Konungen för sin sak; men Konungen afslog hans begäran. Detta war Olofsmeßo-afton. Nu walde Guttorm heldre att dö med mannamod eller winna seger, än att tåla skam, wanåra och kläk-ord till råga på en så stor skada. Sedan åkallade han Gud och sin frände Konung Olof den Helige, bad dem om bistånd och hjelp, och gjorde löfte att gifwa till den heliga mannens hus tionde af allt det byte dem tillfölle, om de fingo seger. Derpå uppställde han sitt folk i slagtordning mot den stora hären, gjorde sig redo och började drabbningen. Och med Guds och Konung Olof den Heliges bistånd, wann Guttorm seger. Der stupade Konung Margad och en hwar, som honom följde, ung och gammal; och efter denna herrliga seger wände Guttorm hem glad, med allt det gods, de hade eröfrat i striden. Då aftogs af det silfwer, de hade fått, hwar tionde penning, efter som lofwadt war åt Konung

Olof den Helige; och utgjorde detta så mycket, att af det silfret lät Guttorm göra Frälsarens bild på korset, efter sin egen storlek eller sin stambos (dens, som hade befälet i förstammen på hans skepp); och är detta beläte sju fot högt. Guttorm gaf det, så beskaffadt, till Konung Olof den Heliges kyrka, hwarest det sedan funnits, till åminnelse af Guttorms seger och Konung Olof den Heliges jårtecken.

58 Cap.

Konung Olofs jårtecken i Danmark. *)

Det war en elak och afundsjuk Grefwe i Danmark; han hade en Norsk trälinna, åttad från Trondhem; hon dyrkade Konung Olof den Helige och hade en fast tro på hans helighet. Men Grefwen, som jag nyß omtalade, twiflade på allt det som honom berättades om den heliga mannens jårtecken, sägande sådant ej wara annat, än löst prat och sladder, och gjorde spott och begabberi af den åra och dyrkan, som landsfolket egnade åt den goda Konungen. När nu den högtidsdag kom, på hwilken den milde Konungen förlorade sitt lif, och som af alla Nordmän firades, wille den oförståndige Grefwen ej hålla helgedag, utan befallde sin trälinna, att hon på samma dag skulle baka och elda ugnen. Hon kände nogsamt Grefwens häftiga sinne och wißte, att han skulle henne swårligen straffa, om hon ej gjorde som han befallde; geck hon alltså, af twång, och lagade bakugnen i ordning, dock gret hon mycket, medan hon arbetade, och hotade Konung Olof, sägande, att alldrig månde hon tro på honom, med mindre han, genom något märkligt tecken, straffade denna

*) Detta och nästa Capitel, samt de fleste af dem, som längre fram förekomma, angående Olof den Heliges jårtecken eller underwerk, finnas ej i de bättre handskrifterne, och äro säkert icke af Sturleson.

ogerning. Nu skolen I här få höra ett tillbörligt straff och sannfärdigt järtecken. Det hände nemligen på samma stunden, att Grefwen wardt blind på båda ögonen, och brödet förwandlades i sten, när hon hade insatt det i ugnen. Af deßa stenar äro åtskillige komne till Konung Olof den Heliges Kyrka och många andra ställen wida omkring. Sedan har Olofsmeßan alltid warit firad öfwer hela Danmark.

59 Cap.

Konung Olofs järtecken på en krympling.

Wester i Walland war en man af sjukdom så betagen, att han war krympling och geck på knän och handknotor: han war en dag stadd ute på wägen och hade der insomnat. Då drömde han, att en man af ypperligt utseende kom till honom och frågade hwart han ernade sig. Han nämnde derwid en gård; men den ypperlige mannen sade till honom: far du till Olofskyrkan, som står i London, så torde du warda helbregda. Sedan waknade han och begaf sig genast på wägen till Olofs-kyrkan: omsider kom han till Londons bryaga och tillsporde der stadsboerne, om de kunde säga honom, hwar Olofs-kyrkan wore; men de swarade, det flere kyrkor wore der, än att de kunde weta, åt hwem hwardera wore helgad. Litet derefter kom en man emot honom och frågade, hwart han ernade sig. Han swarade honom och sade, att han wille besöka Olofs-kyrkan. Derpå yttrade den andre: wi skole gå båda tillsamman till Olofs-kyrkan: jag kan wägen dit. Sedan gingo de öfwer bryggan och wandrade den gatan, på hwilken Olofs-kyrkan låg; och när de kommo till kyrkogårds-porten, steg den andre öfwer tröskeln, som der war, men krymplingen wältrade sig öfwer och stod

genast helbregda upp. Då han derpå såg sig om, war hans följeslagare förswunnen.

60 Cap.

Konung Haralds härnad i Danmark.

Konung Harald låt bygga en köpstad öster i Opslo och wistades der ofta, ty der war god tillförsel, och bästa landsorten låg rundt omkring. Han satt der både för att wärja landet mot Danskarne och för att göra anfall på Danmark, hwilket han ofta brukade, ehuru han icke hade stor krigsmakt utrustad. Det hände sig en sommar, att Konung Harald for med några lätta skepp och hade icke mycket folk; han höll söder i Wiken, och när han feck wind, seglade han öfwer till Jutland och härjade; men landsfolket samlade sig och wärjde sitt land. Då styrde Konung Harald till Limafjärden och lade in i fjärden. Limafjärden är så beskaffad, att inloppet är såsom en trång åmun; men när man kommer in i fjärden, är den såsom ett stort haf. Konung Harald härjade då på båda sidor af landet; men Danskarne hade allestädes samlat här emot honom. Derföre lade Konung Harald sina skepp intill en ö, som war liten och obebodd. De hade föga att dricka på skeppen, hwadan de gingo upp å ön att söka watten; men funno icke något. Detta sade de Konungen, och han låt leta, om någon orm kunde finnas på ön; och när den fanns, förde de den till Konungen: han låt sätta den mot elden, samt göra den warm och matt, så att den skulle blifwa öfwermåttan törstig. Sedan bands en tråd om stjerten och ormen släpptes lös. Han slingrade sig då bort, men tråden harfwades immer fort efter honom af nystanet, och några män följde honom, till deß han kröp ned i jorden.

Konungen bad, att man der skulle grafwa efter watten, och så skedde, hwarwid de funno så mycket watten, att derpå ej war brist. Konung Harald sporde de tidningar af sina spejare, att Konung Swen war kommen med en stor skepps-flotta utanför inloppet till fjärden, men att det geck långsamt för honom att komma in, emedan ej mera än ett skepp kunde gå i sänder. Konung Harald höll då med sina skepp längre in i fjärden, och dit, hwarest den war bredast, hwilket ställe heter Lusbredd; men der, ifrån innersta wiken ut till wester-hafwet, är ett smalt ed (landstycke): dit rodde Konung Harald och hans folk om qwällen, och om natten, när det war mörkt, röjde de utaf skeppen och drogo dem öfwer edet; och woro de med detta allt färdige och hade åter satt skeppen i ordning, innan det dagades. De höllo derpå norr utmed sidan af Jutland, och då sade de:

Så smet sig Harald ur de Danskes händer.

Då sade Konungen, att nästa gång han komme till Danmark, skulle han hafwa mera folk och större skepp. Sedan for Harald norr till Trondhem.

61 Cap.

Konung Haralds skeppsbyggnad.

Konung Harald wistades wintren derefter i Nidaros; och den wintren lät han bygga ett skepp på Ören (strandbrädden) det war ett Busseskepp (stort och bredt). Det byggdes sådant, som Ormen den Långe; och anwändes derpå den största flit uti alla delar: på framstammen war ett drakehufwud och baktill en stjert, och på båda sidor woro stammarne förgylde. Det hade 35 roddarbänkar och war, efter denna beräkning, mycket stort; det war ock ganska wackert. Konun-

gen låt på det bästa tillreda allt hwad till skeppets utstyr hörde, både segel och tackel, ankar och tåg.

62 Cap.

Konung Haralds utbod.

Konung Harald sände bud om wintren till Konung Swen i Danmark, att han skulle påföljande wåren komma honom till mötes sunnan i Elfwen och slåß, så att de då kunde afgöra, hwem landen skulle tillhöra, och endera sedan hafwa begge Rikena. Denna winter böd Konung Harald ut full leding af hela Norrige; och når wåren kom, drog en stor hår sig tillsamman. Då låt Konung Harald skjuta ut det omtalade stora skeppet på Nidån och sedan uppsätta drakehufwudet. Derwid qwad Thiodolf Skald:

Ett skepp såg jag, fagra qwinna,
Fram åt wattnet i åen skjutas:
Se hwar den präktige drakens
Långa-sida wid landet ligger.
Ormens lysande mun under lasten
Glänser, allt sedan han ut fördes;
Stammarne med brända guldet woro
Belagda, når han af stapeln geck.

Sedan låt Konung Harald göra detta skepp färdigt och lagade sig till resan. Och når han war redo, höll han ut ur ån med draken; och rodde man då med mycken skicklighet. Så säger Thiodolf:

Lördagen fällde han ned
Tälten, den tappre härföraren,
Der, hwarest qwinnor skåda
Ormens sida från wackra gården.

Unge allrådaren nyligen
Westerut låt skeppen styras
Ur Nidån, då männens
Åror i sjön föllo.

Konungens folk ur hafwet
Riktigt årorna kunde draga:
Qwinnan står och beundrar
Årornas gång, som himmelstecken.
Förr skall qwinnan kriget fresta,
Än fyrslagna skeppsbjelken brister,
Fast qwinnan det önskar,
Medan fulla freden warar.

Sorg får hon, innan sjöredskapen
Af brusande hafwet slites,
Der stolta hären till sjös
Håller med sjuttio åror.
Nordmännen ro med naglade ormen
Ned åt den helgade ström,
Innan ifrån ser det ut
Som af jern en örnwinge komme.

Konung Harald seglade med flottan söder utmed landet och hade full leding både af skepp och folk. Men när de styrde öster till Wiken, fingo de stark motwind, och låg flottan wida kringspridd i hamnarne, dels wid ut-öarne, och dels inne i fjärden. Så säger Thiodolf:

Ej fanns under skogen skjul
För snäckornes hyflade stammar:
Ledings-höfdingen inneslöt
Landet med härskeppens master.

Allmänt ligger flottan inne
I hwarje wik bland skären:
De wål bewåpnade skeppen
Låta eden (landstyckena) sig betäcka.

I det häftiga wädret, som då påkom, tarfwade det stora skeppet goda ankardon. Så säger Thiodolf:

Låßds hafsswall det höga
Fursten med skeppsstammen slår:
Då försöker Konungen
Tågen, så länge de hålla.
Icke ens det böjda jernet
Skonas af eldens fiende (wattnet).
På tjocka bakarna gnaga
Stenar och wädret det grymma.

Men når tjenlig wind blef, höll Konung Harald med flottan öster till Elfwen och kom dit en dag mot qwällen. Så säger Thiodolf:

Harald nu tappert
Sitt manskap till Elfwen förer:
Nattläger Norges Drott
Nära landamäret tager.
Konungen har Ting wid Thumla,
Der mötet med Swen är beramadt;
Det skulle korpen fröjdat,
Om Danskarne ej hållit sig undan.

63 Cap.

Om Konung Haralds flotta.

När Danskarne sporde, att Nordmanna-flottan war kommen in i Elfwen, flydde alle, som det kunde åtkomma.

Nordmännen hörde berättas, att Danske Konungen åfwen hade krigshär ute och låg söder wid Fyen och omkring Seland; och då Konung Harald förnam, att Konung Swen ej wille hålla möte eller strida med honom, som sagdt war, fattade han det beslut, nu som förr, att han lät bondehären fara tillbaka och bemannade halftannat hundrade skepp, med hwilka han sedan styrde söder förbi Halland och härjade wida: han lade med flottan in i Lofwefjärd och plundrade der uppe å landet. Litet derefter kom Konung Swen med Danska flottan emot dem; han hade tre hundrade skepp. När Nordmännen fingo se flottan, lät Konung Harald blåsa tillsamman hela sin här; och sade då många, att man borde fly och att ogörligt wore att slåß. Konungen swarade: förr skole wi falla, den ene twärt öfwer den andre, än fly. Så säger Sten Herdiseson:

Han sade, den hök-lynte (tilltagsne),
Hwad han trodde allena gagneligt wara;
Ty Konungen ej såg för sig
Wån till frid och förlikning.
Frågdade Fursten sade:
Förr skall hwar twärt öfwer annan
Falla, än wika tillbaka;
Derpå männen grepo till wapnen.

Sedan lade Konung Harald sin flotta i slagtordning, och midt uti flottan lade han den stora draken. Så säger Thiodolf:

Han, som wångåfwor gifwer
Och wargen gynnar, draken
Glad lät framläggas midt för
Flottan på ledings-bröstet.

Det skeppet war wål utrustadt och hade mycket folk. Så säger Thiodolf:

Konungen, af utwaldt folk omgifwen,
Bad slagtordningen fast stånda:
I spetsad ställning jag årorne såg
Af Konungens månner med sköldarne täckas.
Den raske, som mod och tapperhet äger,
Utanför Nißån beklädde
Ormen den starke med sköldar,
Den ena tått wid den andra.

Ulf Stallare lade sitt skepp på ena sidan om Konungs-skeppet, och tillsade sina mån, att de skulle lägga skeppet wål fram. Sten Herdiseson war då på Ulfs skepp. Han qwad:

Ulf, Konungens stallare, wid slaget
Oß alla uppmanade:
De långa spjuten skålfde:
Rodden grepo wi an på hafwet.
Landrådarens snälle talare,
Med stridsskölden utrustad, bad
Att hans skepp wål framläggas skulle:
Dertill jakade månnen.

Håkan Iwarsson låg ytterst på ena flygeln och hade med sig många skepp, som alla woro mycket wål utrustade; men ytterst på andra flygeln lågo Trondehöfdingarne, hwilka ock hade en stor och skön krigshär.

64 Cap.

Om Konung Swens hår.

Danske Konungen Swen ställde ock sin flotta i ordning: han lade fram sitt skepp emot Konung Haralds, midt i flot-

tan; näst honom lade Finn Arneson sitt skepp, och derintill togo Danskarne sin plats med hela den delen af krigsmakten, som war tapprast och bäst utrustad. Sedan fästade man på båda sidor skeppen tillsamman omkring midten af flottan. Men derföre att hären war så stor, funnos ganska många skepp, som lågo lösa; och en hwar lade fram sitt skepp, efter som han hade mod; men det war mycket olika. Oaktadt skilnaden i styrka på båda sidor war betydlig, hade de likwäl hwar för sig en öfwermåttan stark krigsmakt. Konung Swen hade i sin här sex Jarlar. Så säger Sten Herdiseson:

Hugstarke Herse-drotten
Faran till mötes geck
Med halftannat hundrade skepp,
Då han Danskarnes anfall afbidade.
Näst derefter den wrede (Swen)
Af trehundrade sjöhästar (skepp)
Böljan trampas lät
Wid Leidres säte (Seland).

65 Cap.

Början af Nißå-slaget.

Konung Harald lät blåsa till strids, så snart han hade ställt sina skepp i ordning, och tillsade sine män att oförskräckt ro fram. Så säger Sten Herdiseson:

Utanför strömmens mynning Harald
Stor skada tillfogade Swen:
Motstånd gjordes, ty ej wille
Konungen bedja om frid.
Med swärd omgjordade, Konungens wänner
Hårdt grepo rodden an

Utanför Halland: heta blodet
Ur såren i hafwet sprutades.

Sedan började slaget och wardt ganska häftigt. Konungarne, hwar å sin sida, uppmanade sitt folk. Så säger Sten Herdiseson:

De ypperlige Konungar,
Ej älskande sköldar, hwar sine män
Bådo skjuta och hugga:
Ej långt det war mellan härarne.
Både stenar och pilar flögo,
Swärden af blod bestänktes:
Det lifwet snart fråntog
Dem, som åt döden beskärde woro.

Det war sent på dagen, som striden begynte, och den warade hela natten. Konung Harald sköt en lång stund med båge. Så säger Thiodolf:

Almbågen hela natten spände
Uppländske Konungen, den snälle;
Pilar Landrådaren låt
På hwita sköldarna snöga.
Blodiga udden kröp igenom
Böndernes brynjor, och spjuthaglet tilltog
På ormen: der Finnarnes skatt (pilar)
I sköldarne fastnade.

Håkan Jarl och det folk, han hade med sig, bundo ej sina skepp tillsammman, utan rodde emot de Danske skeppen, som woro löse; och hwart skepp han fästade sig wid, afröjde han. När Danskarne märkte detta, foro de undan med sina skepp, så snart Jarlen kom emot dem; men han satte

efter dem allt som de drogo sig undan; och woro de då nära att taga flykten. Derunder kom en skuta roende till Jarlen, och man ropade på honom, sågande, att ena flygeln af Konungens flotta wek tillbaka och att en stor hop af hans folk hade fallit. Genast rodde Jarlen dit och gjorde ett starkt anfall, så att Danskarne åter måste gifwa wika. Så for Jarlen fort hela natten, läggande alltid till der det mest tarfwades; och hwar han kom, förmådde man ej göra honom motstånd. Håkan höll sig utomkring de stridande flottorne. Mot slutet af natten började Danskarne allmänneligen taga flykten, ty då hade Konung Harald gått upp med sina följeslagare på Konung Swens skepp; och blef det så alldeles afröjdt, att hwar man stupade, utom några, som sprungo öfwer bord. Så säger Arnor Jarlaskald:

Ej saklöst geck Swen,
Den tappre, ifrån sitt skepp:
Hårda malmen mot hjelmen kom;
Min mening är detta.
Oförskräckte Jutewännens
Farkost flöt öde på folk,
Innan Konungen hasteligen
Grep till flykten.

När Konung Swens baner war nedfäldt, och hans skepp afröjdt, började alle hans män fly, men somlige fölle. Och de skepp, som woro sammanbundne, kunde ej lösas; utan sprang folket öfwer bord, men somlige kommo på andre skepp, som wore löse. Alle Konung Swens män, som det kunde, rodde undan; och blef här ett ganska stort manfall: och der som Konungarne sjelfwe hade slagits och de fleste skeppen wo-

ro sammanbundne, qwarlågo mer än sjuttio af Konung Swens skepp, alldeles öde. Så säger Thiodolf:

Man sade, att Sögne-Konungen,
Den rättrådige, på en enda
Kort stund, ej mindre än sjuttio
Swens skepp öde gjorde.

Konung Harald rodde efter Danskarne och förföljde dem; men det war ej lätt, ty skeppsflottan låg så trångt, att man knappast kunde framkomma. Finn Jarl wille ej fly, utan blef tillfångatagen; han hade ock swag syn. Så säger Thiodolf:

Swen har ej att för seger löna
De sex Danske Jarlar,
Som uti ett enda slag
Pil-lekens tillwext gjorde.
Finn Arneson, den striddjerfwe,
Som ej wille undansticka
Det tappra hjertat, blef
Midt i slagtordningen fången.

66 Cap.

Konung Swens flykt.

Håkan Jarl låg qwar med sina skepp, medan Konungen och de andra förföljde de flyende, ty Jarlens skepp kunde ej komma fram för de skepp, som lågo i wågen. Då kom en man roende i en båt till Jarlens skepp och lade till wid bakstammen. Det war en stor man, med en wid hatt på hufwudet. Han ropade uppåt skeppet: hwar är Jarlen? sade han. Jarlen war i förrummet och stämde blod på en man. Han såg på mannen med hatten och frågade efter

hans namn. Han swarade: jag heter Wandråd (Rådwild); tala med mig, Jarl. Jarlen lutade sig öfwer skeppsbordet till honom. Då sade mannen i båten: jag will tigga lifwet af dig, Jarl, om du will skänka mig det. Jarlen rättade sig upp, ropade på twenne af sine män, som båda woro hans synnerlige wänner, och sade till dem: stigen i båten och fören Wandråd till lands; följen honom till min wän Karl bonde, och sägen honom det, till ett järtecken, att han lemnar Wandråd den hästen, jag gaf Karl i förrgår, tillika med sin sadel, och sin son till följeslagare. Sedan stego de i båten och grepo till årorne, men Wandråd styrde. Detta war i första dagbräckningen; och woro då skeppen mest i gång, somlige höllo inåt landet och somlige utåt hafwet, både små och stora. Wandråd styrde der han tyckte rymligast wara emellan skeppen; och då Nordmän kommo nära dem, gåfwo Jarlens män sig tillkänna, hwarwid alle läto dem fara hwart de wille. Wandråd höll utmed stranden och lade ej i land förr, än de kommo förbi största delen af skeppen. Sedan gingo de upp till Karls gård, och då började det blifwa ljust. De gingo in i stugan, hwarest Karl war, nyß påklädd. Jarlens män sade honom sitt ärende. Karl swarade, att de först skulle taga något till bästa, lät sätta fram bord för dem och gaf dem watten att twå sig uti. Då kom husmodren in i stugan och sade: det är mycket underligt, att wi ej fått någon sömn eller ro i natt för rop och skri. Karl swarade: wet du icke, att Konungarne hafwa slagits i natt? Hon sporde: hwilkendera feck öfwerhanden? Nordmännen hafwa segrat, swarade Karl. Hon fortfor: då har wäl wår Konung flytt igen. Karl swarade: man wet icke, om han har flytt eller fallit. Hon sade derpå: wi äre olyckliga för wår Konung, han är både halt och rädd. Då yttrade Wandråd: icke tror

jag, att Konungen år rådd, men han år icke segersåll. Sedan tog Wandråd twåttwattnet, och når han skulle bruka handduken, torkade han sig helt förnämt på midten deraf. Husmodren fattade uti duken och ryckte den ifrån honom, sågande: föga måtte du ha lårt; det år torparelikt, att wåta hela duken på en gång. Wandråd swarade: ånnu torde jag komma så långt, att jag kan torka mig midt på handduken. Sedan tillredde Karl bordet för dem, och Wandråd satte sig i midten. De åto en stund, och derefter gingo de ut. Håsten war då fårdig, och Karls son följde med på en annan håst. De redo bort åt skogen; men Jarlens mån förfogade sig tillbaka till båten, rodde ut till Jarlens skepp och beråttade huru resan aflupit.

67 Cap.

Om Konung Harald.

Konung Harald och hans folk förföljde icke de flyende långt, utan wånde åter dit, hwarest de toma skeppen lågo. Sedan ransakades walplatsen; och funnos på Konungens skepp ganska månge döde; men Konung Swens lik kunde ej igenfinnas, dock trodde man sig weta, att han war fallen. Konung Harald låt laga om sina måns lik och förbinda såren på dem, som det tarfwade. Sedan låt han föra i land liken af Swens folk och skickade bönderne bud, att de skulle begrafwa dem. Derefter låt han dela bytet och stannade der någon tid. Då sporde han de tidningar, att Konung Swen war kommen till Seland, och att till honom hade församlat sig allt det folk, som hade flytt ur striden, jemte många andra, så att han hade fått en öfwermåttan stor hår.

68 Cap.

68 Cap.

Finn Arneson får frid.

Finn Jarl Arneson blef tillfångatagen i striden, såsom förut är sagdt, och fördes sedan till Konungen. Konung Harald war då ganska munter och sade: här träffas wi nu, Finn; sist råkades wi i Norrige: det Danska hoffolket har icke stått synnerligen på sig till ditt förswar: nu blir det ett elakt arbete för Nordmännen att släpa dig efter sig gammal och blind, för att frälsa lifwet på dig. Då swarade Jarlen: många elaka saker hafwa Nordmännen nu att göra; men wärst af allt är dock det, som du befaller. Konung Harald yttrade derwid: will du hafwa frid, fast du är owärdig dertill? Jarlen swarade: icke af dig, din hund. Konungen fortfor: will du, att din frände Magnus skall gifwa dig frid? Konung Haralds son Magnus styrde då ett skepp. Jarlen swarade: huru kan den hwalpen utdela frid? Då log Konungen, tyckte det wara roligt att reta honom, och sade: will du taga frid af din frändqwinna Thora? — Är hon här? frågade Jarlen. Här är hon, swarade Konungen. Då fällde Jarlen den grofwa utlåtelse, som man sedan haft till ordspråk, och hwaraf kan slutas, huru arg han war, när han ej kunde styra sina ord: det är icke underligt, att du kunnat så wäl bitas i dag, då du haft märren med dig. Finn Jarl fick frid; och hade Konung Harald honom hos sig en tid; men Finn war mycket allwarsam och hård i sina ord. Konung Harald sade till honom: jag ser, Finn, att du nu icke mera trifwes hos mig eller dina fränder; ty will jag gifwa dig orlof att fara till din swåger, Konung Swen. Jarlen swarade: det anbudet will jag emottaga, och med

desto större tacksamhet, ju förr jag kan komma härifrån. Sedan lät Konungen sätta Jarlen i land; och togo Halländingarne wäl emot honom. Konung Harald höll med sin flotta norr till Norrige och for först till Opslo, gifwande då alle hemlof, som wille resa.

69 Cap.

Om Konung Swen.

Det berättas, att Konung Swen, den wintren öfwer, satt uti Danmark och styrde sitt Rike, likasom förut. Han sände om wintren några män till Halland efter Karl bonde och hans hustru. Och när de kommo till Konungen, kallade han Karl för sig; och sporde Konungen då, om Karl kände honom eller tyckte sig hafwa sett honom förr. Karl swarade: jag känner Eder, Konung, och kände Eder förra gången, så snart jag såg Eder; och är Gud att tacka derföre, att den ringa tjenst, jag giorde Eder, kom Eder till gagn. Konungen swarade: så länge jag lefwer, skall min skyldighet wara att löna dig derföre: nu för det första, gifwer jag dig den gård här på Seland, som du sjelf utwäljer, och lofwar derjemte att göra dig till en stor man, om du förstår att så skicka dig. Karl tackade Konungen för sitt löfte, men sade, att ännu hade han en bön, som han wille framföra. Konungen frågade, hwad det kunde wara; och Karl swarade, att han wille bedja Konungen låta honom taga sin hustru med sig. Då swarade Konungen: det kan jag ej tillåta dig, ty jag skall skaffa dig en mycket bättre och wettigare qwinna; men din förra hustru må behålla det bondehemmanet, som I hittils hafwen haft, hwaraf hon kan hafwa sitt uppehälle. Konungen gaf sedan Karl en

präktig gård och förskaffade honom ett godt gifte; och wardt han då en stor man. Detta frågdades wida, och berättelsen derom kom åfwen till Norrige.

70 Cap.

Om Hofmännens samtal.

Konung Harald uppehöll sig, wintren efter Niß-å slag, uti Opslo. Om hösten, när krigsfolket kom sunnanifrån, talades mycket om det slag, som förut om hösten hade stått utanför Niß-ån; och hade en hwar, som det bewistat, något derom att förtälja. Det hände sig en gång, att några män suto i en stuga på nedra bottnen och drucko, warande ganska lustige och språksamme: de talade om Niß-å slaget och om dem, som der hade förwärfwat bästa och största åran: och blefwo de derom alle ense, att ingen warit Håkan Jarls like: han war den wapendjerfwaste, han war den skickligaste, han war den som hade största lyckan: hwad han gjorde war det, som mest gagnade, och han förskaffade dem segren. Konung Harald war då ute på gården och talade med några män. Sedan geck han till stugudörren och sade: här wille nu hwar och en heta Håkan; geck derpå sina färde.

71 Cap.

Håkan Jarl angripes.

Håkan Jarl for om hösten till Upplanden och war der om wintren, i sitt Rike: han war mycket afhållen af Uppländingarna. En gång, då det led på wåren, hände det sig, under det man satt och drack, att talet föll på Niß-å slag; och berömde man mycket Håkan Jarl, dock woro nå-

gre, som icke mindre rosade andra. När de talat hårom en stund, sade en man: mödjligt år, att flere hafwa manneliga stridt wid Niß-ån, ån Håkan Jarl; men likwål lårer ingen hafwa warit der, som, efter hwad jag tror, haft så stor lycka, som han. De andre åter yttrade, att hans största lycka war, det han kunde jaga så många Danskar på flykten; men denne swarade: större lycka war det, att han frålste lifwet på Konung Swen. Då war der en, som utlåt sig: detta lårer du icke weta, som du nu såger. Han swarade: det wet jag ganska wål, ty det har den sjelf sagt mig, som förde Konungen till lands. Och då war det, som ordspråket lyder, att många åro Konungens öron; ty detta blef Konungen berättadt. Genast låt Konungen taga en hel hop håstar, och gaf sig åstad om natten med twå hundrade man; han red hela den natten och påföljande dagen. Då kommo några mån ridande dem till mötes, hwilke foro till staden med mjöd och malt. En man het Gammal, som war i Konungens följe; han red till den ena af bönderne, med hwilken han war bekant, och talade med honom emellan fyra ögon. Gammal sade: jag will betala dig, för det du rider, det fortaste du kan och den genaste lönstig du wet, till Håkan Jarl och såger honom, att Konungen will dråpa honom, ty Konungen wet nu, att Håkan har satt Konung Swen i land wid Niß-ån. De betingade hårom; och red sedan bonden utaf och kom till Jarlen, som då satt och drack och war ånnu ej gången till sångs. När bonden hade sagt sitt årende, stod Jarlen genast upp med alla sina mån. Jarlen låt föra all sin lösegendom från gården till skogen, och allt folket for om natten jemwål bort. Då Konungen kom, stannade han der öfwer natten; men Håkan Jarl red sin wåg öster till Swerige till Konung Stenkil och

uppehöll sig hos honom en tid på sommaren. Konung Harald wände sedan åter till staden, for derpå norr till Trondhem, hwarest han qwarblef öfwer sommaren, men begaf sig om hösten tillbaka till Wiken.

72 Cap.

Om Håkan Jarl.

Håkan Jarl for om sommaren åter till Upplanden, så snart han sporde, att Konungen hade rest norrut, och blef qwar der, till deß Konungen kom tillbaka nordanifrån. Då drog Jarlen öster till Wermeland och uppehöll sig der länge om wintren. Konung Stenkil gaf honom derstädes förläningar; men när det led mot slutet af wintren, for han wester till Römerike och hade mycket folk, som Göterne och Wermländingarne lemnat honom. Han upptog då de utskylder och skatter af Uppländingarne, som honom tillkommo. Sedan begaf han sig tillbaka öster till Götland, och qwarblef der öfwer wåren. Konung Harald wistades om wintren i Opslo och skickade sina män till Upplanden, att hemta Konungens skatter, utskylder och sakören; men Uppländingarne förklarade sig wilja aflemna alla de utskylder, de hade att betala, i Håkan Jarls händer, så länge han wore i lifwe och icke hade förwerkat sitt lif eller rike; och feck Konungen således derifrån inga utskylder den wintren.

73 Cap.

Konung Haralds och Konung Swens förlikning.

Den wintren foro bud och sändemän emellan Norrige och Danmark, med det ärende, att Nordmän och Danskar

wille göra fred sig emellan, hwarom de bådo Konungarne draga försorg. Denna underhandling syntes likna sig till fredsslut, och kom det ändtligen derhän, att ett förliknings-möte utsattes i Elfwen emellan Konung Harald och Konung Swen. När det led mot wåren, samlade Konungarne å ymse sidor mycket folk och skepp till denna resa; och talar Skalden derom i ett qwäde, hwarest han sålunda begynner:

Konungen, som korpen gläder, omgärdar
Med långskeppens stammar landet
Norr ifrån Öresund: med kölen
Han hamnen trampar.
De breda plankor hafsswallet rista
Under hären; och bogspröten,
Af guld glänsande, skälfwa
Westan för Halland.

Ofta du jorden omgifwer,
Edfaste Harald, med skeppen:
Swen ocksä Ö-sunden plöjer,
Att annan Konungs möte winna.
Den prisade, som korpen matar,
Ej ringa här af alla Danskar
Ute hafwer, han som sunnan
Hwarje wik med skepp uppfyller.

Här berättas det, att deße Konungar höllo det möte, som war utsatt dem emellan, och att de båda kommo till landamäret. Så säger Halle Stride:

Snälle Konung, I afgiorden
Der i föder hwad alle Danskar
Önskade: ännu man ser
Ej mindre förmån af denna stämma.

Swen börjar norråt sig närma
Mot landamäret, att Harald träffa:
Orolighet deraf uppstod
Kring landet wida.

När Konungarne råkades, begynde man orda om deras förlikning. Men då detta ämne kom på tal, woro många, som klagade öfwer den skada, de lidit af härnaden, genom både rån och manspillan; och war det en lång stund, som all anledning syntes, att ingen förlikning skulle blifwa utaf; såsom här säges:

Då båda Konungarnes män råkas,
De snälle bönder med högan röst
Mång ord förtälja, som harm
Emellan männen uppwäcka.
Ej synes freden nära wara
Så länge bönderne allt igenom
Träta; ty Konungarnes
Sinnen deraf upprördas.

Ganska farlig denna wrede war
Emellan Konungarne, om de sämjas skulle:
De män, som medla kunna,
Allt noga på skålen wåga.
Konungarne det mest gagnar
Att säga hwad folket behagar:
Egennyttan det wållar,
Om bönderne ej som wänner skiljas.

Sedan togo de bäste män, och de, som wisast woro, del häruti; och då kom förlikningen ändtligen till fullbordan Konungarne emellan, på de wilkor: att Konung Harald skulle hafwa Norrige, och Swen Danmark, efter de landamä-

ren, som af fordno hade warit emellan Danmark och Norrige: att ingendera skulle godtgöra den skada, den andre lidit; och att härnaden, der den war börjad, skulle upphöra, men hwar behålla de fördelar, han wunnit. Denna fred skulle stå, så länge de woro Konungar; och blef förlikningen med ed stadfäst. Sedan åtskildes Konungarne, och lemnade hwarannan gißlan, såsom här berättas:

Det hafwer jag hört, att Harald
Och Swen, för att men afböja,
Glade hwarannan gißlan satte:
Gud så det fogar.
Måtte så de och alla,
Som de i följe hade,
(Freden med wittnen slöts)
Sin ed hålla, att den ej brytes!

Konung Harald höll med sin flotta norr till Norrige; men Konung Swen for söder till Danmark.

74 Cap.

Konung Haralds och Håkan Jarls strid.

Harald war i Wiken om sommaren; men när han skickade sina män till Upplanden efter skatter och utskylder, som han der ägde, wille bönderne ingenting betala, utan sade, att alltsamman skulle stå inne för Håkan Jarls räkning, i fall han komme till dem. Håkan Jarl war uppe i Götland och hade mycket folk. Då det led fram på sommaren, drog Konung Harald söder till Konghäll. Sedan tog han så många lätta fartyg, han der kunde få, och höll upp efter Elfwen: han lät draga fartygen förbi alla forßarna (wattenfallen) och förde dem upp i sjön Wenern. Derefter rodde han öster ut

öfwer sjön till det stället, hwarest han sport att Jarlen skulle wara. Men när Jarlen feck kunskap om Konungens ankomst, begaf han sig ned ifrån landet, ty han wille ej, att Konungen skulle med härjning öfwerfallä inwånarne. Håkan Jarl hade myckct folk, som Göterne lemnat honom. Konung Harald geck upp med sina fartyg i en elf, och gjorde sig sedan redo till landgång, men låt en del af folket stanna qwar, att akta fartygen. Konungen sjelf red, tillika med en del af folket; men många flere gingo. De hade att fara öfwer en skog; hwarest woro några mossar i wägen, och på andra sidan åter en skogsbacke; men när de kommo upp å backen, fingo de se Jarlens folk; och war då blott en mosse dem emellan. De uppställde derpå sina slagtordningnar å ymse sidor, hwarefter Konung Harald tillsade sitt folk att sätta sig ned på backen. Låtom oß först fresta, om de wilja angripa oß: Håkan Jarl är öfwermodig, sade han. Wädret war kallt och det snögade något. Haralds folk satt under sina sköldar; men Göterne hade litet kläder på sig och började frysa. Jarlen bad dem bida, till deß Konungen anfölle och de kommo alle att stå lika högt. Håkan Jarl hade den fana, som Konung Magnus Olofsson hade ägt och nyttjat. Göternes Lagman het Thorwid: han satt till häst, och hästen war med töm bunden wid en påle i mossen. Han talade och sade: det wet Gud, att wi hafwe här en stor och ypperlig krigsmakt, bestående af de tappraste män: låtom nu Konung Stenkil spörja, att wi göre denna goda Jarlen redligt bistånd: jag wet nog, att om ock Nordmännen angripa oß, wi tage dugtigt emot dem; men skulle det unga manskapet wika och ej wilja hålla stånd, så skole wi ej springa längre, än till bäcken der: skulle åter detta unga manskap än widare draga sig tillbaka, det jag ingalunda förmodar, så

låtom oß likwål ej springa långre, ån till den der höjden. I det samma reste Nordmanna håren sig hastigt, gaf upp hårskri och slog på sina sköldar. Då började ock Göternes hår skria. Lagmannens håst, som blef skråmd af hårskriet, ryckte derwid till så starkt, att pålen geck upp och slog Lagmannen i hufwudet. Då sade han: we dig, Nordmanna usling, som så sköt! och dermed for Lagmannen sin wåg. Konung Harald hade förut sagt till sitt folk: ånskönt wi göre brak och skri, skole wi dock icke gå ned af backen förr, ån de komma åt oß; och det gjorde de icke heller; men så snart hårskriet upphofs, låt Jarlen båra fram sin fana, och når hans folk kom under backen, störtade Konungens hår ned, hwarwid somlige af Jarlens mån föllo och somlige flydde. Nordmånnen förföljde ej de flyende långt, ty det led mot qwållen. De togo Håkan Jarls fana och så mycket wapen och klåder, som de kunde öfwerkomma; och låt Konung Harald båra båda fanorna för sig, når han drog tillbaka ned till skeppen. De talade sig emellan, om Jarlen månde wara fallen; men når de foro igenom skogen, kunde blott en rida i sånder. Då kom en man springande twårt öfwer wågen, stötte ett spjut genom den, som bar Jarlens fana, grep uti fanstången, och sprang en annan wåg inåt skogen med fanan. Når detta omtalades för Konungen, sade han: ånnu lefwer Jarlen; gifwen mig min brynja. Sedan red Konungen till skeppen om natten; och sade många, att Jarlen wål hade håmnat sig. Då qwad Thiodolf:

Stenkils folk, som Jarlen,
Den stridglade, biskå skulle
Åt Hell offradt blef:
Starke Konungen det gjorde.
Men förty att så illa
Hoppet om undsåttning slog ut,

Måste Håkan sig draga undan:
Så säger den, som honom urskuldar.

75 Cap.

Hall Kodransbanes dråp.

Konung Harald war, den återstående delen af natten, på sina skepp; men om morgonen, när det blef ljust, hade så tjock is lagt sig, att man kunde gå rundt omkring skeppen. Då bad Konungen sina män, att de skulle hugga upp isen ifrån skeppen ut till sjön; och började alltså detta ishygge. Magnus, Konung Haralds son, styrde det skepp, som låg nederst i elfwen, närmast ut åt sjön. Då man nu hade huggit upp ganska myckett af isen åt sjösidan, kom en man löpande isen utefter till det stället, der de ännu höllo på att arbeta, och begynde hugga på isen, som om han warit rasande och galen. Derwid sade någon: nu är det, som det ofta plågar wara, att ingen går upp emot Hall Kodransbane, i hwad han tager sig före: se nu, huru han hugger isen. Men på Magnus Konungsons skepp war en man, som het Thormod Endridsson; och när han hörde Kodransbane nämnas, sprang han till Hall och gaf honom banehugg. Kodran war Endmunds son och Ejolfs soneson; men Walgerd war syster med Endmund och moder åt Jorun, hwilken war Thormods moder. Thormod war ett år gammal, när Kodran blef dråpen; och hade han alldrig sett Hall Otryggsson, förr än då. Isen war nu borthuggen ända ut till sjön; och geck Magnus dit med sitt skepp, hißade genast segel och for wester öfwer sjön; men Konungsskeppet låg längst in i waken och kom senast ut. Hall hade warit ibland Konungens följeslagare och war ho-

nom ganska kår: Konungen war derföre mycket förtörnad. Han kom sent till hamnen; då hade Magnus redan skaffat mandråparen till skogs och erbödt böter för honom; men det war nära, att Konungen hade anfallit Magnus och hans män, innan deras wänner kommo emellan och förlikte dem.

76 Cap.

Om Konung Harald.

Samma winter drog Konung Harald upp till Römerike, med mycket folk; och gaf han bönderne sak, för det de hade hållit undan honom skatter och utskylder, samt bistått hans fiender att göra ofred emot honom. Han låt derföre gripa bönderne, leinlåsta somlige, dräpa somlige och beröfwa ganska många all sin egendom. Så många, som kunde, begåfwo sig på flykten. Wida omkring låt han bränna och ödelägga häradena. Så säger Thiodolf:

Han, som öboarne (Danskarne) förjagar,
Hård töm lade på Römeriks-folket:
Der tror jag, att tappert
Mäktige Haralds slagtordning framgeck.
Eld antändes till straff:
Wedens fiende (elden) då lärde
De arma bönder att hofsamme wara:
Sjelf Konungen dertill hjelpte.

Sedan for Konung Harald upp till Hedemarken och brännde der, samt gjorde icke mindre förhärjelse, än på Römerike. Dädan begaf han sig ut till Hadeland och Ringerike, brände jemwäl der och for allestådes fiendtligen fram. Så säger Thiodolf:

De upproriske bönders bohåg brann:
Elden i taket fattade:
Så Hedemarkens folk straffadt blef
Af honom, som hertigar skrämmer.
Lifwet utbådo sig männen:
Lågan Ringeriksboarne twang
Hård dom att tåla, innan
De elden utsläckt fingo.

Derefter lemnade bönderne hela sin sak uti Konungens wåld. Ifrån det Konung Magnus afsomnade, woro femton år, innan Niß-å slag hölls, och sedan twå år till deß Harald och Swen förliktes. Så säger Thiodolf:

Hörde-Konungen beswär utstod
För ankar, nära stranden wid Hwarf:
Stålet då på sköldarne bet:
Freden fecks på året det tredje.

Efter deras förlikning, warade Konungens delo med Uppländingarne i halftannat år. Så säger Thiodolf:

Ej lätt werk det är att förtälja,
Huru Konungen lärde
Uppländingarne att nöjde wara
Med blotta plogen.
Konungens hufwud hafwer,
På deßa tre halfwa år,
Så långwarig ära förwärfwat,
Att man den ewigt skall minnas.

77 Cap.

Om Englands Konungar.

Jatward Adalrådsson war Konung i England efter sin broder Hördeknut. Han kallades Jatward den Gode, och han förtjente det namnet. Konung Jatwards moder war Drottning Emma, Rikard Rude Jarls dotter: hennes broder war Rodbert Jarl, fader åt Wilhelm Bastard, som då war Hertig i Rude i Normandi. Konung Jatward hade till ägta Drottning Gyda, dotter af Gudeni (Godwin) Jarl Ulfnadsson. Gydas bröder woro deße: Toste Jarl, som war den äldste; den andre Möre-Kåre Jarl; den tredje Walthiof Jarl; den fjerde Swen Jarl; den femte Harald: denne war yngst; han föddes upp i Konung Jatwards hof och war hans fosterson. Konungen höll ganska mycket af honom och hade honom i sons ställe; ty Konungen ägde inga barn.

78 Cap.

Om Harald Gudineson.

Det tilldrog sig en sommar, att Harald Gudineson företog en resa till Bretland, farande på ett skepp; men när han med sitt folk kom ut på hafwet, fingo de motwind och blefwo drifne ur kosan. De togo land wester i Nordmandi, sedan de under denna storm warit i stor lifsfara. Derpå lade de in till staden Rude och funno der Wilhelm Jarl, som med fägnad emottog Harald och hans följeslagare. De blefwo wäl bemötte, och uppehöllo sig der långt fram på hösten, ty stormarne fortforo, så att hafwet ej war farbart; och då det led mot wintren, aftalade de sig emellan, Jarlen och Harald, att han skulle qwarblifwa der wintren öf-

wer. Harald satt i högsätet på ena sidan om Jarlen, och på den andra sidan satt Jarlens hustru: hon war den däg=ligaste qwinna, man någonsin hade sett. De språkade wan=ligen tillsamman, att fördrifwa tiden, medan de drucko. Jar=len geck oftast tidigt till sängs; men Harald satt länge på qwällarne och talade med Jarlens hustru; och geck det så till en lång tid fram på wintren. En gång, då de talade med hwarannan, sade hon till Harald: nu har Jarlen warit i tal med mig och frågat, hwad wi språka om så flitigt; och är han nu wred. Harald swarade: wi skole då ofördröjligen låta honom weta alla wåra samtal. Dagen deref=ter kallade Harald Jarlen till tals med sig; och gingo de i samtalsrummet, hwarest Jarlens hustru äfwen war, tillika med de män, som utgjorde deras Råd. Då tog Harald till orda: det will jag låta Eder weta, Jarl, att något mera ligger under min hitkomst, än hwad jag hittils hafwer Eder tillkännagifwit: jag will begära din dotter till min äkta hustru; om detta ärende har jag ofta talat med hennes mo=der; och har hon lofwat mig, att det hos Eder understöd=ja. Så snart Harald hade framburit detta ärende, uppto=go alle närwarande det wäl och sökte att befrämja det hos Jarlen; och kom det slutligen derhän, att möen trolofwades Harald. Men emedan hon war ung, beslöts det, att bröl=loppet skulle uppskjutas några år.

79 Cap.

Konung Jatwards död.

När wåren kom, gjorde Harald sitt skepp färdigt och for bort; och skildes Jarlen och han åt med mycken wän=skap. Harald begaf sig då till England till Konung Jat=

ward och kom sedermera alldrig tillbaka till Walland att fullborda sitt giftermål. Konung Jatward war Konung öfwer England i tjugotre år och blef sotdöd i London den 5 Januarii: han begrofs i Pålskyrkan; och hålla Engelsmännen honom för helig.

80 Cap.

Harald Gudineson tages till Konung i England.

Gudin Jarls söner woro på den tiden de mäktigaste män i England. Toste war satt till höfding öfwer Engelska Konungens krigshär och beförjde om landets förswar, när Konungen började åldras. Han war alla andra Jarlars förman. Hans broder Harald tjenade alltjemnt inom hofwet, war i alla sina befattningar Konungen närmast och hade Konungens skattkammare i sin wård. Det är en sägen, att när Konungen höll på att gifwa upp andan, war Harald, med några få andra män, hos honom. Då lutade Harald sig öfwer Konungen och sade: derpå tager jag Eder alla till wittnen, att Konungen nu gaf mig Konungadömet och hela Englands rike. Strax derefter blef Konungen buren död ur sängen. Samma dag hölls höfdingestämma; och talades då om utwäljande af Konung. Harald lät derwid sine wittnen intyga, att Konung Jatward gaf honom riket wid sin dödstima; och lyktades deras stämma så, att Harald wardt tagen till Konung, och blef på Trettondedagen till Konungawärdigheten inwigd i Pålskyrkan. Alle höfdingar och allt folket lemnade honom då sin hyllning; men när Toste Jarl sporde detta, behagade det honom illa; och tyckte han sig wara lika berättigad att blifwa Konung. Jag

will,

will, sade han, att landets höfdingar wälja den till Konung, som de finna dertill bäst fallen. Deßa ord lupo bröderne emellan. Konung Harald swarade, att han ej wille gifwa upp Konungadömet, emedan han hade blifwit uppsatt i Konungastolen på det ställe, hwarest Konungarne borde utwäljas, och hade sedan blifwit smord och till Konung inwigd. Största delen af folket war ock på hans sida, och han hade i sitt wäld alla de konungsliga skattkamrarna.

81 Cap.

Tostes färd till Danmark.

Då Konung Harald blef warse, att hans broder Toste wille hafwa honom ifrån Konungadömet, trodde han honom illa, ty Toste war en slug man, stor krigshjelte och god wän med landets höfdingar. Harald fråntog derföre Toste befälet öfwer krigsfolket och allt det wälde, han förut hade innehaft, framför de andre Jarlarne i landet. Toste Jarl wille för ingen del täla att wara sin samburne broders tjensteman, utan for bort med sitt folk söder öfwer sjön till Flämingaland (Flandern) och uppehöll sig der en tid, begaf sig sedan till Frisland och derifrån till Danmark till sin frände, Konung Swen. Konung Swens fader Ulf Jarl och Tostes Jarls moder Gyda woro syskon; derföre sökte Jarlen hjelp och bistånd af Konungen. Konung Swen böd honom till sig och sade, att han skulle erhålla i Danmark ett sådant Jarlsrike, att han der kunde wara en ansedd höfdinge. Jarlen swarade: jag längtar att fara tillbaka till England till min odal; men om jag dertill ej får någon hjelp af Eder, Konung, så will jag heldre åtaga mig, att förskaffa Eder

allt det bistånd, jag kan åstadkomma i England, om I wilјen draga dit med Danska krigsmakten, att intaga landet, såsom Eder moderbroder Knut gjorde. Konungen swarade; så mycket år jag min frånde Konung Knut underlågsen, att jag knappast måktar behålla Danska riket för Nordmånnen; men Konung Gamle Knut bekom Danska riket i arf och England genom hårnad och krig, dock war det en tid icke långt borta, att han derpå skulle såtta lifwet till: Norrige feck han utan krig: nu kan jag wål finna, att det höfwes mig båttre, att se på min egen ringa förmåga, ån på min frånde Konung Knuts lyckliga framgång. Då yttrade Toste Jarl: mindre lårer för mitt årende hit wara att hoppas, ån hwad jag trodde, att en så ypperlig man, som du, skulle wilja göra, i sin fråndes nöd: kan ock nu så hånda, att jag söker wånskapen der som mycket mindre anledning år; men då torde jag finna den höfdinge, som mindre rådes att företaga något stort, ån du, Konung. Sedan skildes de åt, Konungen och Jarlen, icke sårdeles goda wånner.

82 Cap.

Tostes fård till Norrige.

Toste Jarl wånde sig då åt ett annat håll och kom till Norrige, hwarest han besökte Konung Harald, som då war uti Wiken. När de tråffades, tillkånnagaf Jarlen för Konungen sitt årende och berättade honom, huru hans resa aflupit sedan han for från England, bedjande, att Konungen måtte bistå honom att eröfra sitt rike i England. Konungen swarade, att Nordmånnen ej woro benågne att draga till England i hårnad och hafwa Engelska höfdingar öfwer sig: man såger ock, tillade han, att Engelsmånnen icke åro

synnerligen att lita på. Jarlen swarade: månne det är sanning, som jag hört omtalas i England, att din frände, Konung Magnus, sände män till Konung Jatward, med det bud, att Konung Magnus ägde England, likasåwäl som Danmark, och hade erhållit det i arf efter Hördaknut, enligt det edliga förbund de sig emellan gjort? Konungen swarade: hwi behöll han det icke, om han ägde det? Hwi behåller icke du Danmark, som Konung Magnus hade före dig? sade Jarlen. Konungen swarade: icke behöfwa Danskarne skryta af sin delo med oß Nordmän; ty mången fläck hafwe wi brännt för deßa dina fränder. Då yttrade Jarlen: will icke du säga det för mig, så skall jag säga det för dig: derföre bekom Konung Magnus Danmark, att han hade landets höfdingar med sig; och derföre feck du det icke, att allt landsfolket stod emot dig: det war orsaken, hwarföre Konung Magnus ej sökte med härsmakt winna England, att allt landsfolket wille hafwa Jatward till Konung: will du nu lägga England under dig, så kan jag uträtta att större delen af höfdingarne i landet skola blifwa dina wänner och biständare; ty det fattas mig icke mera, än Konunganamnet allena, för att wara min broder Harald jemnlik: det weta alle, att ingen stridshjelte, sådan som du, någonsin warit född i Nordlanden; och det synes mig underligt, att när du slagits i femton år för att tillwinna dig Danmark, du icke will hafwa England, som nu ligger löst för dig. Konung Harald betänkte granneliga hwad Jarlen sade, och fann, att han i många stycken talade sannt; derjemte wille han (Konungen) ock gerna åtkomma riket. Sedan samtalade Konungen och Jarlen länge och ofta; och fattade de det beslut, att de skulle fara, om sommaren derefter, till England och intaga landet. Konung Harald sände alltså bud öf-

wer hela Norrige, och bød ut leding af hwarannan man: detta wardt øfwerallt bekant; och giordes många gißningar, huru färden månde løpa utaf: somlige uppräknade Konung Haralds storwerk och sade, att før honom war ingenting ogørligt; men somlige påstodo, att England war swårt att erøfra, emedan der fanns øfwermåttan mycket folk, och deribland en här, som kallades Thingmannahären, bestående af så tappre män, att en af dem war bättre, än twå af Haralds dugtigaste män. Så sade Ulf Stallare:

Ej Konungens stallare
Behøfwa sig att sätta
I Haralds skeppsstam:
Alltid jag färdig är att winna gods.
Men om, fagra qwinna,
Twå af oß skulle wika undan
För en Thingman! Till annat
Jag i min ungdom mig wande.

Ulf Stallare afled den wåren. Konung Harald war sielf tillstädes wid hans graf och sade, när han geck derifrån: der ligger nu den, som war sin herre trognast och huldast. Toste Jarl seglade om wåren wester till Flämingaland, før att møta det folk, som hade føljt honom från England, och äfwen andra, som samlades till honom, både från England och Flämingaland.

83 Cap.

Gyrds dröm.

Konung Haralds här samlade sig i Solundar. Men när Konung Harald war färdig att lägga ut från Nidaros,

geck han först till Konung Olofs skrin och upplåt det, klippte hans hår och naglar, låste sedan igen skrinet och kastade nyckeln ut i Nid-ån, hwaremot somlige såga, att han kastade den öfwer bord utanför Agdanäs; och ifrån den tiden har Konung Olof den Heliges skrin ej warit öpnadt. Då woro från hans fall trettiofem år förlidne; han lefde ock trettiofem år här i werlden. Konung Harald höll, med det folk, som honom följde, söder ut öfriga hären till mötes. Der kom en stor härsmakt tillsammans, så att det berättas, att Konung Harald hade nära twå hundrade skepp, förutan proviant-fartyg och småskutor. Under det de lågo i Solundar, drömde en man, som war på Konungens skepp, benämnd Gyrd: han tyckte sig wara stadd på Konungsskeppet och såg uppe å ön, hwar en stor trollkona stod, hwilken hade i ena handen ett swärd och i den andra ett trog; han tyckte sig ock se öfwer alla deras skepp, och syntes honom en fogel sitta på hwarje skeppsstam, allt örnar och korpar. Trollkonan qwad denna wisa:

Wißt är, att Allrådaren östanifrån
Lockas att westerut draga,
För att mången dugtig knota
Der fålla; min winst det är.
Roffoglen, som på stammen sitter
Och mycken föda sig wäntar,
Nu stek får wälja af Gjukes håstar (skeppen);
Gerna jag följer med,
Gerna jag följer med.

84 Cap.

Thords dröm.

En annan man, som het Thord, war på ett skepp, hwilket låg ej långt ifrån Konungens. Han drömde en natt, att han såg Konung Haralds flotta lägga i land, och han tyckte sig weta, att det war England: på landet såg han en stor slagtordning, och syntes det honom, som man å ymse sidor gjorde sig redo till strid och hade fanorna i wädret. Men framför landsfolkets här red en stor trollkona, sittande på en warg: wargen hade en menniskokropp i munnen, och blodet rann omkring käftarne; och när han hade uppätit denna kropp, kastade hon en annan i munnen på wargen, och så den ena efter den andra; och han slukade dem alla. Hon qwad:

Wäpnade hären de röda sköldar
Skina låter, då slaget nalkas:
Bruden af jätteätt ser
Olycka Konungen förestå.
Qwinnan i ludna käften
Menniskoköttet kastar:
Ulfwens mun färgar
Wildsinta qwinnan med blod,
Wildsinta qwinnan med blod.

85 Cap.

Konung Haralds dröm.

Konung Harald drömde en natt, att han war i Nidaros och träffade sin broder, Konung Olof den helige; och qwad Olof denna wisa för honom:

Frågdade Konungen, den tjocke,
Oftast åra genom seger wann:
Jag föll, förty att jag hemkom,
Ett heligt fall till jorden.
Jag fruktar nog, Konung,
Att döden år Eder nära,
Och att snåla trollkonans håstar
I måtta måsten: slikt Gud ej wållar.

Många andre drömmar och förebud blefwo då omtalade, de fleste bedröflige. Konung Harald hade, innan han for ifrån Trondhem, låtit der till Konung antaga sin son Magnus, hwilken han satte att regera öfwer Norrige, då han begaf sig bort. Thora Thorbergsdotter blef ock hemma; men Drottning Ellisif och hennes döttrar Maria och Ingegerd foro med Konungen. Olof, Konung Haralds son, följde ock med honom ur landet.

86 Cap.

Slaget wid Skardeborg.

Når Konung Harald war fårdig och wind blef, seglade han ut på hafwet och kom till Hjaltland; men en del af hans flotta lade till wid Orknöarne. Konung Harald låg icke långe wid Hjaltland, innan han seglade till Orknöarne, och tog derifrån med sig mycket folk, tillika med Jarlarna Pål och Erling, Thorfinn Jarls söner, men lemnade qwar Drottning Ellisif, jemte döttrarne Maria och Ingegerd. Sedan seglade han wester förbi Skotland och så England utmed, och lade der i land på ett stålle, som heter Klifland, hwarest han landsteg, började strax hårja, lade

landet under sig och feck intet motstånd. Derefter seglade han till Skardeborg, hwarest han stridde med stadsboarne. Han geck upp å ett berg, som der ofwanföre fanns, och låt uppgöra ett stort bål samt tända eld deruti; och när bålet brann, togo de stora störar och stöto bålet ned i staden, hwarefter det ena huset började brinna efter det andra; och blef då hela staden uppgifwen. Nordmännen dräpte der mycket folk och togo allt det gods, de kunde öfwerkomma; och war då för Engelsmännen intet annat råd, om de skulle behålla lifwet, än att gifwa sig under Konung Harald. Han lade sålunda under sig allt landet, hwar han framfor. Sedan drog Konung Harald med hela flottan söder utmed landet och lade till wid Hellornäs: der kom en samlad krigshär emot honom; med denna här slogs Konung Harald, och wann seger.

87 Cap.

Om Jarlarnas slagtordning.

Derefter seglade Konung Harald till Humbre och så ån uppefter, samt lade der i land. Då woro twenne Jarlar uppe i Jorwik (York), nemligen Möre-Kåre Jarl och hans broder Walthiof Jarl af Hundetun, och hade en ansenlig krigshär. Konung Harald låg i Uso, när Jarlarnes här kom ned ifrån landet. Då geck Konungen i land och började ställa sitt folk i slagtordning: den ena flyglen stod frampå åbrädden, och den andra sträckte sig uppåt landet mot ett djupt och bredt kärr, fullt af watten. Jarlarne läto hela sin styrka, i slagtordning, draga sig sakta ned utmed ån. Konungens fana stod nära ån; och war slagtordningen der tjockast, men wid kärret war den tunnast,

och der fanns åfwen det swagaste folket. Då Jarlarne nu ryckte fram utmed kårret, wek Nordmånnens flygel på den sidan tillbaka; och Engelsmånnen satte efter, tånkande, att Nordmånnen wille taga flykten. Der framgeck Möre-Kåre Jarls fana.

88 Cap.

Slaget wid Humbre.

När Konung Harald såg, att Engelsmånnens slagtordning war kommen ned utmed kårret, gent emot dem, låt han blåsa till strids och eggade hären på det högsta. Han låt frambåra fanan Land-ödan, och giorde sedan ett så hårdt anfall, att allt måste wika; och blef då ett stort nederlag i Jarlarnes hår. Den måste innan kort taga flykten: somlige flydde uppåt och somlige nedåt utmed ån; men de fleste sprungo ut i kårret; och låg der så fullt af döda kroppar, att Nordmånnen kunde gå torrskodde öfwer. Der omkom Möre-Kåre Jarl. Så såger Sten Herdiseson:

Mycket folk omkom i wattnet,
De sunkne månnen drunknade:
Stor hop låg innan kort
Ofwanpå den unge Möre Kåre.
Den högsinte Drotten förföljde
De flyende: raska hären
Tog hastig fart,
För Konungen att undankomma.

Denna drapa diktade Sten Herdiseson om Olof, Konung Haralds son, och berättar han, att Olof war med sin

fader, Konung Harald, i slaget. Härom talas ock i Haralds Sticka:

Fallne lågo,
Neder i kärret,
Walthiofs män,
Med wapnen huggne.
Så att de stridbare
Nordmän kunde
Öfwer gånga
På blotta liken.

Walthiof Jarl och det folk, som kom undan, flydde upp till staden Jorwik; och skedde der ett ganska stort nederlag. Slaget stod onsdagen näst före Mathias-mäßan.

89 Cap.

Om Toste Jarl.

Toste Jarl hade kommit westan ifrån Flämingaland till Konung Harald, så snart denne war anländ till England; och bewistade Jarlen alla deßa drabbningar. Det geck då, som han hade sagt Konung Harald tillförene när de råkades, att ganska mycket folk slog sig till dem i England: det woro Toste Jarls fränder och wänner; och wann Konungens här deraf stor förstärkning. Efter det slag, som sist omtalades, gaf sig allt folket uti de näst gränsande härad under Konung Harald, utom någon del, som tog flykten. Sedan började Konung Harald göra sig redo att intaga staden (York) och lade sig med sitt folk wid Standfords brygga. Och af den orsaken, att Konungen hade wunnit en så betydlig seger öfwer stora höfdingar och öfwerlägsen styrka,

war allt folket förfäradt och mißtröstade att kunna stå ho- nom emot. Då fattade stadsboarne det beslut, att sända bud till Konung Harald och gifwa sig med staden i hans wåld. Och blef detta werkstäldt, så att om söndagen drog Konung Harald med hela hären till staden, och satte Ting med sine män der utanföre; och begåfwo sig stadsboarne till Tinget. Å detta Ting samtyckte allt folk att underkasta sig Konung Haralds lydnad och lemna honom till gißlan de för- nämste måns söner, efter anwisning af Toste Jarl, som no- ga kände folket i denna stad. Om qwällen for Konungen åter ned till skeppen, med denna sjelfgjorda seger, och war ganska munter. Ting utsattes till tidigt om måndagen i staden; och skulle Konungen då utnämna män till stadens styrelse samt utfärda lagar och gifwa förläningar. Samma afton, efter solens nedgång, ankom sunnanifrån till staden Konung Harald Gudineson med en otalig här; och red han in uti staden med alla inwånarnes wilja och samtycke. Man besatte genast alla portar och alla murar, så att Nordmän- nen ej skulle få kunskap derom; och blef denna här i staden öfwer natten.

90 Cap.

Konung Haralds landstigning.

Måndagen, när Konung Harald ätit frukost, lät han blåsa till landgång: hären gjorde sig då redo, och han för- ordnade, hwilka som skulle landstiga och hwilka som skulle stanna qwar: han lät twå män i hwar rote gå, och den tredje qwarblifwa. Toste Jarl beredde sig till landstignin- gen med sina följeslagare; men till att wårda skeppen lem- nades qwar Olof Konungason, Orknö-Jarlarne Pål och Er-

land, samt Eisten Orre, Thorberg Arnesons son, hwilken då war den förnämste och Konungen käraste af alla hans länshöfdingar. Konungen hade ock redan lofwat honom sin dotter Maria till ägta. Wädret war öfwermåttan wackert och solen sken. De lemnade sina brynjor efter sig och gingo i land med sköldar och hjelmar, samt spjut i händerna och swärd i bältena: månge hade ock skottwapen och bågar: alle woro ganska glade. Men när de nalkades staden, kom en stor hop krigsfolk emot dem: de sågo en molnsky af damm och derunder granna sköldar och blanka brynjor. Då stannade Konungen med sin här, lät kalla till sig Toste Jarl och sporde, hwad detta månde wara. Jarlen swarade, att han ansåg mest sannolikt, att någon ofred wore å färde, dock trodde han äfwen, att det kunde wara några af hans fränder, som sökte förskoning och wänskap och wille winna Konungens ynnest och förtroende. Då sade Konungen, att man borde hålla stilla och underrätta sig om denna hären: de gjorde så, och ju närmare hären kom, ju större blef den; och såg det alldeles ut som en hop isstycken, när wapnen glindrade.

91 Cap.

Toste Jarls råd.

Då sade Konung Harald: låtom oß nu taga något godt och wisligt råd, ty man kan ej twifla, att ju ofred är för handen; och lärer Konungen sjelf wara kommen. Jarlen swarade: det första är, att som hastigast wända åter till skeppen efter wårt folk och wåra wapen, och låtom oß sedan göra motstånd det bästa wi förmå: det andra wi hafwe att wälja, är att låta skeppen förswara oß, ty då kunna

riddarne (rytteriet) ej göra oß någon skada. Konungen deremot sade: annat råd will jag gifwa, nemligen att låta tre raska drängar sätta sig på de snabbaste hästar, wi hafwe, och rida det fortaste de kunna, för att tillsäga wårt folk att genast komma oß till hjelp; ty Engelsmännen skola få försöka en skarp lek, innan wi erkänne oß öfwerwunne. Jarlen bad Konungen råda i detta, som i andra mål, och sade sig icke heller wara fallen för att fly. Sedan lät Konung Harald sätta upp sin fana, Land-ödan. Frirek het den, som förde fanan.

92 Cap.

Om Konung Haralds slagtordning.

Derpå ställde Konung Harald sitt folk i slagtordning, den han gjorde lång, men icke tjock: han böjde begge flyglarne tillbaka, så att de gingo ihop: härigenom bildades en wid ring, lika tjock öfwer allt, med sköld wid sköld, så wäl i första ledet, som i de näst efterföljande; men innanföre ringen stod Konungen med sin fana och sina följeslagare: detta war en utwald här; och på ett annat ställe war Toste Jarl med sine följeslagare och en annan fana. Slagtordningen blef på detta sätt inrättad, af den orsak, att Konungen wißte, det riddarne woro wane att då och då häftigt rida fram och strax wända åter. Nu sade Konungen, att hans och Jarlens följeslagare skulle framtränga der det mest tarfwades; och wåre bågmän (skyttar), tillade han, skola ock wara hos oß; men de, som stå i främsta ledet, skola nedsätta sina spjutstakar i jorden och fälla uddarna mot bröstet på riddarne, om de rida inpå dem; och de, som stå i nästa ledet, skola sätta sina spjutuddar mot bröstet på hästarne.

93 Cap.

Om Harald Gudineson.

Konung Harald Gudineson war ankommen med en ofantlig hår, af både riddare och fotfolk. Konung Harald Sigurdsson red då omkring sin slagtordning, för att skönja, om den war riktig. Han satt på en swartblåsig håst: håsten snafwade under honom, så att Konungen störtade framstupa; men han stod hastigt upp, sågande: fall betyder lycklig resa. Då sade Engelska Konungen Harald till de Nordmån, som woro hos honom: kånden I den der stora mannen, som föll af håsten, med blå rocken och granna hjelmen? Det år Konungen sjelf, swarade de. Engelske Konungen tillade: en stor och ståtlig man; dock ser det ut, som hans lycka nu skulle wara förbi.

94 Cap.

Om höfdingarnes samtal.

Tjugo riddare af Thingmannahåren redo fram för Nordmånnens slagtordning: de woro öfwerallt harnesk klådde, och likaså deras håstar. En riddare frågade: år Toste Jarl i håren? han swarade: icke år det att dölja: hår skolen I finna honom. Då sade riddaren: din broder, Konung Harald, sånder dig helsning med tillsågelse, att du skall hafwa frid och hela Northumberland; och heldre, ån att du icke skulle gå på hans sida, will han gifwa dig tredjedelen af hela sitt rike med sig. Jarlen swarade: detta år annat anbud, ån ofrid och wanåra, som böds mig i wintras: hade detta då blifwit mig erbudet, så wore mången man i lifwe, som nu år död, och båttre stode det till med Englands rike: om jag nu emottager detta anbud, hwad will han då bjuda Ko-

nung Harald Sigurdsson för sin möda? Riddaren swarade: han hafwer ock talat något derom, huru mycket han ernar förunna honom af England, nemligen sju fots rum, eller så mycket mera, som han är längre, än andre män. Då sade Jarlen: faren nu tillbaka och sägen Konung Harald, att han skall bereda sig till strid; ty annat skola Nordmännen som sannsaga förtälja, än att Toste Jarl öfwergaf Konung Harald Sigurdsson och sällade sig till hans fiender, då han skulle slås wester i England: heldre skole wi alle förena oß i det beslut, att dö med ära eller winna England med seger. Derpå redo riddarne tillbaka. Då sade Konung Harald Sigurdsson till Jarlen: hwilken war denne ordsnälle man? Jarlen swarade: det war Konung Harald Gudinesson. Konungen fortfor: alltför länge blef detta oß obekant: de woro komne så nära wår här, att icke hade denne Harald mera skolat kunna förtälja wåre mäns död. Sannt är det, Herre, swarade Jarlen, att owarsamligen for han, för att wara en sådan höfdinge; och wäl hade det kunnat gå, som I sägen; men jag besinnade, att han böd mig frid och ett stort Rike, och att jag deremot skulle blifwa hans baneman, om jag röjde honom: heldre will jag, att han må blifwa min baneman, än jag hans, om ettdera skall wara. Då sade Konung Harald Sigurdsson till sina män: en liten man war detta, dock stod han fast i sina stigböglar. Man omtalar ock, att Konung Harald Sigurdsson qwad denna wisa:

Fram wi gånga
I slagtordning,
Brynjolöse,
Under blåa swärden.
Hjelmarna skina,

Ej hafwer jag min (brynja);
Nu ligger wår skrud
Nedre på skeppen.

Konungens brynja het Emma: hon war så sid, att hon slod honom midt på benet, och så stark, att alldrig hade wapen bitit på den. Då sade Konung Harald Sigurdsson: denna wisa är illa diktad, och månde jag derföre göra en annan bättre. Sedan qwad han:

Ej under sköldarnas buk wi krypa,
På walplatsen wid wapnens brak:
Så Hilda (stridsgudinnan) böd,
Hon, som slagen trofast bewistar.
Fordom denna qwinna bad mig
Högt hjelmfästet (hufwudet) bära,
Under malmens gny,
Der swärden och skallarna mötas.

Då qwad ock Thiodolf:

Ej skall jag, om ock Konungen
Sjelf till marken faller:
(Som Gud will det går)
De unga Kungabarnen öfwergifwa.
Solen på den snarrådiges söner
Ej skall skina, förrn de båda
Haralds hökar, Konungsämnena,
Färdige äro att hämnas.

95 Cap.

Stridens begynnelse.

Nu börjades striden: Engelsmännen gjorde till häst anfall på Nordmännen, men blefwo manneligen emottagne; och

ej

ej war det godt för Engelsmännen att rida inpå Nordmännen, för spjutens skuld: de redo derföre rundt omkring dem; och geck det i förstone lösligen till, så länge Nordmännen bibehöllo sin slagtordning, och Engelsmännen wäl redo häftigt fram, men strax wände tillbaka, då de intet kunde uträtta. När Nordmännen sågo detta, som dem tycktes, swaga anfall, började de sätta efter Engelsmännen och wille förfölja dem såsom flyende; men då Nordmännen derunder hade brutit sin sköldborg, redo Engelsmännen på dem från alla håll och öfwerföllo dem med skottwapen och spjut. Så snart Konung Harald Sigurdßon det märkte, geck han fram i striden, hwarest häftigaste drabbningen war; och blef der då en ganska hård slagtning, och mycket folk föll å ymse sidor. Härwid wardt Konung Harald Sigurdßon så uppbragt, att han lopp fram ur slagtordningen och högg med båda händer, så att hwarken hjelm eller brynja höll: då weko alle undan, som närmast honom woro; och war det ganska nära att Engelsmännen hade tagit flykten. Så säger Arnor Jarlaskald:

Wredgade Konungen hade
Nog litet bröstwärn framför sig,
Dock stridlystna hjertat
Under hjelmbraket ej bäfwade.
Der Herse-anförarens här feck se,
Huru den barklädde
Konungens blodiga swärd
På stridsmännen bet.

96 Cap.

Konung Harald Sigurdsons fall.

Konung Harald Sigurdson blef skuten med en pil i strupen; det war hans banesår: han föll då, tillika med alla dem af hans följeslagare, som framgingo med honom, utom några, hwilke drogo sig tillbaka; och dessa behöllo fanan. Det blef ännu en ganska skarp strid, hwarwid Toste Jarl geck under Konungens fana; och började de då å ymse sidor att ställa sina härar i slagtordning för andra gången. Imedlertid afstannade slagtningen en lång stund. Då qwad Thiodolf:

Folket elak afrad guldit:
Nu ser jag hären stilla stå:
Harald onödigtwis påböd
Folket denna färd från östan.
Så snälle Konungens lefnad
Lyktades, att wi alle äre
I stor wånda: prisade Fursten
Lifwet tillsätta måste.

Men innan den senare drabbningen begyndes, erböd Harald Gudineson frid åt sin broder Toste Jarl och de öfrige, som woro qwar af Nordmannahären; men Nordmännen ropade alle med en mun, sägande, att hwar skulle falla twärt öfwer annan, innan de sökte frid af Engelsmännen. Derpå hof man upp härskri å båda sidor, och striden började för andra gången. Så säger Arnor Jarlaskald:

Ej lycklig död
Fruktade Konungen feck:
Guldprydde spjuten
Ej skonade bofwars hatare.

Heldre den namnkunnige Furstens
Stridsmän walde, att alla
Kring folkhöfdingen stupa,
Än lif och frid begära.

97 Cap.
Orres anfall.

Just i det samma kom Eisten Orre från skeppen med det folk, som honom hade följt: de woro alle i brynjor; och tog då Eisten Konung Haralds fana, Land-öðan. Nu börjades slaget för tredje gången och wardt ganska skarpt: många Engelsmän föllo, och det war hardt nära att de skulle fly. Detta slag kallades Orre-rid (Orres anfall). Eisten och hans folk hade skyndat så fort från skeppen, och woro så trötte, att de knappt kunde röra sig, förrän de kommo i striden; men sedan blefwo de så ursinnige, att de icke skonade sig, så länge de kunde stå uppe: slutligen kastade de af sig ringbrynjorna; och war det då lätt för Engelsmännen att komma åt dem med hugg; men somlige gåfwo upp andan af idel mattighet, och dogo osårade. Då föllo nästan alle de förnämste Nordmän: detta war på eftermiddagen; dock hände det, som man wäl kan tänka, att ej alle delade samma öde, ty många flydde, och många kommo undan på åtskillige sätt, allt eftersom skickelsen fogade. Det blef ock mörkt om qwällen, innan slagtningen alldeles lyktades.

98 Cap.
Om Styrkår Stallare.

Styrkår, Konung Harald Sigurdssons Stallare, en ypperlig man, kom undan från slaget: han feck sig en häst och

red så bort om aftonen: det begynde då blifwa något kallt, och Styrkår hade ej mera kläder på sig, än blotta skiortan, samt hjelm å hufwudet och draget swärd i handen. Han började frysa, när hettan af stridsarbetet war förbi. Då mötte honom en man, som körde en wagn, och war klädd i en rock med pelsfoder. Styrkår frågade: will du sälja pelsen, bonde? Icke till dig, swarade han, du måtte wara Nordman, det hör jag på målet. Och om jag är Nordman, sade Styrkår, hwad will du då? Bonden swarade: jag wille dräpa dig; men nu bär det så illa till, att jag icke har till hands något wapen, som kan nyttjas. Då sade Styrkår; om du, bonde, icke förmår dräpa mig, så skall jag fresta, om jag kan dräpa dig; lyftade så upp swärdet och högg till honom på halsen, så att hufwudet geck af. Sedan tog han skinnpelsen, kastade sig på hästen och for ned till stranden. Olof Haraldsson war icke med på landet; och när han sporde sin faders fall, lagade han sig till afresan med det folk, som öfrigt war.

99 Cap.

Om Wilhelm Bastard.

Wilhelm Bastard, Rude Jarl, sporde sin frände Konung Jatwards dödsfall, och det derjemte, att Harald Gudineson redan war tagen till Konung i England och hade blifwit krönt; men Wilhelm tyckte sig wara bättre berättigad till Englands rike, än Harald, i anseende till slägtskapen emellan honom och Konung Jatward: härtill kom ock, att han ansåg sig böra betala Harald den wanära, denne giort honom derutinnan, att han brutit fästningen med hans dotter; och för alla dessa sammanlagde orsakers skuld, försam-

lade Wilhelm en krigshär i Nordmandi och feck ganska myc- ket folk samt så många skepp, han behöfde. Den dagen, han red från staden till sina skepp, geck hans hustru, sedan han redan war kommen på hästen, till honom och wille ta- la med honom; men när han såg det, slötte han till henne med hälen och satte sporren mot bröstet på henne, så att den geck djupt in, hwaraf hon föll och feck sin bane. Se- dan red Jarlen till skeppen och for med sin här till Eng- land. Der war med honom hans broder, Ärkebiskop Otto. Då Jarlen kom till England, började han härja och lade landet under sig, hwar han drog fram. Wilhelm Jarl war större och starkare, än någon annan, ganska god riddare, och tapper stridsman, men något grym: han war en myc- ket wis man, dock ansågs han ej för alldeles pålitlig.

100 Cap.

Konung Harald Gudinesons fall.

Konung Harald Gudineson tillät Olof, Konung Harald Sigurdssons son, att begifwa sig bort med allt det folk, som honom hade följt och ej fallit i striden. Men Konung Harald wände då åter med sin här till södra delen af England, ty han hade redan sport, att Wilhelm Bastard drog fram med stor härs- makt sunnan i landet och lade det under sig. Der woro då hos Konung Harald hans bröder Swen, Gyrd och Walthiof Jarl. Konung Harald och Wilhelm Jarl träffades söder i England wid Helsingeport, hwarest en stor slagtning uppstod: der föll Konung Harald, tillika med sin broder Gyrd Jarl och en stor del af krigshären. Det war nitton dagar efter Konung Harald Si- gurdssons fall. Haralds broder Walthiof Jarl kom undan genom flykten; och sent på aftonen mötte han en flock af Wilhelms

män; men när de sågo Walthiof Jarls folk, flydde de in uti en ödeskog: det war hundrade man. Walthiof Jarl låt sätta eld i skogen och bränna upp dem allesamman. Så säger Thorkell Skalleson i Walthiofs wisa:

Hundrade Konungens hofmän
Stridshjelten låt bränna
I heta elden: det war
En swedjeqwäll för männen.
Sagdt är, att folket måste
Under Jättinne-hästens (ulfwens) klor ligga.
Grymme skogsfålen (wargen) fect åta
På Frankernas döda kroppar.

101 Cap.

Walthiof Jarls dråp.

Wilhelm låt taga sig till Konung i England; han sände bud till Walthiof Jarl, att de skulle förlikas, och gaf honom frid medan han besökte Konungen. Jarlen for med några få män; men när han kom på heden nordan om kastellbryggan, mötte honom twå af Konung Wilhelms fogdar med en hop folk, fasttogo honom och satte honom i fjättrar. Sedan blef han halshuggen; och anse Engelsmännen honom för helig. Så säger Thorkell:

Wißt hafwer Wilhelm, som swärden
Blodfärgar och hafwet sunnanifrån
Plöjer, tappre Walthiof
Mot tro och löfte bedragit.
Sannt är, att sent månde stanna
Mandråpen i England:
Ej snarligen någon ädlare furste
Dör, än min herre war.

Wilhelm war derefter Konung i England uti tjugoett år och hans afkomma alltjemnt sedermera. Wilhelm blef sotdöd i Nordmandi: efter honom war hans son Wilhelm Röde Konung i fjorton år. Derpå tillföll riket och Konungadömet hans broder Henrik, son af den förre Konung Wilhelm.

102 Cap.

Ättetal.

Wilhelm war son af Rodbert Långespjut; denne war son af Rikard, hwars fader åfwen het Rikard och war son af Wilhelm, hwilken hade till fader Gånge-Rolf, som först intog Nordmandi; och woro de alle RudeJarlar, det är: Grefwar i Rothomago uti Nordmandi, hwar efter annan. Gånge-Rolf war son af Ragnwald Möre-Jarl och broder med Thorer Jarl den Tigande och Torf Einar Jarl på Orknöarne, af hwilka den sistnämnde dräpte Halfdan Hålägg, för det denne hade afdagatagit hans fader Ragnwald Möre-Jarl, såsom det berättas i Harald Hårfagers saga. Konung Adalråd i England hade till ägta Drottning Emma, Grefwe Wilhelm Bastards af Nordmandi syster; och hade han med henne twå söner, Jatmund eller Edmund, som blef efter honom Konung i England, men jdrefs ur landet af Konung Knut den Rike i Danmark, och Jatward eller Edward den helige, som sedan blef Konung i England efter Konung Hördaknuts död. Knut den Rike fick Drottning Emma efter Adalråds död och aflade med henne Harald och Hördaknut. Konung Edward hade till ägta Gyda Godwins (Gudine) dotter, som war dotterdotter af Thorgil Sprakelägg och Danska Konungen Swen Ulfssons fadersysters dotter. Edward och hon hade inga barn tillsamman; derföre tog hennes broder Harald riket efter Konung Edward; och kom så England ifrån Konung Adal-

råd den Godes stam. Harald Gudineson hade warit halftionde månad Konung i England, när han föll; och war då ingen qwar af Godwin Jarls afkomma, utom Toste Jarls söner Ketil och Skule samt Gyda Haraldsdotter: hon blef gift med Konung Waldemar i Holmgård, son af Konung Jarisleif och Drottning Ingegerd, hwilken senare war dotter af Konung Olof den Swenske: han aflade med henne Konung Harald, som feck till ägta Kristin, dotter af Konung Inge Stenkelsson i Swerige: deras döttrar woro Målfrid och Ingeborg. Sigurd Jorsalafarare feck Målfrid; men sedan blef hon gift med Konung Erik Eimun i Danmark. Hertig Knut Låward feck Ingeborg Haraldsdotter: deras barn woro Danske Konungen Waldemar, Kristin, Katrin och Margret. Konung Waldemar gifte sig med Sophia, dotter af Konung Walader af Polen och Drottning Rikiza; Waldemars och Sophias barn woro Konung Knut och Konung Waldemar, samt Kristin, som war gift med Konung Karl Sörkwerk(Swerkers)son: deßas barn woro Konung Sörkwer och Konnng Waldemar samt Drottning Rikiza. Margret, Konung Knut Låwards dotter, war gift med Stig Hwiteläder: deras barn woro Nicolas och Kristin, som Konung Karl Swerkersson hade till ägta: deßas son war Konung Swerker, fader till Konung Johan. Konung Karls moder war Drottning Ulfhild, dotter af Håkan Finnsson, hwilken war soneson af Harek af Thiotta. Ulfhild war först gift med Danska Konungen Nicolas och derefter med Konung Inge Hallstensson i Swerige. Sedan trädde hon i gifte med Swerker, son af Karl och Drottning Rikiza, som efteråt war gift med Konung Erik Knutsson i Swerige.

103 Cap.

Olof Haraldssons färd till Norrige.

Olof, Konung Harald Sigurdssons son, drog med sin flotta

bort ifrån England och seglade ut från Rafnsöre samt kom om hösten till Orknöarna; och der hade den händelse timat, att Konung Harald Sigurdssons dotter Maria hade blifwit bråd-död på samma dag och samma stund, som hennes fader Konung Harald stupade. Olof stannade der öfwer wintren; men påföljande sommaren for han öster till Norrige; och blef han då tagen till Konung, jemte sin broder Magnus. Drottning Ellisif reste westan öfwer hafwet med sin stjufson Olof och sin dotter Ingegerd. Då kommo ock westan öfwer hafwet med Olof, Toste Jarls son Skule, hwilken sedan kallades Konungsfostre, och hans broder Kettil Krok. De woro båda ypperlige män, af stor slägt i England, och begge ganska förständige. Deßa bröder woro hos Konung Olof i mycken ynnest. Kettil Krok for norr till Halogaland, hwarest Konung Olof skaffade honom godt gifte; och äro från honom komne många store män. Skule Konungsfostre war en ganska käck man och mycket däglig till utseendet: han sattes till förstyre öfwer Konungens hof, framförde Konungens tal på Tingen och deltog med Konungen uti alla rådslag, som landet angingo. Konung Olof erböd sig att gifwa Skule ett helt fylke i Norrige, det som han sjelf ansåg för bäst, med alla de inkomster och rättigheter, Konungen deraf ägde. Skule tackade honom wäl för sitt anbud, men förklarade sig heldre wilja bedja honom om något annat; ty om Konunga-ombyte inträffar, sade han, så kan det hända, att gåfwan återkallas. Jag will heldre, tillade han, begära några egendomar, som ligga nära de köpstäder, hwarest I, herre, plägen uppehålla Eder och taga Julgästning. Konungen samtyckte dertill och öfwerlät till honom, genom skötning, åtskilliga jordagods wid Konghäll, wid Opslo, wid Tunsberg, wid (Sarps) Borg, wid Bergen och wid Nidaros. Deßa gods woro nästan de bästa, som funnos i de orterna; och hafwa samma gods alltsedan legat under de ättmän,

som af Skule äro komne. Konung Olof gifte Skule med sin frändqwinna Gudrun Nefstensdotter. Hennes moder war Ingirid, dotter af Konung Sigurd Syr och Asta, som war Konung Olof den heliges moder. Ingirid war således Konung Olof den den heliges och Konung Haralds syster. Skules och Gudruns son war Åsolf på Reine: han hade till ägta Thora, dotter af Skofte Agmundsson; och war denne Skofte soneson af Thorberg Arneson; men Skules och Gudruns dotter war Ragnhild, som war gift med Orm Kyrping, hwars dotter war Åsa, Björn Buks moder. Åsolfs och Thoras son war Guttorm på Reine, fader till Bard, hwilken war fader åt Konung Inge och Hertig Skule: Åsolfs och Thoras dotter war Sigrid, som blef gift med Hallkel Huk: deras son war Jon, fader åt Hallkel, Ragnwald och Gregorius. Guttorm på Reine feck till ägta Elrid, Hallkel Huks syster: deras döttrar woro Rangrid, Ingrid och Gudrud. Rangrid war gift med Björn Byrdeswen: deras döttrar woro Elrid och Ingeborg. Elrid war gift med Konung Magnus: deras dotter war Kristin, som war gift med Reidar Sändeman. Thorer Skinnfäll hade förut haft Elrid till ägta och med henne aflat twå söner, Kiniad och Thorgrim Klofwe; men efter Konung Magnus Haraldssons död, gifte hon sig med Lagmannen i Gödtland: deras son war Harald. Ingeborgs söner woro Thorsten och Skalmold. Rangrid blef sedan gift med Fridrik Könne: deras dotter war Astrid. Guttorms på Reine dotter Ingirid war gift med Guttorm Östmansson från Jemtland. Guttorm på Reine hade sedan Bergliot till ägta: deras son war Åsulf: hans dotter war Thorborg; denna war gift med Erik Griffel, och deras son war Åsulf. Sedan gifte Thorborg sig med Konungens frände Reidar. Guttorm på Reine feck slutligen Sigrid, dotter af Thorkel och Hallkatla. Hallkatla war dotter af Swen Brynjulfsson och Ingirid, som war syster med Knut den Rike;

men Swen war broder med Swerker i Sogn. Guttorms och Sigrids barn woro Bard Guttormsson, som war gift först med Ulfhild, Biskopp Påls dotter, och sedan med Cecilia, dotter af Konung Sigurd Haraldsson: deras söner woro Konung Inge, Hertig Skule och Guttorm, och deras dotter war Sigrid.

104 Cap.

Om Konung Harald Sigurdsson.

Ett år efter Konung Haralds fall, blef hans lik fördt westan ifrån England och norr till Nidaros, och begrofs der i Mariekyrkan, hwilken han hade låtit bygga. Det war en allmän sägen, att Konung Harald öfwergeck alla andra män i wisdom och rådighet, ehwad han skulle hastigt besluta, eller göra långa begrundningar, för sig eller andra; han war ock öfwermåttan wapendjerf, den mest modfulle i strid och segersäll allt intill sin dödsdag, såsom nu en stund berättadt är; ty hugen råder för halfwa segren. Så säger Thiodolf:

Selandsboarnes ödeläggare,
Den djerfwe, gagn af sin dristighet hade:
Hugen råder för halfwa segren,
Det Harald besannar.

Konung Harald war till utseendet en skön och ståtlig man, med blekgult hår och skägg; han hade kort skägg, men långa kampar (mustascher); den ena ögonbrynen något högre, än den andra; stora händer och fötter, dock begge delarne wäl wuxne: fem alnar *) war hans längd: han war grym emot sina owänner, och straffade strångeligen alla förbrytelser. Så säger Thiodolf:

*) Det gamla alnmåttet war wida mindre, än det nu warande.

Rättrådige Konungen straffar
Undersåtarnes bewista öfwermod:
Jag tror, att Konungens män
Få swara för hwad de bryta.
Stridsmännen de bördor hafwa,
Som de sig sielfwe bereda:
Harald så straffen utskiftar,
Att en hwar rättwisa njuter.

Konung Harald war mycket girig efter wälde och allting annat, som man räknar för lyckligt; men han war ganska gifmild mot sina wänner, dem, som honom wäl behagade. Så säger Thiodolf:

Han, som striden uppwäcker,
Låt en mark mig gifwa
För ormqwädet: han låter
Sin ynnest wederfaras förtjensten.

Konung Harald war femtio år gammal, när han föll. Inga märkliga berättelser hafwe wi om hans uppwäxt, till deß han war femton år, då han war med sin broder, Konung Olof, i slaget på Stiklastad; men sedan lefde han trettiofem år, och hela den tiden war han oupphörligt i fejd och ofred. Konung Harald flydde alldrig ur någon strid; men ofta hittade han på utwägar att draga sig undan en öfwerlägsen styrka, om han räkade ut derföre. Alle de, som följde Konung Harald i krig eller härnad, hafwa intygat, att då han war stadd i någon stor wåda och måste hastigt fatta sitt beslut, föll han alltid på det råd, som alle efteråt sågo hafwa warit det bästa att efterfölja.

105 Cap.

Jemnförelse emellan Konung Harald och Konung Olof.

Haldor, son af Brynjolf Ulfalld den Gamle, war en wis man och stor höfdinge. Han utlät sig, när han hörde, att man gjorde mycken skilnad emellan begge bröderness, Olof den Heliges och Konung Haralds skaplynne, på följande sätt: jag war hos båda deßa bröder i stor ynnest; och war mig begges skaplynne wäl kunnigt: alldrig fann jag twå män mera lika: de woro båda ganska wise och waxendjerfwe, girige efter gods och wälde, stolte och föga wänlige mot folket, gode styresmän och stränge i bestraffningar: Konung Olof twang landets inwånare att antaga Christna tron och rätta seder, och förfor grymmeligen mot dem, som woro ohörsamme derwid: höfdingarne i landet tålde icke hans owäld och rättrådighet, utan upreste krigshär emot honom och fällde honom i sitt eget rike; och förty wardt han helig: Men Konung Harald härjade för att förwärfwa frägd och wälde och twang under sig allt det folk, han förmådde: han föll ock i en annan Konungs rike: båda deßa bröder woro i sin hwardagslefnad sedige och allwarsamme; de woro wida bereste och hade många bedrifter utfört: af allt sådant blefwo de widtfrägdade och namnkunnige.

106 Cap.

Konung Magnuses död.

Konung Magnus Haraldsson rådde öfwer Norrige, det första året efter Konung Haralds fall; men sedan styrde han landet i twå år, med sin broder, Konung Olof. De woro då båda Konungar i Norrige; och hade Konung Magnus den norra delen af landet, men Olof den östra. Konung Magnus hade en son, som het Håkan: honom uppfostrade Steige Thorer i Gudbrands-

dalen, som war sambroder på mödernet med Konung Magnus Olofsson; och hade Håkan ett ganska skönt utseende. Efter Konung Harald Sigurdssons fall, påstod Danske Konungen Swen, att freden emellan Nordmännen och Danskarne war förbi, sägande, att denna fred ej warit sluten på längre tid, än Harald och Swen båda lefde. Folk uppbodades då i begge rikena. Haralds söner hade allmän leding ute af skepp och folk, och Konung Swen for sunnan ifrån med Danska flottan. Sändebud reste under tiden emellan dem med fredsförslag; och sade Nordmännen, att de wille antingen hålla sig wid det fördrag, som förut war gjordt emellan Konungarne Harald och Swen, eller ock strida med Danskarne strax på stället. Då qwads detta:

Än med hotande ord, än med fridsamma,
Olof sina länder wärjde,
Så att bland Allrådare ingen
Anspråk göra tordes.

Så säger Sten Herdiseson i Olofsdrapan:

Sin odal månde den stridbare
I köpstaden, der helige Konungen hwilar,
För Swen i helgd hålla:
Mäktig Konung han är.
Ättmännen sina (Nordmännen) Konung Olof
Allt godt månde unna:
Ulfs arfwing (Swen) ej höfwes,
Norrige sitt att kalla.

Och genom goda mäns mellankomst, bragtes det derhän, att ett möte beramades emellan Konungarne; och skulle det hållas wid Konghäll. På detta möte gjordes förlikning emellan Konungarne och fred mellan landen; och bekräftades fördraget dermed, att Konung Olof skulle få Konung Swens dotter Ingirid

till äkta. Denna fred hölls länge sedan; och satt Olof då uti mera stillhet, än tillförene war sedwanligt i Norrige. Konung Magnus blef angripen af en reforms-sjukdom och låg deraf någon tid: han dog i Nidaros och är der begrafwen: han war en wänsäll Konung och sörjdes af hela menigheten.

Olof Kyrres Saga.

1 Cap.

Om Konung Olofs wäxt och utseende.

Olof war då ensam Konung öfwer Norrige efter Konung Magnuses, sin broders död. Olof war stor till kroppsbyggnaden och wäl wäxt. Det är en allmän sägen, att en man af skönare eller mera wördnadswärd skapnad aldrig blifwit sedd. Hans hår war gult som silke och klädde honom öfwermättan wäl; han hade ganska hwit hy och kropp, de wackraste ögon och wälskapade lemmar. Som oftast war han fåordig och icke särdeles wältalig på Ting, men glad uti gästabud och dryckeslag, drack gerna, och war då pratsam i all stillhet. Han war mild och wänlig i sitt tal och fridsam, så länge hans rike stod, älskande saktmodighet och måttlighet uti allt. Derom talar Sten Herdiseson:

Throndernes stridbjerfwe herrskare
Will, såsom folket önskar,
Fred, med mycken wisdom,
Stifta i alla länder.
Männen det hugnar, att Olof

Englands skräck, till lycka född,
Ihärdigt näsigränsande folkslag
Fred att ingå twingar.

2 Cap.

Om Konung Olofs seder.

Det war en gammal sed i Norrige, att Konungens högsäte war midt på långbänken; och blef då ölet buret öfwer elden. Men Konung Olof lät först göra sitt högsäte på den höga bänken (gafwelbänken), som geck twärtöfwer stugan; han lät ock först göra ugnar i stugorne och strö halm på golfwet, både winter och sommar. Uti Konung Olofs dagar började många köpstäder i Norrige att blomstra, och några nya blefwo byggde. Konung Olof anlade en köpstad i Bergen, der många rika män snart nedsatte sig och dit köpmän från andra länder seglade. Han lät der från grunden uppföra Christi kyrka, den stora stenkyrkan; men mycket blef ej byggdt på henne (i hans tid). Deßutom lät han fullborda trädkyrkan, Christi gamla kyrka. Konung Olof lät uppbygga ett stort Gillehus i Nidaros och många dylika i andra köpstäder; tillförene hade man der skiftewis hållit dryckeslag hos hwarannan, men nu feck ingen hålla sådane, utom i de hus, som njöto (Konungens) beskydd och woro försedde med hans tillåtelse. Då war i Nidaros den stora Gillesklockan, kallad Bäjarbot (stadens prydnad); med henne ringdes till Gille. Gillebröderna läto der uppföra Margaretekyrkan af sten. I Konung Olofs tid började uti köpstäderne sammanskottslag och gästabud, dit man geck, ledande hwarannan wid handen. På samma tid antogos allåhanda prål, utländska seder och utländsk klädedrägt. Man brukade granna strumpor, snörde om benen; och somlige spände åfwen guldringar kring sina ben. Då hade man snörrockar, som

hop=

hopfästes på sidorne, ärmar fem alnar i längden och så tränga, att de med band måste dragas ända upp till axlarne, samt höga, silkestickade och understundom guldbelagda skor. Äfwen mången annan prakt och ståt brukades då.

3 Cap.

Om Konung Olofs hofseder.

Konung Olof antog den hofsed efter utländska Konungar, att han lät munskänkar stå wid sitt bord, och skänka uti både åt honom och åt alla förnäma män, som suto wid hans bord. Han hade ock ljussweinner, hwilka stodo kring bordet med så många ljus, som der suto tignarmän. Äfwen war en stallarestol nedanför skänken, der Stallarne och andre Konungens ansedde män suto, wändande sig mot högsätet. Konung Harald och andre Konungar före honom wore wane att dricka ur djurs horn, räcka ölet från högsätet öfwer elden och dricka den till, som de wille. Så säger Stuf Skald:

Jag såg, att stridskärparen,
Den bäste af alla att känna,
Mig med uppriktigt hjerta
Emottog, gynsam och god.
Han, som blodfoglar (korpar) föder,
Ringars förödare, på Hauge,
Gästfri, med gyllene hornet
Sjelf geck att dricka mig till.

4 Cap.

Konung Olofs hofordning.

Konung Olof hade 120 Hofmän, 60 Gäster och 60 Huskarlar, hwilka skulle föra till Kongsgården hwad som behöf-

des, eller uträtta annat, som Konungen wille hafwa gjordt. Men då bönderne sporde Konungen, hwarföre han for i gästning hos dem med mera folk, än lagen tillåt och de förre Konungarne haft, swarade han sålunda: icke kan jag bättre styra riket, och icke är jag mera fruktad, än min fader, ändå att jag hafwer hälften mera följe, än han hade; ej heller will jag derigenom utarma Eder eller försämra edra wilkor.

5 Cap.

Konung Swen Ulfsons död.

Konung Swen Ulfson blef sotdöd, tio år efter Haraldernes fall. Efter honom war hans son, Harald Hein, Konung i Danmark uti 3 år, sedan Knut den Helige, Swens andre son, i 7 år, och derpå Olof, Konung Swens tredje son, i 8 år. Olof Norriges Konung feck till ägta Ingrid, Swen Danakonungs dotter; men Olof, Swen Danakonungs son, feck Ingegerd, Konung Haralds dotter och syster till Olof Norriges Konung. Konung Olof Haraldson, hwilken somlige kallade Olof Kyrre (den fredlige) och många Olof Bonde, emedan han satt i fred, icke förde krig hwarken utom eller inom landet, och ej heller gaf andra orsak att härja sitt rike; han feck med Thora Johansdotter en son, hwilken blef kallad Magnus, war ganska dägelig, gaf bästa hopp om sig och uppföddes i Konungens hof.

6 Cap.

Konung Olofs järtecken.

Konung Olof Kyrre lät bygga en Stenkyrka i Nidaros på det ställe, hwarest Konung Olof den Heliges lik först blifwit jordadt; och sattes altaret just der Konungens grift warit

Denna kyrka blef wigd till Christ-kyrka; dit flyttädes äfwen Konung Olofs skrin och ställdes ofwanpå altaret; då skedde der många järtecken. Sommaren derpå, jemnt ett år sedan kyrkan blifwit inwigd, war der mycket folk församladt; och då hände sig, Olofsmässe-afton, att en blind man fick sin syn igen. Men sjelfwa Olofsmässedagen, när skrinet och helgedomarne woro utförde och kringburne, och skrinet, efter sedwana, blifwit nedsatt på kyrkogården, då återfick en man, som länge warit mållös, sitt mål och söng Guds och den Helige Olofs lof, med ledig tunga. Den tredje war en qwinna, som begifwit sig dit östan från Swerige och på denna färd utstått stor nöd för sin blindhets skuld; men ändock förtröstade hon på Guds miskund och kom farande till denna högtid. Hon blef samma dag, blind, ledd uti kyrkan, då mässan hölls; men innan Gudstjensten war slutad, såg hon med båda ögonen och war nu skarpsynt och klarögd, ehuru hon warit blind i 14 år. Sedan for hon dädan med stor glädje, lofwande Gud och den Helige Konung Olof.

7 Cap.

Om Konung Olofs skrin.

Det hände sig en gång uti Nidaros, när Konung Olofs skrin bars framåt gatan, att skrinet wardt så tungt, att man ej kunde bära det från stället. Då blef skrinet nedsatt och gatan uppbruten, för att efterse hwad som war derunder; och fanns der liket af ett barn, som hade blifwit mördadt och nedgrafwet på detta ställe. Nämnde lik borttogs, gatan igenlades såsom den förut warit, och skrinet bars efter wanligheten.

8 Cap.

Konungarne Olof Kyrres och Knut den Heliges sammankomst och krigsrustning mot England.

Konung Olof Kyrre war sin Swågers, Knut Dana-Konungs, synnerligen gode wän. De satte möte sinsemellan och råkades uti Elfwen wid Konghell, der Konungarne plägade träffas. Då sade Konung Knut, att han wille det de skulle sända en här wester till England, emedan först och främst Konung Olof och dernäst Danske Konungarne hade så mången oförrätt att hämna i detta land. Gör nu ettdera, sade Konung Knut: emottag antingen 60 skepp af mig och blif höfdinge för hären, eller lemna mig 60 skepp, så jag skall anföra krigståget. Konung Olof swarade: det du föreslagit, Konung Knut, synes mig godt; men stor åtskilnad är dock häruti oß emellan: dine fränder hafwa haft stor lycka att winna England med mycken ära, såsom Konung Knut den Rike gjorde: nu är troligt, att denna lycka är ärftlig i eder slägt; men när Konung Harald, min fader, for wester till England, feck han sin bane: den tiden war öfwerallt i landet det bästa manskap; men då blef Norrige så utblottadt på godt krigsfolk, att dylikt manskap sedan icke funnits och aldraminst en sådan härförare som Konung Harald war, både i klokhet och tapperhet: detta tåg war till alla delar öfwermåttan wäl utrustadt, och likwäl blef utgången som du wet: nu kan jag inse min egen förmåga och huru mycket mindre jag är skickad att blifwa anförare, och will derföre utwälja dig, att du må draga åstad, med mitt bistånd. Och lemnade Konung Olof åt Knut 60 stora skepp, wäl utrustade med allt tillbehör och utwaldt manskap, och satte sina länshöfdingar till anförare; och sa-

des allmänt, att detta krigsbistånd war ståligt. Det förtäljes åfwen i Knuts Saga, att det war Nordmännen allena, som icke upplöste ledingen, då flottan war samlad, och att de woro Konung Knut lydige. Men Danskarne afbidade ej Konungen; och foro derföre Nordmännen åter till Norrige med DanaKonungens tillstånd och samtycke. Detta ansåg Konung Knut wara wål gjordt af de Norrske och gaf dem, då de foro hem, lof att draga i köpfärd, genom hans land och strömmar, hwart de wille; och sände han Norriges Konung dyrbara skänker för hans bistånd. Men på Danskarne blef han wred och pålade dem stora böter för denna sak, då han kom hem till Danmark. Utgången häraf blef den, att Danskarne dråpo Konung Knut och tålde ej hans rättmätiga dom.

9 Cap.

Om Konung Olof Kyrre och en bonde, som förstod fogellåt.

En gång hände sig om sommaren, då Konung Olofs män hade farit kring landet och uppburit hans skatter och landskylder, att Konungen frågade dem, når de kommo hem, hwar de blifwit båst emottagne på sin resa. De sade, att det war hos en bonde i ett fylke uti Liste-lån; der är en gammal man, fortforo de, som wet förut många ting: wi hafwe sport honom om mycket och fått swar, och icke hafwe wi frågat honom om något, utan att han lemnat besked; wi tro, att han förstår sig på fogellåt. Konungen swarade: hwi faren I med slik galenskap? det är en stor dåraktighet att tro sådant. Litet derefter hände sig, att Konungen seglade utmed landet och sade, då de foro genom några sund:

hwad för en bygd ligger här uppe i landet. De swarade: om detta fylke hafwe wi berättat Eder, Herre, att wi här bäst blifwit emottagne. Då sade Konungen: hwad är det för ett hus, som står der nära sundet? De swarade: detta hus tillhör den wise mannen, om hwilken wi talt med Eder. De sågo en häst wid huset; och sade Konungen: gån nu dit, tagen hästen och döden honom. Icke wilje wi göra denne man någon skada, swarade de. Jag will råda häri, sade Konungen: huggen hufwudet af hästen, men akten Eder att intet blod kommer på marken: bären sedan den döda hästen till mitt skepp, faren derpå efter karlen, men sägen honom intet derom, ty det skall kosta edra lif. De giorde såsom dem tillsagdt blifwit, träffade karlen, och framburo till honom Konungens ärende. När han kom, sade Konungen till honom: hwem äger den gård, på hwilken du bor? I ägen den, Herre, swarade Bonden, och tagen utlagor deraf. Widare sade Konungen: wisa oß wägen förbi näset, ty denna ort lärer wara dig wäl bekant. Karlen steg i båten och rodde framför Konungens skepp; och när han rott en liten stund, flög en kråka förbi skeppet och lät illa. Bonden såg på kråkan. Tyckes dig detta hafwa något att betyda, frågade Konungen. Wißerligen, Herre, swarade Bonden. Nu flög öfwer skeppet en annan kråka, som åfwen skrek och lät illa. Då blef bonden så illa wid, att han förgat att ro och war nära att släppa åran. Mycket uppmärksam är du, bonde, på kråkan och hennes skrik, sade Konungen. Bonden swarade: Herre, nu är jag nära att tro hwad hon säger. Och för tredje gången flög en kråka förbi, lät ännu wärre än de andra, och sänkte sig nästan ned på skeppet. Då kastade bonden årorne, och gaf ej akt på rodden, utan stod upp och wände sig emot Konungen. Denne sade: mycket

tycker du det nu hafwa att betyda, bonde: hwad säger hon då nu? Det är likligt, swarade bonden, att antingen hon tager fel, eller jag. Säg ut, sade Konungen. Då qwad bonden denna wisa:

Den årsgamla pratar,
Men föga hon wet;
Talar åfwen den twå år gamla,
Dock henne ej heller jag tror:
Den treåriga säger
Hwad föga likligt synes,
Säger mig ro
På ett märr-hufwud,
Och att du, Konung,
Stulit mitt gods.

Den tre års gamla kråkan säger, att I bett mig ro här framför edert skepp och dock låtit taga ifrån mig min egendom. Hwad nu, bonde, swarade Konungen, will du kalla mig tjuf? icke talar du då wäl om oß. Så är det, Herre, sade bonden; icke är det wäl sagdt, och icke skyller jag Er för tjuf; men något puts måtten I hafwa gjort mig, ty kråkan säger, att I hafwen min häst här i skeppet. Och efter något samtal emellan Konungen och bonden, förärade Konungen honom goda gåfwor, efterskänkte honom landskylden af den jord han bebodde, och gaf honom derjemte gården till ewerldelig ägo och deßutom andra stora skänker. Konung Olof war icke njugg på gåfwor mot sina män, utan gaf han dem allsköns kostbarheter. Så säger Stuf Skald:

Konungarnes ättslöd (store ättling) gifwer
Målade köpmansfartyg

Och högbrynjade (wäpnade) skepp:
All njugghet han sig affäger.
Folket Olofs rikedom njuter;
Se till, hwilken annan Konung
Slikt gods åt männen skänker,
Som han, den bäste bland Furstar.

Herrskarn, som rödfärgar wapnens uddar,
Gifmild på guld, med ringar hären gläder;
Bänkarnes käcka besättning
Med gåfwor han fägnar.
Norriges werksamme Konung
Nordmännen stora skänker förärar:
Frikostig är Englands förödare
Olof, den till lycka burne.

Ättstor höfding hjelmar- och brynjor
Kämparne gifwer (föga han slikt wärderar):
Denna Konungens prydnad
Anstår hofmännen wäl.
Ädle herrskaren Halfs tunga kläder (wapnen)
Åt sina tjenare lemnar;
För färdernas mödor
Sin lifwakt han så belönar.

Olof, Drottars frände,
Stora Konungars wänskap
Ock med guldstycken winner:
Mot hans frikostighet wreden intet förmår.
Herrskaren, den gifmilde,
Född under klaran himmel,
Ypperst är bland Konungsligå män:
Spörj, hwem sådant gör som han.

10 Cap.

Konung Olofs död.

Konung Olof Kyrre satt esomoftast på sina stora gårdar i häradena; men när han war öster i Ranerike på sin gård Hökeby, feck han den sjukdom, som förde honom till döden. Då hade han warit Konung i Norrige 26 år, ty han blef tagen till Konung året efter Haralds fall. Konung Olofs lik fördes norrut till Nidaros och jordades der i den Christ-kyrka, som han sjelf låtit bygga. Han war den wänsällaste Konung. Och hade Norrige mycket tilltagit under hans styrelse, både i rikedom och prydlighet.

Konung Magnus Barfots Saga.

1 Cap.

Konung Magnus Barfots och hans syskonebarn Håkans uppkomst.

Magnus, Konung Olofs son, blef, genast efter Konung Olofs död, uti Wiken tagen till Konung öfwer hela Norrige. Men när Uppländingarne sporde Konung Olofs frånfälle, togo de till Konung Håkan Thorersfostre, Konung Magnuses syskonbarn. Sedan foro Håkan och Thorer norr till Trondhem; och då de kommo till Nidaros, stämde de Eyra-Ting; och på detta Ting bad Håkan bönderne gifwa sig Konungs namn, hwilket äfwen skedde, så att Tronderne togo honom till Konung öfwer halfwa Norrige, som hans fader Magnus hade haft. Håkan befriade Tronderne

från allt landöre och gjorde många andra förordningar till deras fördel; han afskaffade äfwen julgåfwor. Också blef Konung Håkan älskad af alla Tronder. Sedan tog Håkan sig hoffolk och for derpå åter till Upplanden: han gaf Uppländingarne samma förmåner som han gifwit Tronderne; och blefwo äfwen de hans fullkomlige wänner. Då qwads detta i Trondhem:

Ung kom Håkan hit;
Han den bäste är bland män:
För sin gifmildhet ryktbar i landet
Med Steiga-Thorer han for,
Frikostig, halfwa Norrige åt Olofs son
Sedan sjelf han erböd;
Men Magnus, den ordsnälle,
Allt riket hafwa wille.

2 Cap.

Konung Håkans död.

Konung Magnus drog om hösten norr till köpstaden (Nidaros). Då han kom dit, begaf han sig till Konungsgården och war der i herberge ett stycke fram på wintren: han höll 7 långskepp i öppen wak utanför Konungsgården i Nidåen. Men då Konung Håkan sporde, att Konung Magnus war kommen till Trondhem, for han östan öfwer Dofrefjäll till köpstaden och tog sig herberge i Skulagården, ofwanför Clemenskyrkan, der fordna Kongsgården war. Konung Magnus lät sig mycket förtryta de stora förmåner, Konung Håkan gifwit bönderne för att winna deras wänskap; och tyckte han sin egendom derigenom i samma mån

wara bortgifwen, hwarföre han blef ganska förtörnad och ansåg sig förorättad af sin frände, emedan han skulle hafwa så mycket mindre inkomster, än hans fader och förfäder haft; och gaf han Thorer skulden för allt detta. Då Konung Håkan och Thorer erforo sådant, woro de osäkre hwad Magnus ärnade företaga, och funno det ganska mißtänkt, att han hade tältade och wälutrustade långskepp i strömmen. Om wåren, efter Kyndelsmäßan, lade Konung Magnus, nattetiden, ut från staden med tältade skepp och hade ljus under tälten. Han och hans män höllo ut till Hefring, förblefwo der öfwer natten och upptände stora eldar på landet. Då tänkte Konung Håkan och det manskap, som war i staden, att detta war gjordt på swek, hwarföre han lät blåsa tillsamman folket på stranden; och begaf sig allt folk i köpstaden till honom och samlades hela natten igenom; men om morgonen, då det började blifwa ljust, och Konung Magnus såg den stora mängden på stranden, höll han ut ur fjärden och for söder till Gulatings laget. Konung Håkan tackade folket för det bistånd, man lemnat honom, och gjorde sig färdig att draga öster till Wiken; men förut höll han möte i staden, talade derwid sjelf, bad folket om deß wänskap och lofwade sin tillbaka, sägande sig hafwa någon mißtanka om sin fråndes, Konung Magnuses, afsigt. Konung Håkan satt till häst och war resfärdig; alle lofwade honom sin fullkomliga wänskap jemte wälwilja och bistånd, om han sådant behöfde; och följde allt folket honom ut till Stenberget. Konung Håkan for sedan upp till Dofrefjäll. Men när han for öfwer fjället, red han en dag efter en fjällripa, som flög undan honom, angreps derwid af en sjukdom, som tillskyndade honom döden, och afled på fjället; och blef hans lik fördt norrut och kom till köpstaden en

half månad efter det han bortrest derifrån. Allt folk i staden geck sörjande, och de fleste gråtande, liket till mötes; ty alla älskade honom mycket. Konung Håkans lik nedsattes uti Christ-kyrkan; och hade då han, tillika med Konung Magnus, rådt öfwer landet i twå år. Konung Håkan war fyllda 25 år gammal; bland alla höfdingar i Norrige har han warit den mest älskade af folket. Han hade farit norr till Biarmaland, der hållit slagtningar och wunnit seger.

3 Cap.

Härnad i Halland.

Konung Magnus höll, om hösten, öster till Wiken; men när wåren begynde, drog han söder till Halland och härjade der widtomkring. Då brände han der Wikarsdal och flere häraden, feck mycket byte och for sedan åter till sitt rike. Så säger Björn Krepphendi (Krokhändte) i Magnusdrapan:

Widt omkring lät Worsa-Drotten
Halland härjas med swärd:
Hörders Herre antände husen;
Snart de flyktige fördrefwos.
Tronde-Konungen sedan
Mångt härad brännde;
Wedkastens fördare (elden) dånade;
Bunden wakade Wikdalsk enka.

Här säges, att Konung Magnus gjorde de största härjningar i Halland.

4 Cap.

Om Steige-Thorer.

Swen het en man, Harald Flettis son och af Danst härkomst; han war en stark wiking, käck stridsman och ättstor i sitt land. Swen hade warit med Konung Håkan Magnusson en tid och blifwit mycket älskad af honom. Men efter Konung Håkans frånfälle mißtröstade Steige-Thorer att kunna komma i förlikning och wänskap med Konung Magnus, om denne finge wälde öfwer hela landet, för det motstånds skuld, som Thorer förut gjort Konungen. Då fattade Thorer och Swen den föresats, som sedan geck i fullbordan, att genom Thorers makt och manskap åstadkomma en resning emot Konung Magnus. Men emedan Thorer war gammal och tung, antog Swen befäl och höfdingenamn öfwer deras anhang. Till detta företag sällade sig flere höfdingar, bland hwilka Egil Aslaksson af Örland war den ypperste. Egil war länshöfding och hade till ägta Ingeborg, Augmund Thorbergssons dotter och Skoptes i Giska syster. Skjalg het en mäktig och rik man, son af Erling på Jadre; han gaf sig äfwen till de upproriske. Derom talar Thorkel Hammarskald i Magnusdrapan:

Stormodige Thorer och Egil
Widtomkring sina skaror samlade;
Dock nyttiga deßa råd
För Odalmännen ej woro.
Swåra olyckor deraf jag sport,
Att länshöfdingarne, Skjalgs wänner,
En sten, som war dem för tung,
Mot mordhökens wattnare kasta wille.

Thorer och hans följeslagare började samla folk i Upplanden, kommo sedan ned till Römedal och Sunnmöre, förskaffade sig der skepp och foro slutligen norr till Trondhem.

5 Cap.

Om Thorers bedrifter.

Sigurd Ullstreng het en länshöfding, Lodin Wiggiarskalles son; han samlade här med budkafle, då han sporde Thorers och Swens företag, och stämde allt folk, som han fick, till Wiggia. Swen och Thorer drogo ock dit med sitt manskap, stridde med Sigurd, fingo seger och gjorde ett stort nederlag; men Sigurd flydde och begaf sig till Konung Magnus. Thorer och hans följeslagare foro till köpstaden, och dröjde der en tid i fjärden; då kom mycket folk till dem. Konung Magnus sporde detta, samlade genast en här och höll sedan norr till Trondhem. Men när han kom in i fjärden, fingo Thorer och hans anhang, som lågo wid Hefring och woro redo att hålla ut ur fjärden, kunskap derom, rodde då till Wagnwik på Strand, gingo der från skeppen och kommo ned till Texdal i Seliohwerf; och blef Thorer buren på bår öfwer fjället. Sedan förskaffade de sig skepp och foro norr till Halogaland. Men Konung Magnus seglade efter dem från Trondhem, så snart han war färdig. Thorer och hans följeslagare foro norrut ända till Bjarkö; men Jon och hans son Widkunnr flydde undan dem. Thorer och hans män röfwade der alla lösören, samt uppbrände gården och ett godt långskepp, som Widkunnr ägde. Då sade Thorer, när fartyget brann och började luta åt sidan: mer åt styrbord, Widkunnr. Wid samma tillfälle gjordes denna wisa:

Brinner midt uppå Bjarks
Den skönaste gård jag kånner.
Ris-förstöraren (elden) tjuter: intet godt
Från Thorer komma såges.
Ej Joan månde sakna,
I afton, eld eller rån:
Klara lågan widsträckta godset förtår;
Röken till skyarne stiger.

6 Cap.

Thorers och Egils död.

Jon och Widkunnr foro dag och natt, till deß de träffade Konung Magnus. Swen och Thorer höllo ock norrut med sitt folk och röfwade widtomkring på Halogaland; men når de lågo i den fjärd, som heter Harm, sågo de Konung Magnus komma seglande och tyckte sig icke hafwa nog manskap för att strida, utan rodde undan och flydde. Thorer och Egil togo wågen till Hesiotuna, Swen seglade ut till hafs och en del af deras folk rodde in i fjärden. Konung Magnus höll efter Thorer och hans följeslagare. När skeppen stötte tillsamman wid landningen, war Thorer i förrummet på sitt skepp. Då ropade Sigurd Ullstrång till honom: är du helbregda, Thorer. Thorer swarade: helbregda i händerne, men sjuk i fötterna. Då qwads detta:

Sigurd Ullstreng sporde,
Då skeppen hastigt stötte tillsamman,
Huru Thorer mådde;
Freden bröto de käcka stridsmäns swärd.
Mannen sade (noga wi det känne),

Att han i händerne helbregda
Wore, men i föttren sjuk:
Af stenars kastning dån på skeppen uppkom.

Då sade Sigurd: fet är du, Thorer. Min mat och mitt öl wållar det, swarade Thorer. Nu flydde allt Thorers och Egils folk upp å landet och Thorer blef gripen. Egil blef ock gripen, ty han wille ej fly från sin hustru. Konung Magnus låt föra dem båda till Wambarholm; men när Thorer leddes upp ur skeppet, wacklade han på fötterne. Då sade Widkunnr: mer åt babord, Thorer. Sedan fördes Thorer till galgen; då sade han:

Wi fordom fyra stallbröder woro,
En wid styret satt.

Och när han kom till galgen, yttrade han: onda råd taga ond ända. Derpå blef han hängd; men då galgträdet uppreftes, war Thorer så tung, att halsen slets af och kroppen föll ned till jorden. Thorer war ganska stor till kroppen, både lång och tjock. Egil fördes ock till galgen; men när Konungens trälar skulle hänga honom, sade han: icke skolen I mig derföre hänga, att ej hwar och en af Eder bättre förtjente galgen. Då qwads detta:

Hafsljusets sol (Qwinna), jag hört,
Att Egil i munnen kom
Sannfärdigt ord
Till Konungens trolösa trälar.
Han sade, att hwarje af dem
Galgen bättre förtjent, än han;
Stridsglansens (swärdets) ödare
Alltför stor olycka led.

Konung Magnus satt nära intill, medan de hängdes, och war så wred, att ingen af hans män dierfdes begära frid för dem. Då sade Konungen, när Egil sparkade i galgen: illa bistå dig dina förnäma fränder. Deraf syntes, att Konungen wille hafwa blifwit bedd, att Egil måtte få behålla lifwet. Så säger Björn Krepphendi:

Skyndsam, Sognernes Herre
Swärdet färgade i upproriskt blod:
Widtomkring lopp wargen att slita
Warma rofwet, på Harm.
Hörde du, huru Kongen
Folket afskräckte från Drottswek:
Så det geck, att Thorer hängdes:
Lycklig blef den striddjerfwes färd.

7 Cap.

Om näpsten på Tronderne.

Konung Magnus for sedan söder till Trondhem, lade in uti fjärden och straffade hårdeligen dem, som woro skyldige till landsförräderi emot honom; några drap han, och för andra uppbrände han gårdarne. Så säger Björn Krepphendi:

Korpfödaren (Konungen), retad till strid,
Tronde-folket förskräckte,
När skogens ödare (elden) sågs
Rasa omkring i deras bygder.
Jag tror, att twenne Hersars dagar
Tappre hjelten slutade:
De swuro, att han deras Herre war;
Hungrig flög örnen till galgen.

Swen, Harald Flettis son, flydde först ut i hafwet och sedan till Danmark, der han qwarblef tills han kom i förlikning med Konung Østen, Konung Magnuses son, hwilken fattade wänskap för Swen, gjorde honom till sin munskänk och höll honom i ära. Konung Magnus styrde nu ensam riket; han höll god frid i landet och utödde alla wikingar och stråtröfware. Han war en käck, stridbar och werksam man och till skaplynne i allt mera lik Konung Harald, sin faderfader, än sin fader.

8 Cap.

Om Swenke Bonde, Elfgrimarne och Sigurd Ullstrång.

En man het Swenke och war Steinars son; han bodde öster i Wiken wid Elfwen, och war en ganska mäktig man. Han hade uppfostrat Håkan Magnußon, innan Thorer från Steig tog emot honom. Swenke hade då ännu icke gifwit sig under Konung Magnus. Konung Magnus lät kalla till sig Sigurd Ullstrång och sade, att han wille sända honom för att befalla Swenke lemna landet och Konungens egendom; ty, fortfor Magnus, han har ännu icke gått på wår sida eller wisat oß ära; wåra länshöfdingar öster i Wiken, Swen Bryggefot, Dag Eilifßon och Kolbjörn Klacke, tillkommer det att behörigen fullgöra wårt beslut. Då swarade Sigurd: icke trodde jag att i Norrige fanns en man, mot hwilken tre länshöfdingars hjelp, jemte min åtgärd, fordrades. Du behöfwer ej anlita dem, om du icke har dem af nöden, sade Konungen. Nu gjorde Sigurd sig redo till färden med ett skepp, höll öster till Wiken och stämde tillsamman länshöfdingarne. Sedan blef Ting beramadt i Wiken, dit de som

bodde wid Öster-elfwen samt alla andra bodades; och församlade sig der ganska mycket folk. Men när Tinget war satt, feck man länge wänta på Swenke. Sluteligen sågs en skara af män komma tågande; och war detta manskap så wäl bewäpnadt, att det glindrade såsom en hop isstycken. Så-lunda kommo Swenke och hans män till Tinget och satte sig neder uti en ring; woro de alle jernklädde med glänsande rustningar, och 500 till antalet. Då stod Sigurd upp, sägande: Guds och sin helsning sänder min Herre, Konung Magnus, till Guds och sina wänner, alla länshöfdingar och andra sina undersåtare i riket, mäktiga bönder samt hela allmogen, med goda ord och wänskapslöfte; och tillbjuder han sin ynnest och wälwilja åt alla, som wilja gå på hans sida: nu will Konungen wisa sig blid och fridsam mot alla sina män, som wilja tjena honom, och wara deras och hela rikets nådige Herre: han erbjuder sig till skydd och beskärm för alla Norriges män; Eder är godt att wäl emottaga Konungens ord och slikt anbud. Då uppstod, bland Elfgrimmarnes (deras, som bodde wid Elfwen) flock, en man, stor till wäxten, ganska uppswäld i ansigtet, och klädd uti en luden kappa; han bar en stridshammare på axeln och en stor stålhatt på hufwudet. Med wred uppsyn sade han: nu behöfs icke rulle, sade räfwen, drog harpan på isen. Flere ord talade han icke, utan satte sig sedan ned. Något derefter stod Sigurd Ullsträng upp och tog så till orda: litet bistånd och willighet för Konungens ärenden finne wi bland Elfgrimmarne och derjemte föga wänlighet; men genom sådant wisar hwar och en hurudan han är; och må jag tydligare framställa Konungens ärende. Derpå begärde han landskyld, ledingsskatt och all annan Konungens rättighet af de förnämste bland folket, bedjande hwar och en ihogkomma, huruledes han utgjort dessa pålagor, tänka

på sin egen heder och låta Konungen få sin rätt, om något förut brustit. Sedan satte Sigurd sig ned. Då uppreste sig bland Elfgrimmarne samme man, som förut, sköt hatten litet upp och swarade hasteligen: de gå friskt, godt folk, sade finnarne, hade skidor att sälja; och satte sig derpå ned. Kort derefter uppstod Sigurd, som imedlertid talt med länshöfdingarne, och sade att man ej så kallsinnigt borde behandla ett wigtigt Konungens ärende; tilläggande, något wred, att dem icke anstod så hädiskt emottaga Konungens budskap; ty sådant lände dem ej till heder. Sigurd war klädd i röd skarlakanswäst och hade blå öfwerrock. Sedan han kastat rocken af sig, sade han widare: nu har det kommit derhän, att hwar och en må taga sig tillwara och icke drifwa spott med andra; en hwar wisar här hurudan han är: wi hafwe icke nödigt att låta andra säga oß det, utan se nu sjelfwe, huru mycket man aktar oß. Detta kan wäl fördragas; men wärre är, att man hänligt swarar på Konungens ärende; dock gör hwar och en, som han är karl till: en man heter Swenke, är Steinars son, och bor öster wid Elfwen: Konungen will hafwa af honom rätta landskylder och sin egendom, eljest låter han förwisa honom landet: här duger icke att draga sig undan eller swara med stickord; ty nog gifwas de, som äro honom wuxne, fastän han föraktligen upptager wårt tal; och är bättre att nu wända om med ära, än sedan få nesa för sin halsstarrighet. Då Sigurd satt sig ned, uppstod Swenke, kastade hatten bakåt, gaf Sigurd många hädeliga ord och sade: fy, fy! det är skam för hundarne, att räfwarne träckat i bondens brunn: hör ett stort under! du usling utan ärmar och bakskört! hwad? förwisar du mig landet? Sände woro förut i samma ärende några dina slägtingar, Sigurd Ullbälg! den ene het Gille

Bakrof, den andre hade än wärre namn; de woro en natt i hwarje hus och stulo hwart de kommo. Hwad? förwisar du mig landet? Du war förr icke så storordig; och war din fräckhet mindre, medan Konung Håkan, min fosterson lefde, då du war så rädd för honom, om du kom i hans wäg, som en rotta i fällan. Då war du så öfwerhöljd som hunden på skeppet; man stoppade dig i en påse, såsom korn i säcken; och blef du då drifwen från din odalgård, såsom en nyß utskuren häst ur hästhopen; du kunde med nöd draga andan, såsom ottern i gillret. Wågar du förwisa mig landet? Anse du snarare för en stor sak och en särdeles lycka, om du kommer undan med lifwet. Stångdom upp och anfallom dem! Nu sprungo alla Swenkes män upp och gjorde stort wapenbrak. Då sågo Swen Bryggefot och de öfrige länshöfdingarne ej annat råd, än att sätta Sigurd på en häst; och red han sålunda bort åt skogen. Utgången blef, att Swenke for hem till sina gårdar; men Sigurd Ullsträng kom, med mycken swårighet, landwägen norr till Konung Magnus i Trondheim och sade honom, huru hans resa aflupit. Då swarade Konungen: behöfde du nu icke något bistånd af mina länshöfdingar? Sigurd klagade öfwer resan, sade sig för all del wilja hämnas och eggade Konungen mycket. Konung Magnus lät utrusta 5 skepp och for, så snart han war redo, söder utmed landet och derpå öster till Wiken, der han af sina länshöfdingar mottogs med stora gästabud. Konungen sade dem, att han wille träffa Swenke; ty, att uppenbara Eder min tanka, tillade han, tror jag att Swenke torde wilja blifwa Konung öfwer Norrige. De swarade, att Swenke war en både mäktig och trotsig man. Nu for Konungen ur Wiken tills han kom utanför Swenkes gård. Då bädo nämnde länshöfdingar att få inhämta tidningar och först gå

upp ur skeppen; men när de kommo på landet, sågo de Swenke tåga på wägen från sin gård, med wäl utrustadt manskap. Länshöfdingarne upplyftade nu en hwit fridsköld. Då Swenke såg den, låt han sitt folk stadna; och gingo de hwarandra till mötes. Nu sade Kolbjörn Klacke: Konung Magnus sänder dig Guds och sin helsning och beder dig betänka din egen ära och Konungens höghet och icke af trotsighet strida mot Konungen. Kolbjörn erböd sig dessutom att medla frid dem emellan och bad honom hålla sitt folk stilla. Swenke swarade, att han skulle bida, sägande: wi drogo derföre ut, att de icke måtte nedtrampa wåra åkrar. Länshöfdingarne begåfwo sig till Konungen och sade, att allt wore lemnadt i hans händer. Snart fälld är min dom, swarade Konungen: må han fly ur landet och aldrig återkomma till Norrige, medan mitt rike står; lemna skall han ock allt sitt gods. Månne det icke wore dig wärdigare, sade Kolbjörn, och bättre eftersyn för andra Konungar, att du sände honom ur landet, dock så, att hans förmögenhet tillåt honom wara bland mäktiga män? men aldrig skall han komma tillbaka, medan wi innehafwa hans jordagords; och handlar du då, som en mäktig man anstår. Öfwertänk detta wid dig sjelf och gör afseende på wåra ord. Konungen sade: fare han genast bort. Då begåfwo de sig till Swenke, sägande honom blida ord från Konungen och derjemte, att han beder honom draga ur landet och sålunda wisa Konungen undergifwenhet för hwad han brutit mot honom. Det är Eder båda till heder, tillade de, att du ärar Konungen; betänk detta. Swenke swarade: en förändring har då skett, om Konungen talar blida ord till oß; hwi skulle jag fly landet eller lemna mitt gods? Hör på, fortfor han, bättre synes mig att falla på min egendom, än fly från min Odalgård.

Sägen Konungen, att jag icke flyr så långt härifrån, som ett pilskott. Kolbjörn sade: icke är det rättast; bättre är att, till sin heder, gifwa wika för den bästa höfding, än att göra motstånd med stor fara. God dräng är godt hwar han lefwer. Du blir högst aktad, der du finner de mäktigaste män, och har deßutom wäl förswarat din sak mot en slik höfding. Hör wårt löfte och gör något affeende på wår bemedling; wi erbjude oß att förestå och troget wårda din egendom och derjemte, att utan ditt bifall aldrig gifwa skatt deraf, innan du kommer åter till dina gårdar; och skole wi för denna sak wåga både gods och lif. Afslå icke detta, utan befria så goda män från fara. Swenke teg en stund och sade sedan: wisligen framfören I ärendet; dock mißtänker jag, att I något förwändt Konungens budskap; men för den stora wälwilja I wisen mig, skall jag hedra edra ord och fara ur landet på ett år, om jag sedan i frid får behålla min egendom, såsom I lofwat. Sägen Konungen detta, och att jag gör det för Eder, men icke för hans skuld. Då gingo de till Konungen och sade: Swenke lemnar allt i Edert wäld, men beder derjemte om någon eftergift af Eder; han will wara borta i tre år och då återkomma, om det är Konungens wilja. Låt så wara, för din Konungsliga wärdighets och wår böns skuld; allt beror på din dom; och skole wi göra allt, att han icke må komma tillbaka, utan din wilja. Då sade Konungen: wäl utfören I denna sak; och för eder skuld må det ske såsom I hafwen bedt: sägen honom det. De tackade Konungen med wackra ord, gingo sedan till Swenke, framburo Konungens blida tal och sade: wi äre glade, om I båda kunnen blifwa förlikte: Konungen begär att en tid af tre år må bestämmas för din frånwaro; men wi tro, om wi ej tage fel, att han förr skall sakna dig; och är så·

ledes båst för din egen åra, att icke neka. Hwarföre skulle jag göra det, swarade Swenke; sågen Konungen att jag för det första ej will förtörna honom med min närwaro; och tagen I min egendom i eder omwårdnad. Derpå wånde han åter hem till gården med sitt manskap, och drog genast bort, ty han war redan förut beredd derpå. Kolbjörn blef qwar och tillagade ett gåstabud åt Konung Magnus, såsom förut tilltänkt war. Men Swenke red nu upp till Göta-land med allt sitt folk, som han wille hafwa med sig. Konungen tog gåstning på sina gårdar och for derpå åter till Wiken: och blefwo sedan de gods, som Swenke ågt, men Kolbjörn nu låt sköta, kallade Konungens egendom. Konungen for på gåstning i Wiken. Derefter drog han norrut; och war det nu fredligt en tid. Men sedan anföllos Elfgrimmarne, som då woro utan höfding, af elakt pack; och såg Konungen, att landet der i öster föröddes. Syntes honom då båst, att låta Swenke först bryta strömmen; hwilket tycktes komma wål till paß, och sånde Konungen twenne bud till Swenke; men han infann sig icke förr, ån Konung Magnus sielf for söder till Danmark. Der tråffade han Konungen och förliktes till fullo med honom; och for Swenke sedan hem till sina gods och gårdar, war alltjemnt Konung Magnuses båste och trognaste wån och förswarade hans rike der i öster. Så långe de lefde, höllo de sin wånskap.

9 Cap.

Konung Magnuses hårnad på Söderöarne.

Konung Magnus började sin fård ur landet, hade med sig mycket och skönt manskap och war wål försedd med skepp. Med denna hår höll han westerut öfwer hafwet och först

till Orknöarne: der tog han till fånga Jarlarne Erland och Pål och sände dem båda öster till Norrige; men sin son Sigurd satte han till höfding öfwer öarne och gaf honom rådgifware. Konung Magnus for sedan med sin här till Söder-öarne; och så snart han kom dit, började han genast härja och bränna bygden, dräpte allt manfolket och röfwade, hwar han drog fram; men inbyggarne flydde undan, långt bort, somlige in uti Skotska fjärdarne, somlige söder till Satire eller ut till Irland; andre åter fingo frid och gåfwo sig under honom. Så säger Björn Krepphendi:

På Liodhus högt emot himlen
Grenplågan (elden) steg;
Folket widtomkring flydde,
Wildt lågan ur husen bröt.
Tappre Konungen med eld och brand
Framfor på Wist; lif och gods
Bönderne då miste:
Fursten slagtningens stråle (swärdet) färgade röd.

Den, som krigsfoglens hunger stillar,
På Skide härja låt;
Inom Tyrwist glada wargens tand
I många sår han blodig gjorde.
Söder på öarne Grönlands Drott
Möerna bedröfwade;
Högt steg Skottarnes skräck:
Uttröttadt Mylska folket lopp.

10 Cap.

Om Lagman, Konung Gudröds son.

Konung Magnus kom med sin här till ön Helge och gaf der frid och säkerhet åt alla inwånarne och deras egen-

dom. Man säger, att han öppnade Columbi lilla kyrka, men ej geck in, utan strax åter slog dörren i lås, sägande, det ingen sedan skulle wara så djerf, att han ginge in i denna kyrka; och har så skett allt derefter. Nu höll Konung Magnus med hären till ön Il, härjade och brände der; men när han hade wunnit det landet, for han söder förbi Satire, härjade der på båda sidor, i Irland och Skotland, for sålunda fram med härsköld söderut ända till Man och härjade der, såsom på andra ställen. Så säger Björn Krepphendi:

Widtomkring slätta Sands
Tappre Konungen sköldar bär:
På Il det rök, när branden
Ökes af Allherrskarns män.
Söder i Satire under swärdens egg
Sig lutade käcka krigares ättlingar.
Tappre segergifwaren sedan
Wållade Manboers fall.

Lagman het Söderö-Konungen Gudröds son; han war satt till landwärn på Nord-öarne. När Konung Magnus kom till Söder-öarne med sin här, flydde Lagman undan hit och dit kring öarne; men slutligen togo Konung Magnuses män honom, tillika med hela skeppsbesättningen, då han wille fly ut till Irland. Konungen lät sätta honom i jern och bewaka honom. Så säger Björn Krepphendi:

Osäker war för Gudröds arfwinge
Hwarje ort, som han ägde:
Tronderernes Konung förböd
Lagman att wistas i landet.

Agdernes unge, dyre beherrskare
Ormlägrets fördöare fången
Utanför näset feck,
Der utsträckta swärdfästets tungor (swärden) susade.

11 Cap.

Hugo Jarl den Modiges fall.

Sedan höll Konung Magnus med hären till Bretland. När han kom i Onguls= (Angelsey)sund, mötte honom en här från detta land, anförd af twenne Jarlar, Hugo den Modige och Hugo den Digre; lade de genast till strid, och wardt der en hård bardalek. Konung Magnus sköt med båge, men Hugo den Modige war hel och hållen pantsarklädd, så att intet war bart på honom, utom ögonen. Konung Magnus sköt en pil emot honom; det gjorde ock en annan man från Halogaland, hwilken stod bredwid Konungen. De sköto båda på en gång; ena pilen kom i den del af hielmen, som betäckte näsan, så att denna del böjde sig inåt på sidan; men andra skottet träffade Jarlens öga och geck igenom hufwudet; och tillerkändes det Konungen. Der föll Hugo Jarl; men sedan flydde Britterne och hade förlorat myket folk. Så säger Björn Krepphendi:

Swärdswängaren Hugo den Modiges
Lif förspillde i Angulsund;
Der huggen tätt föllo
Fram pilspetsen flög.
Med swärd öfwer alla bar
Jotarnes fällare tågat:
Ädle Konungens land
Nu widt sig sträcker.

Och ytterligare söngs detta:

Udden på brynjan ljöd;
Konungen manligen stöt;
Agdernes herrskare bågen spände;
Hjelmarne stänktes med blod.
Strängens hagel (pilarne) i brynjoringarne slög:
Folket stupade; Hördernes Furste,
Då landet hårdt han anföll,
Wållade Jarlens bane.

Konung Magnus feck seger i denna strid. Då intog han af Önguls-ö så mycket, som de förra Konungar i Norrige innehaft, hwilka längst i söder utsträckt sitt wälde: Önguls-ö är tredjedelen af Bretland. Efter denna strid wände Konung Magnus åter med sin här och höll först till Skotland. Då foro underhandlare emellan Konung Magnus och Målkolf, Skottarnes Konung, och gjorde förlikning dem emellan: Norriges Konung skulle bekomma alla de öar, wester om Skotland, emellan hwilka och hufwudlandet man kunde fara med ett skepp, som hade styre. Men när Konung Magnus kom söder till Satire, lät han draga en skuta öfwer Satires-näs och lägga styret i lag; Konungen sjelf satte sig högst upp i bakstammen och höll roderpinnen, tillegnande sig sålunda allt det land, som låg wenster om skeppet. Satire är ett stort land och bättre än den bästa ö bland Söder-öarne, nemligen Mön. Ett smalt Näs är emellan Satire och Skotska hufwudlandet; deröfwer hafwa skepp ofta blifwit dragne.

12 Cap.

Orknö-Jarlarnes död.

Konung Magnus war om wintern på Söder-öarne; då foro hans män genom alla Skotlands fjärdar, rodde innanför alla öar, både bebygda och obebygda, och tillegnade Norriges Konung allt land wester om Skotland. Konung Magnus gaf sin son Sigurd till ägta Biadmyna, dotter af Irländarnes Konung Myriartak Thialfeson, som rådde öfwer Kunnokte; han gaf honom äfwen Konunganamn, satte honom öfwer Orknöarne och Söderöarne och anförtrodde honom i sin frändes, Håkan Pålsons, händer. Sommaren derefter for Konung Magnus med sin här öster till Norrige. Erland Jarl blef sotdöd i Nidaros och der jordad, men Pål Jarl i Bergen. Skopte, Ögmund Thorbergsons son, war en ansedd länshöfding; han bodde på Giska i Södermöre och hade till ägta Gudrun, dotter af Thord Folason, som förde Konung Olofs baner på Sticklastad, der han föll. Deras barn woro Ögmund, Finn, Thord och Thora, som war gift med Asolf Skulason. Skoptes och Gudruns söner woro, i sin ungdom, de förhoppningsfullaste och wänsällaste ynglingar.

13 Cap.

Konung Magnuses och Konung Inges delo.

Stenkil Swea Konung dog wid samma tid som Haraldarne föllo. Håkan het den Konung, som kom näst efter Stenkil i Swerige. Sedan blef Inge, Stenkils son, Konung; han war god och mäktig samt ganska stor och stark. Inge war Konung i Swerige, då Konung Magnus rådde

öfwer Norrige. Konung Magnus sade det hafwa warit gamla landamäret, att Götelfwen och sedan Wenern ända till Wermeland åtskiljt Norriges Konungs och Swea Konungs riken; hwarföre Konung Magnus påstod sig äga hela den bygd, som ligger wester om Wenern upp till Wermeland, nemligen Sundal, Nordal, Wå och Wardynie och alla Marker, som dertill lyda; men detta hade då länge legat under Swea Konungens wälde och hört till WesterGötland; i affeende på skatterne, wille Markmännen ock nu, som förr, wara under Sweriges Konung. Konung Magnus red från Wiken upp till Götland och hade myckett och godt manskap med sig. Men när han kom till Markbygden, härjade han och brände och for så fram genom alla bygderne; folket gaf sig under honom och swor honom lydnad. När han kom till sjön Wenern, led det på hösten. Då foro de ut till Kwaldinsö (Källandsö) och gjorde der en borg af torf och träd, samt grofwo en graf deromkring. Så snart detta fästningswerk war färdigt, ditfördes kost och andra förnödenheter. Konungen lade der 300 man; höfdingar öfwer dem woro Finn Skopteson och Sigurd Ullstrång, och hade det bästa manskap; men Konnngen wände åter ned till Wiken.

14 Cap.

Om Nordmännen.

När Swea Konung sporde detta, drog han samman en här; och geck det tal, att han ärnade rida ned emot Nordmännen; men det dröjde ännu någon tid. Då qwado Nordmännen detta:

Ganska länge höftbrede Inge
Dröjer ned att rida.

Då isen lade sig på sjön Wenern, red Konung Inge ned och hade nära 3000 man. Han sände bud till de Nordmän, som lågo i borgen, att de skulle draga bort med allt det byte de tagit och återwända till Norrige. Men när sändemännen framburo deßa Konungens ord, swarade dem Sigurd Ullsträng och sade, att Konung Inge skulle få annat att beställa, än wisa dem bort, såsom man drifwer en hjord på bete; först måtte han komma närmare. Sändemännen wände åter med detta swar till Konungen. Sedan red Konung Inge med all hären ut till ön och sände nu andra gången bud till Nordmännen, att de skulle draga bort och taga med sig sina wapen, kläder och hästar, men qwarlemna allt byte. De nekade detta. Då anföll Konungen dem; och sköto de på hwarandra. Konungen lät bära fram sten och timmer och fylla grafwen; sedan lät han fastbinda ankaren wid långa stänger och lägga dem på timmerwäggen (bolwerket); många män fattade nu i stängerne och drogo sönder wäggen. Derpå antändes stora bål, och sköts på de belägrade med lågande bränder. Då bådo Nordmännen om frid. Konungen tillsade dem att gå ut, utan wapen och kappor; men när de gingo ut, blef hwar och en af dem slagen med ett spö; och drogo de sedan åter hem till Norrige med så förrättadt ärende. Alla Markmännen underkastade sig nu på nytt Inge Swea Konung. Sigurd och hans följeslagare begåfwo sig till Konung Magnus och sade honom sin ofärd.

15 Cap.

Striden på Foxerne.

Strax om wåren, då isen loßnade, drog Konung Magnus med stor här öster till Elfwen och for upp genom östra

grenen, härjande öfwerallt uti Swea Konungens rike. Men när han kom till Foxerne, gingo de upp å landet från skeppen. Då de kommit öfwer en å, som låg i deras wäg, mötte dem Göthernes här; der wardt ett slag, och blefwo Nordmännen öfwermannade och måste taga flykten, sedan många af dem blifwit dräpne wid en fors. Konung Magnus flydde; men Götherne följde efter och dödade alla som de upphunno. Magnus war dökänd, ganska stor till wäxten, hade röd kappa öfwer brynjan och silkegult hår, som föll ned på axlarne. Ögmund Skopteson, som red närmast Konungen på ena sidan och likaledes war en ganska reslig och skön man, sade: gif mig kappan, Konung. Konungen swarade: hwad skall du med kappan? Jag will hafwa den, sade Ögmund; gifwit hafwer du mig större ting. Läget war der sådant, att mångestädes woro slätter; och sågo då Göther och Nordmän hwarandra; men här och der lågo klefwar och skogskärr emellan, så att de understundom förlorade hwarandra ur sigte. Wid ett dylikt tillfälle gaf Konungen kappan åt Ögmund, som klädde på sig henne. Sedan redo de fram på slätten; och tog då Ögmund twärt af wägen med sina män. När Götherne sågo detta, trodde de att det war Konungen, och redo alla efter Ögmund; men Konungen begaf sig till sina skepp. Ögmund kom med nöd undan, men hann dock oskadd till skeppen. Konung Magnus höll sedan nedför Elfwen och derefter norr till Wiken.

16 Cap.

16 Cap.

Konung Magnuses och Konung Inges andra slag på Foxerne.

Medan Konung Magnus war öster i Wiken, kom till honom en Wälsk man, som het Gipard, sade sig wara en god riddare och erböd Konung Magnus sin tjenst, förmälande sig hafwa sport, att Konungen hade en mödosam regering. Konung Magnus emottog honom wäl. Då beredde sig Konung Magnus att draga upp till Götland, ty han gjorde anspråk på en del deraf och trodde sig böra wedergälla Göterne den skada, de tillfogat honom om wåren. Han hade nu stor här, och gåfwo sig Westgötarne under honom, i de nordligaste bygderne. Sedan slog han läger wid landamäret, lät manskapet bo i tält och gjorde sig redo till inbrott. Konung Inge sporde detta, samlade här och drog emot Konung Magnus. När Konung Magnus genom spejare feck kunskap om hans färd, rådde härförarne honom att wända åter; men Konungen wille det för ingen del, utan mötte Swea Konungen om natten, innan denne det förmodade. De träffade tillsamman på det ställe, som heter Foxerne; och när Konung Magnus uppställde sin här i slaktordning, frågade han, hwar Gipard wore; men denne war ingenstädes att finna. Då sade Konungen:

Wår flock han ej will fylla;
Wälske riddaren sig fördolde.

Derwid inföll en skald, som följde Konungen:

Konungen sporde, hwad Gipard
Gjorde, när hären stred:
Wi färgade wapnen i blod,
Men han ej anländ war.
Ulfingen på röda öket

Fram att rida oböjd fanns:
Wår flock han ej will fylla;
Wälske riddaren sig fördolde.

Der blef ett stort nederlag; och slutade denna strid så, att en mängd Swear lågo slagne på platsen; men Konung Inge frälste sig genom flykten. Konung Magnus feck stor seger. Då kom Gipard ridande ned ifrån landet; och talades icke wäl derom, att han ej war med i striden. Sedan for han bort wester till England: han och hans följeslagare hade en swår sjöresa, och Gipard låg nästan ständigt. Då geck en Isländsk man, som het Elldjarn, att ösa watten ur skeppet; och när han såg Gipard liggande, qwad han detta:

Anstår det styfsinnte Hofmannen
Sådan tröghet att wisa?
Fastän till kölen du måste,
Hårprydde Riddare, käck dig håll.
Skäligt det är, att jag räcker
Öskaret åt Gipard att lyfta:
Högt wattnet uppstiger
I hwaljordens (hafwets) bukiga häst (skeppet).

När de kommo wester till England, sade Gipard, att Nordmännen hade begabbat honom med en nidwisa. Då stämdes ett möte; och kom dit en Grefwe, för hwilken saken frambars; men han sade sig wara föga wan att slita twister, emedan han wore ung och kort tid förestått sitt embete; dock sade han sig aldraminst förstå att bedömma qwäden: likwäl kunne wi höra det, fortfor han. Nu qwad Elldjarn:

Jag sport, att I fienden drefwen
På flykten, medan de andre sig gömde:
Som jag hörde, det war
Hård strid på Foxerne.

Högt ljöd hjelmdånets
Brak, der I tillstädes woren:
När Götska drängar till döds,
Gipard, du slog.

Då sade Grefwen: litet förstår jag skaldskap; men höra kan jag, att detta icke är skymf, utan dig till heder. Gipard kunde intet säga, men fann dock att det war spott.

17 Cap.

Konungamöte i Elfwen.

Nästa sommaren derefter satte Konungarne möte wid Konghell i Elfwen; och kommo dit Konung Magnus, Inge Swea-Konung och Erik Swenßon, Danmarks Konung; detta möte war befästadt genom fridsförsäkran. När Tinget war satt, gingo Konungarne fram på slätten från de andra männen och talades wid en liten stund; sedan gingo de åter till sitt folk; och gjordes då den förlikning, att hwar och en af dem skulle hafwa det rike, hans fäder förut haft. Hwarje Konung skulle lemna sina män ersättning för rån och manskada; men sedan skulle Konungarne jemnka det sinsemellan. Konung Magnus skulle få till ägta Margreta, Konung Inges dotter; hon blef sedan kallad Fridkulla. Detta kungjorde de för sina män, och blefwo då, på en kort stund, från de största owänner, de bästa wänner. Det war ett allmänt tal, att män af konungsligare skapnad, än de alle woro, icke blifwit sedde. Konung Inge war resligast och starkast till kroppsbyggnaden, och hade det manligaste utseendet. Konung Magnus war den raskaste och hurtigaste; men Konung Erik war den skönaste. Dock woro alla sköna, resliga, wördnadsbjudande och wältaliga män. Efter så förrättadt ärende skildes de åt.

18 Cap.

Konung Magnuses giftermål.

Konung Magnus fect till ägta Konung Inges dotter, såsom förr är skrifwet; hon blef sänd östan från Swerige till Norrige, med hederligt följe. Men Konung Magnus hade tillförene några barn, af hwilka följande nämnas. Östen het en hans son; och war han af ringa härkomst på mödernet: den andre het Sigurd och war ett år yngre; hans moder het Thora. Den tredje sonen, som war wida yngre än de andra båda, het Olof; hans moder war Sigrid, dotter till Saxe i Wik, en ansedd man i Trondhem; hon war Konungens frilla. Det säges, att när Konung Magnus kom från sin wikingafärd westerut, brukade han och många hans män de seder och den klädebonad, som woro antagne i Westerlanden; de gingo barbente kring gatorne och hade korta rockar och kappor; då kallade hans män honom Magnus Barfot eller Barben. Somlige kallade honom Magnus den Höge, andre åter Magnus den Stridsamme. Han war ganska reslig; och ett märke gjordes efter hans längd på Marie-kyrkan i köpstaden, hwilken kyrka Konung Harald låtit bygga: der, wid norra dörren, woro i stenwäggen uthuggne tre kors; det första utmärkte Haralds, det andra Olofs, och det tredje Magnuses längd; och war ett kors för hwarje kroppslängd inhugget så högt upp, som hwar och en af dem räckte att kyssa. Öfwerst war Haralds kors, lägst ned Magnuses, och midtemellan båda, Olofs korsmärke. Denna wisa säges Konung Magnus hafwa gjort om Kejsarens dotter:

En det är, Mathilda hon nämnes,
Som lek och glädje mig betager:
Krig blodfogeln wäcker
Och i föder dricker ur såren.

Mig, som landet förswarar,
Medan swärden brynjorne bita,
Fager ljusbrun mö
Litet att sofwa lärer.

Och ytterligare:

Hwad här i werlden är bättre,
Än sköna qwinnor? Skalden sällan
Sorgen ifrån sig slår:
Dagen lång för männen synes.
Från Tinget jag bär
Den tunga sorg, att aldrig
Min wäna mö jag finna skall:
Sig till möte man pryder.

När Konung Magnus sport, att Kejsarens dotter talat wänliga ord om honom och sagt, det en sådan man, som Konung Magnus, anstode henne; då qwad han detta:

Ej winden skall förströ
Brunlagd tärnas ord:
Jag sport, att den ringprydda
Godt om skalden i enrum talat.
Den guldbeklädda jag älskar,
Fast henne sällan jag finner:
Man wete, att hennes gunst
Högt jag aktar.

19 Cap.

Konung Magnuses och Skoptes owänskap.

Skopte Ögmundsson blef oense med Konung Magnus; och woro de i delo om arf efter en död man, hwilket arf Skopte innehade, men hwarå Konungen gjorde anspråk med sådan häf-

tighet, att det såg ganska farligt ut dem emellan. Om denna sak höllos många stämmor; och sade Skopte det wara rådligast, att han och hans söner icke alla på en gång woro i Konungens wåld, tilläggande, att så länge hade det ingen fara med dem. Då Skopte stod inför Konungen, yrkade han, att nära skyldskap war emellan Konungen och honom; och sade Skopte sig alltid hafwa warit Konungens och deß faders synnerlige wän, och att deras wänskap aldrig swigtat. Man kan wäl weta, fortfor han, att jag är så förståndig, att jag icke låge i delo med Eder, Konung, om denna sak, i fall jag hade orätt; men deri brås jag på mina förfäder, att jag drifwer en rättfärdig sak emot hwem som helst, utan all mannamån. Konungen förblef orygglig; och bewektes ej hans sinne af slikt tal; men Skopte for hem.

20 Cap.

Finn Skoptesons färd.

Sedan reste Finn Skopteson till Konungen, talade wid honom och bad, att han skulle låta fader och söner wederfaras rättwisa i denna sak. Konungen swarade med owilja och wrede. Då sade Finn: annat wäntade jag af Eder, Konung, än att I skullen neka mig rätt, då jag qwarblef på Kwaldinsö, hwilket få af edra öfriga wänner wille göra, sägande, såsom sannt war, att de som der lågo, woro förrådde och dömde till döden, om Konung Inge ej hade wisat mer ädelmod emot oß, än I föresett; och torde deßutom månge tycka, att wi kommit dädan med wanära, om det annars bör räknas för något. Konungen lät sig icke beweka genom detta tal; och for Finn hem.

21 Cap.

Ögmund Skoptesons färd.

Sedan for Ögmund Skopteson till Konungen; och när han kom inför honom, frambar han sitt ärende och bad Konungen göra hans fader och bröder rätt. Konungen swarade, att det war rätt, som han sade, och att de woro öfwermåttan djerfwe. Då sade Ögmund: lätt kan du, Konung, göra oß orätt, för din makts skuld; lärer ock här sannas, hwad man plägar säga, att de fleste icke, eller illa, löna dem, som räddat deras lif: härtill lägger jag den försäkran, att aldrig skall jag, ej heller min fader eller någon af mina bröder widare komma i din tjenst, om jag får råda. Derefter for Ögmund hem; och från den tiden sågo de aldrig hwarandra.

22 Cap.

Skoptes resa ur landet.

Skopte Ögmundßon företog, wåren derefter, sin färd bort ifrån landet; de hade 5 långskepp, alla wäl utrustade. Hans söner Ögmund, Finn och Thord gjorde sig redo att följa honom. De blefwo något sent färdige, höllo om hösten till Flämingaland (Flandern) och woro der öfwer wintern. Genast om wåren seglade de wester till Walland (Frankrike) och woro der öfwer sommaren. Sedan seglade de genom Nörfa-sund (Gibraltars sund) och kommo om hösten till staden Rom; der dog Skopte. Alla hans söner dogo äfwen på denna färd. Thord lefde längst och afled på Sicilien. Det säges, att Skopte bland Nordmännen warit den förste, som seglat genom Nörfa-sund; och blef denna resa ganska namnkunnig.

23 Cap.

Konung Olofs jårtecken wid en wådeld.

Det hände en gång i köpstaden, der Konung Olof hwilar, att elden kom lös i ett af stadens hus och brann widt omkring. Då bars Konung Olofs skrin ut ur kyrkan och sattes emot elden. I det samma kom en obetänksam och dåraktig menniska löpande, slog skrinet och for ut mot den heliga mannen, sägande, att allt skulle uppbrinna, både kyrkan och andra hus, om han icke bistod dem med sina böner. Då lät den allsmäktige Guden kyrkan skonas för branden; men den dåraktiga menniskan sände han följande natten ögonwärk: karlen låg sjuk intill deß den helige Konung Olof bad om miskund för honom hos Gud Allsmäktig; och blef han helbregda i samma kyrka.

24 Cap.

Konung Olofs jårtecken på en krumpen qwinna.

Det tilldrog sig ytterligare i Nidaros, att en qwinna fördes dit till staden, der den helige Konung Olof hwilar; hon war så wanskapad, att hela hennes kropp war hopkrympt och begge fötterne lågo böjde uppåt länderne. Men som hon war flitig i sina böner, samt med tårar och löften anropade Konung Olof, återställde han henne från sin swåra sjukdom, så att hennes fötter, ben och andra lemmar rätade sig ut och gjorde sin naturliga tjenst. Förut hade hon ej ens kunnat krypa dit; men dädan geck hon frisk och glad till sitt hem.

25 Cap.

Härnad på Irland.

Konung Magnus företog en färd ur landet och hade stor här; då hade han warit Konung i Norrige nio år. Han seglade

wester öfwer hafwet och hade det skönaste manskap, som fanns i Norrige. Honom följde alle mäktige män uti landet. Sigurd Raneson och Ulf hans broder, Widkunn Jonson, Dag Eilifsson, Serk från Sogne, Eiwind Alboge (armboge), Konungens Stallare, och månge andre mäktige män. Konungen seglade med hela denna här wester till Orknöarne och tog derifrån med sig Erland Jarls söner, Magnus och Erling. Derpå seglade han till Söderöarne; och när han låg wid Skotland, lopp Magnus Erlandsson om natten ur Konungens skepp, samm till lands, tog sedan wägen uppåt skogen och kom slutligen fram till Skotte-Konungens hof. Konung Magnus höll med hären till Irland och härjade der; då kom Konung Myriartak honom till bistånd; och wunno de mycket af landet, både Dublin och Dublins Grefskap. Konung Magnus war om wintern på Kunnackte hos Konung Myriartak, och satte sina män att förswara det land, han wunnit. Men när wåren kom, foro Konungarne med sin här wester ända till Uladstir, höllo der många slag, intogo landet och hade redan bemäktigat sig största delen af Uladstir, då Myriartak for hem till Kunnackte.

26 Cap.

Konung Magnuses landgång.

Derefter tillredde Konung Magnus sina skepp och ernade draga öster till Norrige, men satte (en del af) sitt folk till landwärn i Dublin. Han låg med hela flottan wid Uladstir; och woro de segelfärdige. De tyckte sig nu behöfwa strandhugg (slaktboskap); och sände Konung Magnus män till Konung Myriartak med begäran, att han wille skicka dem strandhugg, utsättande en wiß dag, då sändebuden skulle återkomma, om de woro helbregda, nemligen nästa dagen före Bartholomei-meßan;

men meßodagsaftonen woro de ännu icke komne. Sjelfwa helgedagen, när solen rann upp, geck Konung Magnus i land från skeppet med största delen af sin här, och wille söka efter sina män och strandhugget. Det war stilla wäder och solsken; wägen geck öfwer träsk och moras, och woro deröfwer broar af hugget timmer; men på båda sidor wäxte kärrskog. Då de kommo längre fram, låg framför dem en tämligen hög backe, hwarifrån de kunde se widt omkring. De sågo nu ett stort moln af damm framåt landet och talade sins emellan, om det kunde wara Irländarnes här; men somlige sade, att der månde deras män komma med strandhugget. De stadnade derföre på kullen; och sade Eywind Alboge: Herre, hwad menar du om denna färd? man anser dig fara owarsamt fram: du wet att Irländarne äro swekfulle; och war derföre nu betänkt på något råd för ditt folk. Då sade Konungen: låtom oß uppställa oß i slagtordning och wara redo, om swek är å färde. De ställde sig derpå i slagtordning. Konungen och Eywind gingo i spetsen för hären; och hade Konung Magnus hjelm uppå hufwudet samt röd sköld, hwarpå ett gyllene lejon war inlagdt; han war omgjordad med ett swärd, som het Läggbitaren, hwars knapp war af tand och hwars handkafle war omlindad med guld; detta swärd war ganska skarpt. Konungen hade ett spjut i handen och en röd silkesrock öfwer pantsarskjortan, med ett lejon, stickadt af gult silke, både fram och bak. Det sades allmänt, att ingen raskare och dugtigare man blifwit sedd. Eywind hade ock en röd silkesrock, alldeles lik Konungens; han war äfwen en reslig och wacker man, af ganska krigiskt utseende.

27 Cap.

Konung Magnuses fall.

När dammet af de ridande kom närmare, då igenkände de sina män, hwilka medförde strandhugget, som Irländarnes

Konung hade sändt dem; och höll han wäl allt hwad han hade lofwat Konung Magnus. Sedan wände de om till skeppen, wid middagstiden. Men när de kommo ut på kärren, hindrades de af sumparne; då rusade Irländarnes här öfwerallt fram emot dem ur hwarje skogsudde, och började genast striden; men Nordmännen tågade i skilda flockar, hwarföre snart många af dem föllo. Då sade Eywind till Konungen: illa går nu med wårt folk; låtom oß hasteligen fatta ett godt råd. Konungen swarade: blåsen all hären tillsamman under baneret; men det folk, som är hos oß, göre sköldborg, och dragom oß derpå tillbaka öfwer träsken; sedan månde ingen fara wara, då wi komme på slättlandet. Irländarne sköto drisligt, dock föllo de hoptals, och alltid twå för en Nordman. Men när Konungen kom till sista sumpen, war der en ganska swår wäg och blott på få ställen möjligt att komma öfwer; här föllo många Nordmän. Då ropade Konungen på Thorgrim Skinnhufwa, en länshöfding från Upplanden, och bad honom gå öfwer kärret med sitt folk; men wi, fortfor han, skole imedlertid wärja Eder, så att ingen skada må ske Eder: gån sedan till den kulle, som der ligger, och skjuten på fienden, medan wi sätte öfwer sumpen, ty I ären gode skyttar. Men när Thorgrim och hans män kommo öfwer sumpen, kastade de sköldarne på ryggen och lupo ned till skeppen. Då Konungen såg det, sade han: omanneligen skiljes du wid din Konung; och oförståndig war jag, när jag gjorde dig till länshöfding, men landförwiste Sigurd Hund; aldrig hade han så skickat sig. Konung Magnus blef sårad och stungen med ett spjut genom båda låren, ofwanför knäen. Konungen grep då skaftet emellan sina ben, afbröt spjutet och sade: så brytom wi trädstickorne, swenner; gån raskt fram: med mig har det ingen nöd. Litet derefter blef Konung Magnus huggen på halsen med en yxa; och wardt det hans banesår: då flydde alle, som öfrige

woro. Widkunn Jonßon drap genast den man, som gifwit Konungen banesår, och flydde sedan, men hade sjelf tre sår. Han bar till skeppen swärdet Läggbitaren och Konungens baner. Sist flydde Widkunn, Sigurd Raneson och Dag Eilifßon. Med Konung Magnus föllo Eywind Alboge, Ulf Raneson och flere andra förnäma män; många Nordmän föllo, men ännu flere Irländare. Men de Nordmän, som kommo undan, foro genast bort, samma höst. Erling, Erland Jarls son, föll på Irland med Konung Magnus; men det folk, som hade flytt derifrån, kom till Orknöarne. När Sigurd sporde Konung Magnuses, sin faders, död, gaf han sig genast på resan med dem, lemnande efter sig Irländska Konungens dotter; och foro de strax om hösten öster till Norrige med all hären.

28 Cap.

Om Konung Magnus och Widkunn Jonßon.

Konung Magnus war Konung i Norrige tio år; och war under hans tid god frid inomlands, men folket hade stor tunga af leding. Konung Magnus war myцket älskad af sina män, dock syntes han bönderne hård. Det berättas efter honom, att då hans wänner sade, att han ofta for owarsamt fram, när han härjade utomlands, swarade han: en Konung bör söka ära, men icke långt lif. Konung Magnus war nära trettio år gammal, då han föll. Widkunn flydde (såsom redan sagdt är) icke förr, än han dräpit den, som war Konungens baneman; och fördenskuld fattade Konungens söner mycken kärlek till honom.

Saga om Konung Sigurd Jorsalafarare och hans bröder, Konung Östen och Konung Olof.

1 Cap.

Konung Magnuses söner komma till styrelsen.

Efter Konung Magnus Barfots fall togo hans söner, Östen, Sigurd och Olof, Konungadömet i Norrige; och hade Östen norra delen af landet, men Sigurd den södra. Konung Olof war då 4 eller 5 år; och den tredjedel af landet, som honom tillkom, hade båda bröderne under sin förwaltning. Sigurd blef tagen till Konung, då han war 13 eller 14 år gammal, men Östen war ett år äldre. Då Konung Magnuses söner woro tagne till Konungar, kommo ifrån Jorsalahem (Jerusalem) och Micklagård (Constantinopel) de män, som farit med Skopte Ögmundson; och hade de blifwit ganska ryktbare och wißte att berätta mångahanda tidningar. Genom deßa berättelser om owanliga ting feck mycket folk i Norge begär till dylika färder; det sades äfwen, att i Micklagård fingo de Nordmän, som der wille taga krigstjenst, fullt upp med gods. Då bådo de Konungarne, att en af dem, Östen eller Sigurd, skulle fara med och wara höfding öfwer det folk, som gjorde sig redo att draga ur landet. Konungarne samtyckte dertill och beredde denna färd med gemensam kostnad. Till resan gjorde sig färdige många mäktige män, både länshöfdingar och bönder. Men när färden war redo, blef det beslutet, att Sigurd skulle fara, och Östen styra landet å bådas wägnar.

2 Cap.

Om Orknö-Jarlarne.

Ett år eller twå efter Konung Magnus Barfots fall, kom Håkan, Pål Jarls son, westan ifrån Orknöarne. Konungarne

gåfwo honom Jarldöme och wälde öfwer Orknöarne, såsom Jarlarne Pål, hans fader, och Erland, hans farbroder, haft före honom. Håkan for då genast åter till Orknöarne.

3 Cap.

Konung Sigurds färd ur landet.

Fyra år efter Konung Magnuses fall, for Konung Sigurd med sitt folk från Norrige; då hade han 60 skepp. Så säger Thorarin Stuttfelld:

Mångwise Herrskarens
Käcka krigshär,
Sin höfding tillgifwen,
Så talrikt sig samlade,
Att segelprydde, skepp wid skepp,
Ädle Konungens fartyg,
Till antalet sextio,
Bort åt hafwet drogo.

Konung Sigurd seglade om hösten till England; då war Henrik, Wilhelm Bastards son, der Konung; och blef Sigurd hos honom öfwer wintern. Så säger Einar Skuleson:

Höfdingen, trotsande owäder,
Stor här åt wester förde:
Herrskaren till Englands kust
Af Ägers häst (skeppet) blef buren.
Stridglade Fursten lät kölen hwila
Och der öfwer wintern dröjde:
Ingen bättre Konung
Strömfalken (skeppet) bestiger.

4 Cap.

Konung Sigurds färd.

Konung Sigurd höll sedan om wåren wester till Walland

med sina följeslagare, kom framåt hösten till Gallicieland och dröjde der den andra wintern. Så säger Einar Skuleson:

Enwåldskonungen, som största makt
Fått under solens hus (himmelen),
Uti Jacobs land (Gallicien)
Sig nästa winter uppehöll.
Jag hört, att härföraren der
Frägdad Jarls trolöshet
Wedergällde: hastig till sinnes,
Stridsfogeln tidigt han mättade.

Det hände sig, att den Jarl, som rådde öfwer landet, ingeck förlikning med Konung Sigurd; och skulle Jarlen förskaffa Konungen matwaror till köps hela wintern öfwer; men detta fortfor ej längre, än till Jul; då blef det swårt efter föda, ty landet war magert och föga rikt på mat. Då drog Konung Sigurd med stor här till det fasta slott, som Jarlen innehade; men denne flydde undan, emedan han hade litet folk. Konung Sigurd tog der mycken kost och mycket annat byte, lät föra det till sina skepp, gjorde sig sedan resfärdig och for wester utmed Spanien. Då Konung Sigurd sålunda seglade förbi Spanien, tilldrog det sig, att några wikingar, som foro på byte, kommo emot honom med en flotta af Galejor. Konung Sigurd lade till strids med dem. Detta war hans första slagtning emot hedniska män; och wann han af dem 8 Galejor. Så säger Halldor Skwalldre:

Och usle wikingar
Mot mäktige Fursten
I striden drogo;
Herrskaren krigarne fällde.
Hären åtta Galejor
Röjde af; folkets wän,

Den allom hulde,
Byte feck, men månge föllo.

Sedan höll Konung Sigurd till det fasta slott, som het Sintre, och hade der sin andra slagtning. Detta slott låg ock i Spanien och war besatt af hedningar, som derifrån gjorde härjande utfall emot de christne. Konung Sigurd intog slottet, drap allt folket, emedan de icke wille låta christna sig, och tog der stort byte. Så säger Halldor Skwalldre:

Konungens stora bragder,
I Spanien, jag sjunga skall:
Tappert strömdagens (guldets) utdelare
Mot Sintre anfall gjorde.
Med hårda stridsmän
Häftigt herrskaren stred,
När Guds erbudna lag
De nekade att emottaga.

5 Cap.

Lisabon intages.

Derefter höll Konung Sigurd med sin här till Lisabon, en stor stad i Spanien, till hälften christen och till hälften hednisk. Der är gränsskilnaden emellan det christna och hedniska Spanien; och äro alla häraden, som ligga wester om denna stad, hedniske. Der hade Konung Sigurd sitt tredje slag emot hedniske män, och wann seger; han feck äfwen der mycket byte. Så säger Halldor Skwaldre:

Tredje segern du wann,
Tappre Konungason, i söder
Wid den borg, som Lisabon kallas,
Der till lands du lade.

Sedan höll Konung Sigurd med hären wester utmed det hedniska Spanien, lade till den stad, som kallas Alkaße, hade der sin fjerde slagtning emot hedningar, intog borgen och drap så mycket folk, att han gjorde staden öde. De fingo der ganska mycket byte. Så säger Halldor Skwaldre:

Stridseggare, jag hört att du
Der ute, stället Alkaße heter,
För fjerde gången
Skarpan slagtning wann.

Och ytterligare:

Hwad i ödelagd stad
Gjorde hedna qwinnor sorg,
Jag sport: på flykten
Folket måste sig gifwa.

6 Cap.

Slag på Formentera.

Derefter fortsatte Konung Sigurd färden och seglade ut till Nörfasund; men i sundet mötte han en stor mängd wikingar; och lade Konungen till strids emot dem, hade der sitt femte slag emot hedniska män, sedan han seglade från Norrige, och feck seger. Så säger Halldor Skwaldre:

Med Guds bistånd du dristade,
Øster om Nörfasund,
Swärdseggen färga i blod:
Liksfargarn (korpen) till friska såren flög.

Derpå höll Konungen med sin flotta söder utmed Serkland (Africa) och kom till den ö, som kallas Formentera. Der

hade en stor mängd hedniska Blåmän (Morer) tagit sig till boning en bergskula och uppfört en stark stenmur framför kulans öppning. Det war ock så högt upp till muren, att hwar och en, som der uppgå wille, blef tillbakadrifwen med stenar och skott. Blåmännen härjade widt omkring landet och förde allt byte till kulan. Konung Sigurd landsteg på denna ö, begaf sig till kulan, som war i ett berg; och war uppgången till stenmuren brant, men berget sköt fram öfwer muren. Hedningarne wärjde muren och räddes icke för Nordmännens wapen, ty de kunde lätt kasta stenar och spjut ofwanifrån ned på Nordmännen. Deße bödo ej heller till att gå upp, wid sådant förhållande. Då togo hedningarne silkestyg och andra dyrbara saker, buro dem ut på muren, och skakade dem mot Nordmännen, hwarjemte de ropade på deße, eggade dem och förekastade dem deras feghet. Konung Sigurd war då betänkt på något godt råd: han lät taga twå skeppsbåtar, som kallas barkar, och draga dem upp å berget öfwer kulans ingång samt binda starka tåg under slåerna och omkring stammarne. Sedan gingo så många män i båtarne, som der kunde få rum, och läto nedsänka dem med tågen, midtför kulan; sköto de då och kastade stenar, så att hedningarne måste wika tillbaka från muren. Nu geck Konung Sigurd med hären upp å berget intill muren, nedbröt den och kom så in uti kulan; men hedningarne flydde undan bakom den (andra) stenmuren, som geck twärt öfwer kulan. Då lät Konungen bära stora träd in uti kulan samt göra ett stort bål i ingången och tända eld derpå. Men när elden och röken angrep hedningarne, satte somlige till lifwet, andre flydde, andre gingo mot Nordmännens wapen; och blef sålunda en del dräpen och en del uppbränd. Der fingo Nordmännen det största byte, de tagit på denna färd. Så säger Halldor Skwalldre:

Formentera
För fridstörande
Krigarens skeppsstam
I wägen låg;
Der Blåmännens här
Eld och swärd,
Innan den omkom,
Tåla måste.

Och ytterligare:

Striddjerfwe, barkar du lät
Sänka ned för Gygias wäg (berget):
Konungens bragder mot Serkerne
Frägdade blifwit.
Men till folkrika kulan
I fjället du steg med din här,
Kamplystne hjelte,
Tapper i Gönduls dånande Ting.

Widare säger Thorarin Stuttfeld:

Fursten, erfaren i krig,
Befallde att draga
Twenne blåswarta fartyg
Upp å berget.
Då starka båtar,
Fyllde med folk,
I rep sänktes ned
Framför hålans dörr.

7 Cap.
Slag wid Iwica och Minorca.

Sedan for Konung Sigurd widare, kom till den ö, som

kallas Iwica, höll der sin sjunde slagtning och feck seger. Så säger Halldor Skwalldre:

Widtfrägdad, nordhjulets (sköldens) teknare
Med flottan till Iwica kom:
Lysten war modige herrskaren
Friden att bryta.

Derefter kom Konung Sigurd till den ö, som heter Minorca, hade der åttonde slagtningen och wann seger. Så säger Halldor Skwalldre:

Åttonde swärdsstormen
Sedan han wäckte;
Konungens här på gröna Minorca
Åt Oden fiender fällde.

8 Cap.

Jarlen Rodger får Konungs namn.

Konung Sigurd kom om wåren till Sikilö (Sicilien) och dröjde der länge. Der war då Rodger Hertig; han mottog Konungen wäl och böd honom till gästabud. Konung Sigurd kom dit, och mycket folk med honom. Der undfägnades de på det utsöktaste sätt; och hwarje dag, under gästabudet, stod Hertig Rodger och tjente wid Konung Sigurds bord. Den sjunde gästabudsdagen, då man kommit till bords och twått sina händer, tog Konung Sigurd Hertigen wid handen, ledde honom upp i högsätet och gaf honom Konungs namn, samt den rättighet, att Sikilös rike alltid skulle styras af en Konung; men tillförene hade Jarlar och Hertigar förestått detta rike.

9 Cap.

Om Konung Rodger.

Det är skrifwet i Krönikorne, att Rodger lät först kalla sig Konung öfwer Sicilien år 1102 efter Christi födelse, då han förut låtit sig nöja med Jarls namn allena öfwer Sicilien, ehuru han tillika war Hertig öfwer Calabrien och Apulien; och kallades han Rodger den Rike, emedan han derefter gjorde Konungen i Tunet eller Tunis i Africa sig skattskyldig, hwarföre han lät utgrafwa deßa ord på sitt swärd: Apulus et Calaber, Siculus mihi servit et Afer (under mitt wälde lyda Apulien, Calabrien, Sicilien och Africa). Konung Rodger på Sikilö war en ganska mäktig Konung: han intog hela Apulien och lade det under sig, äfwensom många stora öar i Greklands haf; och wardt han (såsom redan sagdt är) kallad Rodger den Rike. Hans son war Wilhelm, Konung på Sikilö, hwilken länge hade stor ofred med Kejsaren i Micklagård. Konung Wilhelm hade tre döttrar, men ingen son. Ena dottern gifte han med Kejsar Henrik, Kejsar Fredriks son; deras son war Fredrik, hwilken för kort tid sedan war Romersk Kejsare. Wilhelms andra dotter feck Hertigen af Cypern till ägta: den tredje war gift med Margrit Öfwerkorsar (Sjöröfwarehöfding): Kejsar Henrik drap dem båda. Rodger den Rikes, Konungens af Sikilö dotter feck Kejsar Manuel i Micklagård till ägta; deras son war Kejsar Kyrialax (Alexius).

10 Cap.

Konung Sigurds Jorsalafärd (resa till Jerusalem).

Om sommaren seglade Konung Sigurd öfwer Greklands haf till Jorsalaland (Judiska landet). Han lade till wid Akers-

borg, lemnade der efter sig skeppen och for dädan landwägen upp till Jorsalaborg (Jerusalem). När Balduin, Jorsala-Konungen, sporde, att Konung Sigurd begaf sig till staden, lät han taga kostbart kläde och breda ut på wägen, och det allt dyrbarare ju närmare man kom staden. Sedan sade Konung Balduin: J weten, att en ryktbar Konung nordanifrån kommer för att besöka oß; många stora bragder och förträffliga gerningar berättas om honom; och skole wi wäl emottaga honom; men af det, wi nu göre, månde wi märka hans storhet och makt: rider han rätt fram till staden och föga aktar denna tillredelse, då anser jag honom hafwa nog slikt i sitt land; men om han rider af rätta wägen, wärderar jag mindre hans Konungsliga höghet. Konung Sigurd red nu till staden med mycken ståt; då han såg hurulunda föranstaltadt war, red han rätt fram på klädet och böd sina män göra på samma sätt. Konung Balduin emottog Konung Sigurd öfwermåttan wäl och red med honom ut till Jordans flod och sedan åter till Jorsalaborg. Så säger Einar Skuleson:

Konungen på Greklands haf
Sjökylda kölen swäfwa lät:
Mot Allherrskarens prakt
För enkelt är skaldens lof.
Då wid stora Akersborg
Guldets förödare kastade ankar,
Allt folket med Fursten
En glad morgon fick

Och widare qwad han:

Jag förtäljer, hur stridglade Konungen
Jorsala bygder for att besöka:
Större Furste ingen känner

Under windarnes wida sol (himmelen).
Och höckfäste(hand)-ljusets (guldets) hatare,
Den hurtige, sig twådde
Uti Jordans rena watten:
Godt war detta råd.

Konung Sigurd dröjde länge i Jorsala-land, om hösten, och inpå wintern.

11 Cap.

Sätt intages.

Konung Balduin gjorde ett skönt gästabud för Konung Sigurd och en mängd af hans folk. Då gaf Konung Balduin Konung Sigurd många helgedomar: en spån blef tagen af det heliga korset, med Konung Balduins och Patriarchens samtycke; och swuro de båda öfwer helgedom, att detta träd war af det heliga kors, hwarpå Gud sjelf blef pinad. Sedan gafs denna helgedom åt Konung Sigurd, emot det att han och tolf män med honom först swuro: att han af all sin makt skulle främja Christendomen och införa ÄrkeBiskopsstol i Norrige, om han förmådde; att korset skulle wara der, som Konung Olof den Helige hwilade; samt att Konung Sigurd skulle påbjuda och sjelf utgöra tionde. Konung Sigurd for sedan tillbaka till sina skepp wid Akersborg; och då utrustade Konung Balduin sin här, för att draga till Syrien, till den stad, som heter Sätt och hwilken några mena hafwa warit Sidon i Syrien. Denna stad war hednisk; och wille han winna den från hedningarne och lägga den under de Christne. På denna färd begaf sig ock Konung Sigurd, med allt sitt folk och 60 skepp; och när Konungarne en liten tid legat för staden, uppgåfwo hedningarne den; och togo Konungarne sålunda staden och mycket gods; men hären feck det

öfriga bytet. Konung Sigurd gaf Konung Balduin sin del af staden. Så säger Halldor Skwalldre:

Hedniskt borg du intog med makt,
Sårhundens födare,
Och frikostigt den bortskänkte:
Hwarje slag med ära hölls.

Einar Skuleson säger ock härom:

Jag hört, att Dala-Drotten (Norriges Konung)
Sätt eröfrade: man det omtalt har.
Stridsslungor i Walkyrians storm
Började hårda stötar att gifwa.
Han, som stridsfogelns näbb färgar,
Med styrka nedbröt swigtande fästet:
Glänsande swärden höljdes af blod,
Men tappre Konungen gladdes åt segren.

Derefter begaf sig Konung Sigurd till sina skepp och gjorde sig redo att lemna Jorsala-land. De seglade norrut till ön Cypern; och dröjde Konung Sigurd der någon tid, for sedan till Grekland, lade till med alla sina skepp wid Engelsnäs, låg der en half månad och hade hwar dag god wind för att segla norr öfwer hafwet. Men Konungen wille afbida sidowind, på det seglen måtte stå långs efter skeppen, ty alla hans segel woro belagda med silke; och emedan hwarken det manskap, som war i framstammen, eller det, som war i bakstammen, wille se den afwiga sidan af seglen, önskade de afbida dylik wind.

12 Cap.

Konung Sigurds färd till Micklagård.

Då Konung Sigurd seglade in till Micklagård, for han nära landet. Der äro öfwerallt utmed stranden städer, fästnin-

gar och gårdar, så tätt, att den ena widtager der den andra slutar. Man såg från landet alla seglen i bugt; och war ingen öppning emellan dem, utan liknade de en gärdesgård; allt folk, som kunde se Konungens segel, war utgånget. Kejsar Kyrialax hade ock sport Konung Sigurds färd; och lät han öppna den stadsport i Micklagård, som Gullwarte heter, och genom hwilken Kejsaren inrider, då han länge warit borta i härfärd och wunnit god seger. Han lät ock då utbreda silkestyg på alla stadens gator från Gullwarte till Laktiarna: så heter Kejsarens präktigaste slott. Konung Sigurd sade till sina män, att de med stolthet skulle rida in uti staden och föga akta på allt owanligt, de fingo se; och gjorde de så. Kejsaren lät sångare och strängaspelare gå dem till mötes: med sådan ära redo Konung Sigurd och hans män in uti Micklagård. Det säges, att Konung Sigurd lät sko sin häst med guld, förrän han red in uti staden, och lät så laga, att en af hästskorne skulle affalla på gatan; och borde ingen bland hans män se derpå. Då Konung Sigurd kom till Kejsarens yppersta palats, war allt der wäl tillredt. När Konung Sigurds män hade satt sig ned och woro färdige att dricka, kommo sändebud från Kejsaren in uti salen, buro mellan sig guld och silfwer i stora pungar och sade att Kejsaren sände Konung Sigurd detta; men Konungen såg icke på penningarne, utan bad sina män dela dem sig emellan. Sändebuden gingo bort och sade Kejsaren allt; han swarade: denna Konung månde wara ganska stor och mäktig, då han icke aktar slika ting, eller gifwer goda ord derföre; och bad Kejsaren dem ytterligare inbära stora kistor, fulla med guld. De komma åter inför Konung Sigurd och säga honom, att deßa gåfwor och föräringar äro honom sände från Kejsaren. Konung Sigurd sade: detta är en stor och skön skatt; skiften den eder emellan, mine män. Sändebuden återwände och

sade Kejsaren hwad som förefallit. Han swarade: med denna Konung förhåller det sig antingen så, att han är öfwer alla Konungar i makt och rikedom, eller är han icke så klok, som en Konung höfwes; gån nu tredje gången dit och bringen honom det dyrbaraste purpur och deßa kistor, rågade med guld; och lade Kejsaren ofwanpå dem twå guldringar. Nu gingo sändemännen å nyo inför Konungen och sade, att Kejsaren sände denna stora skatt till Konung Sigurd. Konungen stod då upp, tog ringarne och satte dem på handen. Sedan höll han ett prydeligt tal på Grekiska, tackade Kejsaren med sagra ord för all ära och allt ädelmod, som han bewist honom, och skiftade derefter denna skatt emellan sina män, med mycken wärdighet. Konung Sigurd dröjde der någon tid. Kejsaren sände ytterligare män till honom och lät spörja, antingen han wille emottaga sex skeppund rödt guld af Kejsaren, eller wille att denne skulle låta tillställa ett sådant skådespel, som han war wan att låta uppföra på Padreim (Hippodromen). Konung Sigurd walde skådespelet; men sändebuden sade, att detta spel ej kostade Kejsaren mindre, än det erbudna guldet. Då lät Kejsaren tillreda skådespelet; och war detta spel sådant, som det plägade wara. Allt geck denna dag bättre för Kejsaren, än för Drottningen; ty Drottningen tillhör alltid hälften af skådespelet; och täfla deras män i alla spelen. Grekerne säga, att när Kejsaren winner flere lekar, än hans Drottning, då får han seger, om han drager i härfärd. Det säga de, som hafwa warit i Micklagård, att Padreim är sålunda bygd, att en hög mur går omkring en slätt, lik en rund, ingärdad plats; och löper utmed muren en jordwall, hwarå folket sitter, när spelet uppföres på den inneslutna platsen. Der äro afbildade margfaldiga fordna händelser från Asarnes, Wolsungarnes och Gjukungarnes tid. Allt detta är gjutet af koppar och malm, med så stor konst, att bilderne tyckas

lefwa och synas blanda sig uti spelen. Sjelfwa skådespelet är så konstigt inrättadt, att det synes som menniskor redo genom luften; och brukas derwid skotteld, samt allt slags harpolek och spelredskap.

13 Cap.

Konung Sigurd håller gästabud för Kejsaren af Micklagård.

Det säges, att Konung Sigurd en dag skulle gifwa Kejsaren gästabud; och bad han sina män rundeligen anskaffa allt, som kunde erfordras till detta gästabud. Då nu allt war redo, som en mäktig man anstod att bjuda höga Herrar, bad Konung Sigurd sina män gå ut på den gata i staden, der wed köptes, sägande, att de behöfde mycket deraf. De swarade, att Konungen icke borde frukta, det wed skulle tryta, ty hwar dag fördes många laß till staden; men när de sedan behöfde bränsle, war all weden borta; och sade de det för Konungen. Han swarade: gån och sen till, om I kunnen få köpa walnötter; icke månde wi sämre kunna elda med dem. De gingo åstad och fingo så mycket de wille. Derpå kom Kejsaren, med sina höfdingar och sitt hof, och satte sig till bords; war der margfaldig ståt, och undfägnade Konung Sigurd dem präktigt och på det utsöktaste sätt. Då Kejsaren och Drottningen funno, att intet fattades, sände hon män, för att utröna hwarmed man eldade. De kommo till ett hus och sågo, att det war fullt af walnötter, gingo sedan och sade det för Drottningen. Hon swarade: wißerligen är denne Konung storsinnt och sparar ej något för sin ära; ingen wed brinner bättre, än denna. Hon hade gjort detta, för att utröna, hwad råd Konung Sigurd skulle finna, om hon lät taga från honom all wed till eldning.

14 Cap.
Konung Sigurd Jorsalafarares hemfärd.

Derefter gjorde Konung Sigurd sig redo till hemfärd; han gaf Kejsaren alla sina skepp, och blefwo de dyrbara hufwud, som prydde Konungens skepp, satte uppå Peters-kyrkan, der de sedan warit att se. Kejsar Kyrialax skänkte Konung Sigurd många hästar, gaf honom ledsagare genom hela sitt rike och förskaffade honom öfwerallt mat och drick till köps. For så Konung Sigurd bort från Micklagärd; men många Nordmän blefwo der qwar och togo sold. Konung Sigurd drog först utmed gränsen af Bulgarien och sedan genom Ungern, Pannonien, Swaben och Bäjern. I Swaben träffade han Romerska Kejsaren Lotharius, som mottog honom ganska wäl, lemnade honom ledsagare genom hela sitt rike och lät förse honom med allt hwad de behöfde köpa. När Konung Sigurd kom till Sleswig i Danmark, gjorde Eilif Jarl ett präktigt gästabud för honom; det war omkring midsommarstiden. I Hedeby råkade han Nicolaus Danakonung; och mottog denne honom öfwermåttan wäl, gaf honom ett stort gästabud, följde sjelf med till norra delen af Jutland och skänkte Konung Sigurd ett skepp med allt tillbehör. For då Konungen hem till Norrige; och undfeck man honom wäl, när han kom i sitt rike. Det war en allmän sägen, att ingen ärorikare färd blifwit gjord från Norrige, än den Konung Sigurd företagit; han war då tjugo år gammal och hade anwändt tre år på resan. Konung Olof, hans broder, war nu tolf år.

15 Cap.
Om Konung Östens företag.

Konung Östen hade mycket gjort i landet, som nyttigt war, medan Konung Sigurd war på färden. Han lät i Bergen

uppföra det stora slottet, då för tiden den största och berömdaste byggnad i Norrige; han anlade munkekloster på Nordnäs wid Bergen och anslog dertill stora inkomster; han lät på samma ställe bygga Mikaelskyrkan, den skönaste stenkyrka; han lät ock der i Konungsgården uppföra Apostlakyrkan och bygga ett stort slott, det ypperstä trädhus i Norrige; han lät widare på Agdenäs, som förut låg öde, uppbygga en kyrka, ett bolwerk och en hamn; han lät i Nidaros, uti Konungsgården, uppföra Nicolaskyrkan; och war detta hus ganska mycket prydt med bildhuggeri och annat konstarbete; han lät ock bygga en kyrka norr i Wåge på Halogaland och lade derunder gods och ränta.

16 Cap.

Om Konung Østen.

Konung Østen sände bud till de wisaste och mäktigaste män i Jemtland, böd dem till sig, emottog mycket wäl alla som kommo, gaf dem, wid hemresan, gåfwor och lockade dem sålunda att blifwa sina wänner. Och sedan många af dem blifwit wane att fara till honom och emottaga hans skänker, hwilka han äfwen sände till åtskilliga, som icke sjelfwe kommo, wann han snart fullkomlig wänskap af alla de mäktigaste män i landet. Derpå talade han med dem och sade, att Jemtländingarne gjort illa deri, att de uppsagt Norriges Konung lydnad och skatt. Han började dermed, att Jemtarne underkastat sig Konung Håkan Adalstens-fostres wälde och sedan länge hört under Norriges Konungar; och tillade han, huru mycken fördel de kunde hafwa af Norrige, och huru beswärligt det war för dem, att anlita Swea Konung i allt hwad de tarfwade. Genom detta sitt tal uträttade han så mycket, att Jemtarne sjelfwe erbödo sig att blifwa hans undersåter, och sade det wara deras gagn

och bästa; wardt sålunda den öfwerenskommelse gjord, att de gåfwo hela landet under Konung Östens wälde. De mäktigaste uppgjorde först denna sak, och läto sedan allt folket swärja trohetsed. Derefter foro de till Konung Östen och tillswuro honom landet; och hafwer sedan länge förblifwit derwid. Konung Östen wann Jemtland genom klokhet, men ej genom anfall, såsom några af hans förfäder.

17 Cap.

Om Konung Östens egenskaper.

Konung Östen war den dägligaste man till utseendet, blåögd och något storögd, med blekgult och krusigt hår, icke särdeles lång, utan medelmåttig till wäxten, ganska klok, wäl förfaren i alla lagar och häfder, stor kännare af menniskor, rådsnäll och ordwis, ganska frikostig, glad och höflig i sitt umgänge, samt omtyckt och älskad af hela allmogen. Han hade till ägta Ingeborg, dotter af Guttorm, Steige-Thorers son; deras dotter war Maria, hwilken sedan blef gift med Gudbrand Skafhögßon. Konung Östen hade i många delar förbättrat landets rättsskick, och höll sig noga wid lagarne; han förskaffade sig kännedom om all lag i Norrige och war deßutom en ganska wis man. Af följande händelse kan man någorlunda märka, hwilken förträfflig man Konung Östen war, huru huld emot sina wänner och huru omtänksam att efterforska hwad som lände dem till bekymmer. Hos honom wistades en Isländsk man, som het Iwar Ingemundßon och war wis, ättstor och skald; Konungen älskade honom mycket, såsom denna händelse utwisar. Iwar blef sorgsen; och när Konungen märkte det, kallade han honom till samtal med sig och sporde, hwarföre han wore så oglad, sägande: förr när du wistades hos oß, hade wi mycken glädje af ditt tal; är

du nu mißnöjd med oß? Iwar swarade, att icke så wore. Konungen sade: icke spörjer jag härom derföre, att jag ej wet det du är för klok, att tro mig hafwa felat emot dig: säg mig hwad som fattas dig. Han swarade: det är sådant, Herre, att jag icke kan säga det. Då sade Konungen: jag månde således gißa; äro här någre män, som du icke kan lida? Iwar nekade dertill. Konungen fortfor: tycker du dig blifwa mindre ärad af mig, än du wille? Han sade, att ej heller så wore. Konungen yttrade widare: hafwer du sett något, som gått dig så till sinnes, att det oroar dig? Äfwen detta nekade han. Konungen frågade då: lyster dig att fara annorstädes, eller till andra höfdingar? Iwar swarade, att så icke förhölle sig. Ytterligare sade Konungen: nu blir det mig swårt att gißa; äro några qwinnor här eller i andra länder, till hwilka du hafwer begär? Han swarade, att så wore. Konungen fortfor: war icke hugsjuk derföre; res till Island så snart wåren kommer; och skall jag gifwa dig gods och stor ära samt bref och insegel till de män, som råda i denna sak: icke tror jag någon wara, som ej gifwer efter för mina ord eller hotelser. Iwar swarade: wärre är det, Herre; ty min broder har denna qwinna till ägta. Konungen sade: så låt det fara; jag wet ett godt råd derföre: efter Jul reser jag i gästning, och far du med mig: du skall då få se många behagliga qwinnor: och derest de icke äro af konunga-börd, skall jag gifwa dig en af dem till ägta. Iwar swarade: ännu wärre är det, Herre; ty så ofta jag ser fagra och ädla qwinnor, kommer mig den omtalta i sinnet; och blir då min bedröfwelse desto större. Konungen sade: jag skall då gifwa dig någon förläning och egendom till ditt nöje. Han swarade: dertill har jag ingen lust. Ytterligare sade Konungen: så will jag gifwa dig gods och penningar; och far sedan till det land, du finner för godt. Han sade sig ej wilja det. Konungen fortfor: swårt blir mig

nu att påfinna något; jag har försökt nästan allt, som är i min förmåga; men ett återstår likwäl ännu, ehuru af föga wärde mot hwad jag erbudit dig: kom till mig hwar dag, då bordet är borttaget; om jag icke förehafwer saker af större wigt, skall jag tala med dig om denna qwinna allt som kommer mig i sinnet; och will jag gifwa mig god tid dertill: det händer stundom, att sorgen blir lättare, när man talar derom; och skall du deßutom aldrig gå bort ifrån mig, utan att hafwa fått någon skänk. Iwar swarade nu: detta will jag, Herre; hafwen tack för eder efterfrågan. Sedan gjorde de så beständigt: när Konungen icke förehade wigtiga saker, talade han med Iwar; lättades sålunda dennes sorg, och han blef åter glad.

18 Cap.

Om Konung Sigurd.

Konung Sigurd war reslig och stark, brunhårig, manlig, icke wacker, men wäl wäxt, snordig, som oftast föga blid, dock wänkär och trofast, ej särdeles wältalig, men höfwisk och ädel i åtbörder och uppförande. Konung Sigurd war myndig och sträng, och höll lagen wäl wid makt; han war gifmild samt en mäktig och berömlig Konung. Hans broder, Konung Olof, war lång och smal, wacker till utseendet, gladlynt, nedlåten och wänsäll. Då deßa bröder, Östen, Sigurd och Olof, alla tre woro Konungar i Norrige, afskaffade de många pålagor, hwilka Danskarne lagt på folket, när Swen Alfifeson rådde öfwer Norrige; och blefwo de derföre ganska afhållne af både höga och låga.

19 Cap.

Konung Sigurd Jorsalafarares dröm.

Konung Sigurd wardt en gång mycket sorgbunden, så att han föga talade med någon; han satt ock ganska kort tid wid

dryckesbordet. Detta gjorde hans rådgifware, männer och hofmän ondt; och bådo de Konung Östen söka någon utwäg att få weta orsaken, hwarföre man icke erhöll slut uti de mål, som framlades för Konung Sigurd. Konung Östen swarade: swårt är, att fråga Konungen efter slikt; dock, på många mäns begäran, lofwade han att göra det. En gång, då de båda woro tillsamman, tilltalade Konung Östen sin broder och sporde, hwaraf hans bedröfwelse komme, sägande: det wäcker nu många mäns bekymmer, att I, Herre, ären så oglad; och wille wi gerna weta orsaken dertill; hafwen I sport någon tidning, som är af stor wigt? Konung Sigurd swarade, att icke så wore. Wiljen I då resa ur landet, broder, fortfor Östen, och föröka edert rike, såsom wår fader? Sigurd nekade dertill. Äro någre män här i landet, som ådragit sig din wrede? frågade Östen widare. Äfwen detta nekade Sigurd. Så will jag då weta, yttrade Östen, om I hafwen drömt något, som wäckt oro hos Eder. Konungen sade, att så wore. Säg mig då drömmen, broder, tillade han. Konung Sigurd swarade: icke må jag säga dig den, om du ej förklarar mig deß sanna betydelse; men lätteligen skall jag kunna märka, om du tyder den rätt, eller icke. Konung Östen sade: det är ganska swårt i båda fallen, Herre, antingen att ådraga mig din wrede, som lärer följa på en origtig tydning, eller folkets tadel, om jag ej gör något härwid; dock will jag heldre wälja, att lita på eder miskundsamhet, i händelse min förklaring ej skulle täckas Eder. Konung Sigurd swarade: min dröm war, att det syntes mig som wi tre bröder alla suto på en stol utanför Christ-kyrkan norr i Trondhem, och att den helige Konung Olof, wår frände, geck ut ur kyrkan, klädd i konungslig skrud, skinande och herrlig; hans ansigte war ganska skönt och mildt. Han geck till Konung Olof, wår broder, tog honom wid handen, talade wänligen med honom

och sade: kom du med mig, frände. Olof syntes mig stå upp och följa honom in i kyrkan. Litet derefter kom den helige Konung Olof ut ur kyrkan, men icke så blid och herrlig, som förut; och geck han nu till dig, broder, sade dig att du skulle följa honom, tog dig med sig och geck in i kyrkan. Då tänkte jag och wäntade, att han också skulle komma ut till mig; men det skedde icke; derföre blef jag bedröfwad: en stor rädsla och wanmakt kom öfwer mig, och wardt jag alldeles maktlös. I detsamma waknade jag. Konung Östen sade: Herre, så tyder jag denna dröm, att stolen betecknar wårt rike; men emedan Konung Olof syntes dig komma emot wår broder Olof med blid uppsyn, månde han lefwa kortast af oß och hafwa godt att wänta (i andra lifwet); ty han är wänsäll och ung, har ej pröfwat många skiften, och lärer den helige Konung Olof hjelpa honom. Och emedan han syntes komma emot mig, ehuru ej med lika stor mildhet, månde jag lefwa några år längre, men icke blifwa gammal; och hoppas jag, att hans beskydd skall hwila öfwer mig; men att han icke geck mig till mötes med samma herrlighet, som wår broder Olof, tror jag komma deraf, att jag mera syndat och brutit mot budorden. Att hans ankomst till dig fördröjdes, det anser jag icke utmärka ditt öde efter detta, utan snarare ett långt lif; men hända kan, att dig möter någon swår motgång, efter du tyckte mörker och förskräckelse komma öfwer dig; jag tror imedlertid, att du blir äldst af oß och längst råder öfwer detta rike. Då sade Konung Sigurd: god och wis är denna tydning, och rimligast är, att så händer. Sedan började Konungen att åter blifwa gladlynt.

20 Cap.

Konung Sigurds giftermål.

Konung Sigurd feck till ägta Malmfrid, Konung Harald Waldemarssons dotter, östan från Holmgård; Waldemar war son af Jarisleif den Gamle och Ingegerd, Swea-Konungen Olof Swenskes dotter. Konung Harald Waldemarßons moder war Drottning Gyda den Gamla, dotter af Engelske Konungen Harald Godwinßon. Drottning Malmfrids moder war Drottning Kristin, dotter af Sweakonungen Inge Stenkilßon. Harald Waldemarßons andra dotter, Malmfrids syster, war Ingeborg, som blef gift med Knut Låward, son af Erik Gode Danakonung, hwilken åter war Konung Swen Ulfßons son. Knuts och Ingeborgs barn woro Waldemar Danakonung, som tog Konungadömet i Danmark efter Swen Erikßon, Margret, Kristin och Katrin. Margret hade till ägta Stig Hwitelåder; deras dotter war Kristin, gift med Carl Swerkerßon Sweakonung; deras son war Swerker, Konung Jons fader. Konung Sigurds och Malmfrids dotter war Kristin, som hade till ägta Erling Jarl Skacke.

21 Cap.

Här börjar berättelsen om rättegångarne.

Sigurd Hraneson, Konungens swåger, föll i Konung Sigurds owänskap. Han war gift med Skialdwor, Konung Magnus Barfots syster på möderneт. Sigurd Hraneson hade haft Finnfärd å Konungens wägnar, för deras swågerskaps skuld och långa wänskap, samt de goda tjenster, Sigurd giort Konungen; och war han den ypperligaste och wänsällaste,

man. Men det hände, såsom ofta sker, att mera elake och afundsjuke, än sannfärdige män, baktalade honom inför Konungen och hwiskade denne i örat, att Sigurd tillegnade sig mer af Finnskatten, än han borde. De talade så länge derom, att Konung Sigurd slutligen fattade fiendskap och wrede emot Sigurd och sände efter honom. När han kom till Konungen, beskyllde denne honom för nyßnämnde brott, sägande: jag wäntade icke, att du skulle så löna mig för de stora förläningar och all den ära, jag gifwit dig, att du månde tillegna dig Konungens egendom och taga större del deraf, än dig war lofgifwet. Sigurd Hraneson swarade: icke är det sannt, som man sagt Eder härom; jag tager så stor del af skatten, som I hafwen tillåtit mig. Konung Sigurd fortfor: icke slipper du med denna undskyllan; och skall målet allwarligare företagas, innan det kommer till slut. Sedan skildes de åt. Litet derefter anklagade Konung Sigurd, efter sina wänners inrådan, Sigurd Hraneson för denna sak, på ett möte i Bergen, och wille göra honom landsflyktig. Emedan det war kommet derhän, och så mycken fara war för handen, for Sigurd Hraneson till Konung Östen och sade honom, med hwad häftighet Konung Sigurd dref denna sak emot honom, samt bad om Konungens bistånd. Konung Östen swarade: det är en swår sak, hwarom du beder, nemligen att motsäga sin broder; stor skilnad är likwäl emellan att lemna bistånd och råd, och att sielf förswara saken: den widkommer för öfrigt oß bröder, Sigurd och mig, lika mycket; men för din nöd och wår swågerskaps skuld, will jag dock tala några ord för dig. Kort derefter träffade Östen Konung Sigurd och bad honom hafwa förskoning med mannen, påminde honom den skyldskap som war dem emellan, att Sigurd Hraneson hade till ägta Skialdwor, deras fader-

syster, sade att Sigurd wille godtgöra hwad Konungen lade honom till last, ehuru han icke ansåg sig skyldig, och bad Konungen erindra sig deras långwariga wänskap. Konung Sigurd sade det tillhöra en ordentlig styrelse, att straffa slika förbrytelser. Då swarade Konung Østen: om du, broder, will följa lagen och straffa sådant efter landsrätt, då tror jag rättwisast wara, att Sigurd Hraneson får begagna sig af sina wittnen; och bör detta mål afdömas å Ting, men icke på ett (Stads)möte, ty saken hörer under Landslagen och icke under Bjarköa-rätten (Stadslagen). Konung Sigurd swarade: må wara, att saken hörer dit, som du säger, Konung Østen; och om mitt förfarande warit lagstridigt, så skole wi utföra målet å Ting. Sedan åtskildes Konungarne, föga nöjde med hwarannan. Konung Sigurd stämde detta mål till Arnarnäs Ting och ernade der drifwa detsamma. Konung Østen kom ock dit och besökte Tinget. När saken kom före, trädde Konung Østen närmare, innan dom blef fälld öfwer Sigurd Hraneson. Då bad Konung Sigurd Lagmännen fälla domen; men Konung Østen talade sålunda: jag twiflar icke, det här äro så wise och i Norrsk lag kunnige män, att de weta, det en länshöfding icke kan dömas landsflyktig å detta Ting; och förklarade han, i nämnde mål, lagen sålunda, att alle tyckte honom säga sanning. Då sade Konung Sigurd: med mycken ifwer åtager du dig denna sak, Konung Østen; och hända kan, att hon skall kosta mera möda, innan hon bringas slut, än wi förmodat; men icke må jag derföre mindre fullfölja henne: gerna will jag nu, att han dömes saker i sin födelseort. Konung Østen swarade: få ting månde sakna framgång, om I wiljen befordra dem; och kan man icke annat förmoda, sedan I utfört så många och stora saker; det är troligt, att en-

dast få och obetydlige män här skola motstå Eder. Sålunda åtskildes de, utan att något blef gjordt wid saken. Sedan stämde Konung Sigurd Gule-Ting, begaf sig sielf dit och tog med sig många ypperlige höfdingar. Dit kom ock Konung Östen med sitt följe; och höllos nu, om denna sak, många möten och sammankomster af wisa män; och blef målet ransakadt inför Lagmännen. Konung Östen anförde då, att alle de, som här anklagades, woro från Froste-Tingslaget, och att gerningen blifwit begången på Halogaland. Dermed slutades Tinget, utan att något blef widgjordt; och afbröt han sålunda rättegången. Konungarne åtskildes derpå och woro ganska wrede. For så Konung Östen norr till Trondhem. Konung Sigurd stämde till sig alla länshöfdingar och deras huskarlar, och uppbådade ur hwarje Fylke sunnan i landet en stor mängd bönder. En talrik här samlade sig till honom; och seglade han med allt folket landet utefter norrät, ända till Halogaland och wille då, utan förskoning, göra Sigurd Hraneson landsflyktig i den ort, der denne hade sina fränder. Han kallade åfwen till sig Haleyerne och Naumdalens inwånare och stämde Ting i Hrafnista. Konung Östen drog från kystaden med mycket folk och begaf sig till Tinget; han åtog sig då, med handslag, att utföra och förswara Sigurd Hranesons sak. På detta Ting framförde Konungarne hwar sin talan. Konung Östen frågade då Lagmännen, på hwilket ställe i Norrige lagen stadgade, att bönderne ägde rätt till afdömande af twister Konungar emellan, då den ene förde talan emot den andre. Jag kan, fortfor han, med wittnen styrka, att Sigurd lemnat saken i mina händer: nu har Konung Sigurd med mig att göra, men icke med Sigurd Hraneson. Lagmännen sade, att Konungatwister borde afgöras på Eyra-Ting i Ridaros. Konung Östen swarade: det tänkte

jag, att så skulle wara: dit månde saken förwisas; och sade han sig der wilja låta rått dom fällas i Sigurd Hranesons sak. Då yttrade Konung Sigurd: ju större möda och beswår du wållar mig i detta mål, med desto större ihårdighet skall jag fullfölja det; och åtskildes Konungarne sålunda. Derefter begåfwo de sig båda söder till köpstaden; der wardt stämdt åtta Fylkens Ting. Konung Østen war då i staden och hade ganska mycket folk; men Konung Sigurd låg på sina skepp. När man geck till Tings, sattes å ymse sidor frid och säkerhet. När allt folket anländt, uppstod Bergthor Bock, Swen Bryggefots son, och wittnade, att Sigurd Hraneson slagit under sig en del af Finnskatten. Då stod Konung Østen upp och swarade: antagom, att det wore sannt, som du nu säger, fastån jag ej med wißhet wet huru trowärdigt ditt wittnesbörd är; men om ock sanningen deraf kunde bewisas, så hafwer denna sak warit hänwist från tre Lagting och deßutom från ett Stadsmöte; och fordrar jag nu, att lagrättsmännen frikänna Sigurd efter lagen. Det skedde ock genast. Då sade Konung Sigurd: jag ser, Konung Østen, att du brukat lagkrokar; men deri är jag okunnig. Nu återstår likwäl ett medel att söka rätt, hwari jag torde wara mera erfaren än du, och deraf will jag betjena mig. Sedan drog han bort till sina skepp, lät nedtaga tältningen, lade med hela hären till wid Holmen, höll der Ting och sade folket, att de bittida morgonen derpå skulle lägga in till Ilewall, der gå i land och strida med Konung Østen. Men om qwällen, då Konung Sigurd satt till bords på sitt skepp och åt, wißte han intet af, förr än en man föll ned på golfwet i förrummet och tog honom om fötterne. Det war Sigurd Hraneson, och bad han då Konung Sigurd göra med honom efter behag, sägande, att han ej wille, det

någon twedrägt, för hans skuld, skulle uppkomma emellan båda bröderne. Då gingo fram Biskop Magnus, Drottning Malmfrid och månge höfdingar, och bådo om frid och tillgift för Sigurd Hraneson: på deras bön upplyste Konung Sigurd honom, emottog hans försäkran, lät honom sitta bland sine män och hade honom med sig söder i landet. Om hösten gaf Konungen Sigurd Hraneson lof att resa hem norr till sina gods, gjorde honom till sin Befallningsman och war sedan alltid hans wän. Från denna tid war aldrig rätt godt förstånd emellan bröderne, utan upphörde deras wänsämja och tillgifwenhet för hwarannan.

22 Cap.

Om Konung Olofs död.

Då deßa bröder styrt riket på 13:de året, feck Konung Olof Magnußon en sjukdom, som förde honom till döden; och är han jordad i Nidaros uti Christ-kyrkan: han sörjdes ganska mycket af många. Konung Olofs moder war Sigrid, Saxes i Wik dotter och syster till Kåre Austrad, som kallades Konungens fosterfader och war en mäktig och wänsäll man. Saxes i Wik andra dotter war Thora; hon födde en son, som het Sigurd Slembe-Diäkne och sedan kallade sig Konung Magnus Barfots son. Kåre, Konungens fosterfader, hade till ägta Borghild, Dag Eilifßons dotter: deras son war Sigurd Austrad, en länshöfding, fader till Jon, som war gift med Sigrid, Konung Inge Bardesons syster. Deretter rådde de twå Konungarne Östen och Sigurd öfwer landet; men förut hade alla tre bröderne warit Konungar i Norrige uti tolf år, nemligen fem år efter Konung Sigurds hem-

komst, och sju år förut. Konung Olof war sjutton år, då han afled; och skedde det den 24 December. Konung Østen hade då warit ett år öster i landet; men Konung Sigurd wistades norrut. Samma winter uppehöll sig Konung Østen länge i Sarpsborg.

23 Cap.

Magnus Blinde födes.

En mäktig och rik bonde het Olof i Dal; han bodde i Aumord uti Stora Dalen och hade twå barn. Hans son het Håkan Fauk, och hans dotter Borghild; hon war en ganska skön, wis och mångkunnig qwinna. Olof och hans barn woro länge om wintern i Sarpsborg; och hade Borghild beständigt samtal med Konung Østen. Om deras wänskap geck åtskilligt tal. Sommaren derefter for Konung Østen norrut i landet; men Konung Sigurd drog då österut. Följande wintern war Konung Sigurd ock öster i landet, wistades länge i Konghell och förbättrade ganska myket denna köpstad. Han lät der bygga en ansenlig fästning af torf och sten, grafwa en stor graf deromkring, samt uppföra hus och en kyrka i fästningen. Det heliga korset lät han wara i Konghell och höll således icke den ed, han hade swurit i Jorsalalandet; likwål påbödd han tionde och höll det mesta af hwad han för öfrigt lofwat. Korset satte han derföre öster wid landsändan, att han trodde det skola blifwa ett skydd för hela riket; dock lände det till största oråd, att utsätta denna helgedom så mycket för hedningarnes wåld; hwilket sedan röntes. Då Borghild Olofsdotter feck höra, att folket talade illa om hennes och Konung Østens samtal och wänskap, for hon till Sarpsborg, beredde sig med fasta till jernbörd, bar

glödande jern för denna sak och giorde sig fullkomligen fri. Men när Konung Sigurd sporde detta, red han på en dag twå stora dagsleder, kom fram uti Dal till Olof och blef der öfwer natten: då tog han Borghild till frilla, och förde henne med sig. Deras son war Magnus; han blef snart sänd norr till Bjarkö i Halogaland, till Widkunn Jonßon, för att fostras, och wardt der uppfödd. Magnus war ganska dägelig och blef tidigt både stor och stark.

24 Cap.

Konungarnes sammanlikning.

Konung Östen och Konung Sigurd foro en winter begge på gästning uti Upplanden, och hade hwar sina gårdar; men som de gårdar, der Konungarne skulle gästa, lågo nära hwarandra, syntes bönderne bäst, att båda woro tillsamman på gästabuden, skiftewis, en gång på den enes och en gång på den andres gård. Båda Konungarne woro först tillsamman på en gård, som tillhörde Konung Östen; men om qwällen, när man började dricka, war ölet icke godt; och woro gästerne tyste. Då sade Konung Östen: hwi äro männen så tyste? det är bättre ölsed, att man håller sig glad; låtom oß påfinna något dryckesskämt, så blifwe wi wäl snart lustige; men, broder Sigurd, det lärer tyckas alla mest paßande, att wi bröder begynne med något skämtsamt tal. Konung Sigurd swarade, tämligen bittert: war du så pratsam, som du will, men låt mig få tiga för dig. Konung Östen fortfor: den dryckesseed hafwer städse warit, att man wäljer en man, med hwilken man sammanliknar sig; och will jag här låta så ske. Konung Sigurd teg. Jag

ser, sade Konung Östen ytterligare, att jag måste begynna detta skämt; och will jag taga dig, min broder, att jemföra mig med, emedan wi hafwe båda lika wärdighet och lika besittningar: jag finner ingen skilnad emellan wår börd och uppfostran. Då swarade Konung Sigurd: minnes du icke, att jag kastade dig baklängs, så ofta jag wille, ehuru du war ett år äldre? Jag minnes äfwenskåwäl, inwände Konung Östen, att du ej war sådan lek wuxen, som fordrade wighet. Kommer du ihog, fortfor Konung Sigurd, huru det geck med oß wid simning? jag kunde då föra dig i qwaf, när jag wille. Östen sade, icke samm jag kortare stycke, än du, och icke war jag sämre dykare: jag war ock så wäl kunnig i att löpa på isläggar, att jag deri ej kände min like; men du kunde det ej mer, än ett nöt. Konung Sigurd swarade: en höfdingar mera paßande och nyttigare idrott synes mig den, att wäl kunna skjuta med båge; icke tror jag, att du kan spänna min båge, om du ock spjernar emot med foten. Icke är jag så bågstark som du, sade Konung Östen; men mindre skilnad månde wara emellan wår färdighet att skjuta säkert; och mycket bättre, än du, kan jag löpa på skidor; hwilket ock fordom hafwer warit kalladt en god idrott. Konung Sigurd yttrade: det synes mig ganska wigtigt och paßande för en höfding, att han, som skall wara andras öfwerman, är resligare, starkare och mera wapenför, än andra, samt utmärkt och ödkänd, när många komma tillsamman. Icke är det en ringare och mindre utmärkt egenskap, swarade Konung Östen, att wara wacker till utseendet, och är en sådan äfwen ödkänd bland mängden; detta synes mig ock anstå en höfding, ty den bästa drägt paßar dägligheten: jag känner äfwen mycket bättre lagen, än du, och när wi skole tala, är jag mera wältalig, än du. Konung

Sigurd sade: det kan wäl wara, att du lärt flere lagwrängningar, ty jag hade då annat att göra; och ingen nekar din wältalighet; men det säga många, att du icke är ordhällig i allt, att dina löften gälla föga, och att du talar efter deras önskan, som tillstädes äro; och är detta icke Konungsligt. Konung Östen swarade: det kommer deraf, att när folket frambär sina ärenden inför mig, önskar jag först och främst, det hwars och ens mål må så slutas, som honom bäst tyckes: sedan kommer ofta den andre, som har sak emot honom; och warder då jemnkadt och medladt, så att båda blifwa tillfreds: det sker ock ofta, att jag lofwar hwad man beder mig, emedan jag will, att alle skola nöjde skiljas ifrån mig: nog kunde jag annars, om jag wille, göra som du, och lofwa alla ondt; men ingen hörer jag klaga, att icke du håller ord. Man har allmänt sagt, fortfor Konung Sigurd, att den färd, jag gjorde ur landet, ganska wäl anstod en höfdinge; men du satt imedlertid hemma, såsom din faders dotter. Nu rörde du wid bölden, sade Konung Östen: icke skulle jag hafwa börjat detta tal, om jag ej kunnat swara härpå: snarare synes mig, att jag utrustade dig, såsom du warit min syster, innan du blef redo till färden. Konung Sigurd inwände: du måtte wäl hafwa hört talas derom, att jag höll många stora slagtningar i Serkland och feck seger uti alla, så ock mångahanda dyrbarheter, hwilkas like aldrig förr kommit hit i landet: jag fann mig ock der högst aktad, hwarest jag träffade de yppersta män; men mig synes, att du ännu icke afskuddat dig hemsittarenamnet: jag for äfwenledes till Jorsal och kom, under wägen, till Pul (Apulien), men icke såg jag dig der, broder: jag gaf Rodger Jarl den Rike Konunganamn och wann seger i åtta strider; och war du ej med i någondera: jag for till wår

Herres graf; men icke såg jag dig der, broder: i denna färd drog jag långst ut till Jordan, hwarest Herren blef döpt; och samm jag öfwer floden; men icke såg jag dig der; dock på andra sidan om denna flod war en kärrskog å stranden: der knöt jag dig en knut i buskarne; och den wäntar på dig, ty jag lofwade då, att du antingen skulle lösa knuten, broder, eller fullgöra det willkor, som derwid fästes. Konung Östen sade: något litet torde jag hafwa att swara härtill: jag hafwer sport, att du hållit åtskilliga slag utomlands; men nyttigare för wårt rike war det, jag imedlertid gjorde: norr i Wåge lät jag uppföra fiskarekojor, att fattigt folk der måtte kunna nära sig och uppehålla lifwet; jag lät ock der uppbygga prestgård och lade gods till kyrkan: på detta ställe woro nästan alle förut hedningar; och lärer folket der minnas, att Östen warit Konung i Norrige: öfwer Dofrefjäll war farwäg från Trondhem; ofta tillsatte folk der lifwet, och många foro ganska illa: jag lät wid denna wäg bygga ett gästherberge och lade gods dertill; och månde de wägfarande nog weta, att Östen warit Konung i Norrige: kring Agdenäs war förut en ödemark, utan hamn; och gingo många skepp der förlorade: på detta ställe äro nu hamn, god skeppsredd och kyrka anlagde: sedan lät jag uppsätta wårdkasar på de högsta fjällen, hwaraf alle män i landet draga nytta: det Konungsliga slottet och Apostlakyrkan, samt en trappa dem emellan, lät jag bygga i Bergen; derföre torde ock de Konungar, som efter oß komma, minnas mitt namn: jag lät uppföra Michaels-kyrkan och ett Munkekloster: så skipade jag ock lag, att en hwar måtte njuta rätt af annan; och der lagarne hållas, går det säkerligen wål med riksstyrelsen: jag lät widare upprefa stapeln med jernringarne i Sinholmssund: Jemtländingarne har jag bragt under detta

rike, mera genom blida ord och klokhet, än med wåld och ofrid: nu är detta wißerligen ringa att omtala; men icke wet jag säkert, om det är mindre gagneligt för landsfolket, än att du slagtade Blåmän åt djefwulen i Serkland och störtade dem sålunda ned i helfwetet; och efter du berömmer dig af dina fromma gerningar, tror jag att de boningar, jag inrättat åt renlefnadsmän (klosterfolk), icke mindre lända till min själs frälsning: hwad den knut angår, som du knutit åt mig, så ernar jag icke lösa den; men en sådan knut hade jag kunnat knyta dig, om jag welat, att du aldrig widare skulle hafwa warit Konung i Norrige, när du med ett skepp seglade in i min flotta, då du kom hem: må nu förständige män döma, hwad du hafwer framför mig; och weta skolen I det, guldkedjade herrar, att ännu finnas män i Norrige, som kunna jemnföras med Eder. Sedan tystnade de båda och woro wrede. Flere saker hade ock bröderne sins emellan, af hwilka man nog kunde skönja, att hwar wille hafwa sitt fram och wara större, än den andre; dock hölls frid dem emellan, så länge de lefde. Det berättas, att då Konung Sigurd en gång hade satt sig i sitt säte, talade Ingeborg Guttormsdotter, Konung Östens hustru, sålunda till Sigurd: de många och herrliga storwerk, som I, Konung Sigurd, hafwen gjort utomlands, skola länge wara i minne. Han swarade med denna wisa:

Oförtruten, till wapenskuren (striden)
Snabbt och tidigt hwitan sköld jag bar,
Men röd jag honom derifrån förde:
Skalden beder, att Gud må råda.
Der, med säker hand,
I Blåland, hugg jag gifwit,

Allt för starka, qwinna, för din man:
Gud både strid och seger leder.

25 Cap.

Om karbadet.

Det säges, att Konung Sigurd en gång war på gästabud i Upplanden; och hade bad der blifwit tillagadt. Men då Konungen war i badet och man hade tältat öfwer karet, tyckte han, att en fisk samm i karet hos honom. Då slog han upp ett så häftigt skratt, att det geck ända till slapphet och wansinnighet; och kom detta sedan ofta på honom. Ragnhild, Magnus Barfots dotter, giftes af sina bröder med Harald Kesia; han war son af Erik Gode DanaKonung; och woro deras söner Magnus, Olof, Knut och Harald.

26 Cap.

Om Konung Östens skeppsbyggnad och hans död.

Konung Östen lät bygga ett ansenligt skepp i Nidaros: det gjordes till storlek och skapnad sådant, som Ormen Länge warit, hwilken Konung Olof Tryggwason låtit bygga; woro der ock på framstammen ett drakhufwud, och på bakstammen en krok eller stjert, båda guldbelagde; skeppsborden woro höga, men stammarne syntes något för låga. Han lät äfwen der i Nidaros uppföra många och stora skeppsbodar, bygde af bästa wirke, och så wäl uppförde, att de lände honom till största heder. Sex år efter Konung Olofs död hände det sig, att Konung Östen, då han war på gästning i Stiman och Hustad, feck en häftig sjukdom, som förde ho-

nom hastigt till döden. Han afsomnade den 28 Augusti; och fördes hans lik norr till köpstaden och jordades i Christkyrkan; det är en allmän sägen, att sedan Konung Magnus den Gode, Olof den Heliges son afled, har aldrig wid någon mans graf i Norrige stått så mycket och så djupt sörjande folk, som wid Konung Östens. Östen war tjugo år Konung i Norrige; men efter hans död styrde hans broder Sigurd ensam landet, medan han lefde.

27 Cap.

Småland Christnas.

Konung Nicolas i Danmark, Swen Ulfsons son, feck till ägta Drottning Margret, Konung Inges dotter, sedan hon förut warit gift med Konung Magnus Barfot; och hade Nicolas med henne en son, som het Magnus den Starke. Konung Nicolas sände bud till Konung Sigurd Jorsalafarare, och bad honom lemna sig krigshär och allt möjligt bistånd från sitt rike samt draga med honom (Nicolas) öster till Småland i Swerige, att der Christna folket, emedan inbyggarne ej höllo Christendomen, ehuru somlige hade tagit dopet. Den tiden war folket wida omkring i Swerige hedningar eller dålige Christne, ty då funnos några Konungar, de der förkastade Christna tron och åter upptogo offren, såsom Blotswen gjorde, och sedan Erik Årsäll. Konung Sigurd lofwade att komma; och satte Konungarne möte i Öresund. Derefter påböd Konung Sigurd leding öfwer hela Norrige, både med folk och skepp; och när hären war församlad, hade han minst 300 fartyg. Konung Nicolas infann sig mycket förr till sammankomsten, och bidade der länge: då knorrade bönderne och sade, att Nordmännen icke woro att förwänta. Sedan

skingrades Danskarnes här; och Konungen drog bort med allt sitt folk. Något derefter kom Konung Sigurd och war illa tillfreds härmed; dock seglade han öster till Summaros, höll der hus-Ting, talade om DanaKonungens trolöshet och öfwerenskom med Nordmännen, att de, för denna sak, skulle härja i hans land. Då plundrade de ett hemman, som kallas Tummatorp och ligger nära Lund, höllo sedan öster till den köpstad, som heter Kalmar; härjade der och i Småland, samt pålade detta land en skatt af femtonhundrade nöt; och antogo Småländingarne Christendomen. Sedan wände Konung Sigurd åter med sin här och kom till sitt rike med många stora dyrbarheter och ägodelar, dem han förskaffat sig på denna färd; och wardt detta krigståg kalladt Kalmare-leding. Det war sommaren före den stora förmörkelsen. Konung Sigurd utböd ingen mera leding, så länge han lefde och war Konung.

28 Cap.

Om Thorarin Stuttfeld.

Det hände sig en gång, när Konung Sigurd geck från dryckeslaget till aftonsången, att hans män woro druckne och lustige, och månge af dem satte sig utanför kyrkan och söngo aftonsång; dock war sången oredig. Då sade Konungen: hwad är det för en pälsklädd karl, som jag ser stå der wid kyrkan? De swarade och sade sig icke weta det. Då yttrade Konungen widare:

Pälsklädde karlen
All wisdom förwillar.

Karlen geck fram och swarade:

Jag tror mig af korta pälsen
Här wara nogsamt känd;
Dock med denna fula drägt
Jag mig nöja måste:
Gifmild, Konung, du wore,
Om du mig pryda wille
Med bättre kappa,
Den heldre, än slarfwor, jag bure.

Konungen sade: kom till mig i morgon, der jag dricker. Så snart natten war förbi, geck Isländaren, som sedan wardt kallad Thorarin Stuttfeld (Kortpäls), till dryckesrummet. En man stod utanföre, med ett horn i handen, och sade: Isländare, Konungen hafwer sagt, att du skall göra en wisa, innan du går in, om du will hafwa någon wängåfwa af honom, samt att du skall qwäda om den man, som heter Håkan Serkson och kallas Mörstrut, och omnämna detta namn i wisan. Den man, som talade wid Thorarin, het Arne Fjöruskeif. Sedan gingo de in; och Thorarin trädde fram till Konungen och qwad denna wisa:

Trondefurste, du hopp mig gifwit
Om någon skänk, i fall jag giorde
Om Serks frände en wisa,
När inför dig jag komme:
Gifmilde herrskare, du jemwäl
Mig weta låtit, att Håkan
Mörstrut kallas, och noga
Mig höfwes att det minnas.

Då swarade Konungen: det har jag aldrig sagt, utan måtte du hafwa blifwit gäckad: det är nu bäst, att Håkan

pålägger dig något straff, och att du beger dig i hans samqwäm. Håkan sade då: han skall wara wälkommen hos oß: nog ser jag hwadan detta kommer; hwarpå han satte Isländaren näst intill sig, bland sina män; och woro de ganska glade. När det led något på dagen och drycken började stiga dem i hufwudet, sade Håkan widare: tycker du dig, Isländare, wara skyldig mig någon upprättelse, eller synes det icke, såsom man lagt swek för dig? Thorarin swarade: wißt anser jag mig skyldig dig upprättelse. Wi skole blifwa förlikte, sade Håkan, i fall du gör en annan wisa om Arne. Han sade sig wara willig dertill, geck sedan dit som Arne satt, och qwad följande:

Wida krokige strandfararen (Fidruskeif)
Wisor om folk har kringspridt,
Oförtruten; och gamle örnens (Odens) träck (usla qwäden),
Tadelsjuk han utstrött.
Smädare, i Serkland
Knappast en kråka du födde;
Krokig, Högnes hufwa (hjelmen)
Med fruktan du bar.

Arne lopp genast upp, drog swärdet och wille anfalla honom. Håkan bad honom hålla inne och wara stilla, sägande, att Arne borde minnas, det han torde blifwa underlägsen, om de komme i strid. Thorarin geck sedan inför Konung Sigurd, sade att han giort en drapa (ett längre qwäde) om honom och bad Konungen afhöra den. Konungen bifföll hans begäran; och kallas detta qwäde Stuttfelldsdrapan. Derefter sporde Konung Sigurd hwad Thorarin tänkte företaga sig; och han sade, att han ernade draga söder till

Rom. Då gaf Konungen honom mycket gods och bad honom besöka sig, när han komme åter, sägande, att han då skulle hedra honom; men det berättas icke, om de sedan träffades.

29 Cap.

Om Konung Sigurd och Ottar Birting.

Det är en allmän sägen, att i Norrige ej warit någon Konung, som med mera kraft och skicklighet styrt landet, än Sigurd; dock kunde han, på den sednare tiden, icke så beherrska sitt sinne, att ju understundom stora swårigheter och ledsamheter träffade honom; men han ansågs likwäl alltid för en utmärkt och, genom sin resa, ärorik höfdinge. Det berättas, att Konung Sigurd, på en af Pingsthögtidsdagarne, satt till bords med mycket folk och många sina wänner: när han kom i sitt högsäte, syntes han ganska wanmäktig och tungsint; och war man derföre bekymrad, huru det skulle aflöpa. Konungen betraktade de närwarande, hwälfde ögonen och såg omkring sig på sätena; men ingen af hans män tordes tala till honom. Han tog då upp den dyrbara bok (bibel), som han fört med sig till landet; hon war hel och hållen skrifwen med gyldene bokstäfwer, så att ingen större klenod någonsin kommit till Norrige. Drottningen satt hos honom; och sade nu Konung Sigurd: mycket kan förändras under en menniskas lifstid: när jag återkom hit till landet, hade jag twå ting, som jag mest wärderade, nemligen denna bok och min Drottning; men nu synas mig båda usla och wederstyggeliga; och håller jag dem nu för det sämsta jag äger: Drottningen märker icke sjelf, huru ful hon är; gethorn uppskjuta från hennes hufwud; och så myc-

ket hon förr behagade mig, så mycket afsky jag henne nu: likaså duger denna bok till intet. Sedan kastade han boken i elden, som brann på salsgolfwet, och gaf Drottningen en kindpust nära ögat. Drottningen gret; dock mera för Konungens sjukdom, än för det slag eller den skymf, hon lidit. En man, som het Ottar Birting och, ehuru bondeson, likwål war Konungens ljussween, samt den dagen gjorde tjenst, stod inför Konungen: han war liten till wexten, belefwad, rask, modig och skämtsam, men hade swart hår och mörklagdt ansigte; hwarföre det syntes ett föga paßande tillnamn, att han kallades Birting (hwitlett). Denne lopp till, tog ur elden boken, som Konungen kastat dit, höll den i handen och sade: andra dagar war det, Herre, då I segladen med stor prakt och ståt till Norrige och kommen hit i landet med mycken åra och herrlighet, ty då lupo alle edra wänner emot Eder med glädje och fägnade sig öfwer eder ankomst; och helsade alla Eder såsom Konung, wille hafwa Eder till sin Öfwerherre, och bewisade Eder den största heder; men nu hafwa kommit öfwer oß sorgedagar; ty på denna utmärkta högtid hafwa många edra wänner anländt hit till Eder och kunna icke wara glade, för Eder själs bedröfwelse och sjukdom: önskeligt wore, att I willen wara glad med dem: gören nu så wål, gode Konung, och antagen detta helsosammma råd: förliken Eder först med Drottningen, som I så swårt förolämpat, och fägnen med blida ord henne och sedan alla andra, edra höfdingar, wänner och tjenare: detta är mitt råd. Konung Sigurd swarade: will du gifwa mig råd, usle tiggareunge, wettlöse bondpojke, du som är kommen af sämsta ått och af det eländigaste och armaste folk? Sedan sprang Konungen upp, drog swärdet, och lyfte det med båda händer emot Ottar, såsom hade han

welat nedhugga honom. Ottar stod stilla och rak, utan att röra sig från stället eller wisa minsta tecken till förskräckelse, som om han hade warit aldeles utan fara; men Konungen wände till flata sidan af swärdet, hwilket swäfwade öfwer Ottars hufwud, och slog honom blott helt sakta utanpå skuldrorne. Derefter teg han och satte sig ned i högsätet; tego ock alle män, som woro i salen, ty ingen wågade tala ett ord till honom. Då såg Konungen omkring sig något mildare, än förut, och sade derefter: sent röner man, hurudant folket är: här suto mina wänner, länshöfdingar, stallare, munskänkar och alle de ypperste män i landet; dock gjorde ingen så wäl emot mig, som denne (Ottar), hwilken I akten ringa i jemförelse med Eder: han röjde nu mesta kärleken till mig: jag kom här in såsom en wansinnig menniska och wille förstöra en af mina dyrbarheter; han afwände detta och fruktade ej heller döden; wäl framförde han sitt tal och ställde sina ord så, att det lände mig till ära, men geck förbi allt, som skulle hafwa ökat min bedröfwelse, ehuru det kunnat sägas med sanning; och war hans tal så förträffligt, att äfwen den wisaste bland de närwarande ej hade talat bättre: då sprang jag upp i raseri, och hotade att nedhugga honom; men han wisade sig så oförfärad, som om han intet haft att frukta; när jag såg det, afstod jag från min föresats, emedan han war oskyldig: nu skolen I, mine wänner, weta huru jag will belöna honom: han har hittills warit min ljusswen; nu skall han blifwa min länshöfding; och månde dermed följa, hwad icke ringare är, att han innan kort warder den utmärktaste man ibland alla mina länshöfdingar. Sedan tackade Konungen bondesonen, i allas närwaro, för det han hade stillat honom med kloka ord och modigt sinne och gjort hwad länshöfdingarne icke wågat; der=

efter antog Konungen honom till sin förnämste länshöfding. Ofta plågades Konung Sigurd af dylik sinnesswaghet och besynnerlighet; men hwar och en, äfwen af hans ringaste tjenare, som då wille föra honom till rätta, lydde han, och gaf dem gods och gårdar derföre. Ottar blef sedan den ypperligaste man i Norrige, genom många goda och förträffliga gerningar.

30 Cap.

Konung Sigurds dröm.

Då Konung Sigurd war något till åren kommen, gästade han på en af sina gårdar. Om morgonen, när Konungen blifwit klädd, war han fåordig och sorgsen; och fruktade hans wänner, att wansinnigheten skulle påkomma honom. Men gårdsfogden war en klok och dristig man; han gaf sig i tal med Konungen och frågade, om han sport någon tidning, hwilken syntes honom af sådan wigt, att den förtog hans glädje, om gästabudet ej behagade honom wäl, eller om annars något wore på färde, som man kunde bringa till rätta. Konung Sigurd swarade: ingen af de saker, du nämnt, wållar min sorg, utan anledningen är, att jag tänker på den dröm, jag i natt haft. Herre, sade gårdsfogden, måtte det wara en god dröm; men gerna wille jag höra honom. Konungen fortfor: jag tyckte mig wara stadd ute på marken här i Jadre och skåda utåt hafwet; jag blef der warse något stort swart, som rörde sig; och då det nalkades hitåt, förekom det mig såsom ett stort träd, med grenarne öfwer wattnet, och rötterne i sjön; men när trädet kom till landet, brast det sönder, och deß stycken kastades widt omkring, både på fasta landet och på öarne, på skär

och på stränder: då tycktes mig, att jag såg hela Norrige utefter hafskusten; och såg jag, att stycken af detta träd, somlige små och somlige stora, woro drefne in i hwarje wik. Gårdsfogden sade: mig synes, att I sjelf bäst skolen uttyda denna dröm; och önskade jag, att I willen förklara den. Då swarade Konungen: jag anser sannolikast, att drömmen betecknar, det en man skall komma till wårt land och nedsätta sig här för beständigt, och att hans afkomma skall sprida sig öfwer hela Norrige, men dock blifwa af mycket olika betydenhet, såsom drömmen utwisade.

31 Cap.

Om Aslak Hane.

Det hände en gång, då Konung Sigurd, på en fredagsafton, satt bedröfwad bland många ypperliga män, att Drottseten (hoffröreståndaren) frågade, hwad för mat skulle tillredas. Konungen swarade: hwad annat, än kött? men hans ord satte sådan skräck uti de närwarande, att ingen tordes motsäga honom. Alle woro nu oglade. Man geck sedan till bords, och rätterne inburos, bestående af warmt kött; men alle tego och sörjde öfwer Konungens sjukdom. Innan maten blef wälsignad, tog en man, som het Aslak Hane, till orda: han hade länge warit hos Konung Sigurd och åtföljt honom på den utländska färden; han war liten till wexten, icke ättstor, men rask och tilltagsen. När han såg, hwartthän det war kommet, och att ingen wågade swara Konungen, talade han och sporde: hwad är det, som ryker på bordet framför Eder, Herre? Konungen sade: hwad wille du att det skulle wara, Aslak Hane, eller hwad synes det dig?

Mig synes, Herre, swarade han, att det är kött, som jag ej wille att det skulle wara. Och om så wore, Aslak Hane? fortfor Konungen. Aslak sade: det är bedröfligt, att den ypperlige Konung, som wunnit så stor ära i werlden genom sin färd (till Heliga landet), nu så mycket skall förse sig; annat lofwade du, än att äta kött på fredagen, då du uppsteg ur Jordan, hade twått dig i samma watten som Gud sjelf, och bar palm i handen och kors på bröstet: om ringare män gjorde slikt, woro de wärde ett stort straff; och icke finnes i Konungasalen sådant folk, som man skulle förmoda, då ingen härom påminner mer än jag, obetydlige man. Konungen teg och åt icke; men när det led till slutet med måltiden, bad Konungen, att köttfatet skulle borttagas; kom då fram sådan mat, som han med godt samwete kunde förtära; och blef han nu, sedan han ätit en stund, något gladare och begynde dricka. Åtskillige män sade, att Aslak borde begifwa sig på flykten; men han nekade att göra det, tilläggande: icke wet jag hwad det tjenar till: nu är i sanning godt att dö, sedan jag åstadkommit det jag wille, nemligen att hindra Konungen från en ond gerning; och det står honom fritt, att låta dräpa mig, om han will. Om qwällen kallade Konungen honom till sig och sade: hwem eggade dig, Aslak Hane, att tala så fritt med mig i allas närwaro? Ingen annan än jag sjelf, Herre, swarade Aslak. Konungen sade: du månde nu wilja weta hwad du skall hafwa för din djerfhet; eller hwad tycker du dig förtjena? han swarade: will du belöna mig wäl, Herre, så gläder det mig; men går det annorledes, så är det din sak. Då yttrade Konungen: du får en mindre belöning, än du förtjenar: jag skall gifwa dig tre gårdar; här geck så till, som man knappast skulle hafwa trott, att du befriade mig från en stor olycka, framför mina länshöfdingar, som hos mig stå i mycken förbindelse. Så slutades detta.

32 Cap.

En qwinna föres om julafton till Konungen.

Det tilldrog sig en julafton, då Konungen satt i sin sal och borden woro framställde, att han sade: gifwen mig kött. Icke är det sed i Norrige, Herre, att äta kött på julafton, swarade hans män. Konungen yttrade: är det icke sed, så will jag dock hafwa den seden. De gingo nu och framsatte för honom ett marswin. Konungen stack med knifwen i köttet, men åt icke. Derpå sade han: fören mig en qwinna in i salen; de ledde en qwinna inför honom; och geck hennes hufwudbonad långt ned i ansigtet. Konungen lade handen på hennes hufwud, betraktade henne och sade: en usel qwinna är detta, dock icke så usel, att hon ej kan gå an. Sedan såg han på hennes hand och sade: en otäck och illa wuxen hand; dock får man nöja sig dermed. Nu bad han henne räcka fram foten; och när hon gjorde det, betraktade han den och sade: en ful och ganska stor fot; men icke må man bry sig derom; äfwen häri får man finna sig. Då bad han, att de skulle upplyfta hennes kjortel; och när han såg benet, sade han: fy ware ditt ben; det är både blått och tjockt; du måtte wara en sköka: för bort henne, ty jag will ej ligga med henne.

33 Cap.

Harald Gille kommer till Norrige.

Hallkell Huk, Jon Smörbolts son, war länshöfding på Möre; han for wester öfwer hafwet, ända till Söderöarne; der kom till honom en man från Irland, som het Gille Christ och sade sig wara Konung Magnus Barfots son; hans moder följde honom och sade, att han hade ett namn till och het Harald. Hallkell emottog denna man, förde honom med sig till Norrige,

och for genast till Konung Sigurd med Harald och hans moder. De framburo sitt ärende för Konungen. Konung Sigurd rådgjorde om denna sak med höfdingarne och bad dem säga hwad dem syntes. Deras råd woro ganska olika; dock bådo alle Konungen sjelf afgöra saken, och som den ene talade emot den andra, höll Konungen sig mest wid sin egen tanka. Då lät Konung Sigurd kalla till sig Harald och sade sig ej wilja förneka honom att bewisa sitt fäderne, dock med wilkor, att Harald skulle utfästa sig att, om han ock kunde i bewis leda den härkomst, han uppgaf, icke begära Konungadömet medan Konung Sigurd eller Konung Magnus lefde; och härtill förband han sig med ed. Konung Sigurd förklarade, att Harald skulle träda glödande jern för att bewisa sitt fäderne; men denna bewisning syntes många för sträng, då han dermed blott skulle styrka sin härkomst, men icke winna Konungadömet; dock samtyckte Harald dertill, och beredde sig med fasta att undergå jernprofwet. Denna bewisning war den strängaste, som skett i Norrige, ty nio glödande plogjern blefwo nedlagde på marken; och geck Harald öfwer dem med bara fötterne, ledd af twenne Biskopar, och åkallade derunder den helige Columbus; hans säng war äfwen tillredd på samma ställe. Då sade Magnus, Konung Sigurds son: icke trampar han jernen manneligen. Konungen swarade: illa och grymt talar du, ty oförskräckt hafwer han framgått. Sedan kastade sig Harald i sängen; tre dagar derefter undersöktes profwet, och hans fötter befunnos obrände. Nu erkände Konung Sigurd willigt sin frändskap med honom; men hans son Magnus wisade hat emot Harald, och månge höfdingar rättade sig efter honom. Konung Sigurd förlitade sig så mycket på landsfolkets kärlek, att han begärde, det alla måtte swärja, att Magnus, hans son, skulle ensam blifwa Konung efter honom; och tog han då ed af allt folket.

34 Cap.

Wad emellan Harald och Magnus.

Harald Gille war hög och smal till wäxten, hade lång hals, långlagdt ansigte, swarta ögon och mörkt hår, war wig och hurtig och bar oftast Irländsk drägt, som bestod i en kort och lätt klädnad. Han hade swårt för att tala Norränaspråket och rådbråkade mycket orden: många gjorde spott deraf, men Konung Sigurd tillät det icke, då han war tillstädes. Det war wanligt, att Harald följde Konungen till sängs om aftnarne; men en gång hände det, att Magnus och hans folk qwarhöllo honom; och suto de länge och drucko. Harald talade wid en annan man, berättande åtskilligt westan från Irland; och sade han, att män funnos der i landet, som woro så snabbfotade, att ingen häst kunde löpa om dem. Magnus Konungason hörde detta och sade: nu ljuger han igen, som han plägar. Harald swarade: sannt är, att sådane män finnas på Irland, att ingen häst i Norrige kan löpa om dem. De talade ytterligare några ord härom; och woro båda druckne. Magnus hade fått sig tillsänd en Götisk häst, som war ganska förträfflig och snabbfotad; de närwarande sade, att ingen annan häst wore så stark springare, och wille höra Haralds tanka derom. Då yttrade Magnus: här skall du sätta ditt hufwud i wad, att du löper lika fort, som jag rider på min häst; men jag will deremot wåga min guldring. Harald swarade: icke sade jag, att jag löper så fort, utan att jag på Irland mände finna män, som så fort kunna löpa; och derom will jag slå wad. Magnus Konungason swarade: icke tänker jag resa till Irland; här skole wi slå wad, men icke der. Harald geck då bort att sofwa och wille ej hafwa mer att göra med Mag=

nus. Detta war i Opslo. Men morgonen derpå, när otte-sången war förbi, red Magnus uppåt gatorne och sände Harald bud, att han skulle komma dit. Då Harald kom, war han så klädd: han hade skjorta och byxor, bundne med band under fotsålan, en kort tröja, Irländsk hatt på hufwudet och ett spjutskaft i handen. Magnus utstakade målet. Harald sade: för lång gör du wädjobanan; men Magnus märkte då ut den ännu mycket längre och sade dock, att den war för kort. Mycket folk war tillstädes. Sedan begynde de sitt lopp; och följde Harald beständigt hästens frambogar. När de kommo till målet, sade Magnus: du höll i sadelgjorden och hästen drog dig med sig. Magnus hade sin Götska snabb-fotade häst. De började derpå en ny kapplöpning; och sprang då Harald hela tiden framför hästen. Men när de kommo till målet, frågade Harald: höll jag nu i sadelgjorden? Du började denna gång förr än jag, swarade Magnus. Sedan lät Magnus sin häst pusta en stund; men när han war färdig, högg han hästen med sporrarne, så att han hastigt kom i språng. Harald stod stilla. Då såg Magnus sig om och ropade: spring nu. Harald började springa och lopp snart om hästen och långt framför honom, ända till målet. Han kom så mycket förut, att han lade sig ned, sprang upp och helsade Magnus, sin frände, som då först ankom. Derpå begåfwo de sig hem till staden. Men Konung Sigurd hade imedlertid warit i högmeßan och wißte ej af detta förr, än efter middagsmåltiden. Då talade han med wrede till Magnus sålunda: I kallen Harald fåkunnig, men du synes mig wara större dåre, som icke känner utländske måns seder; wißte du icke förr, att man i främmande land lägger sig på andra idrotter, än att sluka öl och göra sig galen och oskicklig, så att man icke wet till sig? Gif nu Harald sin

ring, och begabba honom aldrig widare, så länge mitt huswud är ofwan mullen och jag äger att råda.

35 Cap.

Om färdighet i simmande.

Det hände en gång, då Konung Sigurd war ute på sina skepp, att de lågo i en hamn, och ett handelsskepp från Island nära dem. Harald Gille war i förrummet på Konungens fartyg; men näst framför honom låg Swen Rimhildeson, Knut Swensons af Jadre son. Sigurd Sigurdsson, en utmärkt länshöfding, war ock der; han förde ett skepp. En dag, när det war wackert wäder och hett solsken, gåfwo sig många att simma, både från långskeppen och från handelsfartyget. En Isländsk man, som samm bland de andra, fann nöje uti att föra under wattnet dem, hwilka ej kunde simma så wäl som han; och log folket deråt. Då Konung Sigurd såg och hörde detta, kastade han kläderne af sig, sprang i sjön, samm till Isländaren, grep honom, förde honom under wattnet och höll honom sålunda en stund nere. Så snart Isländaren kom upp, förde Konungen honom åter ned och fortfor så, den ena gången efter den andra. Då sade Sigurd Sigurdsson: skole wi låta Konungen döda mannen? En annan swarade, att ingen gerna wille blanda sig deruti. Sigurd inwände, att det skulle der wara man till, om Dag Eilifsson wore tillstädes. Sedan lopp Sigurd öfwer bord, samm till Konungen, fattade uti honom och sade: dräp icke mannen, Herre; nog se nu alla, att du är mycket bättre simmare. Konungen swarade: släpp mig lös, Sigurd: jag skall döda honom, ty han will dränka wårt

folk. Wi skole nu först leka med hwarannan, sade Sigurd; men du, Isländare, sök att komma i land; och gjorde han så. Konungen släppte då genast Sigurd och samm till sitt skepp; Sigurd begaf sig ock om bord; men Konungen bad Sigurd icke wara djerf nog att komma för hans ögon; då detta förkunnades, geck han upp å landet.

36 Cap.

Om Harald och Swen Rimhildeson.

Samma afton, då folket geck till sängs, lekte några män på landet. Harald war med i leken och bad sin skoswen fara ut till skeppet, tillreda hans säng och wänta honom der. Swennen gjorde såsom honom war befaldt. Konungen hade gått till sängs; men när tjenaren tyckte att Harald dröjde länge, lade han sig i dennes ställe. Swen Rimhildeson sade då: det är stor skam för duglige män, att fara bort från sina gårdar, för att låta tjenstepojkar sättas i bredd med sig. Tjenaren swarade och sade, att Harald wisat honom dit. Swen Rimhildeson yttrade: oß synes föga heder, att Harald ligger här, om han ock ej drager hit trälar och tiggare. Sedan fattade han en påk och slog swennen i hufwudet, så att blodet flöt kring honom. Tjenaren sprang genast i land och berättade för Harald hwad som skett. Harald geck strax ut på skeppet och till förrummet, högg Swen med en handyxa ett stort sår på handen och geck sedan åter i land. Swen lopp genast efter honom; och församlade sig då Swens fränder, grepo Harald och ernade hänga honom. Men när de lagade sig dertill, geck Sigurd Sigurdson ut på Konungens skepp och wäckte honom. Då

Konungen öppnade ögonen och igenkände Sigurd, sade han: derföre skall du dö, att du nu kom för mina ögon, ty du wet, att jag förbödt det; och sprang Konungen upp. Sigurd swarade: det kan du werkställa när du will, Konung; men annat är nu nödwändigare: skynda dig i land det fortaste du förmår, och hjelp din broder Harald, ty Rygerne wilja hänga honom. Då sade Konungen: Gud styre nu wäl, Sigurd; ropa genast min Lurswen och låt blåsa ihop folket på landet, mig till mötes. Konung Sigurd sprang sedan i land, och alle, som kände honom, följde med till det ställe, der galgen war upprest. Konungen tog då strax Harald till sig; men allt folket skyndade genast bewäpnadt till Konungen, så snart luren hade skallat. Då sade Konungen, att Swen och alle hans följeslagare skulle fara i landsflykt; men genom åtskilliga måns böner utwerkades det af Konungen, att de skulle få qwarblifwa i landet och behålla sin egendom, dock utan att någon bot till Swen erlades för såret. Sedan frågade Sigurd Sigurdsson, om Konungen wille, att han skulle draga bort. Det will jag icke, swarade Konungen: alldrig kan jag wara dig förutan.

37 Cap.

Konung Olofs järtecken på en man, hwars tunga war bortskuren.

En ung och fattig man het Kolbein. Thora, Konung Sigurd Jorsalafarares moder, låt skära honom tungan ur halsen, utan annan orsak, än att denna unge man hade tagit ett stycke mat från Konunga-moderns fat och sagt, att stekaren gifwit honom det; men denne tordes icke widgå så

dant för henne. Sedan war Kolbein länge mållös. Derom talar Einar Skuleson i Olofsdrapan:

För ringa sak,
Högbördig qwinna låt
Ur arma unga mannens
Hufwud tungan skåra.
Den mållöse wi sågo
Få weckor derefter,
När, oskadde, wi wistades
På det ställe, som Hlid heter.

Derefter begaf han sig till Nidaros och wakade i Christkyrkan; men wid Ottesången på andra Olofsmessodagen somnade han och tyckte, att Konung Olof den Helige kom till honom, talade wid honom, fattade med handen uti tungstumpen och drog derpå. När han waknade, war han helbregda och tackade gladeligen wår Herre och den helige Konung Olof, som förbarmat sig öfwer honom och återgifwit honom helsan. Han hade farit dit mållös och begifwit sig till det heliga skrinet; men dådan geck han helbregda och med talande tunga.

38 Cap.

Konung Olofs järtecken på en tillfångatagen man.

En ung man af Dansk härkomst blef tillfångatagen af hedningar, förd till Windland och der hållen i bojor, jemte andra fångar. Om dagen war han ensam i kedjor, utan wakt; men om nätterne fastlåstes en bondeson i fjättrarne bredewid honom, på det han icke måtte löpa bort. Denne olycklige man feck aldrig sömn eller ro, för sorg och bedröf-

welse; han öfwerlade med sig sjelf om åtskilliga utwägar till räddning, ty han afskydde trälldomen, plågades både genom hunger och annan pina, och kunde ej hoppas någon lösen af sina fränder, emedan de twå gånger förut löst honom med penningar från hedniska land; och trodde han derföre, att det skulle synas dem swårt och kostsamt att tredje gången underkasta sig det. Lycklig den, hwilken ej måste utstå så mycket ondt i denna werlden, som han sade sig hafwa lidit! För honom återstod nu ingen annan räddning, än att komma undan genom flykten, om det wille lyckas. Derpå angrep han saken en natt, drap bondesonen, högg af honom foten och lopp så bort till skogs med fjättrarne. Om morgonen, när det blef ljust, sågo hedningarne hwad som händt och satte efter honom med twå hundar, hwilka woro wane att uppspåra dem, som undflytt. De funno honom i skogen, der han låg och dolde sig för dem, grepo honom, slogo och pryglade honom och gjorde honom alltsköns ondt. Sedan släpade de honom hem, läto honom wäl behålla lifwet, men wägrade honom all annan miskundsamhet, pinade honom, satte honom i ett mörkt fängelse, der redan sexton andra christne män woro, och bundo honom der både med jernkedjor och andra band, det fastaste de förmådde. Då syntes honom det elände och de plågor, han förut lidit, såsom en skugga emot det onda, han nu utstod. I detta fängelse såg honom ingen, som bad godt för honom; ingen menniska hade medlidande med den olycklige, utom de christne, hwilka lågo bundne jemte honom, förjande och begråtande både hans och sin egen nöd och olycka. En dag öfwerlade de sins emellan och gåfwo honom det råd, att han skulle göra ett löfte till den helige Konung Olof och förbinda sig, att blifwa tjenare i hans heliga hus, om han genom Guds miskund och

Konungens förbön komme ur detta fängelse. Härtill samtyckte han med glädje och lofwade genast att tjena på det ställe, de uppgåfwo. Natten derefter tyckte han sig, under sömnen, se en man, icke mycket hög till wäxten, stå nära honom och tilltala honom sålunda: hör du, olyckliga menniska, hwi reser du dig icke upp? Han frågade: min Herre, ho äst du? och feck till swar: jag är Konung Olof, som du åkallat. O! min gode Herre, sade fången, jag wille gerna stiga upp, men jag ligger bunden i jern och fjättrar, tillika med deßa män, som här sitta fångslade. Sedan talade Konungen till honom, sägande: statt nu genast upp och frukta icke: sannerligen är du nu lös. Derpå waknade han och sade till sina stallbröder hwad som burits för honom. De bådo honom stiga upp och försöka, om det wore sannt. Han stod då upp och kände sig lös från bojorne. Nu sade hans andra stallbröder, att detta icke kunde hjelpa honom, ty dörren war låst, utan och innan; men en gammal gubbe, som satt der, ganska illa medfaren, bad honom icke twisla på den mannens miskund, som löst hans bojor; detta järtecken, fortfor gubben, har han gjort med dig, på det du må njuta gagn af hans barmhertighet och warda fri härifrån, men icke på det ditt elände och din plåga må blifwa större: skynda dig nu och uppsök dörren; och om du kan slippa ut, då är du hulpen. Han gjorde så, fann dörren genast öppen, skyndade ut och sprang bort i skogen. Då hedningarne blefwo detta warse, släppte de sina hundar lösa och satte efter honom med största skyndsamhet; men den olycklige mannen låg gömd och såg ganska wäl huru de eftersatte honom. När hundarne kommo nära honom, foro de wilse om spåren; och alla hedningarnes syn förwillades, så att ingen kunde finna honom, ehuru han låg framför deras fötter. De wände då åter hem, harma-

des och beklägade sig öfwer att de ej kunnat få honom fatt. Konung Olof lät honom ej förgås, sedan han kommit till skogen, utan återgaf honom hörsel och helsa; ty de hade så slagit och stött hela hans hufwud, att han blifwit döf. Derefter kom han på ett skepp med twå andra christne män, som der länge warit plågade; och begagnade de sig alle som skyndsammast af detta fartyg och kommo så undan. Sedan begaf han sig till den helige mannens hus, och war nu blifwen helbregda och wapenför. Då ångrade han sitt löfte, bröt sitt ord emot den helige Konungen, lopp bort en dag och kom om aftonen till en bonde, som gaf honom herberge för Guds skuld. Natten derpå, medan han sof, såg han tre sköna och wäl utsmyckade mör komma till sig: de tilltalade honom genast och förehöllo honom strängeligen hans djerfhet att löpa bort från den gode Konungen, som wisat honom så stor miskund och först befriat honom från bojorne och sedan från allt fängelse; detta oaktadt, fortforo de, wille han nu fly från den milde Herre, i hwars tjenst han gifwit sig. Sedan waknade han förfärad, stod bittida upp och berättade husbonden sin dröm; men den gode bonden nödgade honom att återwända hem till det heliga stället. Den, som först uppskref detta järtecken, hade sjelf sett mannen och spår efter bojorne på hans kropp.

39 Cap.

Konung Sigurd tager Cecilia till ägta.

Då Konung Sigurd war till åren kommen, förändrades hans sinne sålunda, att han wille förskjuta Drottningen och taga till ägta en qwinna, som het Cecilia och war en mäktig mans dotter. Han lät tillreda ett stort gästabud och ernade hålla bröllop med henne i Bergen. Men då Biskop Magnus sporde detta, blef han illa till mods. En dag geck han till Konungens

koning, och med honom en af hans prester, hwilken het Sigurd och sedan blef Biskop i Bergen. När de kommo till Kungaboningen, sände Biskoppen bud till Konungen, att han wille träffa honom och bad honom gå ut till sig. Konungen gjorde så, och geck ut med draget swärd i handen, tog wäl emot Biskoppen och böd honom in att dricka med sig. Biskoppen swarade: annat ärende hafwer jag nu: är det sannt, Herre, som mig är sagdt, att du ernar hålla bröllop, öfwergifwa Drottningen och taga en annan qwinna? Konungen sade, att så wore. Biskoppen började då uppblossa i ansigtet och swarade harmfullt: tänken I, Herre, att göra slikt i wårt Biskopsdöme och så mycket kränka Guds bud och rätt och den heliga Kyrkan? Mig undrar, att I så föraktien wårt biskopliga embete och eder konungsliga wärdighet; nu will jag göra hwad jag är skyldig till, och förbjuda eder detta wråd, å Guds, den helige Konung Olofs, Apostelen Petri och alla helige mäns wägnar. Medan Biskoppen talade detta, stod han rak, och liksom han hade utsträckt halsen för hugget och warit redo, om Konungen welat hugga till med swärdet. Men presten Sigurd, hwilken sedan blef Biskop, har sagt, att himmelen icke syntes honom större, än ett kalfskinn, så förfärlig tycktes honom Konungen. Derefter geck Konungen in och swarade intet; men Biskoppen begaf sig åter till sitt hem, så mild och glad, att han leende helsade på hwarje barn och lekte med sina fingrar. Då frågade presten Sigurd, huru det kom sig, sägande: I ären nu glad, Herre; faller det Eder icke in, att Konungen månde fatta wrede till Eder? och wore wäl nu bäst, att söka komma undan. Biskoppen swarade: sannolikare synes mig, att han icke gör det; men om så wore, hwilken död är wäl bättre eller önskeligare, än att låta sitt lif för Guds ära och dö för den heliga christna tron och sitt eget embete, emedan man förbudit det som otillåtligt är; och derföre är jag nu glad,

att jag gjort det mig ålåg. Sedan blef mycket buller och larm i staden; Konungen begaf sig dådan strax härefter och förde med sig mycket såd, malt och honung. Han drog nu söder till Stafanger, och tillredde der gästabud, för att låta sammanwiga sig med Cecilia. När Biskoppen, som rådde öfwer detta ställe, sporde sådant, begaf han sig till Konungen och frågade, om det wore sannt, att Konungen ernade taga en annan hustru, medan Drottningen lefde. Konungen swarade, att så wore. Biskoppen sade: om så är, Herre, mågen I betänka, huru strängt detta är ringare män förbudet: nu är det icke otroligt, att I ansen det tillåtet och anständigt för Eder, derföre att I hafwen större makt; men det strider dock mycket emot lag och rätt; och wet jag icke, hwarföre I wiljen göra slikt i wårt Biskopsdöme och så kränka Guds budord, den heliga Kyrkan och wårt biskopliga embete: I lären wäl wilja gifwa till detta ställe någon stor skänk af penningar, och sålunda försona Eder med Gud och oß. Då sade Konungen: tag af wårt gods hwad du will; du har wisat dig ganska olik Biskop Magnus. Konungen geck sedan bort och war icke mera tillfreds med denne, än med honom, som alldeles förbödd giftermålet. Derefter tog Konungen Cecilia till ägta, hade henne ganska kär och war mycket nöjd med henne.

40 Cap.

Köpstaden Konghell förbättras.

Konung Sigurd lät så mycket förbättra köpstaden Konghell, att ingen rikare handelsstad den tiden fanns i Norrige; och uppehöll han sig långe der, för att skydda landet. Han lät bygga Konungsgård i fästningen och pålade alla närgränsande häraden och äfwen stadsboerne, att hwar och en, som war nio år gammal eller derutöfwer, skulle årligen båra till fästningen fem wa=

penstenar eller ock fem störar, spetsiga i ena ändan och fem alnar långa. Uti denna fästning lät Konung Sigurd uppföra en korskyrka, hwilken, ehuru den war af träd, dock war utmärkt, både för sjelfwa byggnadsämnet och för arbetet. Då Konung Sigurd warit Konung i 24 år, inwigdes denna korskyrka. Konungen lät det heliga korßet och många andra helgedomar förwaras der. Hon blef kallad fästningskyrkan. Öfwer högaltaret satte Konungen den tafla, som han låtit göra i Grekland; den war af koppar och silfwer, hel och hållen förgyld och skönt besatt med lysande stenar. Der förwarades ock det skrin, som Danakonungen Erik Emund hade sändt Konung Sigurd, och den kyrkohandbok (plenarium), skrifwen med guldbokstäfwer, hwilken Patriarchen (i Jerusalem) gifwit Konungen.

41 Cap.

Konung Sigurds död.

Tre år efter det korskyrkan war inwigd, blef Konung Sigurd sjuk, då han uppehöll sig öster i Wiken; hans wänner bådo honom nu, att han skulle skilja sig från qwinnan (Cecilia), hwilket hon ock sjelf önskade; och bad hon Konungen, under sjukdomen, att få draga bort, sägande, att det torde bäst gagna honom. Konungen swarade: icke tänkte jag, att du skulle öfwergifwa mig såsom de andre, wände sig bort från henne och blef röd som blod i ansigtet; men hon geck sin wäg. Sedan tilltog hans sjukdom, så att han deraf feck sin död; och blef hans lik fördt till Opslo att begrafwas. Han afled en natt efter Mariemäßan under fastan, jordades i Hallwards kyrka och insattes i stenmuren utanför Koret på södra sidan. Hans son Magnus war då der i staden och emottog genast alla Konungens skatter, så snart Konung Sigurd dog. Sigurd war Konung öfwer Nor=

rige i 27 år, efter sin faders, Konung Magnus Barfots död; han afled 40 år gammal; och war hans tid god för landsfolket, både genom ymnig årswext och frid.

Konung Magnus Blindes och Konung Harald Gilles Saga.

1 Cap.

Magnus och Harald tagas till Konungar.

Magnus, Konung Sigurds son, blef i Opslo tagen till Konung öfwer hela landet strax efter fadrens död, såsom allmogen hade swurit Konung Sigurd; gingo då genast många i tjenst hos honom, och blefwo somlige länshöfdingar. Magnus war skönare, än hwarje annan man i Norrige på den tiden; han war häftig till sinnes och grym, men stor idrottsman; och det war egentligen fadrens wänsällhet, som förskaffade honom folkets kärlek. Han war en stor drinkare, girig, oblid och ofördragsam. Harald Gille war lättsinnig, gladlynnt och skämtsam, gifmild, så att han intet sparade för sina wänner, och ganska böjd att följa de råd, man gaf honom, så att han låt andra råda med sig, som de wille. Detta allt gjorde honom wänsäll och prisad af folket; och woro många mäktige män ej mindre tillgifne honom, än Konung Magnus. Harald war i Tunsberg, när han sporde Konung Sigurds, sin broders, död. Han hade då sammankomster med sina wänner; och beslöts dem emellan, att Höga-Ting skulle hållas der i staden. På detta Ting wardt Harald tagen till Konung öfwer halfwa landet; och man

förklarade nu för nödtwungen den ed, hwarigenom han hade frånswurit sig sitt fädernearf. Harald tog sedan hoffolk och tillsatte länshöfdingar; och samlade sig snart till honom icke mindre här, än till Konung Magnus. Då foro sändebud emellan dem; och stod det så i sju dagar. Men som Konung Magnus feck wida mindre här, såg han ingen annan utwäg för sig, än att skifta riket med Harald i twå lika lotter; och blef då sålunda deladt dem emellan, att hwar feck sin hälft af det rike, Konung Sigurd haft; men skepp, bordprydnad, smycken och alla lösören, som Konung Sigurd ägt, behöll Magnus ensam, och war ändå mindre nöjd med sin del. De styrde likwäl riket en tid bortåt i frid, men woro föga enige till sinnes. Konung Harald feck med Thora, Guttorm Gråbards dotter, en son, som het Sigurd. Till ägta tog han Ingirid, dotter af Ragnwald, som war Swea-Konungen Inge Stenkilssons son. Konung Magnus gifte sig med Christin, Knut Läwards dotter och Danske Konungen Waldemars syster, men fattade icke kärlek till henne, utan sände henne åter till Danmark: sedan geck allt sämre för honom; och ådrog han sig mycken owilja af hennes fränder.

2 Cap.

Om Konungarne Haralds och Magnuses krigshär.

Då nu fränderne Harald och Magnus warit Konungar öfwer Norrige i tre år, uppehöllo de sig, fjerde wintern, båda norr i köpstaden och bödo hwaraman till gästabud; likwäl war deras folk beständigt på wägen att komma i strid. Om wåren drog Konung Magnus med sina skepp söder utåt landet, samlade ur hwarje fylke så mycket manskap, han kunde få, och tillsporde sina wänner, om de wille lemna honom bistånd att afsätta Harald från Konungadömet och tilldela honom så mycket af landet, som

Magnus godt syntes, erindrande dem, att Harald tillförene hade affwurit sig riket. Härtill feck Konung Magnus många mäktiga mäns samtycke. Konung Harald for då, om wåren, till Uppländen och öfra wägen öster till Wiken; han samlade ock till sig manskap, när han sporde Konung Magnuses förehafwande; och hwar de drogo fram, slaktade de hwarannans boskap och dräpo hwarannans folk. Konung Magnus war wida manstarkare, emedan han hade förnämsta delen af landet att samla folk ifrån. Harald uppehöll sig i Wiken, östan om fjärden, och drog manskap till sig; och togo de då både män och gods från hwarannan. Der woro hos Konung Harald Christröd, hans broder på mödernet, och många andre länshöfdingar; dock woro långt flere hos Konung Magnus. Konung Harald låg med sin här på det ställe i Ranerike, som heter Fors, och drog derifrån ut till sjöstranden. Larsmässe-afton åto de aftonmåltid på en ort, som kallas Fyrileif, och hölls wakt till häst på alla sidor deromkring: de blefwo då warse Konung Magnuses här, som tågade emot gården. Magnus hade nära 6000 man, och Harald hade blott 1500. Wakten gaf Konung Harald tillkänna hwad den sett och berättade, att Konung Magnuses här war kommen ganska nära gården. Harald sade: hwad kan min frände, Konung Magnus Sigurdsson wilja? icke må han hafwa i sinnet att slås med mig? Då swarade Thiostolf Aleson: så bören I fatta råd för Eder och edert folk, Herre, som om Konung Magnus hela sommaren hade samlat här, för att genast strida, när han träffade Eder. Då stod Konung Harald upp, bad sina män gripa till wapen och sade: wi skole slås, om Konung Magnus, min frände, will strida. Sedan blåstes till slagtning: Konung Haralds folk geck ut från gården på ett åkergärde och uppsatte der sitt baner. Harald hade på sig twenne ringbrynjor; men Christröd, hans broder, bar ingen brynja; han ansågs för en ganska käck man. När

Konung Magnus och hans män sågo Konung Haralds krigshär, uppställde de sitt folk i en så lång slagtordning, att de skulle kunna kringränna hela Konung Haralds här. Så säger Halldor Skwalldre:

Här, af många understödd,
Magnus slagtordningens armar
Långt sträckte ut: de slagnes
Warma kroppar marken höljde.

3 Cap.
Strid på Fyrileif.

Konung Magnus lät i denna strid bära framför sig det heliga korset; och blef der ett stort och hårdt slag. Christröd, Konung Haralds broder, geck med sin skara midt in uti Konung Magnuses slagtordning och högg omkring sig på båda sidor; och wek folket för honom, hwar han framgeck. Men en mäktig bonde, som följde Konung Haralds här, och stod bakom Christröd, lyfte sitt spjut med begge händerne och stack honom mellan skuldrorne, så att spjutet geck ut genom bröstet; och föll Christröd der. Då frågade många, som stodo honom nära, hwi han så gjorde och begeck denna illgerning. Bonden swarade: nu har han fått weta utaf, att han och hans folk i somras slaktade min boskap, togo allt hwad i huset fanns och twungo mig att följa deras här; då ernade jag honom slikt, om jag kunde få tillfälle dertill. Sedan begynde Konung Haralds män att fly, och tog han slutligen sjelf flykten med hela sin här. En mängd af Konung Haralds folk stupade; Ingemar Swenßon af Aske, en utmärkt man och länshöfding, feck der banesår. Då qwad han detta:

Till Fyrileif
Onda wättar mig drefwo:
Alltid obenägen
Till strid jag war.
Mig pilar
Från almbågen beto:
Alldrig mer till Ask
Mände jag komma.

Der föllo nära 60 af Konung Haralds hofmän; sielf flydde han öster åt Wiken till sina skepp och for genast ur landet till Konung Erik i Danmark. Så säger Halldor Skwalldre:

Stridskårpare, till Erik
Du Haddings häst (skeppet)
Dig föra låt:
Glad feck herrskaren landet åter.
Jotarnes utmärkte Konung,
Den snabb-talande,
Holstens skräck,
Dig tappra mäns bistånd gaf;

Så säger Einar Skuleson:

Öfwer fiskfältet (hafwet)
Till Skåningarnes land
Drog han, som bortskänker
Skeppswägens eld (guldet).
Werksamme Fursten,
Som glupske wargens läppar
Färgar med blod,
Danmarks herrskare fann.

Konung Harald begaf sig till Dana-Konungen Erik Emund, för att söka hjelp af honom; de träffades söder i Småland.

Konung Erik tog wäl emot honom, mest derföre att de hade swurit hwarannan brödralag. Han gaf Konung Harald Halland i förläning och skänkte honom 8 långskepp, dock utan tillbehör. Sedan for Konung Harald norrut genom Halland; och kommo då många Nordmän honom till mötes. Konung Magnus underlade sig hela Norrige efter denna strid, gaf frid åt alla sårade och lät läka dem, likasom sina egna män. Han tillerkände sig då allt landet och hade hos sig de utwaldaste män, som funnos i riket. När de sedan rådslogo sins emellan, wille Sigurd Sigurdsson, Thorer Ingiridsson och alla de klokaste män, att man skulle qwarhålla hären i Wiken och bida der, i fall Harald återkomme sunnanifrån. Men Konung Magnus följde sitt eget sinne, for norrut till Bergen, blef der öfwer wintern, och lät hären draga bort och länshöfdingarne begifwa sig till sina gårdar.

4 Cap.

Om Asbjörns och Nereids död.

Konung Harald kom till Konghell med det manskap, som följt honom från Danmark. Då hade länshöfdingarne och stadsboarne samlat här emot honom och uppställde en stark slagtordning ofwanför staden. Konung Harald geck af sina skepp, sände bud till bondehären och bad dem, att de icke med wäpnad hand skulle bestrida honom hans rike, sägande sig icke begära mera, än honom med rätta tillkomme. Sändemän foro emellan dem; och omsider åtskilde bönderne sin här och underkastade sig Konung Harald. Han gaf länshöfdingarne förläningar, på det de måtte bistå honom, och de bönder, som gingo på hans sida, tilldelade han åtskilliga förmåner och friheter. Derefter samlade sig mycket folk till Konung Harald; for han då wester i Wiken och skänkte frid och säkerhet åt alla, utom åt Konung

Magnuses män, hwilka han låt råna eller dråpa, hwar han träffade dem. När han kom östan till Sarpsborg, låt han gripa twå af Konung Magnuses länshöfdingar, Asbjörn och hans broder Nereid, och förelade dem de wilkor, att den ena skulle hängas, men den andra störtas i forsen Sarp, bedjande dem sjelfwe wälja. Asbjörn walde att kastas i Sarpsforsen, emedan han war äldre och denna död syntes honom grymmare. Det skedde ock sålunda. Härom talar Halldor Skwalldre:

Asbjörn, som emot Fursten
Sin tunga illa styrde,
Twungen blef i Sarp att stiga:
Herrskaren ofta korpen föder.
Konungen, som wågernas eld (guldet) förslöser,
Uti Sigars (Odens) grymma träd (galgen)
Låt hänga Nereid, fiendens wän;
HusTingen denne umgälla feck.

Sedan for Konung Harald norr till Tunsberg, der han blef wäl emottagen och mycket manskap samlade sig till honom.

5 Cap.

Rådplägning.

Konung Magnus war i Bergen, när han sporde deßa tidningar: han låt då kalla till samtal med sig alla höfdingar, som funnos i staden, och sporde dem till råds, hwad man nu borde företaga. Sigurd Sigurdßon swarade: här kan jag gifwa ett godt råd: låten bemanna en skuta med dugtiga karlar, och låten mig eller någon annan länshöfding styra den och fara till Konung Harald, Eder frände, samt bjuda honom förlikning, sådan den kan uppgöras Eder emellan af rätträdige män här i lan-

det: tillbjuden honom hälften af riket; och håller jag för troligt, det Harald, genom goda måns bemedlande, skall låta förmå sig att emottaga detta anbud, och I sålunda blifwa förlikte. Då sade Konung Magnus: det will jag icke; ty hwad gagnade oß då, att wi i somras wunno allt riket under oß, om wi nu skulle afslå hälften? gifwen derföre ett annat råd. Sigurd Sigurdsson swarade: mig synes, Herre, som dine länshöfdingar, hwilka i höstas bådo dig om lof att få draga hem, nu ernade sitta stilla och icke wille komma till dig: du giorde mycket emot mitt råd, när du lät det talrika manskap förskingras, som wi då hade, ty jag tyckte mig weta, att Harald och hans folk skulle komma åter till Wiken, så snart de sporde att der wore ingen höfding: nu wet jag ett annat råd, som, ehuru ondt, likwäl torde lyckas: utsänd några af dina Gäster, jemte annat folk, till de länshöfdingar, som ej wilja hjelpa dig i din nöd, och låt dräpa dem, men gif deras egendom åt sådane, som nu äro böjde att lemna dig bistånd, fast de ej förut warit i mycket anseende: låt dem drifwa folket tillsamman, och begagna dig likasåwäl af onda, som af goda menniskor: drag sedan österut emot Konung Harald med det manskap, du fått, och strid med honom. Konungen sade: det wore, att göra sig förhatlig, om man skulle låta dräpa många betydande män och upphöja ringa folk, som ofta är lika trolöst, och af hwars wälde landet far illa: jag will höra ännu flera råd af dig. Sigurd swarade: swårt blifwer mig nu att råda, när I hwarken wiljen ingå förlikning eller slås: farom då norr till Trondhem, der wi hafwe landets betydligaste styrka att tillgå, och samlom under wägen allt det manskap, wi kunne få; kan hända, att Elfgrimarne då ledsna wid att förfölja oß. Konungen sade: icke will jag nu fly för dem, hwilka wi i somras förjagade; gif mig bättre råd. Då stod Sigurd upp, lagade sig till att gå bort, och sade: jag skall

nu gifwa Eder det råd, som jag ser att I wiljen hafwa och som månde gå i fullbordan: sitten här i Bergen, till deß Konung Harald kommer med stor krigshär; och låren I då få tåla död eller nesa. Sigurd deltog ej längre i denna stämma.

6 Cap.

Om Konung Haralds krigshär.

Konung Harald for östanifrån utmed landet och hade ganska stor här: denna winter blef kallad folkskockningswintern. Konung Harald kom till Bergen julafton och lade med sina skepp in uti wiken Florewåg, men wille icke strida under julen, för helgens skuld. Konung Magnus beredde sig imedlertid till motstånd uti staden. Han låt uppresa en fältslunga ute på Holmen och göra jernlänkar, med trädstockar emellan, hwilka lades twärt öfwer wiken från Kongsbryggan till Nordnäs och till Munkbryggan. Han låt deßlikes smida fotanglar och kasta dem ut på Jonswallen; och blott i tre dagar hölls julhelgen, då man icke arbetade. Men sista dag jul låt Konung Harald blåsa allt sitt folk till staden; och hade nära 900 man samlat sig till honom om julen.

7 Cap.

Konung Magnus tages till fånga.

Konung Harald gjorde Konung Olof den Helige det löfte, att han, på egen bekostnad, skulle låta bygga en kyrka åt honom der i staden, om han nu finge seger. Konung Magnus uppställde sin slagtordning på Christ-kyrkogården; men Konung Harald lade först till wid Nordnäs. När Konung Magnus och

hans

hans folk sågo detta, drogo de sig längre in uti staden, ända till det innersta af wiken. Då de tågade gatan framåt, lupo många af stadsboarna till sina hus och hem; men de, som gingo öfwer wallen, kommo på fotanglarna. Konung Magnus och hans folk sågo nu, att Konung Harald med hela sin krigshär hade rott till Hegrewik, hwarest de gingo i land och togo öfra wågen uppåt backen ofwanför staden. Då skyndade Konung Magnus fram genom gatan, men hans folk flydde åt alla håll, somlige upp å fjället, somlige till Nunneklostret, och somlige in uti kyrkor eller till andra ställen, der de kunde gömma sig. Konung Magnus flydde då ut på sitt skepp; men ingen möjlighet war att komma bort, ty jernkedjorne tillstängde utloppet. Honom följde ock få män, hwadan de föga kunde uträtta. Så säger Einar Skuleson i Haralds-drapan:

Bergens wik de stängde:
Ej på en wecka
Tappre herrskarens skepp
Bort kunde fara.

Litet derefter kommo Konung Haralds män ut på skeppen; Konung Magnus blef då tillfångatagen der han satt, bakuti förrummet på högsäteskistan, och tillika med honom Håkan Fauk, hans moderbroder, hwilken war en ganska dägelig man, men ansågs föga klok. Iwar Özursson och många andra hans wänner blefwo äfwen tagne till fånga, och somlige genast dräpne.

8 Cap.

Konung Magnus lemlästas.

Konung Harald höll derpå stämma med sina rådgifware och bad dem öfwerlägga med sig; och wid slutet af denna stäm-

ma beramades, att Magnus skulle afsättas och ej widare kallas Konung. Han öfwerlemnades då åt Konungens trälar; men de stympade honom, utslungo båda hans ögon, höggo af honom ena foten; och slutligen wardt han snöpt. På Iwar Özurßon utslungos ögonen, och Håkan Fauk blef dräpen. Sedan lades allt landet under Konung Haralds wälde. Då efterspanades noga, hwilka som warit Konung Magnuses tillgifnaste wänner eller bäst wißte hwar hans ägodelar och dyrbarheter woro gömde. Det heliga korset hade Konung Magnus fört med sig, allt sedan Fyrileifs-slaget stod; och wille han nu icke säga, hwar det förwarades. Biskop Reinhold i Stafanger war Engelsman och ansågs för mycket girig: han war Konung Magnuses synnerligen gode wän; och höll man för troligt, att penningarne, skatten och klenoderne blifwit lemnade i hans förwar. Bud skickades efter honom, och kom han till Bergen, hwarest han blef beskylld för denna sak; men han nekade twärt dertill, och wille ej widgå, utan erböd sig att bewisa sin oskuld. Konung Harald bifölt icke detta, utan pålade Biskopen att gälda 15 marker guld i böter. Biskopen sade sig heldre wilja wåga lifwet, än så utblotta sitt Biskopssäte. Sedan blef Biskop Reinhold hängd ute på Holmen wid fältslungan; men när han geck till galgen, slängde han ena skon af foten, och sade, swärjande derpå: icke wet jag af flere Konung Magnuses ägodelar, än hwad som ligger här i skon: det war en guldring. Biskop Reinhold begrofs på Nordnäs uti Michaels-kyrkan; och blefwo deße gerningar mycket lastade. Sedan war Harald Gille ensam Konung öfwer Norrige, så länge han lefde.

9 Cap.

Under i Konghell.

Fem år efter Konung Sigurds död, tillbrogo sig stora och

förunderliga ting i Konghell. Befallningsmän derstädes woro då Guttorm, Harald Flettes son, och Sämund Husfreja, hwilken hade till ägta Ingeborg, presten Andreas Brunssons dotter. Deras söner woro Pål Flip och Gunne Fis: Sämund hade ock en oägta son, benämnd Asmund. Andreas Brunsson war en ganska utmärkt man, och prest wid Korskyrkan; hans hustru het Solweig. Hos dem uppfostrades Jon Loptsson, hwilken nu war elfwa år gammal. Presten Lopt Sämundsson, Jons fader, war då äfwen der. Andreas prests och Solweigs andra dotter het Helga och war gift med Einar. Det tilldrog sig i Konghell, nästa söndagsnatten efter Påskweckan, att ett stort gny hördes ute på gatorne i hela staden, liksom när Konungen framtågade med allt sitt hof. Hundarne läto illa, rusade ut och kunde icke qwarhållas; men alle hundar, som utkommo, blefwo galne och beto hwad helst de träffade, folk eller fänad: allt som wardt bitet, så att blod utkom, föll i raseri, och allt som hafwande war, kastade tillika fostret. Detta järtecken skedde nästan hwarje natt, från Påsk till Christi Himmelsfärdsdag. Stadsfolket blef ganska förfäradt härsfwer: många drogo bort, sålde sina gårdar och flyttade till landsbygden eller andra köpstäder; men de, som wisast woro, lade största wigt på detta under, intogos af rädsla och sade, som sannt war, att det månde förebåda stora och wigtiga händelser, hwilka ännu icke kommit i ljuset. Andreas prest höll en lång och wacker predikan på Pingstdagen och talade slutligen om stadsfolkets wånda, bedjande dem fatta mod och icke låta den herrliga staden blifwa öde, utan heldre wara aktsamme på sig sjelfwa, eftersinna hwad rådligast wore, och taga sig till wara för allt, som kunde hända, för eld och ofrid, samt bedja Gud om miskund.

10 Cap.

Begynnelsen af striden i Konghell.

Tretton lastdragare-fartyg gjordes redo från staden och skulle segla till Bergen; men ellofwa af dem förgingos med folk, gods och allt hwad å dem war; det tolfte led ock skeppsbrott, men besättningen räddades, ehuru laddningen geck förlorad. Då for presten Lopt norrut till Bergen, med all sin egendom, och framkom lyckligen, utan minsta förlust. Larsmesse-afton war det som desa lastdragarefartyg förgingos. Erik Emund DanaKonung och Özur ArkeBiskop sände begge bud till Konghell och bådo inwånarne wäl förwara sin stad, emedan Wenderne hade en stor här ute, härjade widtomkring hos de Christne och fingo ständigt seger. Stadsfolket winnlade sig dock föga om sin säkerhet, utan woro sorglöse; och ju längre det led, desto mera glömde de den skräck, som hade kommit öfwer dem. Larsmesse-afton, då högmessan hölls, kom Rettibur, Wendernes Konung, till Konghell och hade 250 Wendiska skepp, samt på hwarje skepp 44 män och 2 hästar. Dunimiz het Konungens systerson och Unnibur en höfdinge, som hade mycket folk under sig: dese twenne höfdingar rodde, med alla sina skepp, upp genom Elfwens östra gren, förbi ön Hising, och fram till Konghell; men en annan del af flottan lade igenom westra grenen in till staden. Dese landade ute wid pålarne, förde sina hästar från skeppen, togo öfra wägen åt Bratsås och redo så upp omkring staden. Einar, Andreas prests måg, bar denna tidning till fästningskyrkan; ty der war då stadsfolket och hade kommit dit för att bewista högmessan. Under det Andreas prest predikade, kom Einar och sade folket, att en krigshär drog emot staden med många örlogsskepp, men att en del af hären red ned öfwer Bratsås. Då yttrade många, att det torde wara Erik DanaKonung, och wän-

tade sig frid af honom. Allt folket lopp nu ned i staden till sina hus, wäpnade sig, geck till skeppsbryggorne och såg då genast, att ofrid war å färde och hären otalig. Nio Östersidsfartyg, som tillhörde köpmän, lågo på ån wid bryggorne. Der lade Wenderne först till och slogos med köpmännen. Deße emottogo dem käckt, wäpnade sig och förswarade sig länge och manneligen. Här wardt en hård strid och tappert motstånd, innan köpmansskeppen blefwo afröjde. I denna slagtning förlorade Wenderne 150 skepp med allt manskap, som på dem fanns. När slaget war som starkast, stod stadsfolket på bryggorne och sköt på hedningarne; men så snart striden saktade sig, flydde alle upp till staden och sedan in uti fästningen, medtagande sina kostbarheter och allt det gods, som medföras kunde. Solweig, hennes döttrar och twå andra qwinnor begåfwo sig uppåt landsbygden. När Wenderne besegrat köpmansfartygen, gingo de i land, mönstrade sin här och märkte derwid den skada de lidit. Då lupo somlige till staden, men somlige till köpmansskeppen och togo allt gods, som de wille hafwa med sig. Derefter satte de eld på staden, och uppbrände den hel och hållen, tillika med skeppen. Sedan drog hela hären emot fästningen och beredde sig till anfall.

11 Cap.

Andra striden.

Konung Rettibur lät tillbjuda dem, som i fästningen woro, att de skulle få gå ut, behålla lifwet och medtaga wapen och kläder, guld och silfwer; men alle ropade deremot och gingo ut på borgen; somlige sköto, och somlige nedkastade stenar och stockar. Det war en hård strid; mycket folk föll på båda sidor, dock wida flere af Wenderne. Solweig kom upp till en gård, som heter Solberga, och berättade der hwad som händt. Då

skuros budkaflar upp och sändes till Skurhaga, der ett samman-skotts-öl hölls och mycket folk war församladt. Der war, bland andra, en bonde, som het Ölwer den Stormunte; han sprang genast upp, tog sin sköld och hjelm samt en stor yxa i andra handen och sade: stånden upp, gode män, tagen edra wapen och dragom åstad att bistå stadsboarna; ty skamligt lärer det synas för hwar man, som det spörjer, att wi sitte här och supe öl, medan det goda folket i staden sätter lifwet till, för wår skuld. Många talade deremot, sägande, att de sjelfwe skulle bereda sin ofärd, utan att wara stadsboarne till någon hjelp. Då sprang Ölwer å nyo upp och sade: ändå att I alle qwarblifwen, skall jag likwäl ensam draga åstad; och stupa skola en eller twå hedningar för min hand, innan jag faller. Sedan lopp han ned till staden; några män följde efter, för att se huru det skulle gå honom och utröna, om de kunde göra honom något bistånd. Men då han kom så nära fästningen, att hedningarne blefwo honom warse, lupo emot honom åtta män, fullt wäpnade. När de möttes, omringade honom hedningarne. Ölwer lyfte upp yxan och högg den, som stod bakom honom, med främre yxhörnet under hakan, så att kindbenet och strupen sönderskuros och mannen föll widöppen och baklängs till jorden. Derpå swängde han yxan framför sig, högg en annan i hufwudet och klöf det, ända ned till skuldrorne. Sedan stredo de; och drap han ytterligare twå, men blef sjelf mycket särad. Då flydde de fyra, som qwar wore; men Ölwer lopp efter dem. Ett kärr låg i wägen: twå hedningar sprungo deruti, och drap Ölwer dem båda; stod han då äfwen fast i kärret; och undkommo sålunda twå hedningar af de åtta. Men de, som följt Ölwer, förde honom med sig tillbaka till Skurhaga; der blef han fullkomligen läkt från sina sår; och är det allmän sägen, att ensam karl aldrig gjort manligare bragd. Twå länshöfdingar, Sigurd Gyrdeson, Philips

broder, och Sigard, kommo med 600 man till Skurhaga; Sigurd wände åter med 400 man, blef sedan föga aktad och lefde icke länge; men Sigard tågade med 200 man till staden, stred der emot hedningarne och stupade, jemte allt sitt folk. Wenderne bestormade fästningen; men deras Konung och höfdingar afhöllo sig från slagtningen. På ett ställe bland Wenderne stod en karl, som sköt med båge och drap en man med hwarje pil; och stodo twenne karlar framför honom och wärjde honom med sköldar. Då sade Sämund Husfreja till Asmund, sin son, att de båda på en gång skulle skjuta åt skytten; och jag sjelf, fortfor han, skall skjuta på en af dem, som hålla sköldarne framför honom; han gjorde så, men denne betäckte sig med skölden: nu sköt Asmund emellan sköldarne, och pilen träffade skytten i pannan, så att den geck ut genom nacken, och mannen föll baklängs död till jorden. När Wenderne sågo det, tjöto de alle, som hundar och wargar. Då lät Konung Rettibur ropa till Nordmännen och tillböd dem å nyo frid, men de afslogo hans anbud. Sedan gjorde hedningarne åter ett hårdt anfall. Nu war det ytterligare en af de hedniske männen, som stred så djerft och geck så nära, att han kom ända till fästningsporten och med sitt swärd stack ihjäl den man, som stod innanför porten. Från fästningen sköto de på honom med pilar och spjut, hwilka dock icke beto, ehuru han bar hwarken sköld eller harnesk; ty han war så stor trollkarl, att intet wapen kunde skada honom. Då tog Andreas prest wigd eld, wälsignade den och skar tunder (fnöske), som han lade deri och hwilket han sedan satte på spetsen af en pil, den han lemnade till Asmund: med denna pil sköt Asmund på trollkarlen; och träffade skottet så, att han hade tillfyllest deraf och föll död till jorden. Hedningarne läto illa, såsom förra gången, tjöto och skuro tänder samt gingo alle till sin Konung: de Christne trodde dem nu rådslå om aftåg. Då hörde

en tolk, som förstod Wendiska, hwad höfdingen Unnibur talade; han sade: detta folk är tappert och swårt att strida emot; och skulle wi än kunna taga allt gods, som finnes i staden, måtte wi dock gerna gifwa lika mycket till, om wi aldrig hade kommit hit, så mycket folk och så många höfdingar hafwe wi förlorat: först i dag, när wi började att strida mot fästningen, wärjde de sig med skott och spjut: sedan kastade de stenar på oß; men nu slå de oß med käppar, såsom hundar; deraf ser jag, att wapen till förswar börja tryta dem; wi skole derföre ännu en gång hårdt anfalla dem och försöka deras styrka. Det förhöll sig ock werkligen så, som han sade, att de nu sköto med störar, emedan de i första striden oförsigtigt bortkastat sina skottwapen och stenar; men när de Christne sågo, att störarnes antal minskades, höggo de hwarje stör i twenne stycken. Hedningarne anföllo dem då med största häftighet, men hwilade sig emellanåt; och blef nu folket å båda sidor mycket trött och såradt. Under en af hwilostunderne lät Konung Rettibur å nyo tillbjuda dem frid, och att de skulle få behålla sina wapen och kläder samt allt hwad de sjelfwe kunde medtaga ur fästningen. Då hade Sämund Husfreja stupat; och beslöto nu de, som öfrige woro, att uppgifwa fästningen och lemna sig sjelfwa uti hedningarnes wåld: detta war dock det oklokaste råd, ty hedningarne höllo icke sina löften, utan togo alla män, qwinnor och barn, samt dräpo de sårade och unga, så ock andra, dem de icke funno tjenlige att föra med sig. De togo åfwenledes allt gods, som war i fästningen, gingo in uti korskyrkan och rånade dädan all deß prydnad. Andreas prest gaf Konung Rettibur en silfwerbeslagen och förgyld spira, så ock åt Duminiz, Konungens systerson, en guldring; hwaraf de tyckte sig märka, att han hade något att säga i staden, och wärderade honom framför andre. Hedningarne togo ock det heliga korset och förde det bort; de togo jemwäl den

tafla, som stod öfwer altaret och hwilken Konung Sigurd låtit göra i Grekland och haft med sig till Norrige: denna nedlade de på trappan framför altaret. Sedan gingo de ut ur kyrkan. Då sade Konung Rettibur: detta hus hafwer tillförene blifwit uppbygdt och prydt med mycken kärlek till den Gud, som det äger; dock synes mig nu som stället och huset warit föga wårdade, ty jag märker, att Guden är wred worden på wårdarne. Konung Rettibur gaf Andreas prest kyrkan, (helgedoms)-skrinet, det heliga korset, boken (bibeln), kyrkohandboken och fyra klerker; men hedningarne uppbrände likwäl fästningskyrkan och alla husen i fästningen. Den eld, de tändt i kyrkan, slocknade twenne gånger; då höggo de ned henne, hwarefter hon hel och hållen kom i låga och uppbrann, såsom de öfrige husen. Sedan begåfwo sig hedningarne med bytet till skeppen och räknade sin här; men när de sågo, hwilken förlust de lidit, gjorde de allt folket till krigsfångar och fördelte dem på skeppen. Andreas prest och klerkerne fördes till Konungsskeppet, jemte det heliga korset; då kom stor skräck öfwer hedningarne, för det järteckens skuld, som träffade Konungsskeppet, nemligen en så stark hetta, att alla tyckte sig wara nära att brinna. Konungen bad tolken spörja presten, hwad som wore orsak härtill; han swarade, att den Allsmäktige Guden, på hwilken de Christne trodde, sände hedningarne ett tecken af sin wrede, för det de, som icke wille tro på sin skapare, likwäl djerfdes med sina händer widröra hans pino-märke; ty, fortfor Andreas prest, så mycken kraft åtföljer korset, att dylika och understundom ännu synbarare järtecken ofta tillförene wederfarits hedniska män, när de tagit deri med sina händer. Konungen lät sätta presterne i skeppsbåten; och bar Andreas prest det heliga korset i sin famn. Wenderne drogo båten ändalångs utmed skeppet, omkring framstammen och sedan utmed andra bordet till bakstammen; hwarefter de stöto den bort

med stakar och stötte den inåt bryggorne. Nu for Andreas prest, samma natt, på ojemn wäg och i regnwäder, till Solberga med korset och förde det sedan derifrån uti godt förwar. Konung Rettibur, och så mycket som war öfrigt af hans folk, seglade tillbaka till Windland. Många af dem, som tillfångatogos i Konghell, woro sedan länge uti trälldom i Windland; men de, som blefwo utlöste och kommo igen till sin odaljord i Norrige, hade alla mindre trefnad, än förut. Köpstaden Konghell hafwer ock aldrig sedan återwunnit det wälstånd, han förut egde.

12 Cap.
Om Magnus Blinde.

Konung Magnus, som blifwit beröfwad sin syn, for derefter norr till Nidaros, gaf sig i kloster på Holmen (Munkholmen) och antog Munkekläder. Då lades under detta kloster Stora Hernäs på Froste, till hans underhåll. Men Konung Harald rådde, under återstående delen af wintern, ensam öfwer landet och gaf frid åt alla, som den hafwa wille: han upptog ock då uti sitt hof många män, som warit hos Konung Magnus. Einar prest Skuleson säger, att Konung Harald hållit twå slagtningar i Danmark, en wid Hwen och en wid Leßö:

Korpmunnens käcke färgare,
Under höga Hwen,
Med fiendernes blod
Skarpa swärden bestänkte.

Och ytterligare:

Han, som Odens skjorta (brynjan) med blod fläckar,

Strid höll wid släta Leßös strand;
Der stormarne häftigt swängde
Baneren öfwer utmärkta män.

Konung Harald Gille war den gifmildaste man. Det berättas, att i hans dagar kom från Island Magnus Einarßon, för att wigas till Biskop; och war Konungen honom ganska wäl bewägen och wisade honom stor ära. Men när Biskoppen giort sig redo att affegla, och skeppet låg färdigt, geck han in uti salen, der Konungen drack, helsande honom med utsökt höflighet. Konungen emottog Biskoppen wänligen; och satt Drottningen bredewid Konungen. Då sade denne: Herre Biskop, ären I nu färdige till afresan? Biskoppen swarade, att så wore. Konungen fortfor: icke kommen I nu hit i rättan tid, sedan borden äro borttagne: wi kunne nu icke begåfwa Eder såsom sig höfdes; eller är något för handen att gifwa Biskoppen? Skattmästaren swarade: Herre, jag tror, att klenoderne redan äro bortgifne. Konungen sade: ännu är detta dryckeskärl qwar; emottag det, Biskop; det äger något wärde. Biskoppen tackade honom för hans ynnest. Då sade Drottningen: far wäl och lef lyckligt, Herre Biskop. Men Konungen talade till henne således: far wäl och lef lyckligt, Herre Biskop! när hörde man en förnäm qwinna så tala till sin Biskop, utan att gifwa honom något? Hon swarade: hwad är nu till hands, Herre? Det hyende, hwarpå du sitter, swarade Konungen. Sedan lemnade man Biskoppen detta hyende, som war öfwerdraget med siden och ganska dyrbart. När Biskoppen geck bort, lät Konungen åfwen taga hyendet undan sig, sägande: länge hafwa de tillsamman warit. Derefter for Biskoppen sin wäg och kom till Island, till sin Biskopsstol; då tala-

des om hwad man af dryckeskärlet borde göra, som bäst anstode Konungen. Biskoppen sporde flera till råds i detta ämne; och sade många, att han skulle sälja kärlet och gifwa deß wärde åt fattiga. Biskoppen swarade: annat råd will jag taga: en kalk skall göras deraf åt kyrkan härstädes; och will jag derjemte bedja, att alle de helige män, af hwilka lemningar finnas i denna kyrka, må låta Konungen njuta wälsignelse af sin gåfwa, så ofta meßa sjunges öfwer kalken. Denna kalk hafwer alltsedan warit i Skalholt. Men af silketyget, hwarmed de hyenden woro öfwerdragne, som Konungen gaf Biskoppen, äro nu gjorde korkåpor, hwilka äfwen finnas i Skalholt. Häraf kan man märka Konung Haralds ädelmod, äfwensom af mycket annat, ehuru blott få ting äro beskrifne i denna saga. Konung Harald tog Thora, Guttorm Gråbards dotter, till frilla och hade med henne en son, som het Sigurd. Han ägde ock med Drottning Ingirid en son, wid namn Inge. Konung Haralds döttrar heto, den ena Brigitta och den andra Maria. Hans dotter Brigitta war först gift med Swea Konungen Inge Hallstensson, sedan med Magnus Henriksson, och sist med Birger Brose.

13 Cap.

Sigurd Slembe-Djäknes uppkomst.

Sigurd het en man, som uppföddes i Norrige och sades wara Adalbrecht prests son. Sigurds moder war Thora, Saxes i Wik dotter och syster till Sigrid, som war moder åt Konung Olof Magnusson och hans broder Kåre, hwilken hade till ägta Borghild, Dag Eilifssons dotter. Kåres och Borghilds söner woro Sigurd på Austrått och Dag. Si-

gurds söner woro Jon på Austrått, Thorsten och Andreas Döfwe. Jon hade till hustru Sigrid, Konung Inges och Hertig Skules syster. Sigurd hölls i sin barndom till boken, och blef sedan klerk och wigd till Djäkne (Diaconus); men när han kom till mogen ålder och styrka, war han ganska rask, stor och stark, samt öfwerträffade uti alla idrotter sina jemnåriga och nästan hwarje annan man i Norrige. Sigurd röjde tidigt ett öfwerdådigt och oroligt sinnelag; han blef kallad Sigurd Slembedjäkne. Han war ganska dägelig till utseendet, och hade tunnt, men fagert hår. Det kom till Sigurds kunskap, att hans moder sagt Konung Magnus Barfot wara hans fader; och så snart han rådde sig sielf, öfwergaf han klerke-lifwet och for bort af landet. Han tillbragte lång tid på resor, for ut till Jorsal (Jerusalem), kom till Jordan och besökte många heliga orter, såsom Pelegrimerne plåga göra. När han kom tillbaka, slog han sig på köpfärder. En winter wistades han på Orknöarne hos Harald Jarl, och geck honom tillhanda då Thorkel Fostre Sumarlidsson blef dräpen. Sigurd war ock i Skotland hos Dawid Skotte-Konung och blef der mycket ärad. Sedan for Sigurd till Danmark; och war det hans och hans måns sägen, att han der hade bewist sin fädernehärkomst och genom jernbörd styrkt sig wara Konung Magnus Barfots son, uti fem Biskoppars närwaro. Så säger Iwar Ingemundsson i Sigurds-wisan:

Fem Biskoppar,
Som mest aktade woro,
Pröfning anställde
Om Sköldungens ätt;
Och utröntes,

Att måktige Konungens
Fader war
Magnus den milde.

Konung Harald Gilles wänner sade, att detta warit swek och bedrägeri af Danskarne emot Nordmännen. Om Sigurd Slembe berättas, att han uppehållit sig några år i köpfärder: en winter war han på Island och gästade hos Thorgils Oddeson på Stadarhol i Saurby; men få wißte der, hwem han war. Det hände om hösten, när fåren, som skulle slaktas, drefwos i fålla och togos fatt, att ett får lopp till Sigurd. Sigurd låtsade som fåret hade sökt hjelp af honom, utsträckte handen, lyfte det ur fållan och låt det springa upp å fjället, sägande: icke söka nu många bistånd af oß, men denne (fåret) skall sådant lända till hjelp. Ytterligare tilldrog sig samma winter, att en qwinna hade stulit, hwarföre Thorgils blef wred på henne och wille straffa henne; men hon tog sin tillflykt till Sigurd, hwilken satte henne hos sig på bänken. Thorgils bad honom öfwerlemna qwinnan, sägande hwad hon hade giort. Sigurd begärde då tillgift för henne, emedan hon sökt hans beskydd; men Thorgils sade, att hon skulle straffas. Då Sigurd såg, att Thorgils icke wille höra hans bön, sprang han upp, drog swärdet och bad honom anfalla. När Thorgils märkte, att Sigurd wille förswara qwinnan med wapen, tyckte han denne mans utseende bebåda något stort och efterfinnade, hwem han kunde wara: han afstod derföre från qwinnans bestraffande och gaf henne tillgift. Der woro flere utländske män; och bland alla giorde Sigurd minst wäsende af sig. En dag, när Sigurd kom in uti stugan, spelade en Nordman, som bar prägtiga kläder och myсket pyntade sig, bräde med en af Thor-

gils husfolk. Nordmannen ropade på Sigurd och bad honom råda sig i spelet. Sigurd såg derpå och tyckte honom wara nära att förlora. Den, som spelade med Nordmannen, hade ett sår på foten, så att hans ena tå hade bulnat och warade sig. Sigurd satte sig på bänken, tog ett strå och drog det utefter golfwet, der några kattungar sprungo; han drog strået framför dem, tills de kommo på den sårades fot; denne spratt upp och skrek; men spelet kom i oordning: och började de nu träta om, huru det stod. Detta berättas, för att wisa Sigurds fintlighet. Ingen wißte, att han war lärd, förr än Lördagen före Påsk, då han wigde wattnet; och ju längre han war der, ju mera blef han aktad. Sommaren derefter, när de skildes åt, sade Sigurd, att Thorgils gerna kunde sända sina wänner till Sigurd Slembe, för deras bekantskaps skuld. Då frågade Thorgils: hwad gemenskap har du med honom? han swarade: jag är Sigurd Slembedjäkne, Konung Magnus Barfots son. Sedan for han bort.

14 Cap.

Om Sigurd Slembedjäkne.

På denna tid war Harald ensam Konung i Norrige; och sades det allmänt, att han icke war någon wis man, men ej heller så grym, som hans frände, Konung Magnus, Konung Sigurds son. När Harald Gille warit Konung i sex år, kom Sigurd till Norrige; då rådde man honom att fara till Konung Harald, låta honom weta deras frändskap och försöka hwad wändning hans sak sedan kunde taga. Sigurd begaf sig till Konung Harald, sin broder, träffade ho-

nom i Bergen, lemnade sig genast i Konungens wåld, uppenbarade sin fäderneshärkomst och bad Konungen erkänna deras skyldskap. Konungen gaf honom ej genast swar i denna sak, utan framställde den för sina wänner och hade med dem samtal och stämmor. Men när Konungens rådgifware fingo weta förhållandet, sade de, att om Sigurd upptoges till wälde, blefwe han dem öfwermäktig, såsom Konung Magnus hade warit; men nu suto de i mycken stillhet, och länshöfdingarne innehade för det mesta landets styrelse. Konungen förmåddes då till det beslut, att låta dräpa Sigurd och påfinna någon lifssak emot honom. Af deras samtal blef bekant, att Konungen beskyllde Sigurd för delaktighet i Thorkel Fostres mord wester om hafwet. Thorkel hade följt Konung Harald till Norrige, när han först kom dit till landet, och hade warit Haralds bäste wän. Denna sak drefs så starkt, att Sigurd derföre ansågs hafwa förwerkat lifwet; och fullföljdes detta förehafwande, med länshöfdingarnes råd, sålunda, att några hoftjenare, sent om en afton, gingo dit der Sigurd war, och ropade honom ut, togo sedan en skuta och rodde bort med honom från staden norrut förbi Holdhell. Sigurd satt i bakstammen på en kista, begrundade saken och anade, att swek kunde wara härunder. Han war så klädd, att han hade blå byxor, skjorta och en kort mantel med band uti, i stället för kappa. Han såg ned för sig, höll med händerna i mantelbanden och drog dem stundom upp öfwer hufwudet, men stundom släppte han dem ned. När de hade kommit förbi näset, icke långt från Mjölk-ån, woro de glade och druckne, och somlige rodde ganska starkt, utan att mißtänka något. Då stod Sigurd upp och gick till skeppsbordet (liksom för att göra sitt tarf); de twå män,

som

som skulle taga wara på honom, stego likaledes upp, gingo med honom ut till skeppsbordet och höllo båda undan hans mantel, såsom man plägar göra med förnämt folk. Men som han befarade, att de höllo i flera af hans kläder, grep han en man med hwar handen och kastade sig öfwer bord med dem begge. Skutan sköt långt fram; det geck sent att wända henne om, och dröjde länge innan de hunno upptaga sina män. Men Sigurd dykade och samm så hastigt bort, att han war förr i land, än de hade hunnit wända skutan efter honom. Sigurd war den fotsnabbaste man; han sprang upp å berget, och Konungens män lupo hela natten och sökte honom, men funno honom icke. Han lade sig ned i en bergskrefwa; och som han frös mycket, tog han af sig byxerna, skar hål på dem baktill, drog dem sedan öfwer sig och stack en arm genom hwar byx; derigenom räddade han den gången sitt lif. Konungens män foro hem igen och kunde ej dölja sin mißlyckade resa.

15 Cap.

Swek mot Konung Harald.

Sigurd tyckte sig nu finna, att det ej lände honom till gagn, att oftare besöka Konung Harald; och höll han sig derföre dold hela hösten och in på wintern. Han wistades då lönligen hos en prest i Bergen. Konung Harald war ock der i staden, och många mäktige män med honom. Nu sökte Sigurd tillfälle att, med sina wänners hjelp, förråda Konungen och bringa honom om lifwet. Ganska många hade del i detta anslag, och deribland några af Konung Haralds hoffolk och herbergeswenner, hwilka förut warit

hofmän hos Konung Magnus, men nu wunnit Haralds stora ynnest, så att någon af dem alltid satt till bords med Konungen. Luciemeßan om aftonen, då de tänkte werkställa detta förräderi, talade twå män, som suto wid Konungens bord, med hwarannan; och sade den ene till Konungen: Herre, nu hafwe wi Stallbröder underkastat wår träta edert afgörande och slagit wad om en ask honung för den, som säger sannt: jag säger, att I denna natt månde ligga hos Ingirid, eder Drottning; men han säger, att I skolen ligna hos Thora Guttormsdotter. Då swarade Konungen, leende och okunnig om det swek, som låg under detta spörsmål, att han (som hade framställt det) icke wunne wadet. Häraf wißte de, hwar Harald war att finna denna natt; men hufwudwakten hölls då utanför det herberge, der de fleste trodde att Konungen skulle sofwa, och der Drottningen låg.

16 Cap.

Konung Haralds mord.

Sigurd Slembe och några män, som woro i råd med honom, kommo om natten till det herberge, der Konungen sof, dräpo först wakten, bruto sedan upp dörren och gingo in med dragne swärd. Iwar Kolbeinßon bar först wapen på Konung Harald; men Konungen hade lagt sig drucken och sof hårdt, så att han icke waknade förr, än de höggo till honom. Han sade då i yrseln: hårdt leker du nu med mig, Thora. Hon sprang upp och sade: de leka hårdt med dig, som wilja dig wärre än jag. Der förlorade Konung Harald sitt lif. Deße män gingo in med Sigurd och öfwerföllo Konungen: Ögmund, Thronder Skages son, Kolbein

Thorliotsson af Bataldre och Erlend Isländing. Sigurd geck derefter bort med sina män och lät kalla till sig dem, som lofwat följa honom, om han finge Konung Harald afdagatagen. Sedan begåfwo sig han och hans folk derifrån, togo en skuta, satte sig wid årorne och rodde ut på wiken framför Konungsgården: då begynde det dagas. Sigurd steg upp, talade till dem, som stodo på Konungsbryggorne, tillkännagaf att han dödat Konung Harald och bad dem emottaga honom till Höfding, såsom hans börd kräfde. Då samlade sig mycket folk från Konungsgården till bryggorne, och swarade alla med en mun, att de aldrig skulle gifwa sig i den mans lydnad och tjenst, som mördat sin egen broder; men om du icke är hans broder, fortforo de, så äger du icke börd att wara Konung. Sedan slötte de sina wapen tillsamman och dömde dem alle biltoge och fridlöse. Derpå blåstes i Konungsluren, och stämdes alle länshöfdingar och hofmän tillsamman; men Sigurd och hans följeslagare ansågo nu för säkrast, att draga bort: han höll då till Nord-Hördaland och hade der Ting med bönderne, hwilka gingo under honom och gåfwo honom Konungsnamn. Derifrån begaf han sig till Sogn, hade åfwen der Ting med bönderne och blef tagen till Konung. Sedan for han norr öfwer fjället och in uti fjärdarne, hwarest de fleste emottogo honom wäl. Så säger Iwar Ingemundsson:

Hörder och Sögner
Magnuses milde son
Togo emot,
Efter Haralds fall.
Många män
På Tinget swuro

Trohet åt Konungasonen,
I brodrens ställe.

Konung Harald wardt begrafwen uti den gamla Christkyrkan.

Saga om Sigurd, Inge och Östen Haraldssöner.

1 Cap.

Konungarne Sigurds och Inges uppkomst.

Drottning Ingirid och med henne de länshöfdingar och hofmän, som Konung Harald hade haft, giorde det aftal, att en löp-skuta skulle sändas norr till Trondhem, att förkunna Konung Haralds död och derjemte tillsäga Tronderne, att de måtte taga till Konung hans son Sigurd, som då wistades der norrut och uppfostrades hos Gyrd Bardeson; men Drottning Ingirid for strax öster ut till Wiken, der hennes och Konung Haralds son Inge uppfostrades hos Amund Gyrdeson, Lagberses soneson. När de nu kommo till Wiken, stämdes genast Borgting, och blef Inge der tagen till Konung, då han war på sitt andra år. Detta rådslag befordrades af Amund och Thiostolf Aleson, samt många andra stora höfdingar. När de tidningar kommo norr till Trondhem, att Konung Harald war dräpen, togo Tronderne hans son Sigurd till Konung, på Eyra-ting; och war han då på fjerde året. Härtill rådde Ottar Birting, Peter Sauda-Ulfßon, bröderne Guttorm af Repne och Ottar Balle, Asolfs söner, tillika med flera stora höfdingar och mycket annat folk.

Nästan alla landets inbyggare gåfwo sig sedan under deßa bröder, mest af den orsak, att deras fader blifwit kallad helig; och riket tillsades dem med sådan ed, att det skulle under ingen annan lyda, så länge någon af Konung Haralds söner lefde.

2 Cap.

Om Sigurd Slembe-Djäkne.

Sigurd Slembe for norr ut förbi Stad, och når han hade ankändt till Nord-Möre, woro der allaredan före honom komne bref och wårdtecken från de höfdingar, som gifwit sig under Konung Haralds söner, så att han der icke fick något medhåll eller understöd. Eftersom nu Sigurd hade föga manskap med sig, tog han det råd, att segla in till Trondhem och besöka Magnus Blinde; ty han hade tillförene skickat bud till sina och Magnuses wänner. Då war Konung Sigurd Haraldßon der i staden, och med honom många ansenlige män, så att det icke war rådligt för Sigurd Slembe, att begifwa sig dit. Han hade då med sig många sina och Magnuses wänner. När han kom till köpstaden, rodde de upp uti Nid-ån, ernande sig till Konung Magnus; men då de skulle gå i land wid Konungsgården, måste de strax begifwa sig derifrån, emedan allt folket satte sig emot dem. Sedan lade de till wid Holm och togo der Magnus Blinde Sigurdßon utur klostret, emot munkarnes wilja, ty han hade då redan låtit wiga sig till munk. Dock wilja många påstå, att Magnus friwilligt följt med, fastän annorlunda föregafs, till att förbättra hans sak. Strax efter Jul drog Sigurd derifrån med sitt folk, wäntande sig mera manskap af sina fränder och Konung Magnuses wänner, hwilket han

ock erhöll. Sigurd och hans folk foro nu ut efter fjärden; och snart kommo efter dem Björn Egilßon, Gunnar af Himsom, Halldor Sigurdßon, Aslak Håkanßon, bröderne Benedict och Erik, samt de hofmän, som förr hade warit hos Konung Magnus, och mycket annat folk. De foro med hären söder ut förbi Möre intill Römsdals-wiken, hwarest de delade sig; och for Sigurd Slembe om wintren wester öfwer hafwet, men Magnus drog till Uplanden, emedan han der wäntade sig myckel folk till bistånd, hwilket han ock feck; war han då der öfwer wintren samt hela påföljande sommaren, och hade myckel manskap hos sig. Konung Inge for nu emot honom med sin här, och råkades de på det ställe, som kallas Mynne. Der blef en hård strid, och hade Konung Magnus mera folk. Så är sagdt, att Thiostolf Aleson bar Konung Inge i sitt sköte, medan striden warade, och geck under fanan, hwaraf Thiostolf kom uti stor wåda, emedan han på alla sidor hårdt ansattes; och berättar man, att Konung Inge då feck det lyte, som han sedan behöll i all sin lifstid, att han blef puckelryggig och hans ena ben kortare än det andra, samt så swagt, att han knapt kunde gå, så länge han lefde. Ändtligen wände sig nederlaget till Magnus och hans folk; och föllo då i första slagtordningen Thorkel, Halldor Sigurdßon, Björn Egilßon, Gunnar af Himsom och en stor del af Magnuses här, innan han wille rida undan. Så säger Kolle den Prude (Stolte):

Segrande öster wid Mynne,
Dref du med pilarnes stormwind
Flyktande fienden, Konung,
Och, sköldbetäckt, tillredde
Med swärdet korparnes måltid,

Under sköldarnas brak du stridde,
Unge herrskare, icke sökande hwila,
Modigt för fäderneiorden.

Och ytterligare detta:

Stridsnälle Konung, förrän Fursten,
Mot himlen gifmild, wille
Från slagtningen fly, hans hela
Lifwakt låg slagen på fältet.
Du stridbare Tronndernes Konung
Klöf de målade sköldar,
Dubbelt större blef lyckan
Dig, än Magnus, beskärd.

Magnus flydde derifrån öster ut till Jarlen Karl Suneson i Götland: denne war en mäktig och girig man. Magnus Blinde och hans män berättade, ehwar de råkade någon höfding, att Norrige nu stode öppet, om någon mäktig man wille intaga det, emedan man kunde säga, att ingen Konung nu wore öfwer landet, utan allenast länshöfdingar, och att de wäldigaste bland dem woro sins emellan oense, för afunds skuld. Som nu Karl war girig efter wälde och lätt att öfwertala, samlade han en här och red östanifrån till Wiken, der mycket folk gaf sig under honom af fruktan. När Thiostolf Aleson och Amund sporde detta, drogo de emot honom med så mycket folk, som då kunde samlas, och hade med sig Konung Inge. De råkade Karl Jarl och Göternes här öster på Kroka-skogen, och höllo der slagtning; der blef stort manfall, och Inge feck seger. Der föll Munan Ögmundsson, Karl Jarls morbroder. Ögmund, Munans fader, war son af Orm Jarl Eilifsson och

Sigrid, Finn Jarl Arnesons dotter. Astrid Ögmundsdotter war Karl Jarls moder. Många andra af Göterne föllo ock på Kroka-skogen; men Jarlen flydde derifrån österut. Konung Inge dref nu alla österut från sitt rike, så att denna färd blef dem mycket neslig. Så säger Kolle:

Förtälja må jag, hur korpen gladdes
At Göternes sår, och örnen
Flitigt fyllde sin kråfwa, der Konungen
De blanka swärd blodfärgade.
Lön fingo de, som ditt rike
Härjat med klingande swärden,
(Så röntes din makt)
Nogsamt på Kroka-skogen.

3 Cap.

Konung Eriks färd till Norrige.

Magnus Blinde for då till Konung Erik Emund i Danmark, och blef der wäl emottagen. Han erböd sig att wara Konungen följaktig, om denne wille fara till Norrige med Danska hären, och lägga landet under sig, sägande, att om han komme dit med sin härsmakt, skulle ingen man i Norrige töras skjuta ett spjut emot honom. Konungen lät sig intalas härtill af Magnus, påböd leding och for med twå hundrade skepp norr till Norrige; och woro Magnus Blinde samt hans män med Dana-Konungen på denna färd. När de kommo till Wiken, foro de någorlunda fredeligen fram på östra sidan af fjärden. Då nu flottan hunnit westerut till Tunsberg, war der mycket folk församladt af Konung Inges höfdingar, bland hwilka Watn-Orm Dagson,

Georgii broder, war den mest ansedde; der fingo Danskarne icke komma i land eller hämta sig watten, utan många af dem blefwo der dräpne. Sedan seglade de in uti fjärden till Opslo, och war der före dem Thiostolf Aleson. Det säges, att man wille låta bära ut Hallward den Heliges skrin ur staden om aftonen när flottan wisade sig, och gingo så många derunder, som rum fingo; men skrinet war så tungt, att de icke förmådde bära det längre, än utur Koret fram på kyrkogolfwet. Följande morgon, när de sågo flottan närma sig intill Hufwud-ön, buro fyra man skrinet utur staden, och följde Thiostolf samt alla stadens inbyggare med skrinet; det fördes då upp till Fors uti Römerike, hwarest det förblef tre månader.

4 Cap.

Staden Opslo brännes.

Konung Erik och hans folk begåfwo sig upp i staden (Opslo). Thiostolf höll stilla ett stycke ofwanför staden; och sprungo då Konung Eriks män efter Thiostolf och hans följestagare, hwarwid Askell, Konungens stambo, kom först fram. Thiostolf sköt en pil emot denne, och träffade honom under hakan, så att udden geck ut genom nacken; och tyckte Thiostolf sig aldrig hafwa skutit bättre skott, ty på Askell war intet bart, mer än detta ställe allena. Thiostolf drog upp till Römerike och samlade der folk om natten, hwarmed han morgonen derpå nedkom till staden. Konung Erik lät lägga eld uti Hallwards kyrka och på många andra ställen i staden, så att den blef alldeles uppbränd. Derpå kom Thiostolf ned med mycket folk till staden, och Konung Erik gaf sig bort med sin flotta; dock kunde han ingenstädes kom-

ma i land på den sidan om fjärden, emedan länshöfdingarne hade på alla ställen samlat folk, och hwar helst de försökte att göra landgång, blefwo fem, sex eller flere af dem på stället. Konung Inge och hans fosterfader Amund Gyrdeson lågo uti Hornboresund med mycket folk; der stridde de med Konung Erik och dräpo många af hans män; flydde han då undan, och begaf sig söder till Danmark. Konung Inge for efter och afhände honom allt hwad han öfwerkom; och är det sedan allmänt tal, att ingen sämre färd någonsin blifwit gjord till en annan Konungs rike, med så stor krigshär. Konung Erik war illa tillfreds härmed och tyckte sig af Konung Magnus och hans män hafwa blifwit mycket gäckad, då de öfwertalade honom till denna färd; hwarföre han sade sig alldrig mer skola blifwa dem en så god wän, som han tillförene warit. Nu skall här förtäljas om Haralds söner och Sigurd Slembe, såsom Erik Oddßon, en wis och förständig man, berättat; och är denna berättelse kommen från Håkan Mage, en länshöfding, som war tillstädes och omtalade deßa händelser, när de först blefwo skrifne; men både han sjelf och hans söner woro med i alla deßa färder och krig, samt wißte åfwen att berätta om alla andra härtog.

5 Cap.

Om Sigurd Slembe-Djäkne.

Sigurd Slembe kom den sommaren westan öfwer hafwet till Norrige, och sporde då sin frände Magnuses ofärd. Då tyckte han sig finna, att han hade föga bistånd att wänta der i landet; seglade han altså söderut långt ifrån kusten, och kom fram till Danmark. Han höll genom Öresund; och

sunnan för (Helsing)Ör råkade han några Wendiska fartyg, med hwilka han gaf sig i strid, och feck seger: der afröjde han åtta fartyg och drap mycket folk, men somlige låt han hänga. Sigurd flackade omkring någon tid uti söderländerne, emedan han wißte sig icke kunna få någon makt i Norrige, särdeles för Tronderne och Möre-boernes motstånd. Så säger Iwar:

Reste sig mot Konungen,
Westanifrån kommen,
Tronder och Möre-boer,
Glömske af egen båtnad.
Bönderne sweko
I sina tankar
Den menniſko-milde
Magnuses son.

Det säger han ock, att när Sigurd for från Norrige, kom han till Swea-Konungens rike:

Till skeppstogen drefwos
Af härda wädret
Konungens män,
I härnad bepröfwade.
Folket måste
Seglen wårda:
Kallt war på sjön;
Men somlige öste (watten).

Härdt drefs skeppet
Af branta böljan
Och starka swallet,
I brusande wind.

Stridsmännen bundo
Åttstore Konungens
Långa snäcka
Wid Kalmare-näs.

Då war han kommen till Danmark, och gjorde der många förnäma män till sina wänner, bland hwilka sielfwe Konungen war, såsom här säges:

Wänligt förbund sökte
Den, som örnens
Klor blodfärgar,
Med Jota-Konungen.

Han hade ock en strid med Wenderne wid Mön, och feck seger. Sedan höll han sunnanifrån, lade upp uti östra grenen af (Göt)-Elfwen, och wann der tre skepp af Thorer Hwinantordes och sin systerson Olofs, Harald Kesias sons, flotta. Olofs moder war Ragnhild, Konung Magnus Barfots dotter. Han jagade Olof upp å landet. Så säger Iwar:

I Elfwen föllo,
Då Konungen stridde
För fäderne-arfwet,
Slagne höfdingar.
Pilarne flögo,
Spiuten hopades,
Stridsmän sönko
På begge sidor.

Thiostolf war då i Konghell, och hade samlat folk till att förswara landet. Sigurd Slembe lade der till med sin flotta, och sköto de på hwarandra, men han kunde icke gå i land; föllo så några män på begge sidor, och många blefwo

skrade. Der föll Ulfheden Saxulfsson, en Nordländsk man, som war Sigurds stambo. Sigurd gaf sig derifrån, och for norr till Wiken, hwarest han härjade wida omkring. Men när Sigurd låg i den hamn, som kallas Portyria, wid Lungards sidan, och aktade på de skepp, som foro in uti Wiken, eller derifrån, dem han ock röfwade, samlade Tunsbergs=boerne folk emot honom och föllo öfwer honom oförwarandes, då han med sitt folk hade gått i land för att skifta rofwet; somlige kommo öfwer dem ifrån landsidan, och somlige belade hamnen twärt öfwer med sina skepp, utanför dem. Der föllo många af Sigurds män, bland hwilka woro Finn Get och Askell Smedsson; men Sigurd lopp till sitt skepp och rodde ut emot dem; näst framför honom låg Watn=Orms skepp, hwilket denne låt wika tillbaka, så att Sigurd rodde förbi dem och kom undan med ett skepp; men många af hans folk blefwo slagne. Då qwad man detta:

I Portyrie=fjärden stilla
Fäktade Watn=Ormen illa.

6 Cap.

Benteins dråp.

Sigurd Slembe=Djäkne seglade sedan söder till Danmark; då omkom en man af hans skeppsfolk, som het Kolbein Thorliotsson från Batalder i Hadaland; han satt i en båt, som war bunden efter skeppet, (och kastades derutur) då de seglade hårdt. Sigurd led skeppsbrott, när han kom emot Danmark, och blef öfwer wintren i Åleborg. Sommaren derefter foro han och Magnus sunnan ifrån med sin skepp, och kommo om natten oförwarandes till Liste, der

de lade med sina skepp intill landet. Der war före dem Bentein Kolbeinßon, Konung Inges hofman och en myckel hurtig karl. Sigurd och hans män gingo dit upp i dagningen, kommo oförwarandes, omringade gården, och wille sätta eld derpå; men Bentein slapp ut, och kom in i en bod med sina här-kläder och wäl bewäpnad. Han stod innanför dörren med draget swärd, hade skölden framför sig och hjelm på hufwudet, så att han war färdig till motstånd. Dörren war något låg. Sigurd frågade, hwilken af hans raska goßar nu wore mest hugad att gå in till Bentein, ty detta är ett berömligt företag sade han); men ingen hade lust dertill. Bentein hörde hwad de talade, och sade: hwilken af eder, som kommer hit in, han skall finna wapen före sig. I boden war mörkt, och han stod wid dörren med draget swärd. Sigurd stod litet derifrån, och såg att ingen war hugad: då tog han en skinnpels och swepte om armen, drog sitt swärd och geck intill huset; han hade ingen rock på sig och war barhufwad; sedan sprang han in uti huset så snabbt, som en afskuten pil, förbi Bentein; denne högg efter honom, men felade; Sigurd wände sig strax emot Bentein, som nu stod närmare dörren; och skiftade de få hugg sig emellan, innan Sigurd gaf honom bane-sår, och kom så ut med hans hufwud i handen; och synes häraf, att mannen icke hade sin like uti hurtighet. Så säger Iwar:

Modige Konungen styrde
Sina skepp till Liste,
Utanför Agder,
Från de östliga näs.
Herse-ättlingen föll,
Här war i landet,

Gårdarne brunno,
På Konungens bud.

Till skogen sprang,
Af fruktan för Sköldungen
Landtmanna-hopen,
Då lågorna brunno.
Stridsmän tömde
Med röda swärden
Benteins blod,
Innan han omkom.

De togo nu allt det gods, som fanns uti gården, gingo sedan till sina skepp och foro bort. När Konung Inge och hans wänner samt Sigurd och Gyrd Kolbeinssöner, som woro Benteins bröder, sporde hans död, sände Konungen mycket folk emot Sigurd Slembe, och for sielf med; han tog nu ett skepp ifrån Håkan Pungelta Pålsson, som war dotterson af Aslak; men Aslaks fader war Erling Skialgsson på Sola; Håkan war ock Håkan Mages syskonebarn. Konung Inge körde Håkan och hans folk upp å landet, och tog allt hwad de hade med sig. Sigurd Stock Eindridsson från Gödedal, hans broder Erik Håll och Andreas Kelldeskit Grimsson från Ord flydde undan in uti fjärden. Men Sigurd Slembe, Magnus Blinde och Thorleif Skåppa seglade utomskärs med tre skepp norr till Halogaland; och war Magnus öfwer den wintern uti Biarkö hos Widkunn Jonsson, Knuts brodersson. Sigurd afhögg stammarne på sitt skepp, borrade hål deruti och sänkte det långt inuti Ägisfjärden; blef så Sigurd öfwer wintern på Kinn wid Tjäldesund (der en wik är), som kallas Gliufra-fjärd. Långt in uti fjärden är en håla i berget; på detta ställe i Finnmar-

ken wistades Sigurd lönligen öfwer wintern, och hade med sig mer än tjugo män; de hängde ett täckelse för hålans öppning, så att ingen kunde se den ifrån stranden. Thorleif Skåppa och Einar Ögmundßon af Sand skaffade Sigurd föda öfwer wintern; Einars moder war Gudrun, Einar Aresons på Reikhola dotter. Det säges, att Sigurd då om wintern låt Finnarne göra sig twå skutor der inne i fjärdarne; och woro de icke ihopslagne med spikar, utan sammanbundne med senor, och hade widjor i stället för knän; de woro ock så inrättade, att tolf män rodde på hwarje sida. Sigurd war hos Finnarne medan skutorna byggdes; de hade der godt öl och gjorde gästabud för Sigurd; då qwad han detta:

Godt war i kojan,
Der wi glade druckom,
Och glade Konungasonen
Geck mellan bänkarne.
Der tröt ej gamman,
I lustiga dryckeslaget:
Man gladde man,
I det land jag war.

Deße skutor woro så snabbe, att intet skepp kunde upphinna dem på wattnet; såsom qwädet är:

Månge ej följa
Halepska skutan:
Under seglet flyger
Senbundet skepp.

Om wåren foro Sigurd och Magnus nordanifrån med de skutor, Finnarne hade gjort; och när de kommo till Wåga, dråpo de Swen prest och hans twenne söner.

7 Cap.

Sigurd Slembe-Djäknes härjande.

Derifrån höll Sigurd söderut i Wikarne, och tog der Wilhelm Skinnare, Konung Sigurds länshöfding, samt Thorald Kieft, och drap dem båda. Sedan for Sigurd söder utmed landet, och mötte der wid Byrde Styrkår Gläserofa, som kom sunnan ifrån köpstaden, och drap honom. När Sigurd kom söder till Walsnås, råkade han der utanför näset Swina-Grim, och lät hugga högra handen af honom. Derpå for han söder till Möre, förbi Trondheims-fjärdens mynning, och tog der Heden Hirdmage och Kalf Kringleöga; lät han då Heden slippa undan, men Kalf dråpo de. När Konung Sigurd och hans fosterfader Säda-Gyrd hörde omtalas Sigurd Slembe-Djäknes färd, och hwad han företog sig, sände de män att uppsöka honom; och woro Jon Köde, Kalf den Wrånges son, som war Biskop Iwars broder, samt Jon prest Smyril hufwudmän för dem. De stego på ett skepp, kalladt Renen, som war tjugotwå rum stort och hade båttre fart, än något annat skepp. Foro de så bort att uppsöka Sigurd, men funno honom icke, och drogo sedan norrut tillbaka, med föga beröm; ty det sades, att de hade sett Sigurd och hans följeslagare, men tordes icke lägga emot dem. Sedan for Sigurd söder utmed landet, och gjorde allestädes stor skada. Han for söder till Hördaland och kom till Herdla; der bodde Einar Laxe-Pålßon, och war han då faren in uti Hammars-fjärden till Gångdaga-Ting. De togo nu allt det gods, som fanns uti gården, och ett långskepp om tjugofem rum, som tillhörde Einar; de togo ock hans son, fyra år gammal, som låg i sängen hos en af hans arbetskarlar; och wille somlige dräpa goßen, men

andre, att han skulle föras bort med dem; arbetskarlen sade då: icke gagnar det Eder att dräpa goßen, ej heller skolen I winna något dermed, att I fören honom bort, ty han är min och icke Einars son; på hans ord lemnade de goßen qwar, och drogo sina färde. När Einar kom hem, förärade han arbetskarlen twå öre gulds wärde, tackade honom för sitt påfund, och sade sig derefter ständse skola wara hans wän. Så säger Erik Oddßon, som första gången skref denna berättelse, att han i Bergen hörde Einar Pålßon sjelf härom förtälja. Sigurd höll då söder utmed landet och allt öster i Wiken; der råkade han öster på Kwillde Finn Sauda-Ulfßon, som war utfaren till att uppbära Konung Inges inkomster, och lät hänga honom. Sedan reste han, med sina följeslagare, söder till Danmark.

8 Cap.

Konung Inges brefsändning.

Wikweringarne (Wikboarne) och Bergens inwånare sade det wara otillbörligt, att Konung Sigurd och hans wänner suto stilla norr i köpstaden, fastän hans faders baneman seglade i farwattnet utanför Trondheims-wikens mynning, deremot Konnng Inge och hans folk suto öster i Wiken, der mesta faran war, och förswarade landet, hwarföre de ock haft mången strid. Då sände Konung Inge bref norr till köpstaden, och stodo deruti deßa ord: Konung Inge, Konung Haralds son, sänder till Konung Sigurd, sin broder, samt Säda-Gyrd, Ögmund Swifte, Ottar Birting och alla länshöfdingar, hofmän och huskarlar, tillika med hela allmogen, rike och fattige, unge och gamle, Guds och sin hälsning: det är allom kunnigt, hwilka swårigheter wi hafwe att ut-

skå, så ock wår spåda ålder, att du är fem år gammal, och jag tre, hwarföre wi icke sielfwe förmå något, utan måste anlita wåre wänner och gode män: nu tycker jag och mine män oß wara mera utsatte för den wåda och nöd, som angår oß begge, än du och dine wänner; gör du nu så wäl, och kom till mig med alldraförsta och så manstark som möjligt är, att wi begge må wara tillsamman, ehwad som påkommer; och är den wår bäste wän, som dertill råder, att wi lefwe på det såtaste med hwarannan, och dela jemnlikt uti alla stycken; men om du undandrager dig, och icke will fara på min nödtwungna ordsändning, såsom du förr hafwer gjort, skall du wara beredd derpå, att jag drager till dig med krigshär; och dele då Gud oß emellan, ty wi kunne icke längre uthärda, att sitta med så stor omkostnad och mycket folk, som här behöfwes, för ofridens skuld: wi hafwe (deßutom) många utgifter; men du tager dock hälften af alla landskylder och andra inkomster i Norrige. Lefwen i Guds frid.

9 Cap.

Ottar Birtings tal.

Då uppstod Ottar Birting på Tinget, och war den förste, som härtill swarade sålunda: detta är Konung Sigurds swar till sin broder, Konung Inge: jag beder, att Gud wille hugna dig för din goda helsning, så ock för det arbete och beswär, du och dine wänner hafwa i ditt rike, till begges wår nytta. Men ändock (tillade han) något kan tyckas wara för skarpt uti Konung Inges bref till sin broder, så hafwer han dertill stor orsak i många stycken: nu will jag oförtäckt säga min tanka, och höra om Konung Si-

gurd och de andre höfdingarne dertill samtycka, nemligen att du, Konung Sigurd, gör dig redo med det folk, som will följa dig, till att wärja ditt land, och med snaraste, samt så manstark, som möjligt är, reser till din broder, Konung Inge, så att I mågen biskå hwarannan i alla goda företag, och den allsmäktige Guden eder begge: nu wilje wi höra ditt swar, Konung. Peter Sauda-Ulfsson, som sedan blef kallad Börde-Swen, bar Konung Sigurd på Tinget. Då sade Konungen: det skola alle män weta, att om jag får råda, will jag fara till min broder, Konung Inge, så snart jag kan. Derpå sade de öfrige sin tanka, hwar efter annan; och fastän de började olika, slutade dock alla så, som Ottar Birting först hade talat; och beslöts då, att man skulle samla folk och draga öster i landet. Sedan for Konung Sigurd öster till Wiken med stor krigshär, och råkade der sin broder, Konung Inge.

10 Cap.

Slaget wid Holmen Grå.

Samma höst kommo Sigurd Slembe och Magnus Blinde sunnan ifrån Danmark med trettio skepp, bemannade af både Danskar och Nordmän; och led då emot början af wintren. När Konungarne och deras folk sporde detta, drogo de österut emot dem, och råkades de i Hwolum wid Holmen Grå; detta skedde nästa dag efter Mårtensmeßan, som då war en Söndag. Konungarne Inge och Sigurd hade tjugo skepp, alla stora. Der blef en skarp strid; men efter första anfallet flydde Danskarne med aderton skepp och begåfwo sig hem till Danmark; hwarpå Sigurds och Magnuses

skepp blefwo afröjde. När nu Magnuses skepp war nästan öde, låg han i sin säng; men Reidar Griotgardsson, som länge hade följt honom och warit hans hofman, tog Konung Magnus i sin famn, och wille med honom springa på ett annat skepp. Då blef Reidar skuten med ett spjut emellan skuldrorna, så att det geck midt igenom honom; och är det en sägen, att Konung Magnus der feck sin bane af samma spjut. Reidar föll baklängs ned på tiljorna, och Magnus ofwanpå honom; och sade hwar man, att han wäl och redligen hade följt sin Herre och Länsdrott: godt är hwarjom och enom, som slikt loford winner. Der föll på Konung Magnuses skepp Lodin Soprud af Linostad, Bruse Thormodsson, Sigurd Slembe=Djäknes stambo, Iwar Kolbeinsson och Hallward Fäger, som war uti förrummet på Sigurd Slembes skepp. Nämnde Iwar war den förste, som hade ingått till Konung Harald (Gille) och burit händer å honom. Då föllo många af Sigurds och Magnuses folk, ty Inges män läto icke någon undfly, som de kunde komma åt, fastän få äro här nämnde; de dräpo på en holme mer än fyratio män, bland hwilka woro twå Isländske, den ene Sigurd prest, Bergthor Märssons son, och den andre Clemet, Are Einarssons son; men tre Isländske män behöllo lifwet, nemligen Iwar Skrothanke, Kalf den Wrånges son, som sedan blef Biskop i Trondhem och war Erik Ärkebiskops fader; Iwar hade allt jemnt warit Konung Magnus följaktig, och kom han nu på sin broder Jon Ködes skepp. Jon hade till hustru Cecilia, Gyrd Bardesons dotter, och war ibland Konungarne Inges och Sigurds folk. De woro tillsamman tre, som kommo på Jons skepp: den andre war Arnbjörn Ambe, som sedan feck till hustru Thorsteins dotter i Ödshult; den tredje war Iwar Dynta Starreson, Helge Star=

resons broder, men på mödernet war han från Trondhem; han war en ganska dågelig man. När nu stridsmännen fingo weta, att deße woro der, grepo de till sina wapen, och gingo löst på Jon och hans folk; men de gjorde sig redo till motwärn, och war det icke långt borta, att hela krigshären kommit till inbördes strid; dock blefwo de så förlikte, att Jon löste sin broder Iwar och Arnbjörn, utfästande sig att betala penningar för dem, hwilka penningar dock sedan blefwo honom eftergifne. Men Iwar Dynta blef ledd upp å landet och halshuggen; ty Sigurd och Gyrd Kolbeinssöner wille icke taga lösepenning för honom, emedan de beskyllde honom, att han warit med wid deras broder Benteins dråp. Iwar Biskop berättade sedan, att aldrig hade honom något wederfarits, som han tyckte swårare wara, än när Iwar leddes upp å landet under yxan, och wände sig till dem, innan han bortgeck, önskande, att de en gång måtte råkas med glädje. Så berättade Gudrid Birgersdotter, Jon Ärkebiskops syster, för Erik Oddsson, att hon hört Biskop Iwar sjelf omtala detta.

11 Cap.

Sigurd Slembe-Djäkne tages till fånga.

Trond Gialdkere (skatt-indrifware, efter orden: gäldkårare) het en man, som styrde ett skepp af Konung Inges flotta. Det war då så wida kommet, att Inges män rodde i små båtar emellan skeppen efter dem, som der funnos simmande, och dråpo en hwar som de öfwerkommo. Sigurd Slembe sprang öfwer bord från sitt skepp, när det war afrödjdt, drog brynjan af sig i wattnet, och samm sedan, hållande skölden öfwer sig. Några af Tronds skepps-

folk togo i wattnet en man, hwilken de wille dräpa; men han bad om förskoning, emot det att han sade dem, hwar Sigurd Slembe war; hwilket de ock bewiljade. Sköldar och spjut, samt döda menniskokroppar, tillika med wapen och kläder, flöto nu wida omkring i sjön mellan skeppen. I kunnen wäl se, sade han, en röd sköld, flyta der borta: under denna är han. De rodde nu dit, togo och förde honom till Tronds skepp; men Trond skickade bud till Thiostolf, Ottar, Amund och Gyrd. Sigurd Slembe hade hos sig ett eldtyg; och war fnösket inlagdt i ett walnötskal, omkring hwilket han hade slöpt wax. Detta är här berättadt, emedan det tyckes wara ett godt påfund, att sålunda utehålla wätan. Skölden hade han öfwer sig, när han samm, wäl wetande, att ingen kunde urskilja, om det war hans sköld eller någon annans, eftersom många sådana flöto på wattnet. De sade ock sjelfwe, att de ingalunda kunnat hitta på honom, om det ej hade blifwit dem sagdt, hwar han fanns. När nu Trond kom i land med Sigurd, blef det krigsfolket tillkännagifwet, att han war tagen; och fägnade sig hela hären deröfwer med stort ropande. Då Sigurd hörde detta, sade han: mången ond man lärer i dag fägna sig öfwer min ofärd. Thiostolf Aleson geck nu till Sigurd, der han satt, och strök af hans hufwud en silfwerprydd sammetsmössa, sägande: hwi war du så dristig, träl-unge, att du djerfdes kalla dig Konung Magnus Barfots son? Sigurd swarade: icke må du förlikna min fader wid en träl, ty litet war din fader wärd emot min. Hall, Thorgeir Läkares son, Stens soneson, Konung Inges hofman, som war närwarande när detta tilldrog sig, har berättat det för Erik Oddsson; och denne skref efter hans berättelse. Erik skref en bok, som kallas Rygg-stycke, i hwilken förmäles om

Harald Gille och hans söner, samt om Magnus Blinde och Sigurd Slembe, allt intill deras död. Erik war en wis man, och hade wid den tiden länge wistats i Norrige. En del af sina berättelser skref han efter hwad han låtit sig förtäljas af Håkan Mage, som warit länshöfding hos Haralds-sönerne. Håkan och hans söner woro med uti alla deßa stridigheter och rådslag. Derjemte nämner Erik flera andra förständiga och sannfärdiga män, som hade omtalat för honom deßa tidningar, och sielfwe warit så nära, att de sett eller hört händelserna; men något skref han, efter hwad han sielf hade hört eller sett.

12 Cap.

Sigurd Slembe-Djäknes pinande.

Hall berättar, att höfdingarne wille genast låta dräpa Sigurd; men de män, som woro grymmast och tyckte sig äga rätt att släcka sin harm på honom, påstodo att han skulle pinas; och blefwo Benteins bröder, Sigurd och Gyrd Kolbeinssöner, utsedde dertill, så ock Börde-Swen, som wille hämna sin broder Finns död; men höfdingarne och största delen af folket gingo derifrån. De slogo nu sönder hans ben och armar med yxhamrar; sedan aftogo de hans kläder, och ernade flå honom lefwande; men när de hade klufwit swålen på hans hufwud, måste de afstå derifrån, för blod-flödets skuld. Då togo de läderpiskor och slogo honom dermed så länge, att huden war aldeles borta, som hade han blifwit flådd. Sedan stötte de honom med en stock på ryggen, så att den kroßades; hwarpå de släpade honom till ett träd, hängde honom der, och afhöggo slutligen hans hufwud. Derefter drogo de både hufwudet och kroppen till ett sten-

rőse, och kastade jord och stenar deröfwer. Det är allas sägen, både wänners och owänners, att ingen man i Norrige, så långt de kunde minnas, som då lefde, hade warit med större gåfwor utrustad, eller bättre skickad i alla delar, än Sigurd; men en olycklig man war han uti åtskilliga stycken. Hall berättar, att han talade icke mycket under det han pinades, utan swarade med få ord, och få af dem som tilltalade honom. Det säger ock Hall, att när de pinade honom, låg han så stilla, som hade de slagit på en stock eller sten; härjemte tillägger Hall, att en så käck man och så tålig under plågor wäl kunde finnas, att han höll sin mun och föga rörde sig; men det berättar han om Sigurd, att han icke förändrade sin röst, utan talade allt jemnt så ledigt, som hade han sutit i ett dryckeslag; hans målföre war hwarken högre eller lägre, eller mera skälfwande, än wanligt; han talade ända tills han uppgaf andan, och söng stundom utur Psaltaren, hwilket Hall tyckte öfwergå alla andra menniskors styrka och tålamod. En Prest, som hade sin kyrka nära intill, lät föra Sigurds lik dit; och war denne prest god wän med Haraldssönerne; men när det spordes, blefwo de wrede på honom, och läto flytta liket tillbaka, der det hade warit; hwarjemte Presten måste erlägga böter. Sedan foro Sigurds wänner sunnan ifrån Danmark med skepp, togo hans kropp, och förde den med sig till Åleborg, hwarest han blef begrafwen uti Marie-kyrkan. Prosten Kettil, som hade Marie-kyrkan i sin wårdnad, sade till Erik, att Sigurd der blifwit begrafwen. Thiostolf Aleson lät föra Magnus Blindes lik till Opslo och begrafwa det i Hallwards-kyrkan, bredewid hans fader, Konung Sigurd. Lodin Soprud, Thorleif Brynjolfsson och Kolbein läto de föra till Tunsberg; men alle de andre grofwos ned på stället.

13 Cap.

Östen Haraldsons ankomst till Norrige, och Magnus Haraldsons begynnelse.

När Konungarne Östen och Inge hade rådt öfwer Norrige i sex år, kom Östen, Konung Harald Gilles son, om wåren westan ifrån Skottland. Arne Sturleson, Thorleif Brynjolfsson och Kolbein Ruga hade farit wester öfwer hafwet efter Östen, följde honom till Norrige, och begåfwo sig strax med honom norr till Trondhem, der folket geck honom till handa, så att han antogs till Konung på Eyra-Ting, under Gångdagarne; och skulle han hafwa tredjedelen af Norrige, med sina bröder Sigurd och Inge. Deße woro då öster i landet, och sändebud foro emellan Konungarne, hwarigenom saken så afgjordes, att Östen skulle hafwa tredjedelen af riket, emedan man satte tro till det, som Konung Harald sielf hade sagt om hans fäderne-slägt. Konung Östens moder hette Biadök och kom med honom till Norrige. Konung Harald Gilles fjerde son het Magnus och uppfostrades af Orm Kyrping; han blef ock tagen till Konung, och bekom fjerdedelen af landet. Magnus war wanför uti fötterna, lefde icke länge, och blef sotdöd. Om honom säger Einar Skuleson:

Gods gifwer Östen åt folket:
Sigurd sköldarnes dån uppwäcker:
Inge låter swärden sjunga:
Friden af Magnus främjas.
Store Konungens åttlingar
Blodstänka stridsmännens sköldar;
Fyra ädlare bröder
Solen än icke skådat.

14 Cap.

Ottar Birtings dråp.

Efter Konung Harald Gilles död blef Drottning Ingirid gift med Ottar Birting, som war länshöfding, och en mycket ansedd man, åttad från Trondhem. Han war ett godt bistånd för Konung Inge, under hans spädaste ålder. Konung Sigurd war icke särdeles wälsinnad emot Ottar, emedan han tyckte honom wara Konung Inge för mycket tillgifwen. Ottar Birting blef mördad norr i köpstaden, då han en qwäll skulle gå till aftonsången. När han hörde swärdet hwina i luften, tänkte han att en snöboll kastades åt honom, såsom små gossar pläga göra, och upplyftade med handen sin kappa deremot. Af detta hugg föll Ottar. Strax derpå kom hans son, Alf Röde, gående in på kyrkogården; han såg sin faders fall, och att den, som hade dräpit honom, sprang öster om kyrkan. Alf lopp efter denne, och drap honom wid sånghus-hörnet; och sade man, att han hade wäl lyckats i hämnden, hwarföre han ock sedan blef myckel mer ansedd, än förut.

15 Cap.

Konung Östen Haraldssons uppkomst.

Konung Östen Haraldsson war inne i Trondhem, när han feck höra Ottars fall. Då stämde han till sig bondehären, och for ned till staden med myckel folk. Ottars fränder och öfrige wänner beskyllde i synnerhet Konung Sigurd för det, som händt; och woro bönderne myckel upphetsade mot honom; men Konungen lofwade att bewisa sin oskuld ge-

nom jernbörd, hwilket ock antogs. Derpå drog Konung Sigurd söder i landet; och blef jernbörden sedermera alldrig fullbordad.

16 Cap.

Orm Konunga-broders uppkomst.

Drottning Ingirid födde en son med Iwar Snes, som feck namnet Orm, och blef sedan kallad Konunga-broder; han war en dägelig man till utseendet, och blef en mäktig höfding, såsom framdeles skall berättas. Sedermera gifte sig Drottning Ingirid med Arne på Stodreim, som då blef kallad Konunga-stjuffader; och woro deras barn Inge, Nicolas, Philippus i Herdslo och Margret, som först war gift med Björn Buk, och sedan med Simon Käreson.

17 Cap.

Erling Skackes och Ragnwald Jarls utresa.

Orm Kyrping och Ragnhild, Swenke Steinarssons dotter, hade en son, som het Erling. Orm Kyrping war Swen Swenssons son; men denne Swens fader war Erlend från Gerde. Orms moder war Ragna, dotter af Orm Jarl Eilifsson och Sigrid, Finn Jarl Arnessons dotter. Orm Jarls moder war Ragnhild, dotter af Håkan Jarl den Rike. Erling war en wis man och särdeles god wän med Konung Inge, genom hwars bistånd han feck till hustru Christina, dotter af Konung Sigurd Jorsalafarare och Drottning Målfrid. Erling ägde en gård på Studla uti Sunnhörda-land; han reste bort från landet, och med honom Endrid Unge, samt flere andre mäktige länshöfdingar, åtföljde af utwaldt

manskap; de ernade sig till Jorsalahem (Jerusalem), och foro wester öfwer hafwet till Orkn-öarne, hwarifrån Ragnwald Jarl, som kallades Kale, och Biskop Wilhelm gåfwo sig i följe med dem; och hade de tillsamman femton långskepp ifrån Orkn-öarne. Först seglade de till Söder-öarne, derpå wester till Walland, och sedan höllo de den kosa ut till Nörwasund, som Konung Sigurd Jorsalafarare tillförene hade rest, härjande widt omkring i det hedniska Spanien. Kort efter, sedan de kommit igenom sundet, skildes Endrid Unge och hans följeslagare, med sex skepp, ifrån dem; och foro de sedan hwar sin wäg. Ragnwald Jarl och Erling Skacke träffade en Dromund (stort skepp) i hafwet, hwilken de angrepo med nio skepp och höllo strid; på sistone lade de sina snäckor under Dromunden; men hedningarne kastade ned på dem wapen och stenar samt grytor fulla med sjudande beck och olja. Erling lade sitt skepp så tätt intill Dromunden, att hedningarnes wapen, och hwad annat de nedkastade, föllo utanför hans skepp. Då höggo Erling och hans män hål på Dromunden, både i wattengången och högre upp å sidorna, så att de gingo derigenom in uti skeppet. Så säger Thorbjörn Skacke-Skald i Erlings-drapan:

Tappre Nordmän med skarpa yxor
På nya skeppsborden höggo
(Då arbetades ifrigt)
Många gluggar under wattnet:
Der wisades eder slughet,
Hungrande örnars matare,
När genom jernets slag
Hafs-fogelns sidor öppnades.

Ödun Röde, Erlings stambo, war den förste som uppsteg på Dromunden, hwilken de intogo, och dräpo der gan-

ska myctet folk; de fingo stora ågodelar och wunno en märklig seger. Ragnwald Jarl och Erling Skacke kommo på denna färd till Jorsala-land och allt intill floden Jordan. Sedan wände de om igen, och seglade först till Miklagård, hwarest de qwarlemnnde sina skepp och foro landwägen sunnanifrån; de kommo lyckligen hem till Norrige med allt sitt gods, och deras färd blef myctet berömd. Erling wardt nu en långt mera ansedd man, än tillförene, så wäl för denna färd, som för sitt (förnäma) gifte. Derjemte war han myctet förständig och wältalig, samt rik och storättad. Han höll mest med Konung Inge ibland bröderne, och war hans bästa wän.

18 Cap.

Håkan Herda- (Skulder)breds födelse.

Konung Sigurd for på gästning öster i Wiken med sina hofmän, och red fram på en gård, som tillhörde en rik man, benämnd Simon. När nu Konungen red igenom gården, hörde han i ett hus en ganska ljuslig sång, som myctet behagade honom; och då han kom fram till huset och såg in, märkte han, att en qwinna stod der wid en qwarn, och söng öfwermåttan wäl, under det hon mol. Konungen steg af sin häst, geck in till qwinnan och lade sig hos henne. Men när Konungen war bortrest, feck Simon bonde weta, i hwad ärende han warit der. Denna qwinna het Thora och war Simon bondes tienste-qwinna. Sedan lät Simon sköta henne wäl; och födde hon ett goßebarn, som blef kalladt Håkan och hölls för Konung Sigurds son. Håkan uppföddes hos Simon Thorbergßon och hans hustru Gunhild. Der blefwo ock Simons och hans hustrus söner, Önund

och Andreas, uppfödde; och höllo deße Håkan så kår, åfwensom han dem, att intet annat än döden sedan skilde dem åt.

19 Cap.

Om Östen och Hisingsboarne.

Då Konung Östen Haraldßon wistades öster i Wiken, nära landsändan, blef han oense med bönderne på Rejne och Hisingen; de församlade sig emot honom och höllo ett slag, der han bekom seger. Lekberg heter stället, der slaget stod; och brände han sedan wida omkring på Hisingen. Derpå gingo bönderne Konungen till handa, betalade honom stora böter och lemnade gißlan. Så säger Einar Skuleson:

Konungen, djerf och gifmild,
Wikweringar wedergällde,
För deras falskhet,
Då lyckan sig mot dem wände.
Rädd war mången,
Tills friden blef honom gifwen:
Gißlan tog den segrande,
Som böter utkräfde.

Och ytterligare detta:

Fursten, den folkkäre,
Tappra hären öfwerwann;
Lyckan war honom gynsam,
Då slaget wid Lekberg stod.
Reinerne hastigt flydde,
Och böter utfäste;
Allt gods de framburo,
Som Konungen äskade.

20 Cap.

Konung Östen Haraldßons härfärd.

Litet derefter företog Konung Östen sin resa ur landet wester öfwer hafwet, och seglade först till Katanäs. Der fick han höra, att Harald Jarl Maddadßon war i Thors=Å; han seglade dit med tre small=skutor, och kom öfwer dem oförwarandes. Jarlen hade ett skepp med trettio roddarbänkar och åttatio mans besättning; men som de woro oberedde, lyckades det Konung Östen och hans män att bestiga skeppet; de togo Jarlen till fånga och förde honom till sina skepp: han löste sig med tre marker guld; och med så förrättadt ärende skildes de åt. Så säger Einar Skuleson:

Yra wann Sognes Konung,
Som blodgirige fogeln mättar:
Maddads son omgåfwo
Tio gånger åtta stridsmän.
Sjö=hästens tämjare tog
Jarlen med trenne skutor;
Den starke, som rof=fogeln föder,
Gaf sitt hufwud i Furstens wåld.

Derifrån seglade Konung Östen söderut till östra sidan af Skotland, och lade till wid en köpstad derstädes, som heter Apardion (Aberdeen), drap der mycket folk och plundrade staden. Så säger Einar Skuleson:

Hört hafwer jag, att folket
Föll i Apardions stad:
Swärden brusto, när friden
Blef af Fursten förödd.

Den andra striden höll han söder wid Hiortapoll med en

riddare=(ryttare)här, den han dref på flykten; der afröjde han ock några skepp. Så säger Einar:

Skarpt bet Konungens swärd;
Spjuten drupo af blod;
Trogne hofmännen gingo,
Tätt slutne, wid Hiortapoll.
Korpen gladdes åt warma maten;
Ymnigt warg=winet flöt:
Engländarnes kroppar lågo
Hoptals kring skeppen.

Sedan for han söder till England, höll der sin tredje strid wid Hwitaby, feck seger och brände staden. Så säger Einar:

Swärds=klang då hördes,
När Fursten uppwäckte
Krigsdån, och sköldarne
Klöfwos wid Hwitaby.
Djerft med husen lekte
Skogarnes frätare:
Ulfwens tänder färgades;
Stor war folkets wånda.

Derefter härjade han wida omkring uti England, der Stefner (Stephan) då war Konung; han slogs ock med en hop ryttare wid Skarpa=skär. Så säger Einar:

Kloke Konungen höll,
Då hwassa pil=regnet föll,
En strid wid Skarpa=skär,
Mot sköld=öfwad här.

Dernäst stridde han wid Pilawik, och feck seger. Så säger Einar:

Konungen blodade swärdet;
Ulfwe-hopen sönderslet
Pertbernes fagra lik
Wid Pilawik.
Allt westan om hafwet
Segrande Fursten wann;
Långatun gaf han åt elden;
Swärdet mot brynjan klang.

Här brände de Långatun, en stor gård; och säger man, att denna alldrig sedan kommit sig före. Derefter for Konung Östen bort ifrån England om hösten, hem till Norrige; och talade folket mycket olika om denna hans färd.

21 Cap.

Om Haraldssönerne.

Uti Norrige war god frid under första tiden af Haraldssönernes styrelse, och woro de någorlunda endrägtige sinsemellan, så länge deras gamle rådgifware lefde. När Inge och Sigurd ännu woro uti sin barndom, bodde de tillsamman och hade gemensamt hoffolk; men Östen höll eget hof, ty han war kommen till manlig ålder. När nu Inges och Sigurds fordne rådgifware woro döde, nemligen Såda-Gyrd Bardeson, Thiostolf Aleson, Amund Gyrdeson, Ottar Birting, Ögmund Swifte och Ögmund Dräng, Erling Skackes broder (Erling war ej stort aktad så länge Ögmund lefde), då åtskilde Konungarne Inge och Sigurd sin hofhållning. Gregorius, som war son af Dag Eilifsson och Ragnhild,

Skofte Ögmundssons dotter, gaf sig då till Konung Inge. Gregorius war ganska rik, samt en rask och mycket ansedd man; derföre tog Konung Inge honom till sin ypperste medhjelpare att styra landet, och tillåt honom att taga af de konungsliga inkomsterne så mycket han wille.

22 Cap.

Om Haraldssönernes utseende och seder.

När Konung Sigurd wäxte upp, blef han en trotsig man och öfwerdådig i alla stycken; deruti liknade honom Konung Östen, dock war denne något mera mån om det, som war sannt och rättwist. Konung Sigurd blef en stor och stark man, af hurtigt utseende, hade mörkbrunt hår, och fastän hans mun war något wanskaplig, hade han dock i öfrigt ett wackert ansigte. Han öfwergeck andra uti wältalighet, och war ganska skicklig uti all ting. Så säger Einar Skuleson:

Rask är Sigurd, då swärdet
Han modigt med blod färgar:
Gud sjelf förlånat
Seger åt Konungen.
När den ärorike
Römernes Furste
Ordar med ljufligt tal,
Tyckas de andre tiga.

Konung Östen war brun och mörklagd i ansigtet, något mer än medelmåttigt lång, samt en wis och betänksam man; men att folket drog sig undan honom, kom mest deraf, att han war nisk och girig. Han hade till hustru Ragna,

Nicolas Mases dotter. Konung Inge war den ibland brö- derna, som hade wackraste anletet: hans hår war gult, nå- got tunnt, men mycket lockigt; han blef icke stor till wäx- ten, och kunde swårligen gå, utan att stödjas, emedan hans ena ben war lamt; derjemte hade han puckel både på ryg- gen och på bröstet. Han war wänlig i sitt tal, blid i um- gänge, frikostig och följde gerna höfdingarnes råd uti lan- dets styrelse; äfwen war han mycket älskad af allmogen, och genom allt detta drogs riket och största delen af undersåtarne på hans sida. Konung Harald Gilles dotter het Brigida, och war först gift med Swea-Konungen Inge Halstenßon, derefter med Karl Jarl Suneßon i Götland, och sedan med Konung Magnus i Swerige: hon och Konung Inge Ha- raldßon woro samsyskon på mödernet. Slutligen blef Bri- gida gift med Birger Jarl Brose, och hade med honom fyra söner; den förste war Philippus Jarl, den andre Knut Jarl, den tredje Folke, den fjerde Magnus. Deras döttrar woro Ingegerd, som blef gift med Swea-Konungen Swerker; och war Konung Jon deras son: den andra het Christin, den tredje Margret. Konung Harald Gilles andra dotter het Maria; henne feck Simon Skalp, Halkell Huks son; och het deras son Nicolas. Konung Harald Gilles tredje dot- ter het Margret, och war gift med Jon Halkellßon, Simons broder. Nu föreföll mycket emellan bröderna, som gaf an- ledning till oenighet; men iag will tala om det allena, som tyckes mig hafwa warit wigtigast.

23 Cap.

Nicolas Cardinal kommer till landet.

I Haraldssönernes tid kom Nicolas Cardinal från Rom till Norrige, och war ditsänd af Påfwen. Cardinalen war

mycket illa tillfreds med bröderne, Konung Sigurd och Östen, hwarföre de måste förlika sig med honom; men med Konung Inge war han öfwermåttan nöjd, och kallade honom sin son. När de nu alle woro förlikte med honom, gjorde han dem deruttinnan till wiljes, att han wigde Jon Birgerßon till Ärkebiskop uti Trondhem, och gaf honom det kläde, som kallas Pallium, samt förordnade så, att Ärkebiskops-stolen skulle alltid wara wid Christ-kyrkan i Nidaros, hwarest Konung Olof den Helige hwilar. Före den tiden hade endast Lyd-biskoppar funnits i Norrige. Cardinalen stadgade ock, att ingen skulle ostraffad bära wapen uti köpstaden, utom de tolf män, som följde Konungen. Han förbättrade i många stycken Nordmännens seder, medan han war i landet; så att ingen främling någonsin kommit till Norrige, hwilken allmogen så mycket wördat och åtlydt, som denne. Sedan for han tillbaka söderut, med stora wängåfwor, och lofwade att allt framgent wara Nordmännens synnerligen gode wän. När han kom söder till Rom, blef den som då war Påfwe hasteligen död, och wille då alle Roms inbyggare hafwa Nicolaum Cardinal i hans ställe; hwarföre han blef wigd till Påfwe, med namnet Adrianus. De män, som kommo till Rom uti hans tid, berätta, det han alldrig hade så angelägen sak att afgöra med andra, att han icke först talade med Nordmännen, så ofta de sökte att komma till tals med honom. Han war icke långe Påfwe, och räknas nu ibland helgon.

24 Cap.

Konung Olofs järtecken.

Under den tid, då Konung Harald Gilles söner styrde riket, tilldrog det sig, att en man wid namn Haldor kom

ut för Wenderne, som togo honom till fånga, mißhandlade honom, ristade upp hans hals, utdrogo tungan och afskuro den inwid rötterna. Sedan begaf han sig åstad till den Helige Konung Olof, wände stadigt sin hog till den helige mannen och bad innerligen med tårar, att Konung Olof wille återgifwa honom helsa och målföre. Derpå fick han igen sitt mål af den gode Konungens miskund, gaf sig strax i hans tjenst för alla sina lifsdagar, och blef en from samt i tron ståndaktig man. Detta järtecken skedde en half månad före sista Olofs-meßan, samma dag, då Nicolas Cardinal landade i Norrige.

25 Cap.

Konung Olofs järtecken på Presten Rikard.

På Upplanden woro twenne bröder, som der ägde betydliga gårdar och odal-gods, storättade och rike män, nemligen Einar och Anders, Guttorm Gråbards söner och Konung Sigurd Haraldßons moderbröder. De hade en syster, som wäl war af ett wackert utseende, men i lefnaden oförsigtigare, än att hon kunde undwika onda menniskors förtal; hwilket ock sedan röntes. Hon wisade sig myket wänlig emot en Engelsk Prest, wid namn Rikard, som wistades hos hennes bröder, hwilken hon gjorde många tjenster, af tillgifwenhet och wälwilja. Men det bar ej bättre till, än att ett skamligt rykte om denna qwinna kom i omlopp, och när det blef talämne, gåfwo alla Presten skuld derföre; likaså läto hennes bröder, då de fingo kunskap derom, hwar man förstå, att de tyckte honom sannolikast wara orsak dertill; och blef så af den synnerliga wänlighet, som war emellan deßa, slutligen en stor ofärd för dem begge, hwilket ej kunde wa-

ra owäntadt, emedan bröderne höllo sina anslag hemliga, och ej läto märka sin förtrytelse. En dag kallade de till sig Presten, som icke förmodade af dem annat än godt, lockade honom med sig från gården, sägande sig skola fara bort i ett annat härad, hwarest de hade något angeläget att uträtta, och bådo honom följa med. De togo ock med sig en af sina arbetskarlar, som hade fått weta deras anslag. De foro nu på en båt utmed stränderna af den sjö, som heter Rönd, och landade wid ett näs, kalladt Skiftesand; der gingo de upp och lekte en stund. Sedan begåfwo de sig till ett afläget ställe, och sade till arbetskarlen, att han skulle gifwa Presten ett slag med yxhammaren, hwilket han ock gjorde, så att Presten låg afswimmad; men när han kom sig före, sade han: hwarföre skolen I nu så härdt leka med mig? De swarade: fast ingen förr har sagt dig det, skall du nu finna hwad du hafwer gjort. Då framförde de sin beskyllning; men han nekade dertill, bedjande, att Gud och den helige Konung Olof måtte döma dem emellan. Sedan slogo de sönder hans ben, och släpade honom emellan sig in uti skogen, med bakbundna händer. Derpå snörde de ett streck omkring hans hufwud, lade ett bräde under hufwudet och skuldrorna, och skrufwade till strecket med en pinne. Sedan tog den äldre brodren Einar en wigge och satte på Prestens öga; men drängen, som stod der bredwid, slog med yxan på wiggen, så att ögat flög ut och föll ned på skägget. Widare satte han wiggen på det andra ögat, och sade till drängen: slå nu något saktare till; han gjorde så, och wiggen slant nu af ögonstenen och lösryckte ögonlocket. Då tog Einar ögonlocket, öppnade det, och såg att ögonstenen war qwar. Sedan satte han wiggen wid ögonwrån; och när drängen slog till, sprang ögat ut och föll ned på kindbenet.

Ytterligare öppnade de hans mun, togo fast i tungan, utdrogo och afskuro henne, hwarpå de löste hans händer och hufwud ifrån strecket. Så snart nu Presten återkom till sansning, war det första han gjorde, att han tog ögonstenarne och lade dem under ögonlocken på sitt ställe, tilltryckande dem med båda händerna, så godt han förmådde. Sedan buro de honom ned till båten, rodde till en gård, som kallas Seheimrod, hwarest de landstego, och sände bud fram till gården, att en sjuk Prest låg i deras båt wid strandbrädden. Medan den man, som de hade sändt till gården, war borta, frågade de Presten, om han kunde tala, hwarpå denne pladdrade med tungstumpen, försökande, om han kunde säga något. Då sade Einar till sin broder: jag fruktar, att om han kommer sig, och tungstumpen wäxer till, kunde han få sitt mål igen. Derpå fattade de med en tång uti tungstumpen, drogo ut och afskuro den twå gånger, samt tredje gången uti sjelfwa tung-rötterna, hwarefter de läto honom ligga halfdöd. Hustrun der i gården war fattig, men geck strax till stället med sin dotter; och buro de honom hem, inswept i deras mantlar. Sedan gingo de efter en Prest, som så snart han kom dit, förband alla hans sår; och gjorde de honom allt bistånd, som de förmådde. Sålunda låg nu den sårade Presten ömkeligen handterad, men förtröstade allt stadigt på Guds nåd, icke twiflande; och fastän han war mållös, bad han dock till Gud i tankarne och sitt sorgfulla hjerta, så mycket innerligare, som hans nöd blef allt större. Äfwen wände han sitt sinne till den milde Konung Olof den Helige, Guds älskling; ty han hade tillförene hört mycket talas om hans herrliga werk, och trodde derföre af allt hjerta, att han wäl kunde hjelpa honom i hans nöd. Då han nu låg der, lam och alldeles wanmäktig,

gret han bitterligen, suckade och bad, med såradt hjerta, den dyre Konung Olof hjelpa sig. Efter midnatt föll den sårade Presten i sömn, och tyckte sig då se en wördig man inträda och säga: illa är du medfaren, kåre Rikard; jag ser, att du förmår nu icke mycket. Presten tyckte sig bejaka detta. Derpå sade den andre åter till honom: du behöfwer miskund. Presten swarade: jag behöfwer den allsmägtige Gudens och den helige Konung Olofs miskund. Han sade: du skall få så; och derpå tog han uti tungstumpen och drog så hårdt, att det gjorde Presten ondt. Dernäst strök han med handen öfwer Prestens ögon och ben, samt andre sårade lemmar. Presten frågade då, hwem han war. Den andre såg på honom och swarade: Olof har kommit hit norr ifrån Trondhem; och dermed förswann han. Presten waknade nu alldeles frisk, och började strax tala: säll är jag nu, sade han; lofwad ware Gud allsmägtig och den helige Konung Olof, som hafwer helat mig. Så ömkeligen, som han förut war medfaren, så hastigt blef han nu fri från all sin jämmer; och tyckte han sig alldrig hafwa warit hwarken sårad eller sjuk; hans tunga war hel, hans begge ögon till rätta satte och klarseende, benbrotten och alla andra sår läkte, eller åtminstone utan wärk, så att han nu hade den bästa helsa. Men till ett wittnesbörd, att hans ögon hade warit utstungne, funnos twå hwita ärr, ett på hwarje ögonlock, att man måtte kunna se den herrlige Konungens mäktiga gerning på den man, som hade warit så ömkeligen handterad.

26 Cap.

Konungarne Sigurd och Inge höllo Ting på Holmen.

Konungarne Östen och Sigurd hade blifwit oense, emedan Konung Sigurd dräpit Harald den Wikwerske, som äg-

de hus i Bergen, samt Presten Joan Tabardsson och Bjarne Sigurdsson, hwilke alle woro Konung Östens hofmän; fördenskuld utsatte de om wintern ett förliknings-möte på Upplanden. Der talade de länge med hwarannan uti enrum; men så mycket blef bekant af deras samtal, att alla tre bröderne skulle träffas sommaren derpå uti Bergen. Derjemte sades ock, att de beslutit, det Konung Inge skulle hafwa blott twå eller tre gårdar, och dertill så mycket inkomst, att han kunde underhålla trettio män hos sig; emedan de tyckte honom icke kunna wara Konung, för sin bräcklighets skuld. När Konung Inge och Gregorius fingo kunskap härom, foro de till Bergen, och hade mycket folk med sig. Konung Sigurd kom kort derpå och war icke alldeles så manstark. Då hade Sigurd och Inge warit Konungar öfwer Norrige uti nitton år. Konung Östen kom icke så snart östan ifrån Wiken, som de andra nordanifrån. Då lät Konung Inge blåsa till Ting ute på Holmen, dit både han och Sigurd kommo med mycket folk. Gregorius hade twå långskepp och mer än nittio män, som lefde på hans egen kost; och höll han sine huskarlar bättre, än andre länshöfdingar, ty han drack aldrig på något allmänt wärdshus, utan att alla hans huskarlar drucko med honom. Han geck på Tinget med förgyld hjelm, och alle hans män woro försedde med hjelmar. Konung Inge stod upp och berättade för allt folket, att han hade sport, huruledes hans bröder ernade handla med honom och sätta honom ifrån riket, och bad, att folket wille göra honom biständ. Allmogen swarade med bifall på hans tal, och lofwade att följa honom.

27 Cap.

Om Gregorius Dagsson.

Då uppstod Konung Sigurd och talade, sägande det wara osannt, som Konung Inge lade honom och hans broder till last, samt att det war Gregorius som uppdiktade slikt; tilläggande, att om han feck råda, skulle de innan kort så råkas, att den förgylda hjelmen blefwe liggande på marken; och slutade han sitt tal med de orden, att de begge icke länge skulle lefwa tillsamman. Gregorius swarade, och sade sig förmoda, att Konungen föga borde längta efter ett sådant möte, men att han sjelf wore dertill beredd, när som helst. Få dagar derefter blef en af Gregorii huskarlar dödad ute på gatan, och hade en af Konung Sigurds män dräpit honom. Då wille Gregorius genast anfalla Konung Sigurd; men Konung Inge och många andra hindrade det. En afton, när Drottning Ingirid, Konung Inges moder, geck ifrån aftonsången, kom hon till ett ställe, der Sigurd Skrudhyrna låg nyligen ihjälslagen; han war Konung Inges hofman, då kommen till hög ålder, och hade tillförene tjent många Konungar. Hallward Gunnarsson och Sigurd, Östen Trapalas son, Konung Sigurds hofmän, hade dräpit honom; och trodde man, att det skett med Konungens wilja. Hon geck strax till Konung Inge, gaf honom detta tillkänna, och sade, att han länge skulle förblifwa en ringa Konung, om han icke beifrade, att hans hofmän, hwar efter annan, blefwo slagtade såsom swin. Wid dessa förewitelser blef Konungen wred; och medan de kifwades, inträdde Gregorius med hjelm och brynja på sig; han bad Konungen icke wredgas, ty det hon talat wore sanning. Jag är nu hitkommen, dig till hjelp, sade han, om du will anfalla Konung Sigurd, och

hafwer här ute mer än hundrade män, alla uti hjelm och brynja, som med mig skola angripa honom på det stället, der faran synes wara störst. De fleste af Konungens män afrådde detta, sägande, att Konung Sigurd wäl skulle erlägga böter, om han hade förbrutit sig. Men när Gregorius förnam, att de ytterligare torde uppskjuta anfallet, sade han till Konung Inge: så plocka de bort dina män; först blef en af mina huskarlar nyligen dödad, och nu din egen hofman; men sedan lära de wäl söka tillfälle att få dräpa mig, eller någon annan länshöfding, hwars förlust de anse mest kännbar för dig, efter de finna, att du bekymrar dig om ingen ting; och slutligen skola de wäl taga ifrån dig Konungadömet, när dine wänner blifwit dräpne: derföre, ehwad beslut dine öfrige länshöfdingar må följa, will jag icke längre wänta, såsom en oxe på hugget, utan skall jag i denna natt köpslaga med Konung Sigurd, huru handeln än må utfalla: det är wäl sannt, att du icke mycket kan uträtta, för din bräcklighets skuld; men du tyckes mig ock wara föga willig att förswara dina wänner: nu är jag beredd och färdig att gå härifrån, Konung Sigurd till mötes, ty mitt baner är uppställdt här ute på gården. Då stod Konung Inge upp, begärde sina wapen, och bad en hwar göra sig färdig, som wille följa honom, emedan allt afrådande nu wore onyttigt; och tillade han, att swärdet ändtligen skulle skilja dem emellan, sedan han länge nog gifwit wika.

28 Cap.

Konung Sigurds fall.

Konung Sigurd war i dryckeslag på Sigrid Sätas gård, och giorde sig färdig till motwärn, fastän många trodde,

att intet anfall då skulle företagas. Konung Inge geck då ifrån Smedbodarne ned till gården med sitt folk; Arne, Konungens swåger, kom från Sandbro, Aslak Erlandßon från sin gård, och Gregorius beredde sig att anfalla ifrån gatan, der alla tyckte faran wara störst. Konung Sigurd och hans män sköto mycket ifrån loftgluggarne, nedbröto spisarne, och kastade stenar på dem, som woro derunder. Gregorius och hans folk höggo ned gårdsporten, och i portgången föll Einar Laxe-Pålßon, en af Konung Sigurds män; så blef ock Hallward Gunnarßon träffad af ett skott inne i loftet, och ingen beklagade hans död. Nu höggo de ned huset, hwarpå största delen af Konung Sigurds folk öfwergåfwo honom, och begärde frid. Då geck Konung Sigurd ut på en swale, och åskade ljud; men när folket igenkände honom af hans förgylda sköld, wille det icke höra hans tal, utan sköt på honom, så att pilarne flögo så tätt som snö; och kunde han icke länge blifwa stående der. Sedan hans folk nu hade öfwergifwit honom, och de andre fortforo att nedhugga huset, geck han derifrån, och med honom Thord Husfreya, som war hans hofman och åttad från Wiken. De sökte komma fram till Konung Inge, och Sigurd ropade på sin broder, bedjande, att han måtte förunna honom lif och frid; men de blefwo begge genast ihjälhuggne; och föll Thord Husfreya der med stort beröm. Konung Sigurd blef begrafwen uti Christ-kyrkan den gamla, ute på Holmen. Konung Inge gaf Gregorius det skepp, som Konung Sigurd hade ägt. I denna strid föllo många både af Konung Sigurds och af Konung Inges folk, fastän jag här nämner allenast få; af Gregorii män stupade fyra. Äfwen föllo många, som icke hållit med någondera, men woro inom skott-håll på bryggorna eller skeppen. Denna strid hölls fjorton dagar före Jo-

hannis-Baptistä-meßan, som då infoll på en fredag. Twå eller tre dagar derefter kom Konung Östen med trettio skepp östanifrån, och hade med sig sin broderson Håkan, Konung Sigurds son. Östen for icke till staden, utan låg i Flore-wåg; men sändebud foro emellan dem och sökte åstadkomma förlikning. Deremot wille Gregorius, att man skulle fara ut och angripa dem, sägande, att ett bättre tillfälle framdeles ej torde gifwas; och erböd han sig sielf till höfding för detta företag; men du Konung, sade han, skall icke fara med, ty wi hafwe ändock folk nog. Men många satte sig emot detta råd, så att det icke kom till werkställighet. Derpå återwände Konung Östen till Wiken, och Konung Inge till Trondhem; och woro de nu efter utseendet förlikte; men sielfwe hade de icke talat med hwarannan.

29 Cap.

Om Gregorius Dagsson.

Gregorius Dagsson for österut, litet senare än Konung Östen, och wistades på sin gård Brattsberg uppe i Hösund. Konung Östen uppehöll sig någon tid uti Opslo, och lät draga sina skepp mer än twå mil på isen, ty Wiken war då starkt tillfrusen. Konung Östen for upp till Hösund, och wille taga Gregorius till fånga; men denne feck kunskap derom, och gaf sig undan till Telamarken med nittio män; derifrån drog han norr öfwer fjället, och kom ned i Hardanger, samt ytterligare in uti Edne, till Erling Skackes gård Stodle. Erling hade farit norr till Bergen; men hans hustru Kristin, Konung Sigurds dotter, war hemma och tillböd Gregorius allt det bistånd, han kunde behöfwa, så att

han der blef ganska wäl emottagen. Derifrån tog han ett långskepp, som Erling ägde, och allt annat, som war honom nödigt. Gregorius tackade henne högeligen, sägande, att hon emot honom wisat sig ädelmodig och högsint, såsom man af henne kunde wänta. Sedan seglade han till Bergen, och träffade der Erling, som tyckte Kristin hafwa förhållit sig wäl.

30 Cap.

Konungarne Östens och Inges förlikning.

Derpå for Gregorius Dagsson norr till Trondhem och anlände dit före Jul. Konung Inge blef ganska glad öfwer hans ankomst, och bad honom taga af de konungslige ägodelarne så mycket han wille. Konung Östen uppbrände Gregorii gård och slagtade hans boskap; äfwenså blefwo de skeppshus, hwilka Konung Östen den gamle låtit uppföra norr wid Nidaros, och som woro högst förträfflige byggnader, samma winter uppbrände, tillika med några goda skepp, som tillhörde Konung Inge. Denna gerning blef mycket illa ansedd, och beskyllde man derföre Konung Östen och Philippus Gyrdeson, Konung Sigurds fosterbroder. Nästföljande sommar for Konung Inge nordanifrån med stor krigshär, och Konung Östen sunnanifrån, samlande sig likaledes folk. De råkades wid Selöarne, nordanom Lidandisnäs. Konung Inge war mycket manstarkare, och föga fattades, att det kommit till drabbning; men de blefwo dock förlikte, på det sätt, att Konung Östen lofwade betala fyratiofem marker guld, hwaraf Konung Inge skulle hafwa trettio, för det Konung Östen låtit uppbränna hans skepp och bodar; derjemte skulle Philippus och alla de, som deltagit uti brännandet, gå

i landsflykt; så skulle ock de män blifwa landsflyktige, som kunde öfwerbewisas att hafwa burit händer på Konung Sigurd; ty Östen lade Konung Inge till last, att han beskyddade desza: de öfrige femton marker guld skulle Gregorius erhålla, såsom ersättning för den skada, Konung Östen tillfogat honom. Konung Östen behagade denna förlikning illa; och tyckte han sig hafwa blifwit nödgad dertill. Konung Inge for från detta möte öster till Wiken, och Konung Östen norr till Trondhem. Sedan wistades Inge i Wiken, och Östen norr i landet, så att de ej mera råkades; men de ord, som foro dem emellan, woro icke synnerligen bidragande till sämja, hwarjemte de ock läto dräpa hwarannans männer. Östen betalade icke heller böterne, och hwar beskyllde den andra, att han ej höll det, som blifwit aftaladt. Konung Inge och Gregorius lockade ock många män från Konung Östen, bland hwilka woro Bard Standale Brynjolfszon, Simon Skalp, son af Hallkel Huk, Halldor Brynjolfszon och Joan Hallkelszon, förutan många andra länshöfdingar, som wi här icke uppräkne.

31 Cap.

Om Konungarne Inge och Östen.

När twå wintrar woro förlidne efter Konung Sigurds fall, samlade Konungarne hwar för sig krigshär, Inge öster i landet, och feck åttatio skepp, men Östen norr ut, och feck syratiofem. Han hade då den stora drake, som Konung Östen Magnuszon låtit bygga efter Ormen Långe; och hade de nu både mycket och utwaldt manskap. Konung Inge låg med sina skepp söder wid Moster, och Konung Östen litet

längre norrut wid Gröninge-sund. Östen sände söderut, Inge till mötes, Aslak Unge Jonßon och Arne Sturelson, Snöbjörns soneson, med ett skepp; men när Inges män kände igen deßa, anföllo de dem, dräpo många, samt togo skeppet med allt deß tillbehör, och allt folkets gods. Aslak och Arne, tillika med några få män, kommo undan upp å landet, och foro till Konung Östen, sägande honom, huru de af Konung Inge blifwit emottagne. Östen höll då Hus-Ting och omtalade det wåld, Inge föröswat på hans män, bedjande derjemte hären wara honom följaktig, ty wi hafwe nu, sade han, så myc-ket och utwaldt folk, att jag ingalunda ernar undfly, om I wiljen följa mig. Men hans tal feck ej mycket bifall. Hallkel Huk war här på Tinget, men hans begge söner, Simon och Jon, woro hos Konung Inge. Han swarade, så att många kunde höra det: följe dig nu dina guld-kistor och wärje ditt land.

32 Cap.

Konung Östens dräp.

Natten derpå rodde många af hans män hemligen bort med sina skepp; somlige förenade sig med Konung Inge, somlige begåfwo sig till Bergen, och andre in uti fjärden, så att om morgonen, när det blef ljust, hade Konungen allena tio skepp qwar. Då lemnade han den store draken der, emedan han war tungrodd, och åfwenså flere andra skepp; men deßförinnan hade de mycket skadat draken genom huggning. De höggo ock sönder sina öltunnor, och förstörde allt som de ej kunde föra med sig. Konung Östen steg på ett skepp, som tillhörde Endrid, Joan Mörnefs son, och foro

de nu norrut till Sogne, och derifrån öster öfwer fjället till Wiken; dit begaf sig ock Konung Inge, på den yttre wägen, sedan han tagit de skepp, som blifwit qwarlemnade. Konung Östen wistades nu öster om Folde, och hade hos sig nära tolfhundrade man. När de nu sågo Konung Inges flotta, tyckte de sig icke wara nog manstarke, för att göra motstånd, utan flydde undan till närmaste skog; och sprungo de då hwar sin wäg, så att Konungen hade allenast en man med sig. När Konung Inges män fingo weta, att Konung Östen flytt undan, samt att ganska få warit honom följaktige, gåfwo de sig ut att söka efter honom. Simon Skalp råkade på Konungen, som kom fram utur en buske honom till mötes. Simon helsade honom, sägande: hel, min herre! Konungen swarade: kanske torde du nu snarare tycka dig wara min herre. Simon sade: får se, huru det går. Konungen bad, att han wille undandölja honom, sägande det wara tillbörligt, emedan det så länge hade warit god wänskap dem emellan, fast det nu blifwit annorlunda. Simon sade det wara förgäfwes, att tala om sådant. Konungen bad då, att han måtte få höra meßan, innan han doge; hwilket ock skedde. Sedan lade Konungen sig framstupa på marken, sträckte ut begge armarne, och bad att man skulle hugga honom i kors emellan skuldrorna; och sade han dem då skola erfara, om han ej kunde täla jern, såsom Konung Inges umgängesmän hade påstått. Simon befallde då den, som skulle afrätta Konungen, att han måtte skynda sig, tilläggande, att Konungen länge nog krupit omkring uti ljunget. Då blef han huggen till döds, och förhöll sig derwid manneligen. Hans lik fördes till Fors, och stod öfwer natten söder om kyrkan, nedanför backen. Konung Östen blef begrafwen i Forskyrkan, der hans lägerstad är midt på kyrko-

golfwet, öfwerhängd med ett af fransar beprydt täcke; och är han räknad för helig. På stället, der han blef aflifwad och hans blod utrann på jorden, sprang en källa upp, och äfwenså nedanför backen, der hans lik stod öfwer natten. Af begge deßa källors watten hafwa många både fordom och i senare tider tyckt sig få bot för sina sjukdomar. Det är Wikweringarnes sägen, att många järtecken tilldragit sig wid Konung Östens graf, intill deß hans owänner derpå utslogo soppa af hundkött. Simon Skalp blef mycket hatad för denna gerning, hwilken i allmänhet berättas så, som nu sagdt är; dock påstå somlige, att när Konung Östen blifwit till fånga tagen, sände Simon bud derom till Konung Inge; men han swarade, att Östen ej skulle få komma i hans åsyn. Sålunda har Konung Swerre låtit upptecknа händelsen, men Einar Skuleson säger derom:

Konungens listige dråpare,
Ondskefulle Simon Skalp,
Månde för dylikt öfwerwäld
Sent eller aldrig salig warda.

Håkan Herda-(Skulder-)breds Saga.

1 Cap.

Håkan Herdabreds uppkomst.

Håkan, son af Konung Sigurd, blef tagen till höfding öfwer den folkhop, som tillförne hade följt Konung Östen, och feck af sina män Konungs namn; då war han tio år

gammal. Honom följde nu Sigurd, Håward Hölds af Reyre son, samt Andreas och Önund Simonssöner, Konung Håkans fosterbröder, och många andre höfdingar, som warit Konungarne Östens och Sigurds wänner. De begåfwo sig först upp till Götland. Konung Inge lade under sig all den egendom, som de qwarlemnat i Norrige, och gjorde dem fridlöse. Inge for då norr till Wiken, och wistades der; men stundom uppehöll han sig norr i landet. Gregorius Dagsson war i Konghell, för att wärja landet, der anfall mest war att befara, och hade med sig mycket och utwaldt folk.

2 Cap.

Om Gregorius Dagsson.

Sommaren derefter kommo Konung Håkan och hans män från Götland, och foro till Konghell, med mycket och utwaldt folk. Gregorius war der i staden, och höll Ting med bönderne, som woro talrikt församlade, begärande bistånd af dem. Honom tycktes, att man icke särdeles biföll hans tal; hwarföre han ej trodde sig kunna lita på dem, utan drog bort inåt Wiken med twå skepp, och war ganska mißnöjd. Han ernade då fara Konung Inge till mötes, emedan han hört, att denne kom med stor krigshär nordan om Wiken. Men Gregorius hade icke hunnit långt norrut, innan han mötte Simon Skalp, Halldor Brynjolfßon och Gyrd Amundßon, Konung Inges fosterbroder. Gregorius blef mycket glad öfwer detta möte, och wände om, tillika med de andre; och hade de nu tillsamman elfwa skepp. När de rodde upp till Konghell, höllo Håkan och hans män Ting utanför staden och sågo deras ankomst. Då sade Sigurd af

Reyre: nu lårer Gregorius wara feg (snart skola dö), då han gifwer sig i händerna på oß med så litet folk. Gregorius lade i land midtemot staden, och wille afbida Konung Inges ankomst, emedan man wäntade honom; men han kom icke. Konung Håkan giorde sig färdig i staden, och satte Thorliot Sköfeskalle till höfding öfwer folket på de köpskepp, som lågo utanför staden: han war wiking och rånsman. Konung Håkan, Sigurd och stadens inwånare, som samtlige hade gått Konungen till handa, woro inne i staden och uppställde sig uti slagtordning på skeppsbryggorna.

3 Cap.

Konung Håkans flykt.

Gregorius och hans folk rodde nu upp efter ån, och läto sedan skeppen drifwa med strömmen ned till Thorliot: de sköto på hwarandra en stund, till deß Thorliot och hans män sprungo öfwer bord; och blefwo då somlige dräpne, men somlige kommo i land. Derpå rodde Gregorius till bryggorna, och lät strax skiuta sina skeppsbryggor under fötterna på Håkans män. Som han nu ernade landstiga, stupade den man, som bar hans fana; men Gregorius ropade på Hall, Ödun Hallßons son, och bad honom taga upp fanan, hwilket han ock giorde. Hall bar då baneret upp å bryggan, och Gregorius geck strax bakom honom, hållande sin sköld öfwer hans hufwud, hwarigenom de begge blefwo skyddade. Så snart Gregorius kom upp å bryggan, och Håkans män igenkände honom, weko de undan på begge sidor, och gåfwo rum; men når mera folk kommit från skeppen upp å bryggan, for Gregorius med sina män hårdt

fram,' hwarwid Håkans folk först drog sig tillbaka, och se- dan flydde upp till staden. Gregorius förföljde dem ytterli- gare, så att han dref dem twå gånger ur staden och drap mycket folk. Ingen berömligare färd hade man då att om- tala, än denna af Gregorius; ty Håkan hade mer än fyra tusende man, och Gregorius icke tillfyllest fyra hundrade. Ef- ter slagtningen, sade Gregorius till Hall Ödunßon: många män tyckas mig wigare uti striden, än I Isländare, eme- dan I icke ären så öfwade, som wi Nordmän; dock synas mig inga mera wapendjerfwe, än I. Liten tid derefter kom Konung Inge dit, och lät dräpa många män, som hade gått Håkan tillhanda; somliga pålade han böter, för somliga lät han uppbränna deras gårdar, andre dref han ur landet och gjorde dem mycket ondt. Håkan flydde då först upp till Götland, med allt sitt folk, men for wintern derpå öfra wå- gen norr till Trondhem, dit han ankom före Påsk. Tron- derne togo wäl emot honom, emedan de i lång tid hade warit under denna slägt. Det berättas, att Tronderne togo Hå- kan till Konung, på det han skulle hafwa så stor del af landet, som hans fader hade ägt, nemligen en tredjedel af Norrige, med Konung Inge. Konung Inge och Gregorius woro i Wiken; och wille Gregorius genast draga emot dem norrut; men många afrådde detta, så att det icke blef werkstäldt den wintern.

4 Cap.

Gyrds och Håwards dräp.

Konung Håkan for norrifrån om wåren, och hade nära trettio skepp; men en del af hans män seglade förut med åtta skepp, och härjade på begge Mörena. Ingen man

kunde då minnas, att någonsin blifwit härjadt emellan köpstäderne. Jon, Hallkel Huks son, samlade bonde-hären, drog emot dem, tog Kolbein Ode till fånga, och drap hwarenda man på hans skepp: sedan uppsökte han de andre, fann alla sju skeppen församlade, och stridde med dem; men hans fader Hallkel kom honom icke till bistånd, såsom dem emellan blifwit aftaladt. Der föllo många ansedde bönder, och Jon sielf blef sårad. Håkan for söder till Bergen med sin här, och när de kommo till Stiorwelta, sporde de att Konung Inge och Gregorius få dagar förut kommit östan-ifrån till Bergen; och tordes de då icke begifwa sig dit. De seglade då utomskärs förbi Bergen, och råkade der på tre skepp af Konung Inges flotta, som senare begifwit sig östan-ifrån. Deße styrdes af Gyrd Amundßon, Konung Inges fosterbroder, som hade till hustru Gyrid, Gregorii syster, samt Gyrd Lagman Gunnhildßon, och Håward Klining. Konung Håkan lät då dräpa Gyrd Amundßon och Håward Klining; men Gyrd Lagman tog han med sig, och for sedan öster till Wiken.

5 Cap.

Rådplägning.

När Konung Inge sporde detta, for han österut efter dem, och råkades de öster i Elfwen. Konung Inge lade upp uti elfwens norra gren, och sände före sig spejare till Håkans flotta; men sielf landade han wid Hisingen, och afwaktade der sina spejare. När nu deße kommo tillbaka, gingo de inför Konungen och förmälde sig hafwa sett Konung Håkans flotta och alla hans anstalter, sägande, att skeppen lågo inwid pålarne och hade sina bakstammar fästade der-

wid, hwarförutan twå stora östersjö-skepp, som lågo ytterst på hwar sin sida om flottan, woro försedde med kastell på framstammarne. Då Konung Inge fick höra, hwilka tillrustningar de hade gjort, låt han blåsa till Hus-Ting för hela krigshären, och när folket war samladt, sökte Konungen råd hos sina män; och wändande sig i synnerhet till Gregorius Dagßon och sin swåger Erling Skacke, samt andra länshöfdingar och skeppsanförare, berättade han dem alla de anstalter, hwilka Håkans män hade gjort. Gregorius Dagßon swarade då först, och yttrade sin mening, sägande: några gånger hafwa Håkan och jag råkats, och hafwer han oftast warit manstarkare, men dock alltid kommit till korta: nu hafwe wi mycket mera folk, och anser jag troligt, att de, som för icke lång tid sedan förlorat sina ädla fränder, lära nu tycka sig hafwa fått ett godt tillfälle att hämnas; ty de hafwa förut i sommar länge flytt undan oß, och hafwer jag ofta sagt, att om de afbida oß, såsom man nu förmodar att de skola göra, så böre wi ingalunda underlåta att angripa dem: nu will jag säga Eder, efter som mitt skaplynne är, att jag åstundar lägga till strids med dem, om det icke är Konungen emot; ty jag förmodar, att de skola nu, såsom tillförene, wika för oß, om wi angripe dem manneligen; och skall jag anfalla på det ställe, som synes andra wara swårast. På Gregorii tal följde ett högljudt bifall, och alla sade sig wara färdige att strida med Håkan och hans män. Derpå roddes alla skeppen uppåt elfwen, tills flottorna kommo i hwarandras åsyn; då weko Konung Inge och hans män ur strömfåran, och lade sig under ön. Der talade Konungen åter till alla skeppshöfdingarne, och bad dem göra sig redo till anfall; särdeles wände han sig till Erling Skacke, sägande, såsom sannt war, att i hela hären

fanns ingen man klokare och mera erfaren uti krig, än han, fastän somlige kunde wara oförwägnare. Sedan ställde Konungen ock sitt tal till de andre länshöfdingarne, och nämnde några af dem wid namn, slutande talet dermed, att han bad en hwar af dem gifwa tillkänna, hwad honom syntes rådligast att företaga; men sedan skulle de alle wara enige att werkställa det, som blef beslutet.

6 Cap.

Erling Skackes tal.

Erling Skacke swarade på Konungens tal: jag är skyldig, Herre, att icke tiga stilla, när I tilltalen mig; och om det är eder wilja, att weta min tanka härom, så skall jag låta eder höra den: det beslut, som nu blifwit fattadt, är twärt emot mitt sinne; ty det anser jag för öfwerdåd, att anfalla dem, der de nu ligga, fastän wi hafwe mycket och utwaldt folk: om wi nu skole angripa dem, och tillika ro emot strömmen, då måste, när tre män äro i hwart halfrum, en ro och den andra betäcka honom som ror; och hwad hafwe wi då, mer än tredjedelen af wårt folk, att begagna i striden? mig tyckes, att de skola med sina wapen föga kunna deltaga i striden, som sitta wid årorna och wända ryggen emot sina fiender: gifwen mig derföre betänketid, så lofwar jag å min sida, att förrän tre dagar äro förlidne, skole wi på något tjenligare sätt kunna angripa dem. Man märkte lätteligen af Erlings tal, att han afrådde anfallet; men det oaktadt woro många andre, som eggade dertill, sägande, att Håkan torde nu som tillförene begifwa sig upp å landet; och då, sade de, få wi ej mera fatt på dem;

men nu hafwa de ganska litet folk, och wi kunne wara förwißade om seger. Gregorius tillade ej många ord, men lät dock förmärka, att han trodde Erling hafwa afrådt anfallet, mera derföre, att han wille göra Gregorii råd till intet, än af det skål, att han förstod saken bättre än alla andra.

7 Cap.

Om Konung Håkans flotta.

Då sade Konung Inge till Erling: nu wilje wi följa dina råd, swåger, i anseende till sättet att anfalla; men eftersom mine öfrige rådgifware äro dertill så benägne, skole wi nu i dag företaga striden. Erling sade: alla de skutor och lätta skepp, som wi hafwe, skola ro nedåt omkring ön, och sedan upp uti den östra grenen, och sålunda komma på dem ofwanifrån och försöka, om de kunna loßa deras skepp ifrån pålarne: då skole wi begifwa oß uppåt emot dem med de stora skeppen. Detta råd behagade alla wäl. Ett näs geck fram emellan begge flottorna, så att de ej kunde se hwarandra. Men när alla skutorna rodde ned uti ström-fåran, blefwo Håkans män warse dem; och hade de kort förut hållit samtal och rådplägat med hwarandra, då somlige warit af den tanka, att Konung Inge skulle angripa dem, men många trodde honom icke wåga derpå, emedan det drog så långt ut; derjemte förtröstade de mycket på sina förswarsanstalter och sitt manskap. Hos Håkan woro då många ypperlige män, nemligen Sigurd af Reyre och Simonssönerne, Anund och Andreas, samt Nicolas Skialdwareson, Endrid, Jon Mörneß son, som då war den mest berömde och wänsällaste man i Tronde-lagen, tillika med många andra läns-

och krigshöfdingar. När de nu sågo så många af Konung Inges skepp ro ned efter åen, tänkte Håkan och hans män, att Inges här wille fly, och höggo de så af sina landtåg, grepo till årorna, och rodde efter, i tanka att förfölja dem. Skeppen flöto snart ned efter strömmen, och när de kommo längre ned för näset, som förut legat emellan dem, då sågo de, att Konung Inges stor-flotta låg utwid ön Hising. Konung Inges män sågo ock Håkans skepp komma roende, och trodde dem wilja lägga till strids; då blef ett stort buller och wapenbrak: de eggade hwarandra och upphofwo härskri. Imedlertid wände Håkans män sina skepp till norra sidan af landet, der en liten wik finnes, utanför strömfåran. Der gjorde de sig redo, fästade skeppen med land-tåg, wände framstammarne ut åt sjön och sammanbundo alla sina fartyg; östersjö-skeppen lågo ytterst, ett ofwan- och ett nedantill, fästade wid långskeppen. Midt uti flottan låg Konungs-skeppet, och dernäst Sigurds; på andra sidan om Konungens skepp låg Nicolas, och bredewid honom Endrid Jonsson; utanför deße lågo de smärre fartygen, som nästan alla woro lastade med wapen och stenar.

8 Cap.

Sigurds af Reyre tal.

Då talade Sigurd af Reyre till krigsfolket, sägande: det lärer nu wara nära för hand, som wi denna sommar så mycket åstundat, nemligen att få komma till strids med Konung Inge, hwartill wi ganska länge warit beredde: månge af wåra stallbröder hafwa ock warit stortalige, sägande sig ingalunda skola fly eller bäfwa för Konung Inge och

Gregorius; och wore nu godt, om de wille komma ihog sina ord; men wi andre, som förut blifwit något omtändte af wåra lekar med dem, måste tala med mindre förtröstan på oß sjelfwe; ty det har, som hwar man wet, ganska ofta händt, att wi warit rätt illa ute för dem: så mycket nödwändigare är det nu, att wi wärje oß manneligen, och icke gifwe wika, ty wi hafwe nu intet annat medel att winna seger; men änskönt wi hafwe något mindre krigshär, än de, så står det dock till lyckan, hwilken som får öfwerhanden; och böre wi sätta wår högsta lit dertill, att Gud wet, det wår sak är rättwis: Inge hafwer redan låtit nedhugga twenne sina bröder; och det kan icke wara doldt för någon, hwad böter han ernar gifwa Konung Håkan för hans faders dråp, nemligen att han will nedhugga honom, såsom andra sina fränder, hwilket på denna dag wål lärer wisa sig: Konung Håkan hafwer hittills icke begärt mera af Norrige, än den tredjedel, som hans fader innehade, och den har blifwit honom förnekad; men efter mitt omdöme, är Håkan mera berättigad att taga arf efter sin faderbroder Konung Östen, än Inge och Simon Skalp, eller någon annan af de män, som warit hans dråpare: mången lärer finnas, som af fruktan för Gud icke skulle wåga att bära Konunganamn, om han hade på sig så stora mißgerningar, som Inge, och dock åstundade att frälsa sin själ; och förundrar det mig mycket, att Gud fördrager sådant öfwerdåd; men kanske är det Guds wilja, att wi skole störta honom: låtom oß derföre strida så mycket modigare, som wi kunne förtrösta på Guds bistånd; och är det wårt öde att falla, så skall han wedergälla oß det med mångfaldig glädje, att han nu låter onda menniskors wåld gå öfwer oß: faren stilla fram, och blifwen icke förfärade, när striden börjar, utan wärje en hwar sig sjelf

samt sina stallbröder, och Gud oß alla. Sigurds tal wann mycket bifall, och alle lofwade att göra sitt bästa. Konung Håkan geck upp å östersid-skeppet, hwarest sköld-borg sattes omkring honom; men hans fana stod qwar på långskeppet, der han förut hade warit.

9 Cap.

Om Konung Inges manskap.

Nu wilje wi tala om Konung Inge och hans män. När deße sågo, att Konung Håkans folk beredde sig till strid, och att elfwen allena war emellan dem, skickade de en löpskuta efter de fartyg, som hade rott bort, med tillsägelse, att de skulle återwända; men Konungen och hans män wäntade på dem och gjorde imedlertid sitt folk redo till anfall. Då talade höfdingarne till krigshären och kungjorde hwad som tillämnades, först i hwad ordning skeppen skulle framföras, och sedan stället, der hwart och ett af dem skulle anfalla. Gregorius sade: wi hafwe här mycket och utwaldt folk; derföre är det mitt råd, att I, Konung Inge, icke begifwen Eder uti striden; ty så länge I ären i godt behåll, är allt annat wäl förwaradt: ingen wet hwart illa skuten pil flyger; och synes det nog af deras tillredelser, att de erna både skjuta och kasta stenar från kastellen på sina köpskepp, så att de äro litet tryggare, som på fjermare håll äro: de hafwa ej heller större krigsmakt, än att wi länshöfdingar kunne bjuda dem spetsen: jag skall lägga mitt skepp emot deras största; och förmodar jag, att denna strid icke skall räcka länge; ty det har så gått, när wi tillförene träffats, fastän öfwermakten då warit på annan sida, än den nu är.

Detta Gregorii råd, att Konungen icke sjelf måtte gå med uti striden, behagade alla wål. Derpå sade Erling Skacke: detta råd gillar jag ock, att I, Konung, icke dragen med i slaget, ty deras anstalter förekomma mig så, som skulle wi behöfwa mycken warsamhet, för att ej lida stor manspillan af dem; och anser jag det wara båttre, att betåcka helt ben, ån plåstra såradt: når wi i dag förut rådslogo, satte sig månge emot hwad jag då talade, och sade, att jag wille undwika striden; men nu tyckes mig saken hafwa wåndt sig till wår förmån, sedan fienden öfwergifwit pålarne; och år det nu kommet derhån, att jag ingalunda afråder från anfall, ty jag, likasom hwar och en annan, ser wål huru angelåget det år, att förstöra denna röfwareflock, som med rån och plundring farit öfwer hela riket, på det man sedan må kunna bebo landet i frid, och tjena en så god och råttrådig Konung, som Inge år; han hafwer lång tid haft möda och bekymmer af sina frånders öfwerdåd och ondska, men dock warit ett wårn för hela allmogen, och satt sig sjelf i mångfaldig wåda, för landets förswar. Erling talade mycket och wål, hwilket åfwen flere andre höfdingar gjorde; och geck allt derpå ut, att samtelige rådde till anfall: imedlertid wåntade man, tills hela flottan blef samlad. Konung Inge hade då skeppet Bekesuden; och låt han af sina wånner öfwertala sig, att ej deltaga i striden, hwarföre han låg qwar wid ön.

10 Cap.

Stridens början.

När folket war fårdigt till strid, rodde de hurtigt emot fienden; och upphofs då hårskri på begge sidor. Konung

Inges män sammanbundo icke sina skepp, utan foro hwar för sig, ty de måste ro twärt öfwer strömmen, som drog de stora skeppen mycket på sida. Erling Skacke lade intill Konung Håkans skepp, så att han stack framstammen emellan detta och Sigurds, hwarmed striden tog sin början. Gregorii skepp drefs på grund och lutade mycket åt sidan, så att han ej kom fram till första anfallet. När nu Håkans män sågo detta, lade de intill och angrepo Gregorii skepp på alla sidor. Iwar, Håkan Mages son, war ock bland dem, som angrepo honom; och bar så till, att bakstammarne på deras skepp stötte tillsamman. Då fattade Iwar med en båtshake uti Gregorius, der han war smalast, och drog honom åt sig, hwarwid Gregorius raglade ut emot skeppsbordet och war nära att falla i sjön; båtshaken skrapade honom upp efter sidan, men han blef dock föga sårad, emedan han hade en plåt-brynja på sig. Iwar tilltalade honom, sägande, att han nu försett sig med dugtigt harnesk. Gregorius swarade och sade, att det i närwarande omständigheter wäl behöfdes; imedlertid föll han ej ned af skeppet. Då war icke långt borta, att Gregorius och hans män måste springa öfwer bord, när Aslak Unge kastade ett ankare i deras skepp, och drog dem af grundet. Sedan lade Gregorius emot Iwars skepp, och de stridde länge; men Gregorii skepp hade högre bord och större besättning. Mycket folk föll då på Iwars skepp, och somlige sprungo öfwer bord. Iwar sjelf blef så swårt sårad, att han ej längre kunde strida; men när hans skepp war afröjdt, lät Gregorius föra honom i land, och lagade att han kom undan; och woro de sedan allt jemnt goda wänner.

11 Cap.

Konung Håkans flykt.

När Konung Inge och hans män sågo Gregorius hafwa fastnat på grund, uppmanade Konungen sitt folk, att de skulle ro till hans undsättning, och sade: det war ett ganska omkeligt råd, att wi skulle här ligga qwar, medan wåra wänner drogo till striden, då wi likwäl hafwe det största och bäst bemannade skepp i hela flottan: nu ser jag, att Gregorius behöfwer hjelp; och han är den man, som jag är pligtig att bäst löna: låtom oß derföre lägga till striden, med största ifwer; det är ock tillbörligt, att jag tager del uti slaget, emedan jag will, att segern skall wara min, om den kan erhållas; och om jag än wißte, att wårt folk skulle förlora slaget, så borde jag dock wara der, som mina wänner äro; ty jag förmår sedan intet, om jag mister de män, som rätteligen må kallas landets wärn, samt äro de tappraste och länge hafwa biståtl mig och mitt rike. Derpå bad han, att man skulle uppsätta hans fana; och när detta war giordt, rodde de öfwer ån. Striden war då som skarpast, och skeppen lågo så trångt tillsamman, att Konungen ej kunde lägga intill med sitt. Då angrepo de ett af östersjö-skeppen; men derifrån nedkastades på dem spjut, jernskodda störar och så stora stenar, att de icke kunde uthärda det, utan gåfwo sig derifrån. När Konungens män sågo, att han sielf war kommen, lemnade de honom rum, och han lade nu intill Endrid Jonssons skepp. Då öfwergaf Håkans folk de små skeppen och geck upp å de stora öster-sjö-fartygen; men somlige sprungo i land. Imedlertid fingo Erling Skacke och hans män ett hårdt motstånd: han stod

sjelf i förrummet, och ropade på sina stamboer, att de skulle bestiga Konungens skepp; men de swarade, att det icke war så lätt, ty stockar, försedde med jerntaggar, woro der i wägen. Erling geck då sjelf fram i stammen; och dröjde det icke länge, innan han med sine män besteg Konungaskeppet och afröjde det emellan stamnarne. Derpå började hela hären att fly: många sprungo öfwer bord, många stupade, men större delen kom på land. Så säger Einar Skuleson:

Från blodstänkta skeppsborden
Mången i djupet föll:
Wargen feck ymnig föda;
Af strömmen wrokos de slagne.
Iskalla elfwen blef
Af warma blodet färgad:
Blandad med rykande ulfwa-dryck,
Floden i hafwet föll.

Många skepp med blodiga stammar låge
Tomma i brusande strömmen;
Bågarne spändes, och röda spjuten
På smutsiga hjelmar stötte.
Innan hofmännen i land
Flydde från hafwets hästar,
Under sköldarnes brak
Håkans här förminskad blef.

Einar gjorde om Gregorius Dagsson ett qwäde, som kallades Elfwa-wisor. När Nicolas Skialdwaresons skepp war afröjdt, gaf Konung Inge honom frid, hwarpå han blef Konungens man och war honom tillgifwen, så länge han lefde. Endrid Jonsson sprang upp å Konung Inges skepp, när hans eget war afröjdt, och bad om frid, hwilken Konungen ock wille gif-

wa honom; men Håward Klinings son sprang till, och gaf honom banehugg. Denna gerning blef mycket tadlad; men han föregaf, att Endrid warit wållande dertill, att hans fader Håward blifwit dräpen. Endrids död wäckte mycken sorg, särdeles uti Trondelagen. Många af Håkans män föllo här, men icke flere höfdingar. Af Konung Inges folk blefwo få slagne, men många sårade. Konung Håkan flydde upp å landet; och Inge drog med sin här norr till Wiken, der han, tillika med Gregorius, wistades öfwer wintern. När Iwars af Ellda söner, Bergliot och hans bröder, som woro Konung Inges män, efter slaget återkommo till Bergen, dräpo de Nicolas Skegg, som hade warit Konung Håkans skatt-indrifware (gåldkere), och foro sedan norr till Trondheim. Konung Håkan kom före Julen norrut; men Sigurd war stundom hemma på Repre. Gregorius hade skaffat honom frid af Konung Inge, så att han skulle få behålla alla sina egendomar; ty Gregorius och Sigurd woro nära fränder. Konung Håkan wistades i köpstaden öfwer Jul: då hände sig en afton, i början af helgen, att hans män kommo i slagsmål sins emellan uti en hofstuga; och blefwo då åtta af dem ihjälslagne, och många sårade. Åttonde dag Jul for Alf Röde, Ottar Birtings son, som war ibland Konung Håkans följeslagare, tillika med nära åttatio män, in till Ellda, dit de wid nattens början, när de andra woro druckne, oförwarandes ankommo och tände eld på stugan; men de som woro derinne, nära trettio till antalet, gingo ut och förswarade sig manneligen. Der föll Bergliot Iwarsson, tillika med sin broder Ögmund, och många andra män. Samma winter dog Andreas Simonsson, Konung Håkans fosterbroder, norr i köpstaden, och blef mycket sörjd. Erling Skacke och andre Konung Inges män, som woro i Bergen, sade esomoftast då om wintern, att de ernade draga emot Konung Håkan; men det blef ej

utaf. Gregorius skickade då bud östan ifrån Konghell, och låt säga, att om han wore fienden så nära, som Erling, skulle han ej sitta stilla i Bergen, när Håkan låt dräpa Konung Inges männer och deras stallbröder norr i Trondhem.

12 Cap.

Striden på skeppsbryggorna.

Konung Inge och Gregorius foro om wåren östanifrån till Bergen; men när Håkan och Sigurd sporde, att Inge dragit ifrån Wiken, foro de öfra wågen dit. När Konung Inge och hans män anländt till Bergen, uppkom en träta emellan Halldor Brynjolfsson och Björn Nicolasson. En af Björns huskarlar, som mötte en af Halldors män nedre på skeppsbryggorna, frågade denne, hwarföre han war så blek. Han swarade, att han nyligen låtit slå sig åder. Då sade den förre: icke skulle jag hafwa blifwit så bastblek af en åderlåtning, som du är; men jag tror, swarade den andre, att du skulle se ännu wärre och mesaktigare ut. I förstone war icke större sak dem emellan, än denna; men ord wäxte af ord, tills de begynde, först att träta, och sedan att slås. Då blef berättadt för Halldor Brynjolfsson, att hans huskarl blifwit sårad, nedre å bryggorna. Halldor, som satt och drack i gården der bredewid, begaf sig genast dit. Imedlertid hade flere af Björns huskarlar ankommit; och tyckte Halldor, att de icke låtit hans tjenare rättwisa wederfaras, hwarföre han och hans huskarlar började skuffa och slå dem. Det blef då berättadt för Björn Buk, att Wikweringarne slogo hans huskarlar nedre på bryggorna, hwarpå han och hans män togo sina wapen, hastande åstad för att hämnas; och blef då striden blodig. Nu feck Gregorius Dagsson weta, att hans swåger Halldor behöfde hjelp, emedan hans

huskarlar blefwo nedhuggne ute på gatan. Gregorius och hans folk wäpnade sig då utan dröjsmål, och begåfwo sig dit. Likaså blef ock Erling Skacke underrättad, att hans systerson Björn slogs med Halldor och Gregorius inne på bryggorna och behöfde hjelp; han geck dit mycket manstark, och uppmanade folket att göra honom bistånd, sägande det wara en outplånlig skam för hwar man, om en Wikwering skulle få trampa dem under fötterna i deras egen födelsebygd. Der föllo tretton män, af hwilka nio genast afledo, men fyra sedan dogo af sina sår; och blefwo deßutom många sargade. Då kom den underrättelse till Konung Inge, att Gregorius och Erling slogos på bryggorna, hwarpå han begaf sig dit, och sökte åtskilja dem, men förmådde det icke, emedan de på begge sidor woro så förbittrade. Gregorius ropade på Konung Inge, och bad honom draga sig undan, helst han för närwarande intet kunde uträtta; och sade han det wara stor fara, att något ondt kunde honom widkomma, emedan man ej wore säker, att ju någon kunde finnas, som icke droge i betänkande att begå en ogerning, om han säge sig hafwa lägenhet dertill. Då geck Konung Inge bort. När nu tilloppet begynde sakta sig, geck Gregorius med sitt folk upp till Nicolas-kyrkan; men Erling följde efter, och de började änyo utmana hwarandra. Då kom Konung Inge för andra gången, och förlikte dem, ty de samtyckte begge dertill, att han allena skulle döma dem emellan. Kort derpå fingo de weta, att Konung Håkan war i Wiken; och drogo då Konung Inge och Gregorius dit med en stor flotta; men när de kommo österut, flydde Håkan undan för dem, så att det icke kom till någon strid. Sedan for Konung Inge till Opslo; men Gregorius blef qwar i Konghell.

13 Cap.

Munans dråp.

Icke långt derefter feck Gregorius weta, att Konung Håkan och hans mån wistades på ett ställe, som heter Sörby, uppe wid skogen. Gregorius for dit, och ankom nattetid. Som han nu förmodade, att Konung Håkan och Sigurd lågo i den stora gården, tånde han eld på denna; men Konung Håkan och Sigurd lågo i den mindre; och når de sågo elden, sprungo de till, för att bistå sina mån. Der föll Munan, Ale Oskeins son, Konung Sigurds broder och Håkans faderbroder; och blef han dråpen af Gregorii folk, då han wille hjelpa dem, som höllo på att brånnas inne. Af dem, som gingo ut, blefwo många ihjälslagne. Asbjörn Jalda, som förut hade warit en stor wiking, undkom från gården, illa sårad; honom mötte en bonde, hwilken han bad att få fly sin wåg, och lofwade betala honom derföre; men bonden sade sig skola göra något, hwartill han kånde mera benågenhet, och tillade, att han ofta gått rädd för Asbjörns skuld; och derpå gaf han honom banehugg. Konung Håkan och Sigurd kommo undan, men förlorade mycket af sitt folk. Derpå for Gregorius hem till Konghell. Icke långt härefter foro Konung Håkan och Sigurd till Halldor Brynjolfssons gård Wettaland, satte eld på husen och uppbrånde dem. Halldor Brynjolfsson geck ut, men blef genast ihjälslagen tillika med sine huskarlar; så att ungefärligen tjugo mån der blefwo dråpne. Hans hustru Sigrid war Gregorii syster; henne läto de springa till skogs i blotta nattsärken. Der togo de Amund, son af Gyrd Amundsson och Gyrid Dagsdotter, Gregorii syster; honom förde de bort med sig, och war han då fem år gammal.

14 Cap.

Gregorius Dagssons fall.

När Gregorius sporde dessa tidningar, tyckte han mycket illa derom, och efterforskade noga, hwar fienden wistades. Han for från Konghell frampå Julhelgen, med mycket folk, och kom trettondedag Jul till Fors, der han blef öfwer natten; och, sedan han afhört otteſång sista Juldagen, läſtes för honom Evangelium; och skedde detta på en lördag. När Gregorius och hans män fingo se Konung Håkans folk, tyckte de sig wara mycket manstarkare. En å, kallad Besia, war emellan dem, när de råkades; denna å war tillfrusen, men isen falsk, emedan floden steg upp under den nedifrån. Afwen hade Konung Håkan och hans män huggit wakar på ån, och skottat snö deröfwer, så att det ej kunde märkas. Då nu Gregorius kom till isen, sade han sig tycka den icke wara pålitlig, och rådde, att man skulle gå litet högre upp till en bro, som der geck öfwer ån. Bönderne swarade, och sade sig ej kunna förstå, hwarföre han icke tordes öfwer isen angripa fienden, som hade så litet folk; och tyckte de isen wara god nog. Gregorius swarade, att man sällan behöft mana honom till något manligt företag, ej heller skulle det nu behöfwas; han bad dem följa sig hurtigt och icke blifwa stående på land, när han geck ut på isen, och sade det wara deras råd, men icke hans wilja, att nu gå ut på denna osäkra is; dock, tillade han, skall jag icke länge låta eder uppmana mig. Då lät han frambära sin fana, och geck strax fram på isen med sitt folk. Men så snart bönderne funno, att isen war wådlig, wände de tillbaka. Gregorius sönk nu ned genom isen, dock icke mycket djupt, och bad sina män taga sig till wara. Nu woro icke flere, än omkring tjugo man, som följde honom, ty de öfrige hade allesammans återwändt. En man af Ko-

mung Håkans folk stöt på Gregorius, och träffade honom under strupen, så att han der lyktade sitt lif. På samma ställe föllo ock tio af hans män. Det är allmän sägen, att han warit den ypperste bland höfdingarne i Norrige, så långt de kunde minnas, som då lefde, och den mest gynsamme mot oß Isländare, allt sedan Konung Östen den äldres död. Hans lik blef fördt upp till Hösund, och begrofs uti Ginnsö Nunnekloster, som der är beläget, och uti hwilket Gregorii syster Bögeid då war Abbedißa.

15 Cap.

Konung Inge spörjer Gregorius Dagssons fall.

Twå fogdar reste nu till Konung Inge uti Opslo, för att säga honom deßa tidningar; och när de kommo dit, begärde de att få tala med Konungen. Han frågade då, hwad nytt de hade att berätta. Gregorius Dagssons fall, swarade de. Hwi bar så illa åt? frågade Konungen; och när de berättat för honom, huru det hade tillgått, sade han: då fingo de råda, som minst förstodo. Konungen berättas hafwa lagt denna händelse så mycket på hjertat, att han gret som ett barn. När sorgen gått öfwer, sade han: jag wille fara till Gregorius, så snart jag fick höra omtalas Halldors dråp, ty jag wißte wäl, att Gregorius ej länge skulle töfwa, innan han tänkte på hämnd; men de män, som skulle warit mig följaktige, tyckte ingen ting wara så angeläget, som deras Jul-gästebud, och wilja ingalunda blifwa störde deruti: det wet jag wißt, att om jag warit der, hade antingen Gregorius farit fram med mera försigtighet, eller skulle wi begge hafwa dragit till samma herberge: nu är den man borta, som warit min trognaste wän och mest hulpit mig att behålla riket; men det har alltid warit min tanke, att ingen af

oß begge skulle långe öfwerlefwa den andra: jag swår nu att draga emot Håkan; och skall ettdera inträffa, att jag får min bane, eller öfwerwinner honom; fastän en sådan man, som Gregorius, icke är nog hämnad, om de ock alle blefwo ihjälslagne. Då swarade en man och sade, att Konungen ej länge skulle behöfwa söka dem, emedan de snart nog torde komma till honom. På den tiden wistades Christin, som war Konung Sigurds (Jorsalafarares) dotter och Konung Inges syskonbarn, uti Opslo. Konungen fick höra, att hon wille fara derifrån, och skickade då bud till henne, med förfrågan, hwarföre hon wille resa ur staden; men hon sade sig anse det farligt och icke paßande för en qwinna, att längre wara der. Konungen bad, att hon ej skulle fara bort; ty, sade han, om wi erhålle seger, såsom jag hoppas, så blifwer du hos mig wäl hållen; men om jag faller, lära mina wänner swårligen få tillstånd att begrafwa mitt lik; men du skall begära detta, som wäl icke blifwer dig förnekadt, och kan du sålunda bäst wedergälda det goda, jag sökt bewisa dig.

16 Cap.

Om Konung Inge.

På St. Blasii dag, om aftonen, kommo Inges spejare med den underrättelse, att Konung Håkan wore att förwänta till staden. Då lät Konung Inge blåsa tillsamman sitt folk ofwanför staden, uppställde det i slagtordning, och befanns det wara omkring fyra tusen man. Konungen lät göra slagtordningen lång, men allenast fem man tjock. Några af hans män bådo honom då, att han ej måtte sjelf deltaga i striden, emedan det wore alltför wådligt, utan sätta sin broder Orm till höfding öfwer hären. Konungen swarade: det wet jag för wißo, att om Gregorius nu wore wid lif och här närwarande, men jag fallen,

och han skulle hämna min död, då skulle han icke slicka sig undan, utan sjelf wara med i striden; och fastän jag icke förmår så mycket som han, för min bräckligbets skuld, så skall jag dock wisa en lika god wilja; derföre är det fåfängt att öfwertala mig, att icke wara med i striden. Det är en sägen, att Gunnhild, Simons hustru och Konung Håkans fostermoder, låtit anställa trollkonster, på det Håkan måtte få seger; och feck hon då till swar, att han skulle strida mot Inge nattetid, men icke om dagen, och skulle han då winna seger. Man säger, att trollqwinnan, som bedrifwit detta häxeri, hetat Thordis Seggia; men jag wet det icke med säkerhet. Simon Skalp hade gått in i staden, och lagt sig att sofwa, men waknade wid här-ropet. När natten war något framliden, kommo Konung Inges spejare och sade honom, att Håkan och hans män woro i antågande på andra sidan om bergåsen; ty sjön war då tillfrusen emellan staden och hufwudön.

17 Cap.

Konung Inges tal.

Konung Inge geck då med sin här ut på isen, och uppställde sin slagtordning framför staden. Simon Skalp war nu höfding för den flygeln, som war wänd åt Trälaberg; men den, som stod åt Nunneklostret, anfördes af Gudröd, Konung öfwer Söderöarne, Olof Bitlings son, och Jon, som war son af Swen och soneson af Bergthor Buk. När Konung Håkan och hans folk mötte Konung Inges slagtordning, uppgåfwo de härskri på begge sidor. Gudröd och Jon gåfwo då Konung Håkan ett tecken, för att låta honom förstå, hwarest de befunno sig; och när Håkans män wände sig dit, gaf Gudröd sig på flykten med nära femton hundrade man, hwarjemte Jon och mycket folk med he-

som gingo öfwer till Konung Håkans här och hulpo honom att strida. När detta blef berättadt för Konung Inge, sade han: mycken åtskilnad är emellan mina wänner; så hade icke Gregorius gjort, om han hade warit wid lif. Några af Konungens män bådo honom nu, att han skulle sätta sig på en häst och fara ur striden upp till Römerike; ty der kan du, sade de, ännu i dag få tillräckligt folk. Konungen swarade: dertill är jag ingalunda hugad, ty ofta hafwer jag hört Eder säga, och sjelf så tyckt, att det alldrig geck min broder Konung Östen wäl, sedan han hade begifwit sig på flykten; och dock war han en wäl skickad man uti alla de stycken, som pryda en Konung: derföre kan jag nu finna, huru lätt det skulle wara ute med mig, som är så bräcklig, om jag toge det råd, som bragte honom i olycka, helst oß emellan är så stor åtskilnad uti helsa och raskhet: jag war på andra året, när jag blef tagen till Konung i Norrige, men nu hafwer jag fyllt tjugofem år; och tyckes det mig, att jag haft mera mödda och bekymmer under mitt Konungawälde, än glädje och goda dagar: många slagtningar hafwer jag hållit, stundom mer och stundom mindre manstark; och räknar jag det för min största lycka, att alldrig hafwa blifwit drifwen på flykten; råde Gud för mitt lif, huru länge det må räcka; men alldrig skall jag fly.

18 Cap.

Konung Inges fall.

När Jon och hans följeslagare hade öfwergifwit den ena flygeln af Konung Inges slagtordning, flydde ock många af dem, som stodo der närmast intill, så att hela hären började åtskiljas och komma i oordning: men Konung Håkan och hans män gingo hårdt fram; och led det nu emot dagningen. Då anfölls

Konung Inges fana, och han sjelf stupade i denna träffning; men hans broder Orm uppehöll ännu striden, fastän mycket af hans folk flydde upp till staden. Orm geck twå gånger upp i staden, sedan Konungen war fallen, för att uppegga sitt manskap, och återwände begge gångerna ned på isen, fortsättande striden. Då anföllo Konung Håkans män den flygeln, som anfördes af Simon Skalp, och i det anfallet stupade Konung Inges swåger Gudbrand Skafhögsson, som war på hans sida; men Simon Skalp och Hallward Hikre gingo emot hwarannan med sitt folk; de kommo under fäktningen småningom förbi Trälaberg, och ändtligen föllo begge i denna strid. Orm Konungabroder förhöll sig här mycket berömligt, men måste dock slutligen fly. Om wintern tillförene hade Orm trolofwat sig med Ragna, Nicolas Mases dotter, som förut warit gift med Konung Östen Haraldsson, och skulle söndagen derefter hålla sitt bröllop. Blasii-meßan inföll då på fredag. Orm flydde till sin broder Magnus, som då war Konung i Swerige; men deras broder Ragnwald war der Jarl. De woro söner af Drottning Ingegerd och Henrik Halte, som war son af Konung Swen Swensson i Danmark. Christin Konungadotter lät sig wårda om Konungens lik, och blef det insatt i stenwäggen till Hallwards-kyrkan, utanför Koret på södra sidan. Då hade han warit Konung i 25 år. Mycket folk föll på begge sidor uti denna strid, men de fleste på Konung Inges sida. Arne Fridreksson war en bland de Konung Håkans män, som der stupade. Håkans folk tog nu hela bröllopskosten och mycket annat byte.

19 Cap.

Om Konung Håkan och Christin Konungadotter.

Konung Håkan lade då hela landet under sig och utdelade alla beställningar åt sina män, så på landet som uti köpstäderne.

Konung Håkan och hans män höllo sina sammankomster uti Hallwards-kyrkan, när de rådslogo om landets angelägenheter. Christin Konungadotter gaf penningar åt den prest, som hade wård om kyrkonycklarne, på det han uti kyrkan skulle fördölja en af hennes tjenare, så att denne kunde höra hwad Konung Håkan och hans män talade sig emellan; och när hon feck weta deras rådslag, sände hon bud till sin man Erling Skacke i Bergen, warnande honom att alldrig tro Håkan eller hans folk.

20 Cap.

Konung Olofs järtecken hos Wäringarne.

Det tilldrog sig i Grekland, då Kyriakax der war Konung, att han gjorde en härfärd till Blackmanna-land; och när han kom till Pezinaslätten, mötte honom en hednisk Konung med otalig krigshär, uti hwilken woro ryttare och mycket stora wagnar, försedde med torn, hwarpå stridsgluggar woro anbragte. När hedningarne slogo nattläger, ställde de sina wagnar, hwar bredewid annan, omkring lägret, och grofwo der utanföre en stor graf; hwilket allt tjenade dem till så godt wärn, som hade de warit inom en borg. Den hedniske Konungen war blind. När nu grekiske Konungen kommit i hedningarnes åsyn, uppställde de sin slagtordning på fältet framför wagnborgen; Grekerne uppställde ock sin här midtemot dem, hwarpå de började att strida med hwarandra till häst. Det geck då olyckligt för Grekerne, så att de måste fly och miste mycket folk; men hedningarne fingo seger. Konungen uppställde då en slagtordning af Franker och Fläminger; men när deße redo fram emot hedningarne och stridde med dem, lyckades det icke bättre för dem, än för de förre; ty många blefwo dräpne, och alle, som kunde komma undan, gåfwo sig på flykten. Då blef grekiske Konungen myccket

wred på sitt krigsfolk; men de swarade honom, sågande, att han nu kunde taga till sina winbäljar, Wäringarne. Konungen swarade, att han ej så wille förspilla sina klenoder, och framsända några få män, ehuru tappre de än woro, emot en så stor krigshär. Thorer Helsing, som då war Wäringarnes anförare, swarade sålunda på Konungens ord: wore ock en brinnande eld i wägen, så skulle dock jag och mitt folk springa deruti, om jag allenast wißte, att I, Konung, derigenom fingen frid hädanefter. Konungen swarade: åkallen nu eder helige Konung Olof, att han må gifwa eder kraft och bistånd. Wäringarne, som woro half-femte hundrade man till antalet, gjorde nu ett löfte med inbördes handslag, att de på egen bekostnad och med goda mäns tillhjelp skulle uppbygga en kyrka uti Miklagård och låta inwiga denne den helige Konung Olof till heder och pris. Sedan sprungo Wäringarne fram på slätten. När hedningarne sågo detta, underrättade de sin Konung derom, att ännu något folk från grekiska Konungens här, kom springande fram på fältet; och är det, sade de, allenast en hand full med folk. Då sade Konungen: hwem är den anseulige mannen, som rider framför dem på en hwit häst? Wi se honom icke, swarade de. Nu war icke mindre skilnad emellan folkets antal på begge sidor, än att sextio hedningar woro emot hwar christen man; men icke destomindre gingo Wäringarne till striden med stor frimodighet; och, så snart de kommit tillsammans, föll en sådan förskräckelse och häfwan öfwer hedningarne, att de genast togo till flykten, men Wäringarne förföljde dem, och dräpo på en kort stund ganska mycket folk. Då nu Grekerne och Frankerne, som tillförene blifwit drifne på flykten af hedningarne, sågo detta, sprungo de till och woro behjelplige att förfölja de flyende; imedlertid hade Wäringarne bestigit wagnborgen, och gjorde der ett stort nederlag. När hedningarne togo flykten, blef deras Ko-

ning fången och bortfördes af Wäringarne; sålunda intogo de christne hedningarnes läger, tillika med wagnborgen.

21 Cap.

Konung Olofs jårtecken.

Det hände uti slaget wid Stiklastad, såsom tillförene är berättadt, att Konung Olof kastade ifrån sig swärdet Hneiter, då han feck sitt baneſår. Men en swenſk man, hwars swärd blifwit afbrutet, tog upp Hneiter och stridde dermed. Denne man kom undan ur slaget och drog bort, tillika med de andre flyktingarne; han begaf sig åter till Swerige och kom hem till sin gård. Sedan behöll han swärdet i all sin tid; men hans son feck det efter honom, och så hwar frände efter annan, hwarjemte den föregående ågaren alltid berättade för sin arfwinge swärdets namn och hwarifrån det hade kommit. En lång tid derefter, då Kejsar Kyrialax regerade i Miklagård, och stora hopar af Wäringar woro der i staden, hände det en sommar, då Kejsaren gjorde ett krigståg, att han lätit sin här slå läger. Wäringarne, som höllo wakt och wärd om Konungen, lågo på en slätt utanför lägret, och delade nattwäkterne sig emellan, så att de som redan wakat, lade sig ned att sofwa; men de woro alle fullt bewäpnade. Det war deras sed, när de lade sig att sofwa, att en hwar hade hjelm på hufwudet, lade skölden öfwer sig och swärdet under hufwudet, hållande uti deß fäste med högra handen. Ibland deßa stallbröder war en man, som sedan han sista delen af natten wakat sitt skifte och i dagningen uppwaknade, märkte att hans swärd war borta; men när han såg sig omkring, blef han warse, att det låg långt ifrån honom ute på fältet: han stod då upp och tog swärdet, hållande före, att hans stallbröder, som wakat, hade på skämt snugit det ifrån

honom; men de nekade dertill. När nu detsamma inträffat tre nätter å rad, förundrade han sig deröfwer, och åfwenså alle andre, som sågo eller hörde det omtalas; och frågade de honom, huru häråed kunde hänga tillsammans. Han swarade, att detta swärd kallades Hneiter och hade tillhört Konung Olof den Helige, samt af honom blifwit brukadt uti slaget wid Stiklastad; han berättade ock, huru swärdet slutligen kommit i hans händer. Detta blef sedan omtaladt för Stol-konungen (Kejsaren), hwilken lät kalla den man, som ägde swärdet, till sig och gaf honom tre gånger så mycket guld som swärdet war wärdt; hwarpå Konungen lät bära det till Olofs-kyrkan, som tillhörer Wäringarne, hwarest det sedan hängde öfwer altaret. Endrid Unge het en länshöfding i Norrige, som lefde på den tid, då Harald Gilles söner, Östen, Inge och Sigurd styrde landet. Endrid war uti Miklagård, när den nu nämnda händelse tilldrog sig; och hafwer han berättat den uti Norrige, såsom Einar Skulason omtalar i Watta-drapan, hwilken han giort om Olof den Helige, och hwarest om denna händelse qwädes.

Konung Magnus Erlingssons Saga.

1 Cap.

Konung Magnus Erlingssons uppkomst.

När Erling fect weta Håkans och hans mäns rådslag, sände han bud till alla de höfdingar, som han wißte hafwa warit Konung Inges trogne wänner, så ock till hans hoffolk och handgängne män, som hade undkommit från slagtningen, åfwensom

till alla Gregorii huskarlar, och stämde dem tillsammans. Men när de kommo tillhopa och rådslogo, blef beslutet, att de skulle hålla sitt krigsfolk samladt; hwilket ock dem emellan med ed stadfästes. Sedan rådgjorde de, hwilken de skulle taga till Konung öfwer sig. Då talade Erling Skacke och frågade, om det wore länshöfdingarnes och andre mäktige måns wilja, att Simon Skalps son, Konung Harald Gilles dotterson, blefwe tagen till Konung, och Jon Hallkelsson till höfding öfwer den församlade hären; men Jon undanbad sig detta. Då blef Nicolas Skialdwaresen, Konung Magnus Barfots systerson, tillfrågad, om han wille blifwa höfding för krigshären; men han swarade dertill, att hans råd wore, det man skulle taga den till Konung, som war af Konungaätt, och den till höfding öfwer hären, som tycktes wara bäst uti råd och dåd, hwarigenom de säkrast kunde wänta att föröka krigsmakten. Nu tillfrågades Arne Konungastjuffader, om han wille låta någon af sina söner, Konung Inges bröder, tagas till Konung. Arne swarade dertill, att Kristins, Konung Sigurd Jorsalafarares dotters son war bäst ättburen till Konungadömet i Norrige; wi hafwe ock, sade han, en man till hans bistånd, som af skyldskap är närmast att wårda honom och riket, nemligen hans fader Erling, en klok och kraftig man, samt mycket förfaren både uti krig och landets styrelse, så att han icke lärer brista uti dessa stycken, om annars lyckan är honom bewägen. Många upptogo detta råd med bifall. Erling swarade: jag ser och hörer wäl, att de flesle, som i denna sak anlitas, undandraga sig äfwentyret: det synes mig ock owißt, fastän företaget nu gillas, om det sedermera skall gifwa åra och högbet åt den, som åtager sig hårens anförande, eller om det nu skall gå, såsom ofta tillförene händt dem, som företagit slika storwerk, att de derigenom förlorat allt sitt gods, och somlige äfwen lifwet; men om rådslaget winner framgång, då torde när

gre finnas, som gerna wille hafwa åtagit sig det. Derföre bör den, som nu underkastar sig detta bekymmer, med mycken omsorg förebygga, att motstånd eller fiendskap ej sedan må wederfaras honom af dem, som nu deltaga i rådslaget. Alle lofwade att hålla detta förbund med största trohet. Då sade Erling: det är min tanke, att jag anser det nästan så godt som döden, att gifwa mig under Konung Håkan; och fastän jag finner äfwen detta, som nu är föreslaget, ganska wådligt, så will jag dock heldre wåga derpå, att låta Eder råda, och antaga befälet öfwer krigshären, om det är allas Eder wilja, råd och påståenda, och I alle wiljen bekräfta det med ed. Alle jakade härtill; och blef det på samma stämma beslutet, att taga Erlings son Magnus till Konung. Sedan höllo de Ting uti staden, hwarest Magnus Erlingsson togs till Konung öfwer hela landet; och war han då fem år gammal. Derpå gingo i hans tjenst alle de, som der woro tillstädes och förut hade warit Konung Inges handgångne män, då en hwar af dem erhöll samma wärdighet, som han haft hos Konung Inge.

2 Cap.

Konung Magnuses färd till Danmark.

Erling Skacke gjorde sig resfärdig, förskaffade sig skepp och tog med sig Konung Magnus och alla hans män, som der woro. Honom följde ock Arne Konungastjuffader, Ingirid, Konung Inges moder, och hennes twå söner, samt Jon Kurteise, Sigurd Storks son, så ock Erlings huskarlar och de som warit huskarlar hos Gregorius; och hade de tillsammans tio skepp. De foro söder till Danmark, till Konung Waldemar och Buris Henriksson, Konung Inges broder. Konung Waldemar war beslägtad med Konung Magnus, ty Ingeborg, Konung Walde-

mars moder, och Målfrid, moder till Kristina, Konung Magnuses moder, woro systrar samt döttrar af Konung Harald öster i Gardarike: Harald war son af Waldemar Jarisleifsson. Danske Konungen tog wäl emot dem; och hade han ofta hemliga samtal och rådplägningar med Erling. Af deßa rådplägningar blef så mycket bekant, att Konung Waldemar från sitt rike skulle lemna Konung Magnus allt det bistånd, han behöfde för att intaga och sedan behålla Norrige, hwaremot Konung Waldemar skulle bekomma den del af Norrige, som hans aflidne fränder Harald Gormsson och Swen Tjuguskägg hade haft, nemligen hela Wiken norrut ända till Ryggarbit. Denna öfwerenskommelse blef stadfäst med ed och ömsesidige försäkringar. Sedan gjorde Erling och Konung Magnus sig resfärdige från Danmark och seglade ut från udden Wendelskage.

3 Cap.

Slaget i Tunsberg.

Konung Håkan drog strax om wåren, så snart påskweckan war förbi, norr till Trondhem: han hade då hela den flotta, som Konung Inge ägt. Konung Håkan höll Ting i köpstaden (Nidaros) och blef der tagen till Konung öfwer hela landet. Då gaf han Jarlsdöme åt Sigurd af Reyre, som der wardt tagen till Jarl. Sedan drog Konung Håkan med sitt folk söderut och begaf sig å nyo öster till Wiken; han for sielf till Tunsberg, men sände Sigurd Jarl till Konghell, att der wärja landet med en del af hären, i fall Erling komme sunnanifrån. Erling och hans folk kommo till Agder och höllo genast norrut till Bergen; der dräpo de Arne Brigidarskalle, Konung Håkans befallningsman, och foro åter österut, för att möta Konung Håkan. Sigurd Jarl hade ej förnummit Erlings färd sunnan ifrån Dan-

mark: han war då ännu öster wid Elfwen; men Konung Håkan wistades i Tunsberg. Erling lade till wid Roßanäs, och låg der några dagar. Konung Håkan beredde sig till motwärn i staden. Erling och hans folk lade in till Tunsberg, togo ett lastdragarefartyg, fyllde det med wed och halm och satte eld derpå; men wädret stod åt staden, och dref fartyget mot skeppsbryggan. Erling lät binda twenne kabbeltåg i lastdragaren och derwid fästa twå skutor, hwilka roddes efter, allt som lastdragaren drefs förut. När nu det brinnande fartyget hade kommit staden ganska nära, höllo de, som på skutorne woro, stilla förmedelst tågen, att staden ej måtte råka i brand; men röken lade sig så tjockt öfwer staden, att man från bryggan, der Konungens slagtordning stod, ej kunde se det minsta. Sedan lade Erling med hela flottan inåt, bakefter elden, och sköt på fienderne. Men när stadsboerne sågo, att elden nalkades deras hus, och många blefwo sårade af skotten, rådslogo de och sände presten Hroald den Långtalige ut till Erling, att af honom begära frid för dem och staden; och så snart Hroald sade dem, att frid war erhållen, öfwergåfwo de Konungens slagtordning. Men när stadsboernes skara dragit bort, blef hären på skeppsbryggan glesare. Då rådde några af Håkans folk till motstånd; men Anund Simonsson, som hade högsta befäl och anseende i hären, sade: icke will jag strida för Sigurd Jarls wälde, när han sielf ej är tillstädes. Sedan flydde Anund, och derefter allt krigsfolket, tillika med Konungen, uppåt landet. Der föllo många af Konung Håkans här. Då qwads detta:

Anund sade sig icke
Förr strida wilja,
Än från sunnan komme
Sigurd Jarl med huskarlar.

Magnuses tappre kämpar
Stolte å gatan gingo,
Men Håkans höfar (stridsmän)
Hastigt skyndade undan.

Thorbjörn Skackeskald qwad sålunda:

Jag hört, att männen i wida Tunsberg
Snart dig bewägne blefwo,
Drott, du som ej är sen,
Tanden på Trollqwinnans häst (wargen) att bloda.
Glänsande spjutens flygt
Stadsfolket räddes;
För eld och spända bågan
Båfwade malmdånets (stridens) män.

Konung Håkan drog öfra wägen norr till Trondhem. Men när Sigurd sporde detta, for han med alla skepp, som han kunde få, yttre wägen (sjöledes) norrut, för att möta Konung Håkan.

4 Cap.

Om Erling och Håkan.

Erling Skacke tog i Tunsberg alla de skepp, som Konung Håkan ägt. Der fect han ock Bekesuden, som tillhört Konung Inge. Erling fortsatte sedan sin färd och lade under Konung Magnus hela Wiken och allt landet norrut, der han for fram. Om wintern satt han i Bergen. Då lät Erling dräpa Ingebjörn Sipil, Konung Håkans länshöfding norr i fjärdarne. Konung Håkan satt öfwer wintern i Trondhem; men om wåren böd han ut leding och beredde sig att fara söderut emot Erling. Der woro då med honom Sigurd Jarl, Jon Swensson, En-

drid Unge, Anund Simonsson, Philippus Petersson, Philippus Gyrdeson, Ragnwald Kunta, Sigurd Kåpa, Sigurd Hjupa, Fridrek Kåna, Asbjörn af Örland, Thorbjörn, Gunnar Gjaldkeres son, samt Strad-Bjarne.

5 Cap.

Om Erlings här.

Erling war i Bergen och hade mycket krigsfolk. Han fattade det beslut, att lägga qwarstad på alla handelsfartyg, som wille segla norr till köpstaden (Nidaros); ty han insåg, att Konung Håkan för snart skulle få kunskap om hans företag, i fall skeppen obehindrade foro mellan båda städerne. Dock uppgaf han, såsom orsak till detta steg, att billigare wore, det Bergens inwånare fingo de waror, som å skeppen funnos, om de ock skulle säljas något under det pris, godsägarne önskade, än att dessa waror skulle föras i händerne på deras fiender och owänner och komma dem till gagn. Nu församlades ett stort antal skepp i Bergen; ty många kommo hwar dag, men inga foro bort. Då lät Erling draga upp å stranden sina lättaste fartyg och sprida ut det rykte, att han der wille afbida Håkan och, med sina wänners och fränders bistånd, emottaga fienderna. Men en dag lät Erling blåsa till styrmannastämma, och gaf då köpskepp och styrmän lof att fara hwart de wille. När de, som förde köpskeppen, bland hwilka ganska många redan woro färdige att afsegla, somlige med handelswaror, somlige i andra ärenden, hade af Erling Skacke fått tillåtelse att fara bort, war winden god och gynnande för segling norr utmed landet. Och innan tredje timman på eftermiddagen kom, hade alla seglat, som redo woro; hwar och en påskyndade sin färd det mesta han förmådde och hans skepp kunde gå, så att den ene kappades med

den andre. När denna skeppsflotta kom norr till Möre, war der förut Konung Håkan med sin här, sysselsatt att samla mera folk. Han stämde till sig alla sina länshöfdingar och allt ledings-manskapet; och hade han då, på lång tid, ingen tidning sport sunnan ifrån Bergen. Men nu fingo de af alla skeppen, som kommo sunnanifrån, den underrättelse, att Erling Skacke uppdragit sina skepp i Bergen, der de kunde finna honom, och att han hade en stor här. Konung Håkan seglade derefter ut till We-d och sände Sigurd Jarl och Anund Simonsson till Roms-dalen, att förskaffa sig manskap och skepp: han skickade ock, i samma afsigt, till båda Mörena. Men när Konung Håkan hade töfwat några få dagar i köpstaden (på We-d), for han dådan och höll längre åt söder, emedan han trodde, att färden derigenom skulle påskyndas och krigsfolket snarare komma till honom. Erling Skacke hade om söndagen gifwit alla köpmän tillstånd att lemna Bergen; men tisdagen, sedan morgonmeßan war slutad, lät han blåsa i Konungsluren, kallade till sig stridsmännen och stadsfolket och lät sätta ut de skepp, som förut woro uppdragne på stranden. Erling höll då Hus-Ting med sitt eget manskap och med ledingsmännen, sägande dem sin afsigt; och utnämnde han wißa män att föra befälet å skeppen, och lät uppläsa, hwilka som woro antecknade för Konungens skepp. Så slutades detta Ting, att Erling bad hwar man göra sig redo på den plats, honom anwist war, och sade, att den skulle lif eller lemmar mista, som dröjde qwar i staden, när han lade ut med Bekesuden. Orm Konungabroder, och många andra, lade genast om aftonen ut med sina fartyg, ty de flesta skeppen lågo redan segelfärdige.

6 Cap.

Om Erling Skacke.

Onsdagen, innan meßan war hållen i staden, lade Erling ut från Bergen med hela flottan: han hade 21 skepp; och war då god wind att segla sunnanifrån utmed landet. Erling hade med sig sin son, Konung Magnus, många länshöfdingar och utwaldt manskap. Då Erling seglade norrut förbi Fjärdarne, sände han ifrån sig en skuta inåt landet till Jon Hallkelssons gård, och lät gripa Nicolas, Simon Skalps son med Maria, Harald Gilles dotter; honom hade de med sig till flottan, och for han på Konungens skepp. Fredagen, tidigt om ottan, seglade de in i wiken Stenawåg. Icke långt derifrån låg Konung Håkan i en hamn och hade 13 skepp: han sjelf och hans män woro uppe å ön och lekte; men länshöfdingarne suto på en hög. De sågo, att en båt kom roende sunnanifrån åt ön: twå män woro deri, hwilka rodde så starkt, att de böjde sig djupt ned i bölen, och ej mindre häftigt drogo årorne åt sig; men när de kommo till landet, fäste de icke båten, utan lupo båda ifrån den. Då höfdingarne sågo detta, sade de sins emellan, att deße män måtte hafwa något nytt att förkunna, stodo upp och gingo emot dem. Så snart de möttes, frågade Amund Simonsson: weten I något att säga om Erling Skacke, efter I skynden så mycket. Den, som för andtrutenhet först kunde få fram orden, swarade: Erling kommer seglande hit till Eyer sunnanifrån, med 21 skepp, eller så wid paß, alla ganska stora; och lären I nu snart kunna se deras segel. Då swarade Endrid Unge: för nära näsan, sade bonden, blef skuten i ögat; och skyndade de genast dit som leken stod. Strax ljöd Konungsluren och blåstes härblåst, att all hären som snabbast skulle begifwa sig till skeppen. Så långt

war då lidet på dagen, att middagsmåltiden war nästan färdig. Allt folket ilade nu till fartygen; och lopp hwar och en upp å det skepp, som war honom närmast, så att skeppen blefwo ojemnt bemannade. Sedan grepo några till årorne, några reste masterne, men alla ställde kosan norrut åt We-ön, ty de wäntade sig der mycket bistånd af stadsfolket.

7 Cap.

Konung Håkans fall.

Strax efter sågo de seglen af Erlings skepp, och båda flottorne kommo hwarannan i ögonsigte. Endrid Unge hade det fartyg, som kallades Draglön, ett stort långskepp, men hwilket nu blifwit swagt bemannadt, ty de, som förut warit derpå, hade lupit på andra fartyg; och seglade det sist af Konung Håkans skepp. Då Endrid kom gent emot ön Sek, uppehanns han af Bekesuden, som Erling Skacke styrde; och fäste de samman båda skeppen. Men Konung Håkan war kommen nära intill We-ö, när han och hans folk hörde lurblåsningen; wände de då tillbaka och wille göra Endrid bistånd. Nu lade man å ymse sidor till strids, allt efter som man sammanträffade; många segel föllo ned twärtöfwer fartygen, och skeppen hopbundos icke, utan lades blott bord wid bord. Denna strid blef ej lång, innan besättningen på Konung Håkans skepp glesnade och skingrades, ty somlige stupade och somlige sprungo öfwer bord. Håkan kastade öfwer sig en grå kappa och lopp å ett annat fartyg; men när han hade warit der en liten stund, tyckte han sig märka, att han war kommen bland sina fiender. Och när han tittade sig om, såg han ingen af sina män eller skepp nära sig; han geck då upp å Bekesuden och fram till förstamsfolket, samt bad om frid för sig. Stamboarne togo honom till sig och gåf-

wo honom frid. I denna träffning war starkt manfall å båda sidor, men förnämligast bland Håkans folk. Fallen war då på Bekesuden Nicolas, Simon Skalps son; och tillskrefs hans dråp Erlings egna män. Derefter afstadnade striden, och skeppen åtskildes. Nu blef Erling sagdt, att Konung Håkan war på hans skepp och att stamboarne hade tagit honom till sig och hotade att wärja honom. Erling sände en man fram på skeppet och bad honom tillsäga stamboarne att så bewaka Konung Håkan, att han ej komme undan; sjelf skulle han ej sätta sig emot att Konungen finge frid, om det wore andra mäktiga mäns wilja och de sökte tillwägabringa förlikning. Stamboerne helsade tillbaka och önskade honom allt godt, för dessa ord. Då lät Erling blåsa starkt i krigsturarne och befallde sina män lägga till de skepp, som ännu icke blifwit afröjde, sägande, att de alldrig kommo i bättre tillfälle att hämna Konung Inges död. Alla gåfwo då upp härskri, eggade hwarandra och skyndade till anfall. I denna willerwalla fick Konungen banesår. Men efter hans fall, och så snart hans män det förnummo, rodde de starkt till, kastade sköldarne ifrån sig, höggo med båda händer och aktade icke sina lif. Detta öfwermod kände dem snart till mycken skada, ty Erlings folk kunde nu lätt mätta sina hugg emot dem. Föll så största delen af Konung Håkans män, i synnerhet för den orsaken, att de woro mycket underlägsne i antal och föga betäckte sig mot hugg och stött; icke heller gagnade det att begära frid, utom för dem allena, som mäktige män togo i sitt beskydd och lofwade att utlösa med penningar. I Håkans här föllo Sigurd Kåpa, Sigurd Hjupa och Ragnwald Kunta; men några skepp kommo undan, rodde in i Fjärdarne och räddade sig sålunda. Konung Håkans lik blef fördt in i Romsdalen och

der jordadt; men sedan lät Konung Swerre, hans broder, flytta Håkans lik norr till Nidaros och insätta det uti stenwäggen till Christ-kyrkan, sunnan om Koret.

8 Cap.

Konung Håkans krigshöfdingars flykt.

Sigurd Jarl, Endrid Unge, Anund Simonsson, Fridrek Kåna och flere andre höfdingar höllo det återstående af hären tillsammans, lemnade sina skepp i Romsdalen och begåfwo sig till Upplanden. Konung Magnus och hans fader Erling seglade med sitt manskap norr till Nidaros i Trondhem och lade allt landet under sig, hwar de foro fram. Sedan lät Erling stämma Eyra-Ting; och wardt Magnus der tagen till Konung öfwer hela Norrige. Erling dröjde icke länge der, ty han ansåg Tronderne föga trogne mot sig och sin son. Magnus blef då kallad Konung öfwer allt landet. Konung Håkan hade warit en dägelig man, wäl wuxen, lång och smal, samt något bred öfwer skuldrorna; och ty kallade hans folk honom Håkan Herdabred. Men som han war ung, förde länshöfdingarne styrelsen i hans ställe. Han war glad och nedlåten i tal, fallen för skämt och lek, yngling i seder och skick, och hos allmogen wänsäll.

9 Cap.

Konung Sigurds uppkomst.

Marcus på Skogen het en Uppländsk man, Sigurd Jarls frände; Marcus uppfostrade Konung Sigurd Haraldssons son, hwilken äfwen het Sigurd. Denne Sigurd togo

Uppländingarne till Konung, med råd och samtycke af Sigurd Jarl och andre höfdingar, som hade följt Konung Håkan. De hade då ännu stor krigsmakt; och tågade hären ständigt i twå hopar. Konungen och Marcus woro mindre wågsamme; men Sigurd Jarl, med sitt anhang och läns-höfdingarne, utsatte sig mera för faror: de drogo med sitt folk mest kring Upplanden; men stundom tågade de ock ned till Wiken. Erling Skacke förde alltid med sig Konung Magnus, sin son; han hade ock hela skeppsflottan och hwad till rikets förswar hörde. Om hösten war han någon tid i Bergen; dädan for han öster till Wiken, tog sitt säte i Tunsberg, beredde sig att der qwarblifwa öfwer wintern och insamlade i Wiken de skatter och utskylder, som Konungen tillhörde: han hade jemwäl mycket och godt manskap. Emedan Sigurd Jarl och hans följeslagare hade litet af landet, men mycket folk, började de snart lida brist; och der inga länshöfdingar woro nära, sökte de åtkomma hwad de tarfwade på ganska laglöst sätt, än med oskyldigt folks sakfällande, än med uppenbart rånande.

10 Cap.

Sigurd Jarl fördömes.

I den tiden war Norrige ganska blomstrande: bönderne woro rike och mäktige, och icke wane wid ofrid, förtryck eller öfwerwåld af framtågande folkhopar; derföre hördes genast mycket tal och stora rykten, så snart något rån föröfwades. Wikweringarne woro Konung Magnuses och Erlings fullkomlige wänner, mest för den kärleks skuld, som de haft till Konung Inge Haraldsson; ty Wikweringarne hade med

all sin styrka städse tjent under hans sköld. Erling lät hålla wakt i staden; och wakade tolf män hwarje natt. Han höll ock jemnt Ting med bönderne: der talades ofta om de wåldsamheter, Sigurds män begingo; och på Erlings och hans anhängares inrådan, förklarade bönderne allmänneligen, att den giorde en ganska god gerning, som medwerkade dertill, att denna flock ej finge någon trefnad eller framgång. Arne Konunga-stjuffader talade wäl och länge om denna sak, och slutade med att allwarligen uppmana alla, som på Tinget woro, både krigsfolk, bönder, stadsboar och köpmän att, med wapentag efter lag, döma Sigurd Jarl och hela hans anhang, lefwande och döda, djefwulen i wåld. Folkets ifwer och häftighet gjorde, att alle jakade dertill; och blef denna oerhörda dom fälld och bekräftad, på sätt lag bjuder att å Ting dömas skall. Presten Roald den Långtalige ordade ock om denna sak: han war ganska wältalig; och geck hans tal mest ut på det samma, som förut war sagdt. Erling höll om julen gästabud i Tunsberg, och wid kyndelsmeßan utdelade han der solden.

11 Cap.

Om Erling.

Sigurd Jarl drog med sitt bästa manskap ned till Wiken. Der gaf myckel folk sig under honom, af fruktan för öfwerwåld, och många läto aftwinga sig penningar: så for han fram wida omkring uppe i landet, och wisade sig än här, än der. Dock woro några af hans flock, som hemligen begärde frid af Erling; och dem swarades, att hwar och en, som sådant begärde, skulle få behålla lifwet, men

att endast de fingo wistas i landet, som icke hade swårt förbrutit sig emot Erling. När Sigurds anhängare sporde, att de ej skulle få qwarblifwa i landet, höllo de sig mycket noga tillsamman; ty der woro många, som wißte wara sig skyldige till gerningar, dem Erling hade fog att anse för stora brott. Philippus Gyrdeson ingeck förlikning med Erling, feck sina egendomar tillbaka och drog åter till sina gårdar. Litet derefter kommo Sigurds mån dit och dråpo honom. Erlings och Sigurds folk slogos ofta med hwarandra, så att många blefwo fördrifne eller dödade å ymse sidor; men hår uppteckuas endast hwad som föreföll mellan höfdingarne sjelfwe.

12 Cap.

Erling får spaning på Sigurd Jarl.

Det war i början af fastan, som Erling feck spaning, att Sigurd Jarl ernade besöka honom, och att han war synlig ån hår ån der, stundom nårmare, stundom fjårmare. Erling utsånde då spejare åt alla håll, på det han skulle få weta hwar Sigurd och hans anhang foro fram. Han låt ock hwar qwåll blåsa tillsamman allt manskapet ofwanför staden; och woro de, om wintern, långt inpå nåtterne samlade och indelte i slagtordningar. Slutligen sporde Erling, att Sigurd Jarl med sin flock ej war långt derifrån, uppe å Re. Han drog då ur Tunsberg och hade med sig allt wapenfört folk i staden, så ock köpmånnen, utom tolf mån, dem han lemnade qwar att hålla wakt i staden. Erling tågade ut andra Tisdagen i Långfastan, efter klockan tre på eftermiddagen; och hade hwar man med sig twå dagars kost. Deras tåg skedde om natten, ty det geck långsamt att med

hären komma ur staden. Om en häst och en skõld woro twå mån. Då folket blifwit mõnstradt, utgjorde det nåra 1300 man. Sedan kom en spejare dem till mõtes och sade, att Sigurd Jarl war på Re, i en gård, som heter Ramnås, med 500 man. Då låt Erling sammankalla manskapet och gaf dem tillkånna den tidning, han sport; men alle uppmanade honom att skynda och taga fienderne i husen, eller slås med dem genast om natten. Erling swarade: det synes ganska troligt, att wi snart tråffe Sigurd Jarl; och åro många i hans flock, hwilkas bedrifter wi bõre minnas, då de hõggo ned Konung Inge och flera andra wåra wånner, som långt wore att omtala: detta utråttade de genom djefwulens bistånd, genom trollkonster och nidingskap; ty det står i wår lag och landsrått, att ingen så swårt fõrbrutit sig, att ju det kallas nidingswerk och lõnnmord, om han dråpes nattetid: de som i denna flock åro, hafwa på det fått beredt sig framgång, att de, efter trollkarlars underwisning, slagits om nåtterne, men icke medan solen warit uppe; och genom ett dylikt fõrfarande har det lyckats dem att õfwerwinna de store hõfdingar, som de lagt till jorden: nu hafwe wi ofta fõrklarat och ådagalagt, hurn fõrhatlig wi anse deras sed att slås om nåtterne; wi skole fõrty heldre taga de hõfdingar till efterdõme, som wi nårmare kånne och hwilka oß båttre hõfwes att likna, stridande på ljusa dagen i uppstålld slagtordning, men icke stjålande oß nattetid på sofwande mån: wi hafwe nog manskap emot dem, så fõga talrike som de åro; och skole wi wånta tills det dagas, hållande oß tillsamman i slagtordning, i håndelse de skulle wilja gõra något anfall på oß. Sedan satte sig hela håren ned: några refwo i sår hõstackar och gjorde sig låger

deraf: andre suto på sina sköldar, och afbidade de så dagningen. Wädret war kallt, med fuktigt snöfall.

13 Cap.

Om Sigurd Jarls slagtordning.

Sigurd Jarl feck ej kunskap om härens ankomst förr, än den war nära gården. Hans män stodo då upp och wäpnade sig: de kände icke huru mycket folk Erling hade; och wille några fly, men de fleste wille afbida fienden. Sigurd Jarl war en klok och wältalig man, men ansågs icke för särdeles drislig; han war ock nu mera böjd att fly, och blef derföre af sina följeslagare myckct tadlad. När det dagades, började man å ymse sidor att uppställa sin här. Sigurd Jarl ställde sitt manskap på sluttningen af en backe, ofwanför bron, mellan gården och en liten å, som der flöt förbi. Erling och hans folk uppställde sig på andra sidan om ån; bakom deras slagtordning woro män till häst, wäl wäpnade; de hade Konungen hos sig. Då Sigurd Jarls män sågo sig wara wida underlägsne i antal, sade de, att dem wore rådligast att fly in uti skogen. Jarlen swarade: I sägen, att jag icke har mod; nu skole wi pröfwa det: hwar och en tage sig tillwara, att han ej flyr eller häfwar förr, än jag: wi hafwe en god stridsplats; låtom fienderne gå öfwer bron; men när fanan kommit öfwer, störtom då på dem ofwan ifrån backen; och må ingen fly från den andra. Sigurd Jarl hade en rödbrun rock och deröfwer en röd kappa, hwars skört woro uppfäste; han hade kantade skor på fötterne och war wäpnad med sköld, samt med det swärd, som kallades Bastard. Jarlen sade: det wet Gud, att jag

hellre wille nå Erling Skacke med ett dugtigt hugg af Bastard, än få till skänks en myckenhet af guld.

14 Cap.

Sigurd Jarls fall.

Erling Skackes här wille gå fram åt bron; men Erling bad dem tåga uppföre utmed ån; denna å, sade han, är liten och icke swår att komma öfwer, ty deß bräddar äro låga och släta; och gjorde de såsom han befallde. Sigurd Jarls slagtordning drog sig utefter brinken, gent emot dem; men när backen aftog och en jemnare mark wid ån lättade öfwergången, tillsade Erling sina män att sjunga Pater Noster och bedja Gud, att segern måtte utfalla som bäst och nyttigast wore. Då söngo de alla Kyrie-Eleeson och slogo wapnen mot sina sköldar. Wid detta gny flydde 300 man af Erlings här. Med det öfriga folket geck han öfwer ån. Jarlens män gåfwo då upp härskri, men kunde icke löpa ned ifrån backen emot Erlings slagtordning, utan begynde striden wid foten af kullen. Först streds med spjut, sedan med huggwapen; och wek Jarlens fana genast tillbaka, så att Erling och hans manskap kommo upp å backen. Sedan warade striden icke länge, innan Jarlens folk flydde till skogen, som låg bakom dem. Detta blef sagdt Sigurd Jarl; och bad man honom fly. Han swarade: framåt nu, så länge wi förmå. Då gingo de manneligen fram och höggo med båda händer. I detta anfall stupade Sigurd Jarl, Joan Swensson, och nära 60 man. Erling förlorade få af de sina, och förföljde de flyende ända till skogen. Sedan lät

han

han hören stadna och wände tillbaka. Han träffade då på Konungens trälar, som wille draga kläderna af Sigurd Jarl. Denne hade ännu icke uppgifwit andan, men war utan sans: sitt swärd Bastard hade han stuckit i skidan; och låg det bredewid honom. Erling tog upp swärdet, slog trälarne dermed och bad dem packa sig bort. Derefter wände Erling åter till Tunsberg. Sju dagar efter Sigurd Jarls fall togo Erlings män Endrid Unge; och wardt han dräpen, med allt sitt skeppsfolk.

15 Cap.

Om Marcus på Skogen och Konung Sigurd Sigurdsson.

Marcus på Skogen och Konung Sigurd, hans fosterson, drogo tidigt om wåren till Wiken och skaffade sig der skepp. När Erling det sporde, for han österut emot dem; och träffades de i Konghell. Marcus och hans folk flydde till ön Hising, och Hisingsboarne samlade sig till dem, trädande in uti lederna hos Marcus och Sigurd. Erling och hans folk rodde till ön; men Marcuses män sköto på dem. Då sade Erling till de sina: låtom oß taga deras skepp, men ej gå upp och slåß med landsfolket: Hisingsboarne äro swåre att hemsöka, hårde och oförwägne; länge lära de icke heller behålla denna flock hos sig, ty Hisingen är ett litet land. Det skedde ock så, att de togo skeppen och förde dem till Konghell. Marcus och hans följe drogo upp till skogsbygden och ernade derifrån göra anfall; hade då hwar spejare på annan. Erling hade mycket manskap, som han utskref från häradena; och öfwerföllo de stundom hwarandra.

16 Cap.

ÄrkeBiskop Östens uppkomst.

Östen, Erland Himaldes son, blef wald till ÄrkeBiskop efter ÄrkeBiskop Joans död. Östen blef inwigd i sitt embete samma år som Konung Inge föll. När han kom till sin ÄrkeBiskopsstol, war han mycket omtyckt af allt landsfolket, såsom en förträfflig och tillika ättstor man; Tronderne emottogo honom med synnerlig wälwilja, ty de förnämste och mäktigaste i Trondelagen woro mestadels beslägtade eller på något sätt beswågrade med honom; och alle woro hans fullkomlige wänner. ÄrkeBiskopen framställde en begäran till bönderne, talande först om sin Biskopsstols fattigdom, och huru mycken förbättring uti inkomster den behöfde, om deß tillstånd skulle blifwa lika lysande, som deß wärdighet blifwit högre sedan en ÄrkeBiskop der fått sitt säte: han bad derföre bönderne, att de wille betala honom i fullt silfwerwärde hans sakören, dem han förut uppburit i det mynt, hwarmed Konungens sakören utgjordes; och war skilnaden så stor, att ett öre, som han wille hafwa efter fullt silfwerwärde, uppgeck till hälften mera, än wanliga öret. Förmedelst hans fränders och wänners bistånd och hans egen drift och myndighet, drefs likwäl detta igenom och blef såsom lag antaget för hela Trondhem och alla de Fylken, som woro i hans ÄrkeBiskopsdöme.

17 Cap.

Om Marcus och Konung Sigurd.

Då Sigurd och Marcus hade mist sina skepp i Elfwen och sågo, att de icke kunde uträtta något mot Erling, be-

gåfwo de sig till Upplanden och foro derifrån, öfra wägen, norr till Trondhem. Der mötte de mycken wälwilja, och togs Sigurd till Konung på Eyra-Ting. Månge ansedde män och deras söner gåfwo sig der i hans följe. Sigurd och hans folk skaffade sig nu skepp, giorde sig skyndsammeligen redo och seglade, när sommaren begyndes, söder till Möre, uppbärande Konungens skatter, hwar de foro fram. Då woro i Bergen till landwärn deße länshöfdingar: Nicolas Sigurdßon, Rockwe Pålßon, och deßutom månge krigshöfwidsmän, såsom Thorolf Dryll, Thorbjörn Gialdkere, och flere andre. När Marcus och Sigurd seglade nordanifrån, sporde de, att Erling hade mycket manskap i Bergen, och höllo derföre långt ifrån landet söderut. Det sades allmänt, att Marcuses män den sommaren hade wind, hwart de wille segla.

18 Cap.

Konung Sigurds och Marcuses död.

Så snart Erling Skacke sporde, att Sigurd och Marcus farit nordanifrån, höll han norrut i Wiken, och samlade till sig krigsfolk. Innan kort blef han ganska manstark och hade många och stora skepp. Men när han kom längre ut i Wiken, feck han häftig motwind och måste hela den sommaren ligga i hamnarne, här och der. Då Marcus och Sigurd kommo öster till Liste, sporde de, att Erling hade otalig här i Wiken, och wände derföre åter norrut. Sedan de kommit till Hördaland, beslöto de att segla till Bergen; men när de nalkades staden, rodde Nicolas och hans folk innanifrån emot dem, med wida talrikare här och större skepp. Då sågo Marcus och Sigurd ingen annan utwäg, än att ro

undan åt söder; och lade några ut på hafwet, somlige begåfwo sig till sunden, andre åter in uti Fjärdarne. Marcus lopp med en del af sitt folk upp å en ö, som heter Skarpa. Nicolas och hans män togo deras skepp samt gåfwo frid åt Jon Hallkelßon och några andre, men dräpo de flesta, som de kunde upphinna. Några dagar derefter fann Endrid Hedeskyle Sigurd och Marcus, och förde dem till Bergen. Sigurd blef halshuggen utanför Grafdal; men Marcus hängdes, tillika med en annan, på Hwarfsnäs. Detta skedde Michaelsmeßan; och skingrades nu den flock, som hade följt Sigurd och Marcus.

19 Cap.

Om Erling och Hisingsboarne.

Fredrik Kåna, Björn den Onde, Anund Simonßon och Arnolf Skorpa hade rott ut på hafwet med några skepp, och höllo sig utomskärs öster om landet; men hwar de kommo i land, rånade de och dräpo Erlings männer. När Erling sporde Sigurds och Marcuses död, hemförlofwade han länshöfdingarne och ledingsmännen, men höll med sitt eget folk öster öfwer Follden (Opslofjärden), ty han hade fått höra, att några af Marcuses anhang woro der. Erling for till Konghell och wistades der om hösten. Första winterweckan drog han ut till ön Hising med stor här, och stämde der Ting. Då nu Hisingsboarne kommo till Tinget, bar Erling sak emot dem, för det de luxit i flock med Marcus och Sigurd, och ställt här emot honom. Özur het den bonde, som mäktigast war på ön: han talade emot Erling, å deras wägnar; och räckte Tinget länge. Slutligen kom det likwäl

derhän, att bönderne underkastade sig Erlings dom i saken. Han utsatte då ny stämma i staden en wecka derefter, och nämnde femton bönder, som der skulle infinna sig. När de kommo dit, dömde Erling dem att gälda 300 nöt. Bönderne foro hem och woro illa tillfreds med domen. Kort derefter lade sig is på Elfwen, och Erlings skepp fruso inne. Bönderne höllo då inne med betalningen af böterne och skockade sig åter tillhopa, samt woro församlade någon tid. Erling tillredde der Julgästebud; men Hisingsboarne hade sammanskotts-öl och förblefwo i flock öfwer Julen. Natten efter femtedag Jul, drog Erling uppåt ön, anföll Özur i sitt hus, och brände honom inne; han afdagatog på Hisingen 100 man och brände tre gårdar. Sedan wände han åter till Konghell, hwarefter bönderne kommo till honom och erlade de böter, som ådömde woro.

20 Cap.

Frirek Kånas och Bjarne den Ondes dråp.

Erling Skacke gjorde sig redo strax om wåren, så snart han kunde få ut sina skepp för isen, och seglade från Konghell; han hade sport, att folk, som fordom hört till Marcuses anhang, härjade norr i Wiken. Sedan Erling haft spejare ute, för att få kunskap om deras färd, drog han åstad att uppsöka dem, och fann dem liggande i en hamn. Anund Simonsson och Arnolf Skorpa kommo undan; men Frirek Kåna och Bjarne den Onde blefwo tagne, och många af deras följeslagare dräpne. Erling lät binda Frirek wid ett ankare och kastade honom öfwer bord, men blef för denna gerning mycket hatad i Trondelagen, ty Frirek hade der ganska stor ätt. Bjarne den Onde lät Erling hänga;

och utfor Bjarne, såsom hans wana war, uti det skändligaste ordskråp, innan han blef hängd. Så säger Thorbjörn Skackeskald:

Med sin lifwakt, östan om fjärden,
Erling mot Wikingar drog:
Ondt feck mången af Kåna,
Der denne färdades fram.
Ankarets spets mellan Frireks skuldror
Gjordes på skeppet fast;
Ond och skadlig för alla,
Hängde Bjarne wid trädet.

Anund och Arnolf, samt det folk, som hade kommit undan, flydde till Danmark, men woro sedan stundom i Götland, stundom i Wiken.

21 Cap.

Erling Skackes och Östen ÄrkeBiskops samtal.

Erling Skacke höll sedan till Tunsberg och dröjde der länge om wåren; men när sommaren begynde, höll han norrut till Bergen, der mycket folk då war församladt. Dit woro komne Stephanus Legat från Rom, Östen ÄrkeBiskop och andre inländske Biskopar. Der woro ock Brand, som då war wigd till Biskop på Island, och Jon Loptsson, Konung Magnus Barfots dotterson, hwars slägtskap Konung Magnus och andre Jons fränder nu hade erkänt. ÄrkeBiskop Östen och Erling Skacke hade ofta enskilda samtal med hwarannan; och hände det sig en gång, att Erling sporde: är det sannt, Herre, som man berättar, att I hafwen ökat öre-wärdet för edra sakören af bönderne norr i landet? ÄrkeBiskopen swarade: det är wißerligen sannt, att bönderne bewiljat en

förökning i öre-wärdet af mine sakören; och hafwa de, af egen böjelse, utan twång, sålunda befordrat Guds ära och wår Bisskopsstols rikedom. Erling inwände: står detta i Konung Olof den Heliges lag; eller hafwen I, Herre, uti denna sak gått något längre, än som skrifwet står i lagboken? ÄrkeBisskopen swarade: så månde Konung Olof den Helige hafwa satt lagen, som han då feck allmogens ja-ord och samtycke till; men icke finnes i hans lag något förbud att öka Guds rätt. Erling fortfor: wiljen I föröka eder rätt, så lären I ock wilja biträda oß att lika mycket öka Konungens rätt. ÄrkeBisskopen sade: ökat hafwer du nog redan din sons namn och makt; och om jag olagligen förhöjt örewärdet af Tronderness sakören, så tror jag dock det lagbrott wara större, att den är Konung öfwer riket, som icke är Konungason, hwilket öfwerensstämmer hwarken med lag eller sedwana här i landet. Erling swarade: då Magnus blef tagen till Konung öfwer Norrige, skedde det med eder wettskap och edert samtycke, såsom ock med alla andra inländska Bisskopars. ÄrkeBisskopen sade: du lofwade då, Erling, att om wi samtyckte, det Magnus blefwe tagen till Konung, skulle du allestädes och med all makt befrämja Guds rätt. Erling swarade: jag nekar icke, att jag lofwat hålla och främja Guds bud och landets lag af all min makt och med Konungens bistånd: nu synes mig, att wi kunne göra bättre, än förewita hwarannan trolöshet; hållom heldre alla wåra aftal: understödjen I Magnus uti hans wälde, såsom I hafwen lofwat, och jag skall understödja edert wälde och i allan måtto befordra eder fördel. Sedan blef deras samtal mera wänligt. Erling sade widare: om Magnus icke blifwit så till Konung tagen, som gammal sedwana warit här i landet, så hafwen I makt att gifwa honom Konungawig-

seln, på sått Guds lag bjuder att Konung skall till wäldet smörjas. Änskönt jag icke är Konung eller af Konunga=ätt kommen, hafwa dock de fleste Konungar, som i wårt minne äro, icke känt lag och landsrätt lika wäl, som jag: Konung Magnuses moder är laglig dotter af en Konung och Drottning; Magnus är ock Drottningeson och ägta hustrus son; och om I wiljen wiga honom till Konung, kan han sedan icke med rätta skiljas ifrån Konungadömet: icke war Wilhelm Bastard Konungason; dock blef han wigd och krönt till Konung öfwer England; och hafwer Konungadömet i England alltsedan förblifwit i hans ätt, warande alle hans afkomlingar krönte: icke war Swen Ulfßon i Danmark Konungason; likwäl kröntes han till Konung, och sedan hans söner, hwar efter annan: nu är här i Norrige ÄrkeBiskops=stol, till mycken heder och ära för landet; men ökom ytterligare rikets heder, och låtom oß hafwa krönt Konung, lika så wäl som Danskar och Engelsmän. Sedan talade Erling och ÄrkeBiskopen ofta om denna sak, och kommo wäl öfwerens i alla stycken. ÄrkeBiskopen frambar sedan detta ärende för Legaten, och förmådde honom utan swårighet att samtycka dertill. Derefter höll han stämma med Lyd=Biskoparne och andra Lärare, och föreställde dem samma sak. Alle swarade med en mun, sägande sig bifalla hwad ÄrkeBiskopen wille; och tillstyrkte de, att kröningen skulle gå för sig, så snart de funno att ÄrkeBiskopen det önskade.

22 Cap.

Konung Magnuses kröning.

Erling Skacke lät i Konungsgården tillreda ett stort gästabud; och blef den stora salen beklädd med silke och ta=

peter samt prydd med stor kostnad. Der undfågnades Hofmännen och alla Konungens handgångne män; woro der ock en stor mängd gäster, samt flere höfdingar. Magnus blef då wigd till Konung af ÄrkeBiskop Östen; och woro härwid tillstädes flere andre Biskopar, tillika med Legaten och många lärda män. Erling Skacke och tolf länshöfdingar swuro med Konungen den ed, lagen stadgar. Den dag då kröningen skedde, hade Konungen och Erling till gäster Legaten, ÄrkeBiskopen och de öfrige Biskoparne; war detta gästabud öfwermåttan präktigt, och utdelade fader och son derwid stora skänker. Då war Konung Magnus ätta år gammal, och hade warit Konung i tre år.

23 Cap.

Om Konung Waldemars sändebud.

Danske Konungen Waldemar hade sport de tidningar från Norrige, att Magnus allena blifwit Konung öfwer hela landet, och att alla hans motståndares anhang hade blifwit utrotadt. Då sände Waldemar DanaKonung bud och bref till Konung Magnus och Erling, påminnande dem om det fördrag, Erling hade ingått med honom, såsom här förr är skrifwet, nemligen att Konung Waldemar skulle bekomma Wiken ända till Rygarbit, i fall Magnus blefwe Enwålds-Konung öfwer Norrige. Men när sändebuden inkommo och framwiste DanaKonungens bref för Erling, och denne förnam Waldemars anspråk på en del af Norrige, gaf Erling sådant tillkänna för de män, med hwilka han plägade rådföra sig. De woro alle ense derom, att aldrig något af Norrige borde afträdas till Danskarne; ty allmänt sades, att den tid warit wärst der i landet, när Danskarne hade wål-

de i Norrige. DanaKonungens sändebud framburo sin sak för Erling och begärde bestämdt swar; men Erling bad dem fara med sig om hösten österut till Wiken, och sade, att han skulle gifwa dem swar, när han hade träffat de män i Wiken, som klokast woro.

24 Cap.

Om Erling och Wikweringarne.

Erling Skacke for om hösten öster till Wiken och dröjde något i Tunsberg, hwarifrån han sände män öfwer till Sarpsborg och lät der stämma fyra Fylkens Ting; sedan for han sjelf dit med sin här. Då Tinget war satt, talade Erling, och sade hwilken öfwerenskommelse hade blifwit sluten emellan honom och DanaKonungen, när Erling första gången samlade folk: nu will jag, forfor han, hålla alla de aftal, wi då gjorde med Konungen, om I, bönder, samtycken dertill och heldre wiljen tjena DanaKonungen, än den, som nu är wigd och krönt till Konung öfwer detta land. Bönderne swarade: ingalunda wilje wi blifwa DanaKonungens män, så länge någon af oß Wikweringar är i lifwe. Sedan rusade hela allmogen fram med skrik och rop, bedjande Erling hålla den ed, han swurit allt landsfolket, att wärja sin sons rike; och wi skole alle följa dig, tillade de. Så slutades Tinget. Derefter foro DanaKonungens sändebud söder till Danmark och berättade, huru deras ärende hade aflupit. Danskarne tadlade då storligen Erling och alla Nordmän, sägande: att man aldrig af dem rönt annat, än ondt. Det rykte geck, att DanaKonungen nästa wår skulle utsända sitt krigsfolk och härja i Norrige. Erling for om hösten norr till Bergen, blef der öfwer wintern och gaf sitt manskap sold.

25 Cap.

Om Tronderness bref.

Den wintern foro några Danskar öfra wågen genom Upplanden, sågande, att de, såsom ofta händer, reste för att fira Konung Olof den Heliges högtid. Men när de kommo till Trondhem, besökte de der många mäktiga män och framförde nu sitt ärende, nemligen att de af Danska Konungen woro sände att söka deras wänskap och begära, det han måtte blifwa wäl emottagen, om han komme till landet; hwaremot han lofwade att gifwa dem både förläningar och gods. Med detta budskap följde DanaKonungens bref och insegel; och fordrade han, att Tronderne likaledes skulle sända honom bref, jemte deras insegel. De gjorde så; och upptogo de flesta wäl Danska Konungens budskap. Sändemännen foro tillbaka österut, när det led inpå långfastan. Erling wistades i Bergen; men när wåren ingeck, sade honom hans wänner det rykte, de hört af skepsfolk, som hade kommit norr ifrån Trondhem, nemligen att Tronderne woro hans uppenbare fiender och öfwerljudt sade på sina Ting, att om Erling komme till Trondhem, skulle han aldrig slippa utom Agdenäs med lifwet. Erling swarade, att slikt wore förtal och dikt. Sedan gaf han tillkänna, att han wille fara söderut på Unarhem till Gångdaga Ting, och lät göra redo en snäcka med 20, och en skuta med 15 roddarbänkar, samt ett lastdragarfartyg för kosten. Men när skeppen woro färdiga, kom ett starkt sunnanwäder. Tisdagen i Gångdagarne (Christi-himmelsfärds-weckan) lät Erling blåsa sitt folk till skepps; men folket wille icke gerna ur staden och tyckte illa om att ro emot wädret. Erling lade in uti Biskopshamn. Då sade han: emedan det faller eder swårt

att ro emot winden, så tagen nu och resen masterne, hißen seglen och låten skeppen gå norrut. De gjorde så, och foro norrut den dagen och följande natten. Odensdagen om qwällen seglade de inom Agdenås, der de träffade en mängd lastdragarefartyg, roddar-färjor och skutor, som foro in till staden att fira helgedagsaftonen; och woro somlige före och somlige efter dem, så att stadsfolket ej gaf akt på långskeppen.

26 Cap.

Om Erling och Tronderne.

Erling kom till Nidaros, just som ottesången hölls i Christkyrkan: han och hans folk lupo genast in uti staden; och blef dem sagdt, att Alf Röde, Ottar Birtings son, en länshöfding, satt och drack med sina följeslagare. Erling anföll dem; och wardt Alf dräpen, med nästan hela sitt följe. Få andre män blefwo slagne i Staden, ty de fleste hade gått till kyrkan, emedan det war Christi-himmelsfärdsdagsafton. Strax om morgonen låt Erling blåsa allt folket till Ting ute på Ören (EyraTing); och på Tinget anklagade Erling Tronderne för landsförräderi emot Konungen, och nämnde i synnerhet Bard Standale, Pål Anderßon och Raza-Bard, som då war stadens föreståndare, så ock många andra. De swarade, och nekade till beskyllningen. Då uppstod Erlings Kapellan (Sekreterare) och framwiste många bref med insegel, dem de hade sändt till DanaKonungen, spörjande, om de kände sina insegel; blefwo ock brefwen uppläste. Med Erling woro de Danske män, som om wintern farit med nämnde bref, ty han hade sjelf utskickat dem: de sade nu inför hela allmogen, hwad hwar och en hade talat till dem.

Så sade du, Raza=Bard, yttrade de, och slog dig på bröstet: från detta bröst hafwa alla deßa råd sitt ursprung. Bard swarade: galen war jag, Herre, då jag talade slikt. Nu war ingen annan utwäg, än att skjuta hela denna sak under Erlings dom; tog han då af många öfwermåttan stora böter och lät alla dem ligga ogilde, som dräpne woro. Sedan for Erling åter söder till Bergen.

27 Cap.

Konung Waldemars färd till Norrige.

Waldemar DanaKonung uppbådade den wåren stor här i Danmark och höll dermed norr till Wiken. Så snart han kom inom Norrska Konungens rike, woro bönderne samlade och mycket manstarke. Konungen for fredligen och stilla fram; men hwar helst de nalkades fasta landet, sköto Nordmännen på dem, om de dock ej woro flere, än twå eller tre; hwaraf Danskarne förmärkte inbyggarnes hat och illwilja. När de kommo till Tunsberg, stämde Konung Waldemar Ting på Högarne; men ingen kom dit från häradena. Då talade Konung Waldemar till hären sålunda: ögonskenligt är, att allt detta landsfolk sätter sig emot oß; och hafwe wi således endast twenne wilkor att wälja på: antingen att fara med härsköld öfwer landet och skona intet, hwarken folk eller fä, eller ock att wända åter söderut, med oförrättadt ärende, hwilket synes mig bäst: låtom oß nu heldre fara med hären österut till hedniska länder, hwaraf åt det hållet nog många finnas, än härstädes dräpa Christna menniskor, änskönt de hafwa förtjent det. Alle andre woro mera böjde att härja i Norrige; dock rådde Konungen, så att de åter drogo söderut till Danmark, med så förrättad sak; lik=

wål rånades wida omkring på utöarne, och öfwerallt der Konungen ej war tillstädes. Seglade de så söder till Danmark, utan att något widare tilldrog sig, som märkligt war.

28 Cap.

Erling Skackes färd till Jutland.

Erling Skacke sporde snart, att Danska hären war kommen i Wiken; då utböd han allmän leding af hela landet, med både folk och skepp. Snart blef en stor krigshär församlad; och höll han med den öster utmed landet. Men när han kom till Lidandisnäs, sporde han, att Dana-hären återwändt söder till Danmark och rånat wida omkring i Wiken. Då hemförlofwade Erling hela ledings-hären; men han sjelf, och några länshöfdingar med honom, seglade med många skepp efter Danskarne till Jutland. När de kommo till en å, som heter Dyrs-å, lågo der för dem Danskar, komne från ledingståget, med många skepp. Erling lade till och slogs med dem. Danskarne flydde snart och förlorade mycket folk; men Erling och hans män plundrade både skeppen och köpstaden, fingo mycket byte och återwände sedan till Norrige. Derefter war en tid ofred emellan Norrige och Danmark.

29 Cap.

Erlings färd till Danmark.

Kristin Konungadotter for om hösten söder till Danmark, för att besöka Konung Waldemar, sin frände; de woro syskonebarn. Konungen emottog henne wäl och gaf henne förläningar, så att hon kunde underhålla sitt folk rikeligen. Hon talade ofta med Konungen; och war han gan-

ska blid emot henne. Wåren derefter sände Kristin bud till Erling, bedjande honom fara till DanaKonungen och ingå förlikning med honom. Om sommaren war Erling i Wiken; der utrustade han ett långskepp, bemannade det med de bästa karlar och seglade sedan med detta enda skepp öfwer till Jutland. Då han sporde, att Waldemar DanaKonung war i Randaros (Randers,) seglade han dit och kom till staden, just som Konungen satt till bords och de flesta af stadsfolket åfwen höllo på att äta. När de hade rustat sig till, såsom Erling wille, samt tältat och fastgjort skeppet, gick Erling i land med tolf män, alla brynjade, med hattar öfwer hjelmarne och swärd under mantlarne. De gingo till Konungens härberge, der dörren stod öppen och rätterne buros in. Erling och hans män trädde genast inför högsätet; sade då Erling: frid wilje wi hafwa, Konung, både här och till hemfärd. Konungen såg på honom och sade: är du Erling? Han swarade: Erling är här; säg oß snart, om wi skole hafwa frid, eller icke. Der woro inne 80 Konungens män, alle wapenlöse. Konungen swarade: frid skall du hafwa, Erling, såsom du begär; ingen wåldsför jag, som kommer till mig. Då kyste Erling Konungens hand, och geck sedan ut till sitt skepp. Han dröjde der en tid hos Konungen; de talade nu om förlikning mellan sig och landen, och blefwo ense derom, att Erling skulle wara gißlan hos DanaKonungen, och Asbjörn Snare, ÄrkeBiskop Absalons broder, deremot fara till Norrige, såsom gißlan.

30 Cap.

Konung Waldemars och Erlings samtal.

En gång, då Konung Waldemar och Erling talades wid, sade Erling: Herre, det synes mig tjenligast till för-

likning emellan landen, att I bekommen allt det af Norrige, som Eder blef lofwadt uti wårt aftal; men om så sker, hwilken höfding wiljen I då sätta deröfwer: månne någon Dansk? Nej, swarade Konungen, ingen Dansk Höfding lärer wilja fara till Norrige och der få att göra med hårdt och olydigt folk, sedan han här njutit ett godt och beqwämligt lif. Erling sade: jag reste hit för den orsaken, att jag ingalunda wille mista eder wänskap: tillförene hafwa ock dragit hit till Danmark män ifrån Norrige, nemligen Håkan Ifwarson och Finn Arneson, hwilka båda Konung Swen, eder frände, gjorde till sina Jarlar: jag är nu icke mindre mäktig i Norrige, än de den tiden woro, och hafwer icke mindre wälde: då Konung Swen gaf dem till förläning Halland, hwilket landskap han förut ägde och innehade, så synes mig att I, Herre, om jag blifwer eder handgångne man, wäl kunnen förunna mig samma län och gifwa mig det såsom Jarldöme, hwartill Konung Magnus, min son, ej heller kan neka sitt bifall; men jag skall wara skyldig och willig till all den tjenst, som detta namn åtföljer. Sådant, och mycket annat desto likt, talade Erling. Slutligen kom det derhän, att Erling blef Konungens handgångne man; och ledde Konung Waldemar honom en dag till säte, samt gaf honom Jarls namn, med Wiken till län och förwaltning. Derefter for Erling till Norrige, och war sedan Jarl, så länge han lefde. Den förlikning, som sålunda blifwit ingången med DanaKonungen, hölls sedan allt framgent. Erling Jarl hade med sina frillor fyra söner: Reidar och Ögmund, som woro födde af en moder, samt Finn och Sigurd, hwilka woro yngst och hade till moder Åsa den Ljusa. Kristin Konungadotter och Erling Jarl hade en dotter, som het Ragnhild:

hon

hon blef gift med Joan Thorbergsson från Randaberg. Kristin for bort af landet med en man, som het Grim Rusle: de drogo ut till Miklagård, woro der en tid och hade några barn tillsammans.

31 Cap.

Olofs uppkomst.

Olof, son af Gudbrand Skafhöggson och Maria, Konung Östen Magnussons dotter, blef uppfostrad hos Sigurd Agnhatt på Upplanden. Men när Erling Jarl war i Danmark, förskaffade sig Olof och hans fosterfader Sigurd ett anhang; och månge Uppländingar slogo sig till dem. Olof blef ock der tagen till Konung. De drogo med sin flock genom Upplanden, och stundom i Wiken, stundom öster på skogarna, men hade inga skepp. När Erling fick kunskap om denna sammangaddning, for han med sin här till Wiken, och låg om sommaren på sina skepp, men om hösten i Opslo, der han ock gästade öfwer Julen. Han hade spejare på flocken uppe i landet och drog derefter sjelf ut med Orm Konungabroder, att uppsöka Olof och hans anhang. Men när de kommo till den sjö i Swea Rike, som heter Wenern, togo de alla skepp, som lågo der wid stranden.

32 Cap.

Om Erling.

Den Prest, som förestod Gudstjensten på Rydjökel, ett ställe som ligger wid sjön, böd Jarlen och hans män på gästabud till Kyndelsmässan. Jarlen lofwade komma; och syntes honom godt, att der bewista Gudstjensten: de rodde

dit öfwer sjön, om qwällen före Kyndelsmesso-dagen. Men Presten hade annat råd för händer, och sände bud, som skulle lemna Olof och hans anhang kunskap om Erlings färd. Presten gaf Erling och hans folk stark dryck om qwällen och förmådde dem att dricka ganska mycket. När Jarlen skulle gå att sofwa, woro deras sängar tillredde i dryckesstugan; men då de hade sofwit en liten stund, waknade Jarlen och sporde, om det icke wore ottesångstid. Presten swarade, att föga war lidet på natten, och bad honom sofwa i ro. Jarlen sade: jag drömmer så mycket i natt och sofwer illa. Sedan somnade han andra gången, men waknade kort derefter och bad Presten stå upp och hålla Gudstjenst. Presten bad Jarlen sofwa, sägande, att det då wore midnatt. Jarlen lade sig åter ned och sof en liten stund, lopp sedan upp och befallde sina män kläda sig. De gjorde så; togo sina wapen och gingo till Kyrkan, men lade wapnen utanföre, medan Presten höll ottesång.

33 Cap.

Strid på Rydjökel.

Budet kom till Olof om qwällen: han och hans män gingo följande natten sex mils wäg, hwilket syntes wara en öfwermåttan hastig färd. De kommo till Rydjökel, när Presten höll ottesång; då war ganska mörkt. Olof och hans följe gingo till gården, upphofwo här-rop och dråpo derinne några af Jarlens män, som icke hade gått i ottesången. När Erling och hans folk hörde ropet, lupo de till sina wapen och gåfwo sig sedan på wägen till skeppen. Olof och hans anhang mötte dem wid en gärdesgård; der började strid. Erling och hans folk drogo sig tillbaka nedåt, utmed gärdsgården, som skyddade dem. De hade wida mindre här: af

hans folk föllo många, och många blefwo sårade. Det halp dem mest, att Olofs män ej kunde se och urskilja dem, för mörkrets skuld; men Jarlens män drogo sig allt mer och mer nedåt skeppen. Der föll Are Thorgeirsson, Gudmund Biskops-fader, och flere andra af Erlings hofmän. Erling blef sårad i wenstra sidan; och säga några, att han sjelf skar sig, när han drog swärdet ur skidan. Orm Konungabroder wardt ock illa sårad. Med nöd kommo de på sina skepp, och satte genast ut från landet. Man har sagt, att Olofs anhang haft ganska dålig lycka i denna strid, ty Erling och hans folk woro så godt som förrådde i deras händer, om Olof hade burit sig klokare åt. Derefter kallades han Olof Ogäfa (den olycklige); men somlige kallade dem Hättesweuner. Sedan drogo de med sin flock kring Upplanden, såsom tillförene; men Erling Jarl begaf sig till sina skepp i Wiken, och qwarblef der hela sommaren. Olof och hans följe woro stundom i Upplanden, stundom österut på skogarne, och höllo sin flock tillsamman öfwer följande wintern.

34 Cap.

Strid på Stange.

Wåren derefter foro Hättesweunerne ned i Wiken, upptogo mångestädes Konungens skatter och höllo sig der långt inpå sommaren. När Erling Jarl sporde detta, drog han med sin här österut i Wiken emot dem, och träffade dem östan om fjärden på ett ställe, som heter Stange; der blef en hård strid, och feck Jarlen seger. Sigurd Agnhatt och många andre af Olofs män föllo der; men Olof sjelf kom undan, for söder till Danmark och war öfwer wintern på

Jutland i Aleborg. Wåren derefter feck Olof en siukdom, som förde honom till döden; och blef han der begrafwen i Marie-kyrkan; hållande Danskarne honom för helgon.

35 Cap.

Haralds dråp.

Nicolas Kufung, Pål Skoptesons son, war en af Konung Magnuses länshöfdingar; han tog till fånga Harald, som sades wara Konung Harald Sigurdssons och Kristin Konungadotters son samt Konung Magnuses broder på mödernet. Nicolas förde Harald till Bergen och lemnade honom i Erling Jarls händer. Det war Erlings sed, när hans owänner kommo inför honom, att han talade litet eller intet och ganska saktmodigt till dem, om han hade beslutit att låta dråpa dem; men mot dem, han wille låta lefwa, utfor han hårdeligen. Erling talade få ord med Harald, och gißade man deraf hwad Jarlen månde hafwa i sinnet. Då bådo några Konung Magnus, att han skulle begära frid för Harald hos Jarlen; Konungen gjorde så. Jarlen swarade: slikt råda dina wänner dig; men du skall ej länge styra riket i frid, om du följer fromsintas råd allena. Derefter lät Erling Jarl föra Harald öfwer till Nordnäs; och blef han der halshuggen.

36 Cap.

Om Östens, Konung Östens sons, och Birkebenarnes uppkomst.

Östen het en man, som sades wara son af Konung

Östen Haraldsson; han wår då ung och icke alldeles fullwuxen. Om honom berättas, att han en sommar kom öster till Swerige och for till Birger Jarl Brose, som war gift med Brigitta, Konung Harald Gilles dotter och Östens faster. Östen bar fram sitt ärende för dem och bad om deras bistånd. Både Birger Jarl och hans hustru upptogo wäl hans tal och loswade honom hjelp: sedan dröjde han der en tid. Birger Jarl lemnade Östen något manskap, jemte mycket penningar till underhåll, samt affärdade honom wäl; och loswade de honom begge sin wänskap. Östen drog norrut till Norrige och kom ned i Wiken: då samlades genast folk till honom, så att han feck ett starkt anhang; togo de honom så till Konung och höllo sig samlade i Wiken öfwer wintern. Emedan penningar fattades dem, rånade de wida omkring; men länshöfdingarne och bönderne samlade här emot dem; och när de sågo sig underlägsne, flydde de bort till skogarne och lågo länge ute i ödemarkerna. Då gingo deras kläder sönder, så att de måste binda näfwer om benen; derföre kallade bönderne dem Birke(björke)benare. Ofta lupo de upp uti bygderna, kommo fram än här, än der, och gjorde anfall hwarhelst de icke träffade mycket folk. De hade några slag med bönderne, segrade stundom, men blefwo stundom öfwerwunne. Tre strider höllo Birkebenarne i full slagtordning, och wunno seger. På Krokaskogen woro de nära sin undergång, ty en stor hop bönder och mycket krigsfolk kommo öfwer dem; men Birkebenarne wroko ihop skogsbråte, hwarmed wägen tillspärrades, och drogo sig sedan längre in i skogen. Birkebenarne woro twå wintrar i Wiken och kommo, under denna tid, icke norrut i landet.

37 Cap.

Om Birkebenarne, Konung Magnus och Erling Skacke.

Magnus hade tretton år warit Konung i Norrige, när Birkebenarne uppkommo. Tredje sommaren skaffade de sig skepp, foro utmed landet och samlade penningar och krigsfolk. De woro först i Wiken; men när det led på sommaren, seglade de norrut, och foro så skyndsamt, att man icke feck kunskap om deras resa förr, än de anlände till Trondhem. Birkebenarne hade i sin flock mest Markmän och Elfgrimar, så ock ganska många från Telemarken; och woro de då alla wäl bewäpnade. Deras Konung Östen war en wacker karl, med litet och fagert ansigte, icke stor till wäxten; han kallades af många Östen Meyla (smula). Konung Magnus och Erling Jarl wistades i Bergen, då Birkebenarne seglade der förbi norrut, men blefwo dem icke warse. Erling Jarl war en mäktig och wis man, ganska stor stridsman, när ofrid war för handen, styrde landet wäl och med myndighet, men ansågs något grym och hård, mest derföre, att han alldrig tillät sina owänner att qwarblifwa i landet, änskönt de bådo om frid och tillgift; slogo sig fördenskuld många till de flockar, som samlade sig emot honom. Erling war lång och stark till wäxten, hade kort hals och höga skuldror, långlagdt, magert och ljuslätt ansigte, blef med åren mycket gråhårig och bar hufwudet något lutande; han hade behag och wärdighet i sitt umgänge, och klädde sig på gammaldagswis med lång wäst, långa ärmar i rockarne, wälsk kappa och höga skor. Slik drägt lät han ock Konungen bära, medan denne war ung; men så snart Magnus

rådde sig sielf, klädde han sig ganska ståtligt. Konung Magnus war wänlig, fallen för lek, mycket gladlynt och stor qwinfolkskarl.

38 Cap.

Om Nicolas.

Nicolas, son af Sigurd Raneson, hade till moder Skjaldwor, Bryniolf Ulfaldis dotter, Haldor Bryniolfssons helsyster och Konung Magnus Barfots halfsyster på möderuet. Nicolas war en bland de ypperste höfdingar; han hade på Angel i Halogaland en gård, som het Steig. Han hade ock i Nidaros, nedanför Joans-kyrkan, ett hus, som Thorgeir Kapellan ej långesedan ägde. Nicolas war ofta i köpstaden; och hade han då att befalla öfwer allt stadsfolket. Skjaldwor, Nicolases dotter, war gift med Erik Arneson; han war ock länshöfding.

39 Cap.

Om Erik och Nicolas.

Den sista Marie-meßodagen, när folket i staden kom från ottesången, geck Erik till Nicolas och sade: swärfader, några siskare, som komma utifrån sjön, såga att långskepp segla inåt fjärden; och gißar man, att det torde wara Birkebenarne: derföre är bäst, swärfader, att blåsa tillsamman allt stadsfolket med wapen, ute på Örena. Nicolas swarade: icke frågar jag efter fiskaresqwaller, mäg; jag skall sända spejare ut på fjärden; låtom oß imedlertid hålla Ting i dag. Erik geck hem; men när det ringde till högmäßan,

och Nicolas geck i kyrkan, kom Erik till honom, sågande: jag tror, swärfader, att berättelsen är sann; de män äro nu här, som säga sig hafwa sett deras segel: mig synes rådligast, att wi ride ur staden och samle oß krigsfolk, ty här tyckes mig wara brist på manskap. Nicolas swarade: taltrångd är du nu, måg; låtom oß först höra meßan och sedan rådslå; derpå geck Nicolas i kyrkan. När meßan war slutad, geck Erik till Nicolas och sade: swärfader, nu äro mina hästar färdige, och will jag genast rida bort. Nicolas swarade: far då wäl, måg; wi skole i dag hafwa Ting på Örena och se huru myckt stridsfolk är i staden. Red så Erik bort; men Nicolas geck hem till sin gård och satte sig till bords.

40 Cap.

Nicolases fall.

Just som maten war framsatt, kom en man in och sade till Nicolas, att Birkebenarne nu rodde ån uppföre. Då ropade Nicolas, att hans män skulle taga till wapen. När de woro wäpnade, bad Nicolas dem gå upp å loftet; och war detta det oklokaste råd, ty om de förswarat gården, hade stadsfolket kunnat komma dem till hjelp; men nu uppfyllde Birkebenarne hela gården med sitt manskap och omringade sedan loftet. De ropade på Nicolas och tillbödo honom frid; men han nekade. Sedan anföllo de loftet. Nicolas och hans män wärjde sig med bågskott och handskott (pilar och kastspjut) samt ugnstenar; men Birkebenarne höggo sönder husen, bröto upp loftet och sköto ganska häftigt. Nicolas bar röd sköld med förgylda naglar och stjern-

prydd rand. Birkebenarne sköto så, att pilarne inträngde (i skölden) ända till rörbandet. Då sade Nicolas: nu swiker skölden mig. Der föll Nicolas med många af sina män, och blef mycket sörjd. Birkebenarne gåfwo frid åt allt stadsfolket.

41 Cap.

Östen tages till Konung i Nidaros.

Sedan blef Östen der tagen till Konung; och allt folket underkastade sig hans wälde. Han dwaldes någon tid i staden, men for sedan längre in uti Trondhem, hwarest mycket manskap samlades till honom. Då kom ock till honom Thorfinn Swarte af Snös och hade med sig en hop folk. Wid första början af wintern foro de å nyo ut till staden; der kommo till Birkebenarne Gudruns af Saltnäs söner, Jon Kettling, Sigurd och Wilhelm. Sedan foro de från Nidaros upp till Orkedalen, hwarest deras här räknades och befanns stiga till nära 2000 man. Derefter drogo de till Upplanden samt genom Toten och Hadaland till Ringerike, läggande under sig landet, hwar de foro fram.

42 Cap.

Konung Östens fall.

Konung Magnus drog om hösten öster till Wiken, med Orm Konungabroder och en del af sin här; men Erling Jarl blef qwar i Bergen, hade mycket folk och skulle der möta Birkebenarne, om de foro sîdledes tillbaka. Konung Magnus begaf sig till Tunsberg, stadnade der, jemte Orm,

och gästade öfwer julen. Konungen sporde nu, att Birkebenarne woro på Re. Han drog då ur staden, med Orm och sin här; och kommo de till Re. Mycken snö hade fallit, och wädret war ganska kallt. När de kommo till gården, gingo de ifrån inägorna ut på wägen, och höllo sig der utanföre wid hägnaderna, hwarest de uppställde sin slagtordning och nedtrampade snön, så att marken blef slät och hård; de hade då icke fullt 1500 man. Birkebenarne woro i en annan gård, och somlige af deras manskap lågo här och der i husen. När de nu sporde, att Konung Magnus war i antågande med sitt folk, samlades de och uppställde slagtordning. Men då de sågo Konung Magnuses här, tycktes dem, som sanningen war, att de hade större krigsmakt; hwarföre de ock giorde sig färdige att strida genast. Då de tågade framåt wägen, kunde icke många gå i bredd: men de, som lupo af wägen, kommo knappast från stället, för den myckna snön. Således bröts deras slagtordning; och stupade de, som först tågade wägen framåt. Då blef Birkebenarnes fana nedhuggen; och de, som gingo närmast, weko tillbaka, men somlige slogo sig på flykten. Konung Magnuses män förföljde dem och dräpo så många de kommo åt, den ene efter den andra. Birkebenarne kunde ej widare ställa sig i slagtordning, utan blefwo på alla sidor utsatte för de andras wapen; en stor mängd af dem stupade, och många flydde. Geck nu så, som ofta händer, att äfwen de tappraste och striddjerfwaste män ogerna wända tillbaka, om stort nederlag skett och de en gång kommit på flykten. Då började Birkebenarnes hufwudstyrka fly, och månge föllo, ty Konung Magnuses män höggo ned allt hwad de öfwerkommo och gåfwo ej frid åt någon, som de kunde upphinna; och blefwo qwarlefworne af flocken wida omkring för-

strödde. Konung Östen kom åfwen på flykten, lopp in i ett hus och bad bonden skona hans lif och undangömma honom; men bonden drap Östen, for derefter till Konung Magnus och träffade honom på Ramnäs, der Konungen war i en stuga, med mycket folk, och wärmde sig wid elden. Sedan gåfwo sig några åstad efter liket, förde det dit, och buro det in i stugan; bad då Konungen folket gå fram och se, om de kände detta lik. En man satt på hörnbänken; han war en af Birkebenarne, och hade ingen gifwit akt på honom. När han såg och igenkände sin höfdinges lik, lopp han häftigt upp; han hade en yxa i handen, sprang framåt golfwet, och högg till Konung Magnus på halsen wid skuldran. En man, som såg när yxan upplyftes, stötte Konungen undan, så att hugget endast träffade skuldran, der Konungen fick ett stort sår. Sedan lyfte Birkebenaren åter sin yxa och högg åt Orm Konungabroder, som låg på bänken. Hugget war riktadt mot hans båda ben; men när Orm såg, att mannen wille dräpa honom, ryckte han hastigt till, och kastade fötterna fram öfwer hufwudet, så att hugget kom i bänkstocken och yxan fastnade der. Birkebenaren war nu genomborrad af så många wapen, att han knappast kunde falla. De sågo då, att han hade släpat tarmarne efter sig kring golfwet; och blefwo denna mans mod och styrka ganska mycket prisade. Konung Magnuses folk förföljde länge de flyende och dräpo allt hwad de öfwerkommo. Der föll Thorfinn af Snös, och månge andre Tronder.

43 Cap.

Om Birkebenarne.

Den flock, som kallades Birkebenar, hade samlat sig till stor myckenhet, war ett hårdt, stridbjerft och oroligt folk, och for wåldsamt och ursinnigt fram, så snart den tyckte sig nog manstark. Deribland woro få män, som ägde rådighet, kunskap i landsstyrelse och lag, eller skicklighet att anföra en krigshär; och om någon sådan fanns, wille dock de fleste hafwa fram hwad dem bäst syntes, förtröstande på sitt antal och sin tapperhet. Af det folk, som kom undan, hade många blifwit sårade och förlorat både wapen och kläder, och alla woro utan penningar: somlige begåfwo sig öster till Markerne, andre till Telemarken, i synnerhet de som der hade sin slägt, andre åter öster till Swerige. Alla flydde, ty dem syntes föga wän wara till frid af Konung Magnus eller Erling Jarl.

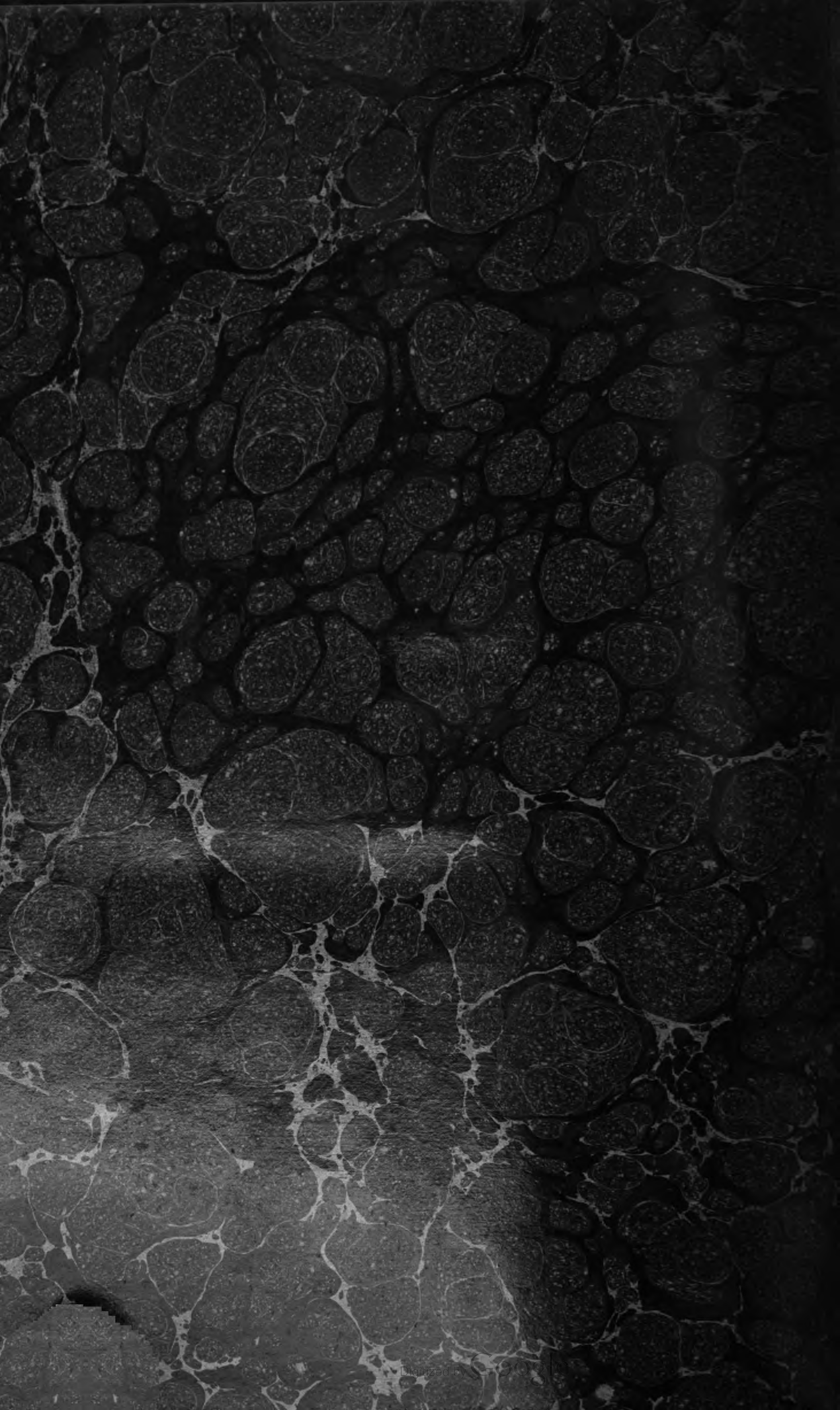
44 Cap.

Om Konung Magnus Erlingsson.

Konung Magnus for sedan åter till Tunsberg, och blef ganska frägdad genom denna seger; ty förut sades allmänt, att Erling Jarl war ett wärn och skydd för både sig och sin son. Men efter det Konung Magnus med mindre här wunnit seger öfwer en så stark och talrik flock, trodde hwar och en, att han skulle öfwerträffa alla och blifwa så mycket wäldigare krigsman än hans fader Erling, som han war yngre.

Rättelser:

Sid.	rad.	står:	läs:
5	14	Olosson	Olofsson
15	27	och besökte	att besöka
25	31	rimforst	rimfrost
27	23	dem som,	dem, som
31	4	eld	eld;
79	8	Thorer och Steig	Thorer af Steig
96	18	heller mera	eller mera
106	20	eg-	egen-
137	14	slagtordningnar	slagtordningar
174	32	föredraget	fördraget
177	15	wore	woro
180	13-14	så jag skall	så skall jag
209	7	fin	sin
217	3	landet.	landet:
219	14	twå för en Nordman.	kommo twå i stället, då en föll.
281	13	finnes	sinnes
283	28	länssöfding	länshöfding
303	11	fintlighet	sintlighet
—	27	henom	honom
313	19-20	följestagare	följeslagare
336	22	fidan	sidan
349	3-4	Arne, Konungens swåger,	Arne Konunga-stjuf-fader
353	3	Sturelson	Sturleson
362	17	skeppen.	skeppen; och wet ingen, innan det pröf-wadt är, om andra då lägga så mycket bättre till, än jag, som de nu äro häftigare.
392	28	eller skepp	eller något af sina skepp
404	15	Fredrik	Frirek
405	18	Kånas	Känas
412	14	satt	då ännu satt
—	18	Christihimmelsfärds-dagsafton	natten före Christi-himmelsfärdsdag
416	17	samma	ofwannämnda

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
0037109774

